

3 1761 04395 9659

Digitized by the Internet Archive
in 2007 with funding from
Microsoft Corporation

THE
WEAK AND GEMINATIVE VERBS
IN HEBREW

THE
WEAK AND GEMINATIVE VERBS
IN HEBREW

BY

ABÙ ZAKARIYYÀ YAHYÀ IBN DÀWUD
OF FEZ

KNOWN AS

H A Y Y Ù G

THE ARABIC TEXT NOW PUBLISHED FOR THE FIRST TIME

BY

MORRIS JASTROW Jr., PH. D.,
Professor of Semitic Languages at the University of Pennsylvania

Published through the aid of the "Deutsche Morgenländische
Gesellschaft" and the "Société des Études juives"

LIBRAIRIE ET IMPRIMERIE
ci-devant
E. J. BRILL
LEIDE — 1897

IMPRIMERIE ci-devant E. J. BRILL à LEIDE.

TO

THE HON. MAYER SULZBERGER

A

TRIBUTE OF ADMIRATION AND FRIENDSHIP

2183 - 1960-10-27 10:00 AM

INTERVIEW WITH MARIA GARCIA

PREFACE.

I.

After a much longer delay than I anticipated, I am at last enabled to place in the hands of scholars, the edition of Hayyûg's grammatical treatises on the so-called "Weak and Geminative Verbs in Hebrew". My chief regret in this delay — due to various circumstances — is that a scholar for whom this work was intended is no longer alive. I refer to Joseph Derenbourg, late member of the "Académie des Inscriptions et Belles-Lettres" and the most eminent scholar of his day in the domain of the Hebrew-Arabic Literature of the Middle Ages. To Prof. Derenbourg's encouragment, the completion of this edition is in large measure due, and it was my hope as one of his pupils to inscribe the work to him, coupling his honored name with that of the distinguished gentleman whose name now graces the dedicatory leaf. Derenbourg died in the fulness of years, active to the last, busy with plans for the future. As yet no adequate record of his remarkable career has appeared¹⁾ and in paying a tribute to his memory here, I venture to ex-

1) A good sketch of his life — but only a sketch with a portrait — appeared in the "Revue des Études juives", N°. 62.

press the hope that in Paris, where he spent almost the whole of his active career, some steps may be taken to perpetuate a name that shed so much lustre upon his adopted country.

The sentiment voiced by Joseph Derenbourg in his admirable introduction to the “Opuscules et Traités d’Abou-l-Walid Merwan Ibn Djanah”¹⁾ (p. CXIX): “L’original arabe de l’œuvre grammaticale de Ḥayyoudj est encore inédit, et on peut le regretter” is probably shared by many Semitists. Ḥayyūg occupies so distinct a place in the history of Hebrew grammar that a sense of historical justice would of itself be sufficient to prompt a publication of his two important treatises²⁾ in the form in which they were written^{3).}

1) Paris, 1880. The editing of the Arabic text was done in collaboration with Hartwig Derenbourg.

2) The Arabic text of a third treatise dealing with the Hebrew vowels, the “Kitāb at-Tankīt” was published by J. W. Nutt (רְקֹדוֹךְ סִפְרֵי תַּנְקִיט, London, 1870) as an appendix to his edition of Môshe Ibn Ḥikātīlīya’s Hebrew translation of the two treatises.

3) The Hebrew translation of the two treatises by Abraham Ibn Ezra was published as early as 1844 by Ewald and Dukes (Vol. III of the “Beiträge zur Geschichte der ältesten Auslegung und Spracherklärung des Alten Testaments”, pp. 1—178). The earlier Hebrew translation by Môshe Ibn Ḥikātīlīya was published by Nutt (see note 2) in 1870, together with an English translation. Ḥikātīlīya’s version — altogether freer than that of Ibn Ezra — contains additions regarding which one may consult Peritz (“Zeitschr. f. d. alttest. Wissensch.”, XIII, p. 76), Bacher (ib., XIV, p. 156) and Poznanski (ib., XV, pp. 132—137). The latter definitely establishes the fact that, with few exceptions, these additions actually emanate from Ḥikātīlīya.

Some fragments of the Arabic text of Ḥayyūg’s two treatises have been published as follows: 1) by Bacher, “Grammatische Terminologie des Jehûdâ b. Dâwid Ḥajjûg” (Vienna, 1882), pp. 46—50, the general introduction to the “Kitâb al-Afâl Dawât Ḥurûf al-Lîn”; 2) by myself, the first chapter of this treatise in the “Zeitschr. f. d. alttest. Wissensch.”, V (1885), pp. 193—221; also *separatim*; 3) Selections from this same treatise (based in part on my edition), by Hirschfeld, “Arabic Chrestomathy in Hebrew characters”, (London, 1892), pp. 37—50; 4) Peritz, “Ein Bruchstück aus J’hudah Hajjûg’s arabischem Werke

The influence exerted by Ḥayyūḡ upon his age was profound. Through his theory that all Hebrew stems consist of no less than three consonants, and his recognition of the fact that the four vowel letters form ingredient parts of the stem, he cleared up the difficulties which the grammarians preceding him encountered, when discussing the irregular verbs in Hebrew. Whatever may be the verdict regarding his fundamental proposition, when viewed in the light of modern science¹⁾, the impetus given by him to a methodical and rational study of Hebrew grammar resulted in the production during the following centuries, of an extensive grammatical literature — in Arabic and Hebrew — that is sharply marked off by a superior scientific spirit, from that produced before the days of Ḥayyūḡ.

Now that the grammatical works of Ibn Ḡanāḥ have been published in the Arabic original²⁾, it is all the more imperative to have the Arabic text of Ḥayyūḡ's treatises at our disposal, since it is undeniable that

über die hebräischen Zeitwörter mit schwachen Stammlauten" in the "Zeitschr. f. d. alttest. Wissensch.", XIII, pp. 169—222.

1) It is perfectly absurd to speak of Ḥayyūḡ in the manner in which Prof. Sayce is in the habit of doing ("Hibbert Lectures", p. 425; "Zeitschrift für Assyriologie", II, p. 341). Sayce does not even know the correct form of Ḥayyūḡ's name. He persists in writing Ibn (*sic!*) Khayyuj and he has probably never read a line of this author.

2) a) His Hebrew Dictionary, the "Kitāb al-Uṣūl", by Neubauer, under the title "The Book of Hebrew Roots by Abu'l-Walid Marwan ibn Janaḥ otherwise called Rabbi Jonah" (Clarendon Press, Oxford, 1873—75). In connection with the edition, Bacher's important corrections ("Z. D. M. G.", XXXVIII, pp. 620—29, and XLII, pp. 307—10) should be consulted. — b) His grammar, the "Kitāb al-Luma'", by Joseph Derenbourg, in the "Bibliothèque de l'École des Hautes Études, Sciences philologiques et historiques", 66eme Fasc. (1886). A French translation based on this edition was published by Metzger, (81eme Fasc. of the same series (1889). — c) His miscellaneous grammatical treatises by Joseph and Hartwig Derenbourg, under the title "Opuscules et Trai-

ĀGanāḥ, whether or not he actually enjoyed personal instruction¹⁾ under Ḥayyūg, is in a preëminent sense the latter's pupil.

Apart from the fact that the great advances made by Ibn ĀGanāḥ in the treatment of Hebrew grammar are due, as he himself frequently acknowledges, to the new direction given to the study by Ḥayyūg, one of Ibn ĀGanāḥ's works, the "Kitāb al-Mustalḥik"²⁾, is, as the name indicates a "Supplement" to Ḥayyūg's treatises, embodying many valuable comments on Ḥayyūg and correcting errors made by him. Another treatise, the "Risālat at-Takrīb wa-t-Tashīl"³⁾ was intended to serve the purpose of an introduction to Ḥayyūg's theories, while two others, the "Risālat at-Tanbīh"⁴⁾ and the "Kitāb at-Taswiya"⁵⁾ are for the most part concerned with Ḥayyūg. It is manifestly impossible to properly understand those works abounding in quotations from Ḥayyūg's treatises, without consulting the Arabic text of the latter. The insufficiency of the two Hebrew translations becomes all the more patent, if we bear in mind that Dukes' edition of Ibn Ezra's version is exceedingly faulty, and that Ġiķatīlyā's version — so admirably published by Nutt — is an abridgment of Ḥayyūg and frequently quite independent of the original.

tés d'Abou-l-Walid Merwan Ibn Djanaḥ de Cordoue" (Imprimerie Nationale, Paris, 1880).

1) In my Dissertation (see p. VIII, note 3), pp. 10—11, I was inclined to answer this question in the affirmative, but Derenbourg, in his introduction to Ibn ĀGanāḥ's "Kitāb al-Luma'", p. IV, has convinced me that there is more to be said on the negative side. The question, however, is still an open one.

2) "Opuscules et Traités", pp. 1—246.

3) Ib., pp. 268—342.

4) Ib., pp. 247—267.

5) Ib., pp. 343—379.

II.

It may be well to recall in this place the few circumstances that we know of Ḥayyūğ's career and to sketch, briefly, the character of his works on Hebrew grammar.

Abū Zakariyyā Yahyā Ibn Dāwud Ḥayyūğ¹⁾ was born in the city of Fez in Morocco, about the middle of the 10th century. He came at an early age to Cordova, settled there, and appears to have remained there till his death, which occurred early in the 11th century. Neither the year of his birth nor that of his death is known. Cordova was one of the centres of Jewish learning in Spain. The most celebrated grammarian of the place at the time that Ḥayyūğ settled there, was Menahem ben Sarūk. The great opponent of the latter, Dunaš Ibn Labrat, though born in Fez, also resided at Cordova for a time. Ḥayyūğ appears to have become the pupil of Menahem and in the bitter controversy that broke out between Menahem and Dunaš, we find Ḥayyūğ espousing the cause of the former²⁾. Later in life, however, Ḥayyūğ is himself obliged to step forward as an opponent of Menahem's grammatical theories; and he refers to Menahem in terms, whereof the occasional severity tempts one to suppose that the original views developed by Ḥayyūğ isolated him from the adherents of Menahem. A characteristic contrast

1) For the sources of our knowledge of Ḥayyūğ's career, I may be permitted to refer to my Dissertation, pp. 4—13. See also my article in "Hebraica", Vol. V, pp. 115 and 120, and Bacher in Winter und Wünsche, "Die jüdische Literatur seit Abschluss des Kanons", Bd. II, pp. 161—169.

2) Bacher, ib., pp. 157—160, has now definitely established this point.

between Menahem and Dunaš is to be found in the strong advocacy on the part of the latter of what corresponds to the modern “comparative method” in the study of Hebrew, whereas Menahem maintains a rather hostile attitude toward appealing to the cognate Semitic languages for the explanation of Hebrew words and forms. There is a strong flavor of the modern spirit in Dunaš who insists upon the value of Arabic and Aramaic — and especially of the former — in the study of Hebrew. It is probably no accident that both, Dunaš and Hayyûg, were from Fez, where the Jewish scholars wrote Arabic and appear to have been in closer touch with Arabic literature than their colleagues in Spain.

At all events, Hayyûg's great advance over Menahem is due to the training he received in Arabic grammar. The life-work of Hayyûg may be described as an attempt to apply to Hebrew the methods perfected by the Arabic grammarians for the study of Arabic.

The greatest difficulty which the scholars preceding Menahem encountered when approaching the morphology of Hebrew was, to satisfactorily account for the divergences existing between the so-called “strong” and “weak” verbs. A hopeless confusion appeared to reign here in Hebrew; and much ingenuity was spent in endeavoring to discover the principles that controlled the conjugation of the weak verbs. The weakness of Menahem's position that there were stems in Hebrew containing three letters, two letters and one letter, respectively, was pointed out by Dunaš. But, although the latter was on the road to a solution of the problem it was left to Hayyûg to find the key.

The discovery which marked the beginning of a new era in the study of Hebrew grammar appears simple enough when viewed at this distance. Hayyûg maintained that all Hebrew stems consisted of three letters, but that when one of those letters was a “vowel letter”, such a letter could be regarded as “concealed” in diverse ways in the various verbal forms.

To substantiate this thesis, he wrote a treatise upon which his reputation chiefly rests, the “*Kitâb al-Af’al Dawât Hurûf al-Lîn*” or “The Book of Verbs containing weak letters”. The treatise consists of three parts. The first is devoted to verbs whose first radical is a weak letter, the second to verbs whose second radical is weak, and the third to verbs whose third radical is weak. Within each division, he furnishes us what he considered to be a complete list of the verbs belonging to the class in question, enumerates various forms or modes of the verb and, when necessary, adds brief comments and explanations. Preceding each division, the principles underlying the formation of the stems belonging to the division are systematically set forth in a series of introductory chapters.

As a supplement to this treatise, he wrote a second which he called the “*Kitâb al-Af’al Dawât al-Mitlain*” or “The Book of Verbs containing Double Letters” ¹⁾, in which he set forth the principles governing the verbs whose second and third radicals were alike. He furnishes a list of these verbs, together with the various forms of them occurring in the Old Testament.

1) Wright, “Comparative grammar of the Semitic languages”, p. 227, uses the expression “geminate”. The “Century Dictionary” authorizes “geminative”—a term suggested (I believe) by Whitney.

It is these two treatises which I herewith publish. To enter upon a consideration of their merits and shortcomings is unnecessary. Suffice it to say that not only did Ḥayyūg's theories triumph over those of his predecessors and contemporaries, but the succeeding generations vied with another in sounding the praises of "the distinguished master" and "the chief of grammarians". It is not likely, however, that he himself lived to see this triumph, for Ibn Ḡanāḥ is obliged frequently to defend Ḥayyūg against the attacks of critics. Indeed, the fact that Ibn Ḡanāḥ was forced to write controversial treatises is a sufficient proof of the opposition that Ḥayyūg at first encountered. But apart from his chief discovery or theory, Ḥayyūg displays, especially in the introductory chapters to the various divisions of his treatises, a mastery of the intricacies of Hebrew grammar which is truly surprising. Nothing apparently escapes his keen gaze and what is even more remarkable, he handles his subject in a manner that approaches the scientific spirit of modern times. Thoroughly modern is his successor Ibn Ḡanāḥ.

There is much in Ḥayyūg's treatises which is still of value. Subsequent writers as Ibn Ḡanāḥ, Abraham Ibn Ezra, Parḥon and the two Kamḥis exploited him thoroughly, not to speak of the two Hebrew translations made of his treatises. His fame and the knowledge of his works extended even to distant Babylonia. If the material furnished by him in the introductory chapters to the divisions of his two treatises were to be arranged systematically, we would have a tolerably complete Hebrew grammar; and this grammar would differ from a modern treatise chiefly in the *manner* of putting principles, not in the principles themselves, of

which Ḥayyūḡ had a remarkably clear grasp. His view of the function and pronunciation of the Šewā (pp. 5—7 of the text) may be instanced as an illustration of Ḥayyūḡ's method at its best. Moreover, throughout his exposition, there are scattered valuable suggestions affecting the interpretation of certain Biblical passages. But after all, his chief claim to being remembered rests upon his accomplishments in the domain of Hebrew grammar. He marks in every sense the beginning of a new era, and the indebtedness of modern scholarship to him is indexed by the technical terms still employed in our Hebrew grammars, most of which are simply Hebrew translations of the Arabic terms employed by Ḥayyūḡ¹).

It was from the Arabic grammarians, as already intimated, that Ḥayyūḡ obtained his method of investigation, and his skill in adapting the principles and grammatical terms devised by the Arabic scholars to Hebrew, forms the basis of his success in clearing up the mysteries of the Hebrew verbs. So e. g. his treatment of the Šewā above instanced betrays the partial adaptation of the principle of the Arabic *imāla* to Hebrew.

III.

Besides the two treatises on the verbs, Ḥayyūḡ wrote a monograph “Kitab at-Tankīṭ” or “The Book of Punctuation”. This work, which appears to have been written before his two chief treatises, is an attempt to set forth the features underlying the Massoretic use of the vowels and of the word-tone. In this little work²), he deals

1) See Bacher's “Die grammatische Terminologie Jehūdā b. Dāwīd Ḥayyūḡ's” (Vienna, 1882).

2) The Hebrew and Arabic texts together with an English translation published by Nutt (see p. VIII, note 2).

chiefly with nouns and particularly with those of the so-called Segolate class and those containing a guttural. His treatment of the subject is characterized by the same clearness which constitutes the merit of his other compositions. Its purpose is more of a practical than of a theoretical character. He does not enter into any long discussions, but contents himself with arranging his facts in an orderly manner. What he says about the so-called "vowel letters" (chapter 1) is of interest in view of his treatment of the same subject in his treatises on the verbs (pp. 7—10 of the text).

Still a fourth work, written by Ḥayyūg, is known to us, though as yet only some fragments of it have been found. Abraham Ibn Ezra, in a well-known passage (*Sēfer Moznaim*, ed. Venice, p. 197^a), speaks of Ḥayyūg's four works and calls the fourth *ספר הקרהה*. As long ago as 1862, Dr. Neubauer, commenting in his valuable essay "Sur la Lexicographie hébraïque"¹⁾ on this passage in Ibn Ezra, called attention to some marginal glosses in a Bodleian Manuscript²⁾ which furnished extracts from various authors. Among these authors, Ḥayyūg also appears, but the quotations from Ḥayyūg not being found in the known works of the latter, Neubauer concluded that they belonged to the lost production.

In my dissertation on Ḥayyūg (p. 7), I maintained that this *ספר הקרהה* was of a grammatical character. This conjecture is now confirmed, as is also Neubauer's supposition made in 1862.

In 1889, I. Israelsohn³⁾ called attention to a reference

1) "Journal Asiatique", 5ème série, Tome XX, p. 211.

2) See Neubauer, "Catalogue of the Hebrew Manuscripts in the Bodleian Library", N°. 316, p. 63.

3) "Revue des Études juives", Tome XIX, pp. 305—309. See also Harkavy,

to this fourth work of Ḥayyūğ preserved in the introduction of “Tanhūm Yerūšalmī” to his Biblical commentaries. The passage reveals that the Arabic title of the work was *كتاب النتف*, i. e. “Kitāb an-Natf”, and Derenbourg has shown¹⁾ that the proper translation of the title is “Book of Extracts”²⁾. The Hebrew name is therefore to be read “Sēfer hak-Korḥā” (cf. Deut., XIV, 14) and is a literal translation of the Arabic title.

It also becomes evident from the passage in question that this work of Ḥayyūğ was a supplement to his two grammatical treatises in which he noted the weak and the double-letter or geminative stems that were omitted by him in his previous treatises. In doing this, he anticipated in a measure Ibn Ḡanāḥ’s Mustalḥīk, which, it will be recalled, was devoted to this very purpose. The method, however, pursued by Ḥayyūğ differed from that of Ibn Ḡanāḥ. He arranged and discussed the verbal stems in question, not alphabetically, but in the order in which he found them in the Books of the Old Testament. Derenbourg is probably right in supposing that such a collection of passages was never issued by Ḥayyūğ himself during his life-time. Ibn Ḡanāḥ evidently does not know of its existence; and it does not seem plausible that a man of such a scientific turn of mind as Ḥayyūğ shows himself to be in his other three works should have sanctioned the publication of what constitutes the material of a work, but can hardly be called a finished production.

“Studien und Mittheilungen aus der St. Petersburger Bibliothek”, V (1891), p. 36, note 3.

1) “Revue des Études juives”, ib., pp. 310—311.

2) *Lit.*: “Book of Plucking” — *natf* being applied to the plucking out of hairs from the body of an animal.

Quite recently, Dr. Harkavy of the St. Petersburg Library has been fortunate enough to discover among the manuscripts of the great collection under his charge four pages of Ḥayyūḡ's "Kitāb an-Natf".¹⁾

The fragment is inserted in the middle of a grammatical commentary on the Books of Kings. Harkavy furnishes a specimen passage of the fragment, which besides removing all doubts as to the correctness of the identification, bears out the statement of "Tanhūm Yerūšalmī" as to the general character of the work. Harkavy promises further details regarding this document, and we may look for a complete publication of it in the near future^{2).}

As I also propose to publish in a forthcoming number of the "Revue des Études juives", the glosses from the "Kitāb an-Natf" to which Dr. Neubauer was the first to call attention, scholars will soon be able to form an intelligent judgment regarding this book. I may say here that those glosses — seven in all — seem to show that Ḥayyūḡ embodied in his remarks on the weak and geminative verbs occurring in the passages selected by him, comments of a more general character, without, however, passing beyond the limits of purely grammatical exegesis.

IV.

My edition is based upon the two well known manuscripts of Ḥayyūḡ's treatises, at present in the Bodleian Library, and designated in my notes as A and B.

1) "Revue des Études juives", Tome XXXI, pp. 288—289.

2) I am informed that Dr. Paul v. Kokowzoff, of the University of St. Petersburg, is preparing this publication.

They have been described in my dissertation on Ḥayyūg (pp. 17—18) and I content myself here with brief indications.

A (Pococke 134; Uri 135; Neubauer 1453¹) bears the date S̄ebḥāt 1627 of the Seleucidian era, equivalent to the year 1316 of our era. It was written in Cairo by Yōsēf ben Šelōmō. Besides the two treatises of Ḥayyūg (folios 1—117), it contains the above mentioned four works of Ibn Ḡanāḥ, which appear to have been generally regarded as a supplement to Ḥayyūg. The characters — described by Neubauer as Greek Rabbinical letters — are clear, and the manuscript, although of a later period than B, is the better of the two — indeed far superior to B.

B (Pococke 99; Uri 459; Neubauer 1452²) is of the year 1521 (4th of Elūl) of the Seleucidian era, corresponding to the year 1210 A. D. Attached to the two treatises (fol. 1—121) is the third treatise of Ḥayyūg, the “Kitab at-Tankīṭ”, copied in the year 5226 (7th of Elūl) of the traditional year of creation, equivalent to 1467 A. D. The older scribe is Yōsēf ben Sa‘adya ben Dāwīd; the later, Yōsēf ben Šedākā ben Yišay ben Yōšia^c ben Šelōmō ben Yēdīdyā ben Šelōmō ben Yēhūdā ben Dāwīd ben Zakay (all with the title “han-Nāṣī”). The home of the writers is not mentioned, but both manuscripts are evidently of South Spanish or North African origin. The portion containing the two treatises with which we are concerned has many gaps, and the errors made by the

¹) Neubauer, “Catalogue of the Hebrew Manuscripts in the Bodleian Library”, pp. 514—515. The Bodleian Library also possesses three transcripts into Arabic characters of the Ḥayyūg manuscripts made by Joannes Gagnier (Neubauer ib.).

²) Ib., p. 515.

copyist are also numerous. On the margin occur notes in the same handwriting as that which appears in the third treatise. These notes are corrections of errors and also supply omissions. The later copyist thus assumes the role of revising the work done by the earlier one. He has also added at the beginning and end of the mss., ethical reflections, a series of poems and some grammatical notes. The characters in B are designated by Neubauer as Syriac Rabbinical.

These two manuscripts, A and B, are independent of one another. It is also interesting to observe that the variations between Ibn Ezra's and Ḡīkatīlyā's versions are paralleled by the divergences presented by the manuscripts. In general, Ibn Ezra's version agrees more closely with A, while Ḡīkatīlyā must have had a manuscript before him presenting greater affinities with B. There are, however, instances in which the reverse is the case. Without pressing the point too far, Ḡīkatīlyā's variation from Ibn Ezra may be due in part — by no means wholly — to the character of the manuscript before him and not to his own wilful curtailment of Ḥayyūğ. A testimony in favor of this supposition is furnished by Ibn Ḡanah, who defends "the distinguished master", as he calls Ḥayyūğ, against the false views imputed to him on the basis of defective manuscripts. A large proportion of the variants between A and B affect the Biblical quotations adduced in illustration of the verbal stems discussed. I have given the preference in all cases to the manuscript giving the more copious illustrations.

This generally turned out to be A, but often I have added to A some illustrations found only in B

where Ibn Ezra's version or Ḡīkāṭilyā's warranted the addition. As for other variants, I have not thought it necessary to indicate any but really essential ones. My object has been, by a careful study of A and B, together with other means at my disposal¹⁾, to produce a text that, I trust, is as close to the one actually prepared by Ḥayyūg as we are able to reach.

I may add also that I have not been particular or consistent in following the manuscripts in their manner of writing Hebrew words, especially such as form part of quotations. Here since the point involved is generally a certain verbal form, I have adopted the accepted Massoretic reading without much regard whether in the manuscript there is a *wāw* or a *yôd* to indicate an *u*, *o*, or an *i* vowel.

The manuscripts not being consistent in this respect, we have no means of ascertaining exactly how Ḥayyūg himself would have preferred to have written the words in question. So far as vowels are concerned, I have attached them in every case to that word in the Biblical quotation which serves as an illustration. Beyond that, the vowels are confined to such words as require them — wholly or in part —, in order to bring out the author's meaning. Obvious mistakes in the quotations, some of them due to careless copyists, others to the fact that Ḥayyūg depended upon his memory, have been corrected, with the exception of some instances where special interest is attached to the error. Regarding other readings of the manuscripts which involve grammatical errors in the handling of the Arabic tongue, I have in

1) See below, p. XXVII.

most cases preferred to let the manuscripts speak for themselves, the exception to this principle being confined to cases where it is clear that we have to deal with a copyist's mistake. I cannot vouch for complete consistency in this respect, but the examples furnished will be sufficient to show that Ḥayyūg did not wield a facile pen in Arabic. He was too much under the influence of Hebrew to do so. He does not appreciate the syntactical niceties of Arabic and particularly in his use of the article and in the combination of nouns and adjectives, he often sins against the canons set up by Arabic grammarians.

Ibn Ḡanāḥ is much more exact in this respect. Some of the constructions and forms introduced by Ḥayyūg approach closer to vulgar Arabic than to the classical standard. Since a large part of the interest attached to an edition of Ḥayyūg's works is historical, it naturally affords a much more accurate picture of his style, if we let his words stand (so far as practicable) as he wrote them with their peculiarities and imperfections.

Besides the two complete manuscripts, I have availed myself of two fragments in the Royal Library at Berlin and in the British Museum respectively.

C. The fragment in the Berlin Library bearing the signature "Ms. Or. Oct. 242" consists of eight leaves, taken from the third division of the treatise on weak verbs. The manuscript was first fully described and analyzed by Rödiger in a paper published in the "Monatsberichte der Kgl. Akademie der Wissenschaften" for November 1868, and has recently been published by Peritz (see p. VIII, Note 3) with a German translation and a valuable commentary. Rödiger is probably right in

placing the manuscript as not older than the 15th century.

D. The fragment in the British Museum is more extensive than that in Berlin. It consists of 18 leaves, bound up with fragments of Ibn Ḡanah's "Kitab al-Uṣūl" and a number of small treatises on Hebrew grammar. It bears the signature "Ms. Or. 2594" and was purchased by the British Museum in 1882. A full description of it will be found in a paper of mine published in the "Proceedings of the American Oriental Society" for October 1888, pp. XXXVIII—XL. Beginning in the middle of the introductory chapters to the first division of the treatise on weak verbs, it proceeds till the commencement of the second division, where a break occurs which extends well into the third division. The second part of the fragment is considerably smaller than the first. The date of the fragment is uncertain. It appears to be quite as old as B. Its interest lies in its independence of both A and B — pointing to the existence of a third class of Hayyūḡ manuscripts and thus incidentally furnishing another proof for the popularity that his treatises enjoyed.

While neither of the fragments furnish many important new readings, they have been of value in controlling A and B. They also enable us in quite a number of passages to render a satisfactory decision as to the reading to be preferred.

In my dissertation on Hayyūḡ (p. 17), I called attention to a fifth manuscript belonging to the Imperial Library at St. Petersburg. Since then I have learned from Dr. Paul v. Kokowzoff, Lector at the University of St. Petersburg, that the St. Petersburg Library possesses a most extensive and remarkable collection of Hayyūḡ manuscripts. In the first place, there are two

large fragments that extend over the whole of the two treatises, but contain some gaps. These manuscripts I designate as E and F respectively. In addition¹⁾ to this, there are some twenty-six smaller fragments, in part supplying the gaps of the larger fragments, in part running parallel to the latter. These fragments represent, according to Dr. Kokowzoff, as many independent manuscripts. They all belong to the so-called second Firkowitsch collection, and their existence in Crimea, whence Firkowitsch procured them, is another interesting testimony to the popularity which the study of Ḥayyūḡ enjoyed among scholars in various parts of the Mediæval world. Thanks to the extreme kindness of Dr. Kokowzoff, who has taken the trouble to carefully study the St. Petersburg collection for the benefit of my edition of Ḥayyūḡ, I am enabled to furnish details as to the contents of the fragments.

E consisting of 85 leaves 8vo. begins at p. 15 of my edition and extends to the close of the second treatise (p. 271 of my edition). It contains, however, some 20 serious gaps, which, scattered throughout the two treatises, affect over one hundred pages of the edition.

F consists of 119 leaves 8vo. and extends from the beginning till page 234 of my edition, with six serious gaps comprising about 40 pages.

Of the two, the latter is by far the superior, though not free from errors. The Hebrew portions in F are pretty thoroughly vocalized, while in E the vowels are not added.

The exact relationship of these two manuscripts to the pages of my edition is given by Dr. Kokowzoff as follows:

1) Dr. Kokowzoff believes that further search will reveal the existence of still more fragments.

E.

Pp. 15, 1.₁₅—34, 5. 37, 8—46. 48, 15—61, 1, 64, 15—66, 19. 74, 4—75, 15. 78, 10—82, 1. 83, 11—85, 11. 88, 20—90, 11. 109, 13—121, 8. 122, 17—126, 4. 137, 1—150, 14. 151, 18—157, 9. 158, 18—161, 15. 167, 17—171, 7. 174, 19—176, 10. 182, 6—184, 1. 197, 10—214, 9. 216, 4—217, 17. 219, 5—222, 8. 223, 17—225, 7. 227, 1—228, 8. 231, 1—239, 13. 244, 7—245, 19. 255, 9—256, 19. 261, 19—to end.

F.

Pp. 1, 10—21, 12. 37, 2—38, 4. 39, 9—48, 7. 49, 19—107. 118, 16—120, 3. 123, 7—139, 5. 149, 13—235, 11. 269, 16 — to end.

The smaller fragments fill out all but five of these gaps, viz: pp. 34—37. 48. 108—109. 246—255. 257—261.

Dr. Kokowzoff also furnishes the contents of the 25 smaller fragments, as follows:

- 1) ¹⁾ 8 leaves corresponding to pp. 1, 9—10₆ of my edition.
- 2) 2 leaves corresponding to pp. { 7, 2—10, 5 and 17, 9—21, 1.
- 3) 2 " " " " 15, 19—18, 19.
- 4) 10 " " " " 17, 15—31, 16.
- 5) 5 " " " " { 18, 17—21, 1; 25, 1—28, 20 and 59, 8—61, 6.
- 6) 2 " " " " 57, 12—61, 5.
- 7) 3 " " " " { 70, 9—72, 11 and 87, 12—88, 13.
- 8) 2 " " " " 74, 10—78, 12.

1) All, except N°. 18, 8vo. size.

- 9) 2 leaves corresponding to pp. $\left\{ \begin{array}{l} 107,_{13}-108,_{18} \\ \text{and } 114,_{13}- \\ 115,_{18}. \end{array} \right.$
- 10) 6 " " " " 116,_{21}-124,8.
- 11) 1 leaf corresponding to pp. 151,_{18}-153,4 of my edition.
- 12) 2 leaves corresponding to pp. $\left\{ \begin{array}{l} 154,7-156,2 \\ \text{and } 163,5- \\ 165,5. \end{array} \right.$
- 13) 26 " " " " $\left\{ \begin{array}{l} 158,_{11}-175,_{11}; \\ 185,4-212,_{19}; \\ 216,_{10}-225,5; \\ 230,4-237,9; \\ \text{and portions of} \\ \text{the "Kitâb at-} \\ \text{Tankît".} \end{array} \right.$
- 14) 10 " " " " $\left\{ \begin{array}{l} 172,9-179,_{12}; \\ 191,_{13}-194,_{21}; \\ 200,4-203,8 \\ \text{and } 243,5- \\ 246,_{16}. \end{array} \right.$
- 15) 7 " " " " $\left\{ \begin{array}{l} 178,_{16}-180,2 \\ \text{and } 235,8- \\ 245,_{13}. \end{array} \right.$
- 16) 16 " " " " $\left\{ \begin{array}{l} 182,_{13}-192,4 \\ \text{and } 193,_{18}- \\ 213,6. \end{array} \right.$
- 17) 7 " " " " 199,7-215,4.
- 18)¹⁾ 2 " " " " 211,4-218,_{19}.
- 19) 1 leaf " " " " 220,4-221,5.

1) 12mo. size and written on parchment.

- 20) 4 leaves corresponding to pp. 221,¹¹—228, ⁴.
 21) 1 leaf " " 226, ²—227, ¹².
 22) 1 " " " 230, ¹—231, ⁹.
 } 231, ⁹—232, ¹⁴
 23) 2 leaves " " } and 239, ⁸ —
 } 240, ¹⁷.
 24) 4 " " " 232, ¹⁴—237, ²¹.
 25) 2 " " " } 255, ¹²—257, ¹⁷
 } and 270, ⁶ to
 end.
 26) 3 " from the "Kitâb at-Tankît".

Dr. Kokowzoff has greatly increased the obligations under which he has placed me, by making a most accurate collation of my text with all the fragments, and in my "Textual Notes", which thus assume the proportions of an *apparatus criticus*, I have embodied all important variations of the manuscripts in question. It was impossible and also needless to include all and I have been guided in my choice by two considerations chiefly; 1) to produce a more complete text; 2) the relationship between the Arabic original and the two Hebrew translations. I take great pleasure in making public acknowledgment of the valuable service thus rendered to the study of the text by the learned Lector at the University of St. Petersburg. Without this collation, my edition would have been lamentably imperfect.

Finally, as a valuable source for fixing the text of Hayyûg's treatises, Ibn Ḡanâh is to be mentioned, who in the four monographs above described furnishes a very large number of quotations from our two treatises; and it has often been possible by a comparison

of the manuscripts with these quotations to render a decision in cases that would otherwise have remained doubtful.

All the manuscripts of Ḥayyūḡ utilized by me as well as all those in St. Petersburg are written — as practically all of the Jewish-Arabic literature of Spain and Africa — in Hebrew characters. Bacher¹⁾ having proved that Ibn Ḡanāḥ himself used these characters in writing Arabic — and not merely the copyists —, there is of course every reason to assume that Ḥayyūḡ did the same. This method of writing Arabic with Hebrew characters appears to have been adopted by the Jewish scholars of the day merely as a matter of convenience. Hirschfeld²⁾, indeed, goes so far as to declare that the Arabic speaking Jews of Spain and Northern Africa were unable to read Arabic in any other form than in Hebrew transliteration, but this extreme view is not tenable. For purposes of commercial intercourse, it would have been necessary for most of the Jews to read and write the Arabic characters, and certainly scholars like Ḥayyūḡ and Ibn Ḡanāḥ, who acquired their method from a study of the Arabic grammarians, notably Sibawaihi, must have been able to read Arabic characters as fluently as Hebrew. At the same time, we may assume that it was easier for scholars who happened to be Jews and whose chief interest lay in the study of Hebrew, to make use of Hebrew characters when writing Arabic³⁾, much as

1) "Z. D. M. G.", Bd. XLII, pp. 305—306.

2) "Z. D. M. G.", Bd. XLV, p. 331.

3) In Yemen, in the other hand, we find Jews employing Arabic characters when writing Hebrew (see Hoerling, "British Museum Karaitic Manuscripts", London, 1889).

elsewhere Christian scholars preferred the Syriac characters when writing Arabic.

If the use of Hebrew letters was more convenient even for scholars versed in Arabic literature, it stands to reason that it would be preferred by Jewish copyists as well as by such scholars as confined their activity to Biblical and Rabbinical Literature. It must also be remembered that Ḥayyūḡ as well as his predecessors and successors wrote for an audience of Jewish scholars. The Arabs took little or no interest in Hebrew and several centuries elapsed after the death of Ḥayyūḡ before Christian theologians turned their attention to the study of Hebrew. An additional motive was thus furnished to lead the Jewish-Arabic writers to the employment of Hebrew characters, which could so easily be adapted to writing Arabic.

In conclusion, I beg to direct attention to the "Textual Notes". In these notes, I have included *a)* the result of a collation of my text with the fragment in the British Museum and of a final collation of my printed text with the Bodleian manuscripts made during a visit to Oxford in September 1896; *b)* Dr. Kokowzoff's collation with the twenty-seven¹⁾ St. Petersburg fragments, and *c)* some readings found in Ibn Ḡanāḥ's monographs which it was too late to insert at the proper place in the foot-notes. Fourthly, I have embodied in these notes, numerous corrections to the text. While most of these are of a minor character, it nevertheless seemed advisable to me to include all of them in these notes.

1) N°. 26, it will be recalled (p. XXVII), belongs to the Kitāb at-Tankīt.

My thanks are due to Dr. Paul Herzsohn, the scholarly proof-reader of the E. J. Brill Company, who made numerous valuable suggestions to me while the work was passing through the press. I beg also to tender my acknowledgments to Prof. Dr. Franz Praetorius of the University of Halle, and to M. Zadoc Kahn, chief Rabbi of France, through whose kind services, the aid of the "Deutsche Morgenländische Gesellschaft" and of the "Société des Études juives", respectively, in publishing this work was obtained.

University of Pennsylvania,

June 1897.

MORRIS JASTROW JR.

TEXTUAL NOTES.

Page. Line.

١, ٥, read **فيها**.

» ٧, » **لُرْشِدٌ**.

٤, ١٢, F omits **وجاؤا**.

» ١٥, F reads **وَانْ اصْل**
 يَكُوم.

٣, ١, F and fragm.¹⁾ ١ read
 وَتَنَحَّرِبُ.

» ٥, F **فَلَمَّا**.

» ٨, F and fragm. ١ read
 وَمُوْضِعٌ.

» » F and fragm. ١ read
 ادْخَامٌ.

» ٩, A reads **ضَيْتَ**. Also
 F and fragm. ١.

Page. Line.

٣, ٩, F reads **فِيهَا**.

» ١٣, F **يَدْفعُهُ الْقِيَاسُ**.

» » F omits **دَافِعٌ**.

» ١٥, F » **تَرْتِيبًا**
 » » F **مَوَاضِعُهَا**.

» ١٦, F and fragm. ١ cor-
 rectly **مِنْهَا**.

» ٢٠, read **أَمْلَى**.

٤, ١٠, F **لَا بَدْ**; fragm. ١
 لَمْ يَكُنْ بَدْ.

٤, ١٣, read **الثَّالِثَةُ**. So F and
 fragm. ١.

» ١٥, read **الْمُتَكَرِّكُ**.
» ١٦, F **فَأَقْبَلَ**.

1) I. e. St. Petersburg fragments in order as indicated pp. XXV—XXVI.

Page. Line. ف, 17, F omits هذه.	Page. Line. ف 16, F and fragm. 1 omit
» » ĀGanāh , Opuscules etc., عند اهل p. 274, adds شبعة after المشرق ملقبين.	و كذلك. المبتدى.
» 18, F reads وَلَا وَهُى سَنْد وَيَسْمِى أَيْضًا فَهَى كَثِيرٌ وَلَا وَقِيْزَارِ وَيَسْمِى أَيْضًا كَثِيرٌ.	; هذه الاحرف 1 الرابعة احرف F. حركتها.
» 19, F ل instead of لـ. » » F vocalizes شَرْك ; fragm. شَرْك 1.	قبله. لـ.
ف, 3, F and fragm. 1 يَبْتَدُون.	بعينها في أول الكلام الغا أو هاء أو حاء أو عينا.
» 4, Fragm. 1 مـاـحـرـك.	الـلـغـاعـيـة.
» 5, F generally writes شـوـأـ though often شـبـهـ.	استـدـلـلـتـ. فـاذـا والقطع.
» » read مـبـتـدىـ. So F and fragm. 1.	المـبـتـدىـ.
» 6, F مـتـحـرـكـةـ.	ماـحـرـكـانـ 2.
» » F يـتـحـرـكـ.	وـغـيـرـهـ مـثـلـهـ 2.
» 8, F اذا لـنـ for كـانـتـ.	ثـلـاثـةـ ظـلـاثـةـ F.
» 10, F	ثـلـاثـةـ F.

Page.	Line.	Page.	Line.
v, 19, F	احرف.	302, omits	اوائل also
» 21, F and fragm.	لمعاني 2.	F and fragmts.	1 and 2.
» »	المنطق.	1, 6, Fragm.	الالف 2.
v, 3, F	فاناً فهذا for.	» » »	فانْ.
» »	احرف 2; احرف 1.	» 9,	الزياد في الهاء
» 4, F and fragm.	سائر صور	» »	at beginning of line.
» 9, F and fragm.	معاً جمبيعاً 2 more	» 11, Fragm.	التي F
» 19, Fragm.	الظاهره.	2 omits	in place of it الظاهرة.
» 20, » »	الأصول correctly	» 13, read	وأتكللا.
»	السوائكن. If the singular is to be retained,	» 17, Fragm.	كتبوها.
»	we must read الذى.	» 20, F and fragm.	ذلك 2 الاسم.
1, 1 and 2, Ganâh, Opuscules,	p. 292, has انلام. So	1., 1, read	وكلما.
	also Ibn Ezra.	» 2, F and fragmts.	2 omit.
» 2, read	كتابتها.	» » F and fragmts.	1 and 2.
» 4, F	أنه.	» 3, read	وكذلك.
» 5, F and fragmts.	وعنلال.	» 5, Fragm.	2 after كمواذها
» » Ganâh, Opuscules p.	وكاف كذلك كان.	» reads	فانْ كذلك
		» F fragm.	وكاف كذلك كان.
		1. وكاف فانْ	1.

Page. Line.

I., 5, F; **אֶלְכָא אֲוֹ אֶלְכָא**; fragm.
אֶלְכָא אֲוֹ אֶלְכָא 1.

» 8, F **كَانْ فَانْ**.
 » » **بَعْدَ الْهَاءِ أَوْ بَهَاءِ** for **أَوْ بَهَاءِ** F.
 » 11, F **كَتَابَتْهَا**.
 » 13, F **إِنْغَامٌ**.
 » 14, F **إِنْدَغَامٌ**.

» 15, F correctly **الْكَلْمُ وَالْأَسْمَاءُ**.
 » 16, F **الْيَسِيرُ**.
 » 17, F omits **النَّى... الْفَعْلُ**.
 » 19, F more correctly
الْمُشْتَقَانُ.

II., 3, read **يُصْرَافُ**.
 » 4, F **إِنْدَغَامٌ**.
 » 6, add **مِثْل** at end of line.
 » 12, read **نَاعِمٌ**.
 » 14, » **يَشْرَاعُ**.
 » » F correctly **كَلْهَا**.
 » 17, F **بَهَاءُ وَبَغْيَرُهَا** for **بَلَاهَاءُ** F.
 » 20, F **إِسْقَاطُهَا** for **إِسْقَاطَهَا**
الْهَاءُ.

III., 1, F omits **الْمَلْفَطُ**. This
 is correct. Ibn Esra

Page. Line.

and **גִּיקַּתְּלֵיָהָא** also omit
 these words.

» 4. The words **בְּנֵי** **לְפָנֵי** belong to the
 heading of the chapter
 and should have been
 placed in line 3.

» 4, F omits **الضَّرُب**.
 » 5, F which is **وَالضَّرُب** better.

» 14, F **وَآمَّا**.
 » 15, read **قَدْحَةٌ**.

» 16, F omits **وَمِثْلٌ**.
 » 20, read **فَسَمِيتُ**.

IV., 3, F **وَهَذَا**.
 » » F **لِهِ**.
 » 4, read F **نَاعِلَةٌ**.
 » 9, F omits **الشَّافِعِي**.
 » 10, F correctly **وَهُوَ**.
 » 11, F instead of **ذَلِكَ** **تَعْلَمُ**.
 » 13, F on the margin **مِنْ**
مِنْهَا instead of **الْأَلْفَ**.
 » 16, F **وَالْوَجْهُ فِيهِ**.

- Page. Line. ١٣, 17, F مثل for الوجه .
- » ١٩, F وقد .
- ١٤, ١, F והאריאל .
- » » F יכול .
- » ٢, F من مثل for .
- » ٣, F adds on margin לאט לנצח .
- » ١١, F reads after قبل as إن البياء تبدل follows بالالف والالف بالبياء وذلك مثل شفائם شفائם החלוים נך .
- » ١٣, A החלאים .
- » ١٧, F وقد قبل .
- ١٥, ٥, read יהוה .
- » ٦, F omits والهاء بالبياء .
- » ٨, E and F جميع .
- » » F اللغات .
- » ٩, E and F وهو for وهي .
- » ١٤, E and F omit في .
- » ١٥, Ganâh , Opuscules, p. 301, adds لينة after الفا .
- » ١٨, F adds after باع محركة .

- Page. Line. ١٥, ١٨, F كتبين آخر .
- ١٦, ٢, read عندنا .
- » ٦, add فيه after فرق so also F, while E reads لا فرق فيه عند Ganâh, Opuscules, p. 303, has بتة .
- » ٧, E and F more correctly قبلهما .
- » ١٢, read קומתו .
- » ١٣, E كتب هذا .
- » ١٤, E and F وقد .
- » ١٩, F وبها بالف .
- ١٧, ١, E, F and fragm. ٣ وقد .
- » ٢, E omits فيه ; fragm. ٣ reads بواو .
- » » E and fragm. ٣ لأن .
- » » read שאנפינק .
- » ٥, E, F and fragm. ٣ omit فيه .
- » ٨, E variant reading on فنقول margin as follows أن هذه الفا كتبت .
- » ١٠, E جاز أيضا .

Page. Line.		Page. Line.	
Iv, 10, Fragm. 3	النسبة الذي .	Iv, 17, Fragm. 2	كتابه .
» 11, adds	واصحابها after	» 19, E and fragm. 2 omits	في ما .
	חומה .		
» 12, Fragm. 2	ان اذ for .	Iv, 3, Fragmts. 2, 4 and 5	ولما .
» 14, read	المطرد وجهناء .	» 6, Fragm. 4	الزيادة .
» 16, E after	אָלֹת on margin	» 7, » 5	فان لان for .
	الذى معناه .	» » » » 9	في for .
» 20, Fragm. 2	كتابهم .	» 8, E	الزيادة ; fragm. 2
Iv, 5, E, F and fragmts. 3 and	البياء الذى 4 .		الزياد .
» 6, E, F and fragmts. 3 and	وقد 4 .	» 9, Fragm. 5	في الاصل .
» » E and fragm. 4	كتبوا	» 10, E, F and fragmts. 2	and 4 مزيدة .
	تكتب .	» 13, E omits	هذه .
» 8, E and fragm. 3 and 4	علي ما	» 14, E and fragmts. 2 and	
	שהיות ; F and fragm. 2	.	اصل 4 .
	שהה instead of	» 15, Fragm. 5 omits	بينت .
» 14—15 E and fragm. 4	ذلكيس .	» 16, read	
	بهاء ومرة بائفة ومرة	» 17, Fragm. 2 omits	على .
	باؤه .	» » Fragmts. 2 and 5	التي .
» 15, E, F and fragm. 2	قبلها التي 5 .	» 18, Fragm. 5	
	وكتبوا for أيضا كتبوا .	» 19, A and B	الجماعه for
» 16, MSS.	يكتبان .		للجمع .

Page. Line.

١٩, 20, Fragm. 5 بِيَنْهُمْ.

» » » اَوْ for اَمْ او.

» 21, E, F and fragmts. 4 and 5 زِيَادَةٌ.

» » read فِي قَالَ.

٢٠, 1, E omits اَنْ اَقُولُ.

» 2, F instead of جائز يجوز.

» 3, E, F and fragm. 4 omit ما; fragmts. 2 and 5 read ذَلِكَ مُجْرِيٌ.

» 6, Fragm. 2 وَجَدْتُهَا تَكْتُبُ.

» 7, E لَا for لَمْ.

» 8, E, F and fragmts. 2 and 5 الْكَلَامُ.

» 9, E, F and fragm. 5 الْأَنْتِفَاعُ.

» 10, Fragm. 4 adds تَعَالَى after اللَّهُ.

» 3, E and fragm. 5 ثَلَاثَةٌ حُرُوفٌ; F اَحْرَفٌ.

» 5, E on margin شَبَهَاتٌ.

» 8, E, F and fragm. 4 (sic!) يَعْوَضُونَ

Page. Line.

٥ (sic!) لَا يَعْوَضُوا!

» 8, Fragm. 5 سَبَبَيْنِ.

» 11, E and fragm. 4 خَلَافٌ for غَيْرٌ.

» 12, read اَوْ for اَمْ; fragm.

» 4 omits اَنْ E; او פַעֲלָתִי for اَنْهָ and omits فִי.

» 14, E and fragm. 4 omit الَّذِينَ.

» 15, read وَسَمِيتَ.

» 16, Fragm. 4 places مِنْهُ after يَكُونُ.

» 1, E and fragm. 4 add الْمَسَاكِنُ after الَّذِي.

» 2, Fragm. 4 تَصَارِيفُهَا.

» » E لَا for فَلَا.

» 3, Fragm. 4 تَصْرِيفٌ.

» 5, read اَخْفَهَا.

» 6, E and fragm. 4 نَشَدَّدَةٌ.

» » read الْمَبْنِيَاتُ.

» 8, E and fragm. 4 אֶלְעָזָר;

» also l. 12.

» Fragm. 4 لَآنْ.

Page, Line.

٢٣, 9, A (and also E on margin) بانها for بانحاء (gin).
 » » E لانها.

٢٣, 11, read واما for وانما; E and fragm. 4 فاما.

» » E سلم.

» 13, E adds الغارب after الشاذ.

» 14, E and fragm. 4 correctly وهي.

» 19, E and fragm. 4 add consistently وحدة after بعل.

٢٤, 1, E and fragm. 4 omit او بعل, بعل.

» 2, E and fragm. 4 correctly جميعا.

» 7, D reads (more correctly) صرفوهما; also E and fragm. 4.

» 9—10, E and fragm. 4 read مسرة على الاصل السفنا
ومرة واوا.

Page, Line.

٢٤, 10, E and fragm. 4 فالواو ٤
انقلبت ٤ like B.

» 14, read اتكالا.

» 17, E and fragm. 4 تبني عن ٤.

» 2, read بنى.

» » E موقوفة.

» 3, E وصفت ذكرت for ذكرت.

» » E توقف for وقف.

» 5, E موقوف.

» 8, E موقوفة.

» 10, D adds at close of chapter والله فستعين.

» 16, E موقوفة.

٢٥, 1, D adds יאבד חן وقد لبنت الف المتكلם في
هذا الضرب عند دخول الواو عليها وأسقطت من الخطأ اتكالا على but
الخطأ in return omits all from الساكن (l. 3 of our text) up to اللفظ of line 5.

Page. Line.

٢٥, ٣, E and fragm. 4
الالف
والواو.

» ٤, E and fragm. 4 more
correctly ألينت.

» ٤—٥. Fragm. 5 omits
اتكلا على اللفظ.

» ٤. ٩. ٢٠, read اتكلا.

» ٨, D adds قلبت after الف; also E on margin.

» ١١, E and fragmts. 4 and 5
add هو after والباء.

» ١٢, E يستعملونها for تكتب.

» ١٨, read الخط.

» ٢٠, E and fragm. 4 like B.

٣٤, ٣, Fragm. 4 omits ושבא
ناحت الف.

» » E and fragm. 4 لكن.

» ٥, E بلاشبא.

» » read בצרי.

» ٨, » ליאבל.

» ١٠, » اتكلا.

» ١٢, » מכלינו.

Page. Line.

٣٤, ١٤, Fragmts. 4 and 5 omit
لين.

» ١٥, read بلاצרי.

» ١٩, Fragm. 4 more correctly يكونان E; يكونا.

» ٢٠, Fragm. 5 omits أعني هذا.

١٧, ١, E شقيق after فعل.

» ٢, E and fragm. 4
اللف ٤ for الغاء.

» ٦, E fragmts. 4 and 5 خفييف.

» ٩, E reads غير أنها القيمة
fragm. 5 غير أنه القيمة.

» ١١, E omits ان اقول.

» ١٢, Fragm. 5 وهو اصل.

» » على حسب «.

» ١٣, E and fragm. 4 كانت
كان for.

» ١٤, Fragm. 5 adds والانفعال
גאזר בנבורה (Ps. 65, 7).

Page. Line.

والافتعمال عن הַחֲזֹר
(Ps. 93, 1).

٢٧, 16, Fragm. 5 وتنقلب.

» 20, read الاستخفاف. So also fragm. 5.

٢٨, 2, E وللخاء هو فاء الفعل.

» 2, Fragm. 4 يكونا.

» 5, D adds هذه الالف after تقلب; fragm. 5 adds الالف.

» 5, E and fragm. 5 omit لينة.

» 6, read ימין.

» 7, E and fragm. 5 ومثله.

» 10, E ונוחו.

» 11, E and fragm. 4 נבחרו for נכחדו.

» » read הָאֶחָד.

» 13. The quotation is inexact.

Cf. I Reg. 10, 19, — the parallel passage to II Chr. 9, 18; E and fragm.

4 both times לכטנא.

Page. Line.

٢٨, 15, E and fragmts. 4 and 5

وأصل.

ناحو ٤.

» 16, E and fragm. 4 ولأكن.

» 17; read أن.

אההع.

ينقل.

» 18, » » » وتحريك.

» 19, E and fragm. 4 omit كقولك مأهوا.

مكان.

ولآ אחר עד (Gen. 32, 5) (sic!).

» 6, E and fragm. 4 omit وهو.

» 9, E at end of line adds آخر.

» 11, Fragm. 4 omits עד لاكنهم.

עהה.

» 13, E لاكنهم.

» 15, E الف آخر at beg. of line.

» 18, E محركة.

كتبوا ٤.

Page. Line.		Page. Line.	
٣١, 19, E	على اللفظ واوا.	٣, 1, Fragm. 4	لقال.
٣٠, 2, add Jes. 1, 20 after	תאכלו.	» 2, E omits	جاء.
» » Fragm. 4 omits	ان.	» » E and fragm. 4	مثل for بنية.
» 5, E and fragm. 4	كمؤظيم.	» 3, E and fragm. 4	omit أيינו; fragm. 4 also
» 8, E omits	جاء.	» 8—9, E and fragm. 4	omit ماذا خرجت for جاء.
» 11, E and fragm. 4	فועל ان ذلك المعنى امشى	» 6, E	خامسا.
» » E adds	فى هذا الموضوع ولو كان	» » E and fragm. 4	لم for ولا.
» 12, E	فعل الخ.	» 6, Fragm. 4	فى الم Kirby.
» 13, E	كان الاكمي.	» 10, E and fragm. 4	تكتب for قلبوا; frag 4 also
» » E	مؤخرة.	» 13, E	وادوا.
» 14, D	فتصير.	» 20, read «A and D read	ولعمسه האמור.
» 16—17, Fragm. 4	ومتقدمة.	» 4, E	”ادراج; also E and
» »	الذى هو واقعا.	» »	fragm. 4 which likewise
» 17, Fragm. 4	المقدم.	» »	have, like A, اللفظ.
» 18, E and fragm. 4	وللانين.	» 6, »	الهاء قيل for قال.
» 19, » » » »	omit معنى.		

Page. Line.	Page. Line.
٣٣, 7, E يقال for يقول.	الذى هو
» 10, D, and Ganâh, Opus- cules, p. 20, يلجز; E يلجز. يأكيل.	أن فعلت.
» 11, E الامر for الاوامر.	وقفة . وقفه.
» 12, » الامر من ».	» 20, E معناه هو.
» 13, E adds كربه.	» 21, read «A بلا كمزوت». So also D.
» 14, E واحدة شانة and omits ايضا.	٣٤, 1, D and E add ואسرנו הוו לענו הוו (Jud. 16, 5).
» » E عد.	» 2, D أجازوا.
» » تلك.	» 3, E وأسقطوها.
» 18, D ينقسم.	» 4, omits مثل.
» 19, E وأما.	» 6, D لكن السين مشددا.
٣٣, 5, D and E ينقسم.	» 9, D بلين الالف.
» 10, E omits كما.	» 14, D reads והרמים אה יורם and adds ואصل הארכימים.
» 12, E وصننا.	٣٤, 6, read اتكللا.
» » D به for بها.	» 9, » جاءت for اجتمعا.
» 14, E لا زما.	وناسيم אם לא ישום So D.
» 15, D من فعل for ان فعلت.	» 17, D يدرك في الجلوت.
» » E instead of ربوا جعلوا.	» 9, E and F انة.
» 16, read وقد for وقف. So D and E.	» 11, E اجل ان.
» 18, read עצמותיו.	

Page. Line.
٣٧, 14, E الفعل.

» 15, E ماضيا.

» 16, E مستقبلا.

» » read زبدت.

» 17, E الاشواية.

» 21, E فيها for فيهما.

» » E omits יידעו.

٣٨, 2, E البياء التي للغائب.

» » E and F وإنما.

» 3, read لأنها.

» 4, E موقوفة.

» 5, E adds في كلّ موضع after أبداً.

» » read יידיעו at end of line.

» 6, E القول for مثلك.

» 8, E كثرة تجربتك for تجربتك.

» 9, E وقيل.

» 12, E الوجه for الأصل, and omits كله.

» 13, E عاً أو عاً.

» 14, E יְרָא אַתָּה יְ בָנִי וּמְלָךְ

(Pr. 24, 21).

» 15, read التي.

Page. Line.
٣٨, 19, E مصادر.

» 4, read الانفعال.

» 6, E omits الفاء.

» 9, read يفره.

» » » التي.

» 10, E adds قبلها after البياء.

» 12, F omits في.

» 15, read נושא.

» 16, » נהיר.

» 15—16, E adds as examples

חולד חורע, הוושע הורא.

» 17, F وجعدת אווער ונוקש E נוקש יוקש ונוגערתוי אווער

and omits ومن.

» 18, E والقياس.

» » E omits عذ; F reads

عذًا.

٤٠, 1, E and F الشديدة.

» 4, E يقول for يقال.

» 5, F ولذلك.

» » read اشتدت.

» 11, F باب منه.

» 13, F ساكنا مضموما.

Page. Line		Page. Line.
٤٠, 15, read	. فاءات .	(Num. 12, 11) . הטאנו .
» 19, F	بأن فعل ماض سوا هذه .	(Jes. 19, 13) . באל שורי צען .
	فان جميع E .	So F .
» 20, E	فموجودة .	ויאשף .
» »	كلمات So correctly E and F .	דברף .
٤١, 4, »	ومشري .	على زنة مثل E .
» 6, »	بهفعيل .	ומדבר ... مفاعل .
» 7, »	من . So E and F .	او بتشديد .
» 9, E adds	الوراثم .	يا .
» 12, »	את العوبيه .	» 4, F omits هو ; A reads
» 15, E erroneously	برى الياء .	هي .
» 17, E	واما ما .	» 12, E ومعنى omitting
» 18, F	برى .	وفي الاصل .
» »	E omits لينة . So also Ganâh. Opuscules p. 47.	חיבש איבש ורוח .
» 19, E and F	فول .	וכאה תגבש גرم .
٤٢, 3—4, E omits	التنى	» 18, read أن .
	المكرا .	» 21, » So E
» 4, read	الموجودة .	and F .
» 6, E	فلوها for أولها .	ובכל מין יבש יגבש E .
» 10, E	ثان .	ובש ויבשו F : يجيיבשו .
» 11, read	asher no'ala'nu وasher	» » E .
		ومثله .
		الفعل ثابت غير ساقط E .
		7 .

Page. Line.

- ٥٦, 7, A reads **ومما يشبهه** for **ومما شبهه** F; ومثل **ومما شبهه**.
- » » E and **وممثل ويوشوه** omits **في ويوشوه**.
- » 8, E for **من ان**.
- » 10, E for **الاخرى الاخيرة**.
- » 11, F وكتب.
- » 15, E **تردع حدعا وزن**.
- » » E for **חפعل**.
- » 18, E adds **بقلب الياء واوا** after **لينة**.
- » 20, E and F like A.
- ٥٥, 2, E omits **في**.
- » 7, E ماض. See note to p. ٥٠, 15.
- » 10, read **وأشنا**.
- » 14, » **لـ يـ هـ مـ نـ هـ**.
- » 15, E adds (Jud. 5, 28) **على زنة مدوع آخر** after **الهزان**.
- » 17, read **ونـ هـ مـ نـ هـ**.
- » » F omits **قد**.
- » 19, A and **Ganah Opus-**

Page. Line.

- eules** p. 354 omit **في**.
- ٥٦, 1, add **او بـ عـ لـ او بـ عـ لـ**. So **Ganah**, Opuscules, p. 354; F punctuates **بـ عـ لـ او بـ عـ لـ**.
- » 2, F **:مشـ دـ دـ ةـ**.
- » 12, E **ويـ هـ لـ**.
- » 15, E **كـ لـ مـ**.
- » 16, E ; **ואـ لـ تـ هـ أـ**; A, B and F **وـ أـ لـ آـ هـ أـ**.
- » » F **صـ غـ يـ بـ**.
- » 17, E ; **ويـ هـ لـ**.
- » 18, add **ويـ هـ يـ هـ لـ عـ دـ** after first word.
- » 20, read **"Ganah"**.
- ٥٧, 4, E adds on margin **זהـ دـ أـ** **מכـ ماـ وـ نـ دـ عـ لـ يـ رـ اـ مـ شـ نـ צـ כـהـ** **צـ הـוـ لـ שـ يـ רـ עـ בـ רـ אـ לـ כـ אـ פـ** **וـ הـ וـ יـ שـ يـر~** **בـ אـ נـ يـ كـ דـ מـ הـ דـ אـ** **אـ لـ בـ אـב~** **עـ נـ יـ חـ ل~** **עـ לـ** **אـ لـ בـ אـב~** **אـ لـ מـ תـ קـ רـ מ~** **לـה~** **וـ הـ** **וـ חـ מ~** **עـ لـي~** **תـ لـאـ وـه~** **חـ روـف~** **أـ لـم~** **وـ يـ طـ بـ وـ دـ بـرـ يـ هـ**.
- » 8, E

Page. Line. f _v , 11, read	מִהָּרְטִיטִיבִי דֶּרֶכְךָ (Jer. 2, 33) and add וְالْوَجْهُ فِي يְהִיבָּו תִּיטִּיבִי	Page. Line. f _v , 19, read عَلَيْهَا. وَكَذَلِكَ 2—4, E places....
» 15, E أصلًا like B.		من ضرب... لبنة before.... من ضرب... يُونְדַעֲתִי So also F which however omits شופתחي E and F read instead of شُזְפְּתִי Both E and F فعلًا ماضيًا على مثل add after شوسوثي.
» 16, E اوایلها for اوله.		
f _v , 3, F adds after المذكر الاصل.		
» 4, read يְסֵף.		» 4, E and F omit ... الاصل.
» 6, » ويحركون.		» 8, F من الفعل التقيل.
» 16, E לא אוכל.		» 13, E and F وריש.
f _v , 5, E مبني من بنية.		» 14, read הַשְׁפֹּר.
» 6, E omits مبني.		» » F فعل.
» 7, read ושיטוי E; شُסְטִי.		» 15, The MSS. so frequently have ثانى (and ماضى) with or without the article that there is every reason to believe that Hayyûg used this form. E and
» 8, E adds after צמה.		
» 10, read צְמַתְחָתוֹנִי.		
» 11, E פעלהנו הפעלהנו.		
» » E اللغة.		
» 12, read הַעֲלִיהָנו.		
» 15, » شوبنث.		
» 16, E omits مبني.		
» 17, E من بنطيين.		
» 18, E الفاظ.		
» » read شاذة.		

Page. Line

F are somewhat more consistent than A and B in reading מִאֵן but. A in the case before us reads מִאֵצִי, and it will be preferable therefore for the sake of consistency to adopt the form with *yâ* throughout. Ganâh likewise uses ماضى.

٥., 17, E omits فاشتتدت.

» 18, E לחרפה (so also E and F line 16) instead of לו.

» » read وحرك.

٥, 4, F הבשן.

» 5, and 6. See note to p. ٥., 15; F has in מִאֵצִי in both places.

» 7, E and F أمّا.

» 13, E الأولية.

» 15, E الكلمة الواحدة.

Page. Line. ٥, 17, F وكان الوجه.

» 18, F الفرق.

» 19, F منها for منها.

» » اسم واحد like E.

٥, 1, E and F كتبوا like A.

» 2, » المقرؤه.

» 3, E ونسبة.

» » E and F omit قل.

» » E adds בן ימינו.

» 6, E places יוניק at end of line.

» 7, E والنقيل.

» 8, read והוניקו.

» 12, E والفاعل F; والصفة יוסד E יוסד.

» 15, E ادغام.

» 17, E ثان.

٥, 4, E and F نظيره.

» 6, F adds על כל הופתי (Ps. 71, 14).

» 8, E and F ויאסף שאל.

عود.

» 13, read יעט.

Page. Line.	Page. Line.
٥٣, ١٧, E ثان.	مسقطة من الخط استخفاها آنکلا على اللفظ.
» ٢١, read “ <i>Āganâh</i> , Opus- cules, p. 310”.	ואוֹתָנוּ הַזְּבִיא (Deut. 6, 23) instead of הַזְּבִיא.
٥٤, ٥, F واصله عندى.	لادغام.
» ٦, read <i>שְׁמֻרֵנִי</i>	» ١٥, F بلازدغام.
» ٩, F بعدة after والمستقبل F and الانفعال بواو after بواء.	» ١٦, A which is to be preferred.
» ١٠, read <i>בְּנֵעֶרֶת</i> ; E <i>בְּנֵעֶרֶת</i> (Ex. 25, 22).	الصاد المشددة.
» ١٣, F adds والواو أصلا.	» ١٩, read אָרֶץ.
» ١٤, » לא יוועל.	وتحفهعل.
» ١٨, E and F add <i>כִּי יִעַצֵּן עַלְךָ</i> (Jes. 7, 5).	الناء الاولى.
» ٢٠, read شاشي <i>Āganâh</i> , Opus- cules, p. 38, reads الشاشي.	» ٨, F تاء الانفعال instead of الناء.
So also E and F.	» ١٠, F omits وهي.
» ٥٥, ٤, F adds ردت فيه الياء واوا after والتنقيل.	» ١١, A and F omit لأن.
» ٦, F (Gen. 19, 23) <i>חַשְׁמַשׁ יֵצֵא</i> instead of <i>יֵצֵא</i> and adds after <i>עַמְקָ</i> the following: <i>יֵצֵא יֵצֵא</i> والمستقبل ببياء لبينة	» ١٨, F adds في after الا.
	» ٥٧, ١, F more correctly remove Dâgêš from ش.
	» ٥٧, ٢, F more correctly وتحفهعل.
	» ٥٧, ٤, F ويحفهعل.
	» ٥٧, ٦, F موقف.
	» ٥٧, ١٠, F فيها.

Page. Line.	Page. Line.
ov, 11, F وونها .	59, 13, Fragm. 6 ممثل ... פָעֻלוּם ; E and F omit ممثل .
» 12, remove Dâgêš from מוץיך .	» 17, » الموقفة 6 .
» 17, read אֲשֶׁר .	» 17, » اليماء الذي »
58, 1, F בְּקוּד אַש .	E and fragm. 6 read
» 3, E and fragm. 6 ينقلب .	هو for ق .
» 4, Ganâh , Opuscules, p. 218, adds لينة after واوا .	» 19, Fragm. 6 الالف .
So also E,F and fragm.6.	» 20, E and fragm. 5 also شاؤل .
» 8, E موقفة .	4., 1, Fragm. 5 من الاصل for
» » E and F هي . Fragm. 6 omits ... בְּהִקְרֵץ .	الاصل .
» 13, F אל תזכיר נא .	» 2, E واحسبه .
» 17, Fragm. 6 درשו .	» » F and fragm. 5 omit من ; ان E reads من .
» » F صارت for كانت .	» 3, E omits من after هو .
» » F and fragm. 6 וְלֹכֶד .	» 5, E and fragm. 6 فيه .
» » E and F مفتوحة .	» 9, Fragm. 5 גְּרַשְׁנוּ הַיּוֹם .
» 19, E and fragm. 6 הפארת גדרותה .	» 15, E and fragmts. 5 and 6 omit .. اليماء والمستقبل .
» 20, F adds دلت فيه اليماء واوا معدا after ساكنة .	F reads والمستقبل بلدين اليماء واسقطها من الخط استخفا .
59, 3, F omits معنى .	» 16, F adds לא יارد בני عمכם .
» 3—4. Fragm. 6 omits	

Page. Line.		Page. Line.
	עִמָּךְ (Gen. 42, 38) after	٤٣, 10, read at beginning of
٦, 16, F	תַּיִרְדוּ אֲחֵי יוֹקֵף	line يُشَّنْ.
	(Gen. 42, 3) instead of	» 18—19. See Derenbourg's
	וַיַּרְדוּ.	note in Ganâh's, Opus-
» »	مُوْقَفَةٌ ٦	cules, p. 56.
» 18, Fragm. 5 adds	وَالْأَسْمَمْ	» 19, F اَنْفَعَالْ.
	٦٦ after مُؤَدِّرْ	وَالصَّفَةٌ كَمِيزْ ٣.
٦١, 2, read	بَفْنَوْهَا.	» ٥, F omits ... اَيْضًا.
» 3, F and fragmts. 5 and 6	اَبْرَكْ.	» ١٧, F فَتَكُونُ.
	» 16, F adds יְהֹוָיֶשׁ יְהֹוָיֶשׁ כָּלْ	» ١٨, read اَقْرَى. So E and F.
	הָגְנִים הָאֱלֹהִים (Deut. 11, 23)	» » F لَّا for لَّا.
» 18—19. E reads	يְהֹוָיֶשׁ יְהֹוָיֶשׁ וְמַעֲשֵׂיר פָּן אֲגֹרֶשׁ וְגַנְבָּהִי	» » add مِنَ الْفَعْلِ التَّقْبِيلِ after نَجَّاد. See Ganâh,
	وְתَقْبِيدُ اخْرَفְى ٥—٦	Opuscules, p. 361. So F
	الْمَعْنَى يَرْשַׁ אֲגֹרֶשׁ يְהֹוָיֶשׁ	which, however, omits
	الْحَצְלָחָל (Deut. 28, 42).	وَيَفْعَلُنَا.
» 21, F also.	ثَلَنِي.	٤٥, ١, E زَنَة for مَثَل.
٦٢, 6, F	قَلْب.	» ٢, F adds شَوْبَنِي وَشَبَّنِي.
» 12, F	هَوْشَبْ كَسْפِي	» ١٦, F adds بَبْشَرِي
	(Gen. 42, 28).	(Lev. 8, 32).
» 18, F	تَقْبِيل.	» ١٩, A وَلَهُ الْحَمْدُ وَالشَّكْرُ
» »	يَشَبَّهُ	while وَالْحَمْدُ لَهُ وَحْدَهُ F omits entirely.

Page. Line.

٤٥, 21, F also التصارييف.

» 22, E and F also على مثال.

٤٦, 1, E omits هذه while F begins as follows

نبتدى المقالة الـ "من الكتاب"

حروف اللين في العبرانية.

» 2, E يحيى بن ناود (أنا).

» » F مضى منا.

» » E وانا اذكر.

» 4, read كنهها. So F which also adds وبعد.

» » read والله.

» 9, F أصل.

» 13. In B נא has been erased. F omits אה.

» 17, F instead of وبين والدلال الدال.

» 20, read 'A and B' instead of 'Mss'.

» 21, F כל דבר لكونم (Ruth 4, 7).

٤٧, 4, read והיה ה; and 16 for 15.

Page. Line.

٤٧, 8, read كثيرة F وامثالها.

كثيرة.

» 12, F يسقط.

» » adds معـا at end of line.

» 20, F ماضيا.

٤٨, 1, read שׁ.

» 2, add "Zach. 12, 2".

» 4, F in both instances ראש; also in l. 5.

» 9, F פעיל او פעל او פעלול او فعل المشدد.

» 13, read حركت وحرّكت.

» 15, A and Ganâh, Opuscules, p. 313,Gen. 42, 11).

» 16, من هذه الافعال belongs to preceding line.

» 18, F مضموما.

٤٩, 1, F for ימושט and بساكن for باسكان.

» 1, read الأربع.

» 4, » التي.

Page. Line.

٤٤, 6, F الاسكان.

» 8, F ثاسكنوغا.

» 9, F أربع.

» » read والباء.

» 14, » الزوايد.

» » F حركاتها.

» 15, F التي for التين.

» 18, read اصلها. So F.

v., 7, F correctly الثابت.

» 10, Fragm. 7. بضمير 7.

» 15, The word רָאשׁ belongs

to l. 14 after ישופך. So

F which adds השופנו

(Gen. 3, 15) יעקב.

» 17, A يجوز.

» 18, read יבאנ.

» 20—21. Fragm. 7 in

l. 20 and זהلام in

l. 21.

» 21, F and fragm. 7 التصارييف.

ا، 1, A and fragm. 7 ازيد.

» 3, read الفعل. So also
fragm. 7; F لفعل.

Page. Line.

٦١, 4, F and fragm. 7 cor-

مضموما.

וינבר בגרר 7.

(Gen. 20, 1).

» 11, read في ما.

» 15, F اللفظ الذي.

» 19, F instead of بالمبنيات.

بالمكنيات.

٧٣, 7, F ونظيرهما; A and fragm.

ونظائرهما 7.

ونظائرها 15 and 20. A and F.

» 18, read سقوطه.

» 20, F ان.

٧٣, 4, read منها منا for.

» 5, » مضمومة against MSS.

مز.

» 14, read זינק.

טוב בעני י add in

(Num. 24, 1).

» 9, E أنها.

» » E and F التصارييف.

» 11, add לקום.

ونظائرهما 17, A and F.

Page. Line.

v^f, 20, read אלְתֹצָאַרְיִה.

vo 2, F متاحوك.

» 7, Fragm. 8 ساكنة.

» 12, F المكنيات for المبنيات. So also in ll. 20 and 21.

» 16, F adds בְּצִיקוֹנִי.

» 20, read بهذه. So F and fragm. 8.

v^g, 3, F بالمبنيات.

» 4, F المبنيات.

» 7, Fragm. 8 reads فيها لأن فيها. بعدها; F also.

» 8, read هذا. So A and F.

» 17, » אלהים.

» 21, » הַחַיִּים בְּחַיָּה.

v^h, 2, » לו for לך. So F and fragm. 8 correctly.

» 6, read רצוח.

» 7, » الهاء.

» 10, F and fragm. 8 for יִפְרָנוּ. وينونو.

» 11, Fragm. 8 So also Ibn Ezra.

Page. Line.

vv, 13, F اجتمع.

» 14, read أصلًا.

» 21, » ق for هو. So F.

vⁱ, 2, » ق, وهو for هو. So F.

» 16, F (also l. 3). ; واحتوهما. واصحابهما E.

» 18, add גַּיְעָרוֹ.

» 20, read השיב for الشيف.

v^j, 6, F (I Chr. 25, 7) شير له.

» 9, E omits الامر.....الاول.

» 12, E and F add تنمية.

» 18, E والهاءات for والهاء.

» 19, MSS. مجرין.

» 21, Read 'A and B' instead of 'MSS.' E and F אחבי.

v^k, 2, F والفعل.

» 4, read كل and ماخون.

» » F السالم.

» 5, E עֲזֵזָעָן.

» 6, E مسقطة; F مسقطة.

» 13, read הַוְקֵם for هو.

» 15, E اصحابهما for واحتوهما.

Page, Line. ٨٠, 17, F adds منها.	Page, Line. ٨٢, 14, read נְדָ.
» ١٩, F adds الذي عين الفعل وأداً	٨٥, 2, F adds אֶבְקַנִי (Jes. 14, 25).
ساكنا مضموماً.	» ٤, F adds עלינו (Jes. 14, 25).
٨١, ١, A, E and F omit بِحَلْمٍ.	» ٣, E adds ואעמד. עַלְוָה (I Sam. 1, 10).
» ٣, E adds الاولة for الاولي.	» ١٦, F adds כְבוּרִים (I Sam. 1, 10).
» ١٦, F adds نَبَوَنْ for נְבֹון So also ١. ١٨.	» ٩, read כְבוּרִים.
» » E واصحابها.	» ١٧, F adds יְלֻן.
» ١٩, E السواكن	» ٢١, F adds גַּלְעֵד.
٨٢, ١, F نَبَوَنْ.	٨١, ٦, F adds קְטוּם for כת.
» ١٣, F المتشددة.	» ٧, F adds אהֲקָמַת before קינה.
» ١٥, read ومثله. So F.	» ١٠, F adds השיר for הַשִׁיר and يشير omits.
» ٢١, » وممثل عذہ.	» ١٢, F adds وإنما for وما.
٨٣, ٢, » تنفعلن. So B and F.	» ١٣, F adds فلايس.
» ١١, F الانفعالات.	» ١٤, read בסבב.
» ١٣, erase افعال.	» ١٧, » وأשתחواتם.
» ١٧, E انفعل; both E and F omit ومثله... انفعال.	» ١٨, add شمמה after من. So also F which however reads لأنها for لانهما.
» ١٩, E معناه يكون.	٨٧, ١, F adds عذہ.
٨٤, ٧, E instead of يكتب instead of يكرّم	» ١١, F adds הַתְּפִיעָה עִינִיךְ כו
علون.	(Pr. 23, 5).
» ١٢, read وتحشطنه.	

Page.	Line.		Page.	Line.	
۸۷,	۱۵,	F omits ll. 15—p. ۸۸, ۵.	۹۲,	۶,	يَبُوْمٌ صَدِيْنَا (Ps. 60, 14).
» ۱۷,	A	اَحْدِيْهُمَا.	» ۲۱,	F	عَيْنٌ الْفَعْلِ.
» »	Ganâh, Opuscules, p. 315.	اَحْدِيْهُمَا مِنْ الْآخْرِيْ.	۹۳,	۱,	اَنْقَلَبَتْ.
		Fragm. 7	» ۷,	F adds	يَبُوشٌ
» ۲۰,	The reading	الْمُشَتَّلِ appears to have been the original one. So F.	» ۱۱—۱۲.	F omits ..	وَالْأَنْفَعَالِ .. حَنْوَ.
۸۸,	۴,	Ganâh, ib., Aثباتى	» ۲۰,	read	النَّبِوْنَ for الْلَّبِيْنَ;
		أثبته.			بَوْلَ الْلَّبِيْنَ .
» ۱۱,	read	وَكَذَلِكَ.	۹۶,	۱۶ and 18.	اَسْخَفَافًا.
۸۹,	۹,	F for אַיְוֹר	» ۱۹,	F correctly omits	تَشْدِيد.
» ۱۰,	read	لَيْكُونُ.	۹۰,	۲,	رَدِيقٌ.
» ۱۳—۱۴.	F omits	وَالْأَسْمَمُ المَاضِي.	» ۳,	remove Dâgêš from	الْعُولَةِ.
۹۱,	۳,	اَتَّكَلَّا.	» ۴,	read לְזִין	for لِزِين.
» ۱۱,	F	الْأُولَةِ.	» ۵,	F	نَحْرَكَتْ.
» ۱۷,	read	كَلْمَتَانِ شَاذَتَانِ.	» ۷,	F	نَدُونُوْهُ.
» ۲۰,	F	جَعَلَ مَصْلَحَوْ.	» ۱۱—۱۳.	F omits	وَمِنْهُ لَوْطَةِ.
۹۱,	۳,	F أَسْتَعْمَلُوا.	» ۲۱,	F also omits يَدِلَّ,	but adds يَدِلَّ at end of line.
» ۳,	for	عَنْجَبَرْيَاهِ see Ez. 16, 50.	۹۶,	۴,	F دَيْشِ.
۹۲,	۱,	F فَاصْلِ.			

Page. Line. ٩٤, 11, and 15, read حركت.	Page. Line. ١٠٠, 20, read “Gānāh”.
» 15, F omits فيه.	ا. instead of وفي الاصل adds أכيل.
» 17, F مفتوحة.	» 11, F adds הַבָּן.
» 19, read הַיּוֹם.	» 20, read تنقلب. F reads like B, ... وأوالينة, but omits the following words.
٩٥, 5, remove Dāgēš from הַיּוֹם.	ا.٢, 2, read הַלִּיט.
» 6, read “Jer. 49, 4”.	» 3, F correctly ولغة أخرى.
» 10, F אֲזֹור.	» 4, F وقد.
» 11, F بباء.	» 8, read לאבשלים.
» 19, read حركت.	» 18, F adds (sic!) לברך (Pr. 9, 12).
» 21, F مقلوب من.	ا.٣, 6, read המונ.
٩٨, 9, F for אֲזֹור.	ا.٤, 3, F نمول. So also in l. 4.
» 11, F ياء حركة.	» 4, F וופעלו.
٩٩, 1, F وفي المعنى.	» 5, F ונשלח ספריהם.
» 8, F وفي هذا الاصل معنى ثالث تقبيل חוללה.	» 8, F معناها.
المعنى.	» 9, F كانت for كان.
» 15, F adds رب مضاعف (Pr. 26, 21).	» 19, F بصري.
ا.١, 1, F طح طح.	» » F فقالوا.
» 3, read أطون.	» 20, read “B” for C.
» 4, » الامر.	
» 8, » في for فيه. So F.	
» 17—18. F omits הطال... يتول.	

Page. Line.		Page. Line.
I., 21, F also	التناء.	III., 2, E عذًا for عذًا .
I., 21, F also	فعلول after נִיחוּחַ .	» 5, E adds עִזְבָּה
I., 1, F adds after פָּעֵלָל	» 19, F נִיחָזֶק .	» 5, E adds עִזְבָּה (Jer. 31, 25)
» 20, F adds בְּגַנְפָּתָה שֹׁא	(Jes. 30, 28) after גָּנִים .	» 7, E omits מִן .
I.v, 8—9 F	נִסְזָנוּ אַחֲרָ	» 10, E (Dan. 9, 21) מִזְעֵף בִּיעֵף .
(Jes. 42, 17) instead of	» נִסְזָנוּ . . . נִסְזָנוֹתִי .	» 16, E כְּמֻזְקָף .
» 13, read المُتَغَيِّبَةُ .	» 20, read “ Ganâh ”.	
» 17, » וְהַסְגָּן אַחֲרָ	I., 5, E (Ps. 91, 3) מִפְּחָד יְקִישׁ .	
(Jes. 59, 14).	» 11, read כָּל הָאָרֶץ . So cor-	
I., 8, Fragm. 9	instead of אָדוֹשָׁנוּ .	rectly E.
» אָדוֹשׁ	II., 13, read وَفَيْشَقُوم .	
I., 12, read عَبِيمٍ .	II., 1, Fragm. 9 تَضَاعَفَ .	
» 13, » عَنَّهَا .	» 2, read لَهُمْ for لَكُمْ .	
» 15, E وَفِي الْأَصْلِ فَعْلَ تَقْبِيلٍ	» 10, Fragm. 9 اسْتَعْمَلَ .	
» 18, read بَنِ for بَنُو .	» 19—20. E omits . . . لِيَكُونُ	
» 21, E also بِهِمْ .	» 21, E عَلَيْهَا for عَلَى .	
II., 3, read بَعْدَ .	» 5, E ثَانٌ .	
» 5, E عَيْنَ for عَيْنَ .	» 9, read عَذًا .	
» 12—13. E merely مِنْ عَذًا	» 16, E adds جَنِيَّظَمْ .	
» الْعَنْيَ .	» 22, read الْعَزِيزُوْهِي .	
III., 1, E	» وَيَقُلُّ مِنْ عَلَوَهُ أَنَّهُ .	

Page. Line		Page. Line.
١١٧, ١, Fragm. 10 for فيه .		١٢٣, ١, read وشدة .
» ١٢, read حركوا .		» ٢, » مثلها . So fragm.
» ١٦, E and fragm. 10 واستعمل .		10.
	So also l. 18.	
» ١٧, E استعمل .		» ٤, Fragm. 10 omits في . عين الفعل
» ٢٠, E and fragm. 10 like A.		» ١٢, read متنه . So fragm. 10.
١١٨, ١٤, Fragm. 10 في الصفة .		» ١٦, Fragm. 10 هي .
» ٢١, » زنة for وزن .		» ٢١, » ومسلول .
١١٩, ١, read "Jes. 51, 2".		١٢٣, ٦, read מעלהיהם .
» ٨, » חאננה .		» ٨, E, F and fragm. 10 וירע לעשוות .
١٢٠, ٢, E, F and fragm. 10 add רק .		» ١٣, St.Petersburg MSS. תירע .
		העם ויהקעו (Jos. 6, 20) .
» ٦, Fragm. 10 الكلمة .		» ١٩, read ועליז . So E and F.
» ١١, » الساكن الذي « omitting the preceding		١٢٤, ١٩, E ومعنى آخر فيه .
	البياء .	١٢٥, ٦, F adds אדור .
» ١٣, Fragm. 10 يكون .		» ٩, E עשה פעלת שקר .
» ١٦, read תריד for תריד . So		» ١٤, read רשותנ .
	E and fragm. 10.	» ١٥, Eachel . F أصل آخر ويمكن .
» ٢٠, E also רוד .		» ١٥, E omits ... يمكن .
١٢١, ٤, Fragm. 10 רום .		» » يكون معنى . So
» » E adds רמה .		E and F.
» ٢١, Fragm. 10 like B.		

Page. Line.		Page. Line.
٢٥, 21, E and F likewise	רָאשׁ	אֲשֶׁר but omits מְחַסֵּי.
والتنقيل الشيب ١, F	وَالْتَّقِيلُ هَشِيبٌ.	אֲשֶׁר וְשֹׁתְּשִׁותְּ שָׂוֹת F adds
» ١٤, F	فَعْلُ تَقْيِيلٍ.	הַשְׁעָרָה after.
٣٧, 1. This line wanting in F.		שִׁיחָיו כָּלִיל לְבָךְ F
» ٥, F	אֲשִׁים בְּחַקּוֹן confu-	(Jes. 16, 3).
	sing with אֲשִׁיחָה	وَلَحْمَدَ لِلَّهِ تَعَالَى.
	(Ps. 119, 48).	جَبَّابِي اَسْنَى, 2, F merely.
٣٨, 11. المتكرك	.	» ٦, A and B لَمْ for لا.
» ١٢, F	الْفَطَاحُ الَّتِي فِي وَيُوشَمْ	» ٩, F وَنَهْذَهْ.
» » insert Gen. 19, 9 after		» ١٢, read وَاللَّهُ.
	גַּשׁ הַלְאָה.	» ١٣, F في على for في.
» ١٥, F omits وَهُوَ.		» ١٦, F يَقْلِبُوا مِنْهَا.
٤٩, 2, F correctly	بَشْعَرَةٍ	» » Ganâh, Opuscules, p. 296
» ٥, F	وَمَعْنَى تَلْقَى.	omits لَبِنَةً.
» ١٠, read شِير. F adds وَتَقْيِيلٍ	اَخْر.	» » F مَكْسُورًا.
» ١٧, read شُورَوْن.		» ١٨, F منها for منها.
٤٩, 10, F	شَيْهَ شَوَّهَ.	٥٣, 3, Ganâh, Opuscules, p. 297
» ١٢, F adds وَكَانَ الْوَجْهُ شَيْهُ	وَكَانَ الْوَجْهُ شَيْهُ	يَقْلِبُونَهُ.
	مَثْلٌ شَيْهُ اُوهُوهُ	» ٨, note a belongs to حَذَثَهُمْ, line 9.
	(Ex. 10,1) وَكَذَلِكَ الْوَجْهُ	» » A أَتَى.
	فِي شَهْوَ بِشَمَوْمَ فَيْهَمْ	» ٩, F لَهْذَهْ.
	مَثْلٌ (Ps. 73, 9) after	» ١٢, F منها for منها.

Page. Line.		Page. Line.
א' 15, F adds أصله.		ב' 3, F adds ما خوذ من הפנה after تقبيل.
ב' 17, F adds לישֶׁב ישמעאל (Jer. 41, 10).		» 10, read ومثله. So E and F.
ג' 5, F adds ويشهه ويشبه.		» 12, E and F omit غير وبتحريك الباء مفتوحة.
» 13, F فيه.		» » F.
» 14, read اطّردن. So F.		» 13, E after لبن الذى.
» » F فإذا.		» 15, omits في.
» 16, F منها for منه.		» 16, and 17 (and 18?) E النقسان.
ד' 8, F adds רואים עישים		» 20, E also كلّها.
» 10, » » روעה وزנה.		ה' 2, E after الذىAshmidom.
» 13, F ذلك فافهم.		» 4—5. In E the words ومن... جميعها appear p. ב' 18 after
» » F فلبيس instead of فلم.		» 6, E and F הפעלה.
ו' 4, F من for ف.		» » F. فباء.
» 8, F حركا.		» 11, E and F omit استعمل.
» » F بالفعل.		» 12, » » read حركا.
» 16. The reading وكثيرا ما is probably the one employed by Hayyûg.		» 14, E والوجهان.
	See also ג' 13, where A, B and fragm. 10 have وكثيرا ما.	» ومن... كلّها.
ג' 20, F agrees with A, B and A respectively.		

Page. Line.
١٣٩, 8 and 13, E النقصان.

» 20, E also الجميع.

١٤٠, 8, E for **هُوَ** **التي**; D omits هي... الهاء.

» 11, E والهاء.

» 14, E الاولة.

١٤١, 8, D and E نفعاً.

» 12, D inserts الفعل before الخفيف.

» 14, E omits هو.

» 19, D inserts **אלישע** both times after **וַיֹּאמֶר**.

» 19—20, E omits او.. حسنا.

١٤٢, 7, E ليست.

» 10, read الواو. So E.

» 15, E الاسم من **אֲשֶׁר חָזַה ה'** ايضا ان الياء.

» 17, read **בְּנֵי**.

» 18, D adds وما اشبة ذلك.

» 20, E begins as follows الأفعال التي فاؤها نون ولامها حرف لين مثيل

Page. Line.
גַּטְתָּה אֶל יְדָו (Job 15, 25)

כִּי יוֹאכֵל תְּחַנֵּן.

١٤٣, 7, E الذي اصله.

» 11, D and E واصله **אל גַּטְתָּה** يمين وشمال.

» 20, E like A.

١٤٤, 3, E **פְּגַטְתָּה** بلا ادغام.

» 4, read **بְּסַלְאַדְגָּם**. So D and E.

» 7, E adds **מִרְכּוּם** after **מִטּוּם**.

» 9, D reads **אַנְטָא שְׁדִידָה** لاندغام النون واصله.

» 21, read **וְאַمְّהָ**.

» 21, D **والسالمة**.

١٤٥, 4, After **الشديدة**, D adds واصله **מִנְגָּה מִנְגָּה מִנְגָּה**.

» 6, E **עוֹדֵה**.

» 14, E **الفاعل** for الفعل.

» » **הַצִּוּ מְצִיה** E.

المكتوبة for المندغمة.

» 16, E **الفعل** فندغمة.

» 18, D **والسالمة**.

Page. Line.		Page. Line.	
١٣٦, 6, E omits الشديدة.	الشديدة.	١٥١, 10, F adds אָרֶה.	אָרֶה אַרְהָה.
» 9, E لاذ.	لاذ.	» 13, F adds אַחֲרָה.	אַחֲרָה.
» 10 and 12, D writes الْمَكْرَهَةَ.	الْمَكْرَهَةَ.	١٥٢, 4, E, F and fragm. 11	
» 11, E ان يكون.	ان يكون.	ان اصل אָפֹו.	اصل אָפֹו.
» 14, D and E المندغم.	المندغم.	» 5, F وقد جاء.	وقد جاء.
» 19, read עליה.	عليه.	» » Fragm. 11; E ابتدلت.	ابتدلت.
١٤٧, 2, D and E عليه.	عليه.	ادخلت.	
» 18, E النوع الآخر.	النوع الآخر.	» 7, Fragm. 11 correctly	
١٤٨, 8, D فيكون.	فيكون.	בְּרָא.	ברא.
» 12, read וربما.	وربما.	» 8, E כתבו.	كتبوا.
» 19, D and E ان for ان.	ان for ان.	» 10. The proper reading ap-	
١٤٩, 4, D omits هاء.... واوا.	هاء.... واوا.	pears to be منם;	وان منם.
» 6, E وقال.	وقال.	E, F and fragm. 11	
» 7, D and E كالحاقةها.	كالحاقةها.	او الشيء على اصله	او الشيء على اصله.
» 11, read معناه. E has معنى.	معناه.	اذ منه الخ.	اذ منه الخ.
» 17, F ويصح.	ويصح.	בוֹדָם; E	בודם.
١٥٠, 4, read אני.	אני.	בוֹדָם for בוֹדָם.	בוֹדָם.
» 6, Ganâh, Opuscules, p.		» 12, F 18, Fragm. 11 בַּיִת.	
326, reads ومن هذـا.	ومن هذـا.	בַּכּוּ;	
الاصل.	الاصل.	» 11, E الفاعل for الفعل.	الفاعل.
» 8, E and F add אלـا.	אלـا.	١٥١, 1, F places على القياس.	على القياس.
١٥١, 4, E ومرة انتفا.	مرة انتفا.	after יְמִין.	بعد يمين.

Page. Line. ١٤٣, ٤, F اصلها.

» ٦, F اصلة.

» » F واعلم.

» ٨, Fragm. 12 اصلة.

١٥٥, ١, E פעלל; fragm. 12 פעלן.

» » read בְּנֵינוּ.

» ٥, E and F add התבעה.

» ١٦, F before המصدر, البروة.

» ١٩, E واسقطت.

١٥٦, ٥, E مذهب الاصل for مذهب لفظة.

» ١٩, add "(ib.)" after הַגָּלוֹתָה.

١٥٧, ١, » "(II Reg. 17, 11)"

after הנלה.

» ٩, read وكذلك.

١٤٨, ٥, F reads لعلة and places after ארץ.

» ٦, A من الوجوه.

» ٢١, F also ليس.

١٥٩, ١, read לִיא.

» ٣, E والمونث.

» ١٤, read דָּחַ.

١٤٠, ٤, Fragm. 13 مبدل.

Page. Line. ١٤٠, ٥, F منها for معها.

» ١٦, Fragm. 13 אל כי דְּמִינֶךָ (Ez. 31, 2).

» ٢٠, E also رقة.

١٤٢, ١٦, F and fragm. 13 omit ومنهم.

١٤٣, ٣, F and fragm. 13 add حكمة.

» ٦, Ganâh, Opuscules, p. 328, adds أن after أحسب.

» ٧, Ganâh, Opuscules, ib. reads نسب.

» ٩, F and fragm. 13 correctly reads ولد شكر.

» ١٩, F اسم كامل.

١٤٤, ١٥, read شاريحة.

» ١٩, F and fragm. 13 لولا.

١٥٥, ٢—٣. Fragm. 13 omits آخر....وثقيل.

הורי, Fragm. 12 הורי, הורי.

» ٥, F adds حكمة.

Page. Line.	Page. Line.
١٤٥, ٥, read شَبِي.	١٤٨, ٢٠, E omits ... وَأَمَّا ... الْمِيمَةُ ;
» ١٢, F omits وَكَانَ.	» من الْمِيمَةُ F omits
القياس.	١٤٩, ٤, E, F and fragm. ١٣
» , Fragm. ١٣. والـتاءُ.	مردود for مَرْدُودٍ .
» ١٩, place a dash (—) af- ter the word "line".	» ٥, E تـشـتـدـ; fragm. ١٣ تشـدـ.
» ٢١, F and fragm. ١٣ also الـبـيـاءـ.	» ١٣, read يـرـجـعـونـ.
١٤٦, ٣, F which is preferable.	» ١٦, Fragm. ١٣ صَحِيحًا .
» ٨, read الْحَرَبَةُ .	١٧., ١٠, read أَخْبَرَهُ .
» ١٠, F أَنْ لَيْسَ هُوَ .	» ١١, F adds لِي نَامَ ه' (Zeph. 3, 8).
» ١١, Fragm. ١٣ فِيهَا .	» ١٦, E and fragm. ١٣ وَيَحْلِلُ .
» ١٨, » فَتَحَ .	» ٢١, read بِمَحْلِلَةٍ .
» ٢٠, See note to p. ١٤٧, ١٦.	١٨., ٥, » حَقْلَتِي .
١٤٧, ١١, F وَقَلَلَ .	» ٩, » وَيَحْلِلَهُ . So F and fragm. ١٣.
» ١٧, read الْعَوْدَمُ .	» » F حَلَّهُ أَتَ فَنِي ه' (II Chr. 33, 12).
» ٢٠, E, F and fragm. ١٣ omit the superfluous words وَالْأَعْوَالُ .	» ١٢, F and fragm. ١٣ أَصْلَهُ .
» ٢١, also F.	» ١٨ and ١٩, غَانَاحٌ , Opus-
١٤٨, ١, E, F and fragm. ١٣ omit حـكـمـ.	عـكـسـ, p. 143, reads يـكـنـ

Page. Line.

כִּנְפֵּךְ ٢, read

הַמֶּלֶכה ١٥, »

הַוְרִיעָה ٢١, »

מִמְקָה ٣, »

اَخْذ ١٢, C, F and fragmts. 13
and 14 add before اَنْ.

الوجه ١٣, F for الاصل.

واصحابهم ١٤, F.

اَصْل ١٨, Fragmts. 13 and 14

اَنْشِي ٢٠, F and fragmts. 13 and
14 also.

وَمَعْنَى ثَالِثِ تَقْيِيل ١٧, ١٠, F.

مَثَال ١١, read. So F and
fragm. 13.

الكلمتان ١٣, read. So F.

Last word of line should
be طَرْيَة (imper.) ١٤, E.

فَاء ١٨, Fragm. 14.

طَهُوتَي اَطْهَو مَطْهَو ١٩, C, E, and fragmts. 13

and 14.

Dr. Kokowzoff gives

Page. Line.

these readings the pre-
ference.وَفِيهِ فَعْل ١٧, ٢١, E begins
خَفِيف طَعْيَتِي بَوْزَنْ جَعْيَتِي
وَالْتَّقْيِيل.١٩, ١, E and fragmts. 13 and
14 also omit this line;
وَمَكْهَ طَرِيَه بَوْزَنْ رَمِيَه.» ٦, E, F and fragm. 13
كَامِلاً.مَوْجَه مَوْجَهِيْم ٧, Fragm. 13
مَوْجَه مَوْجَهَه.نَاقْصَا نَوْجَه نَوْجَهَه ٨, read
نَاقْصِين. So C; E and
fragm. 13 also.وَالْمَنْفَعِل ١١, Fragm. 13 for
وَالْأَنْفَعِل.اَذْفَعَهُل ٢٠, E also which
seems to be the better
reading.

الْمَعْرُوف الصَّحِيج ١٧, ١٠, E.

هَوْرِيَتِي ١٥, F adds.

Page. Line.		Page. Line.	
١٧٧, 8, Fragm. 14	وَقِيلَ for وَيُقَالُ.	Kitâb al-Mustalhîk pp.	146—147.
» 12, C	الْمَذْعُبُ.	١٧٩, 4, C	وَاحِدٌ.
» 14, C and fragm. 14 add	الشَّيْنَ after التَّى .	» » F and fragmts. 14 and	דְּלָוִם.
» 19, Fragm. 14 adds on	عَلَى زَنْةٍ فَعَلَّالٌ	» 14, read	כְּהַזֵּה.
	margin as a note to הַפְּכָפֶךָ .	» 20, Fragmts. 14 and 15	كَلْمَتَيْنِ.
١٧٨, 2 and 3. Fragm. 14	مَكَرِّراً.	١٨٠, 8, Fragm. 15	وَالْمَعْنَى الثَّانِي.
» 6, F adds	غَيْرَهُ وَيَغْرِهُ وَغَيْرَهُ وَيَوْرُ وَنَوْرُ بِالْخَدْفِ مِثْلِ غَيْرِهِ	» 10, read So	בַּיּוֹם הַשְׁבִיעִי
	בְּנֵדָלוֹ (Ez. 31, 7) غَيْرَهُ وَشَمَاعَلٌ (Jer. 41, 10).		correctly F.
» » Fragm. 14 adds	أَوْ يَوْرُ وَيَوْرُ (like F) بِالْخَدْفِ الْبَخْ.	» 15, F	اَحَدُهُمَا.
» » F adds	لِوَرَاتٍ بِمَسْتَهْرِيمٍ غَيْرَهُ (Ps. 64, 5) after	» 16, F and fragm. 15	الْآخَرُ.
» 7, F instead of a	lengthy discussion of the form وَنَيْرَم (Num.	» 18, F	وَمِمْكَنٌ وَمِمْكَنٌ for
	21, 30) which is prac- tically identical with	» 20, F	بِلْ... كَتَبْتَ فِي
		» 6, F omits	بِلْ... كَتَبْتَ فِي
		» 8, F	وَلِمَرْ instead of
		» 20, F correctly	وَلِيَسْ.
		» 17, E, F and fragm. 16	وَلِيَسْ.
			add لَعْنَاهُ.
		» 1, E and fragm. 16 add	لَهُهُ ; and similarly in

Page. Line.

most of the articles,
one fragment or the
other or several, add
the 3^d person perfect
of the kal of the verb
under consideration.

١٨٣, 13, read פִּתְחָה.

» 16, E, F and fragm. 16
مִקְסֹוּרָא.

١٨٤, 3, F. يَبْدِلُونَ.

» 4, F. مُوصَلٌ.

» 5, F. يَاجْرِي for جاء.

» 12, F and fragm. 16. أَصْلٌ.

» 12, and 14, F and fragm.
الْتَّشْدِيدُ 16.

» 16, F and fragm. 16 اسْقَطُوهُ which is preferable.

» 17, F and fragm. 16 بְּקַשׁוּ.

» 21, F correctly مَاصِبِيَا.

» » the \ddagger belongs to وَاسْقَطَ (so!).

١٨٥, 3, Fragm. 13 لَنَّهُ.

» 4, read فَنْ. So E and

Page. Line.

fragmts. 13 and 16.

١٨٥, 6, Fragm. 13 يَقُولُ for
يَكُونُ.

» 7, F. فَجَعَلُوا.

» 8, F omits أَلَا وَأَيْلَ; fragm.
الْوَاحِدُ instead.

» 8, read لَئَلَّا.

» 9, Fragm. 13 الْمُسْتَعْبَلُ.

» 12, read الْمُشَكِّلُ. So fragmts.
13 and 16.

» 17, F. الْمَكْتُوبُ קְרָאִים.

» 20, read أَنْ لَا for أَنْ تَأْتِي. So
fragmts. 13 and 16.

» » Fragm. 13 يَجْعَلُ.

» 21, Fragm. 13 omits this
line; fragm. 16 adds
استعْبَالِيَنْ after أَثْنَيْنِ andboth F and fragm. 16
read يَقُولُ for نَقُولُ.

١٨٦, 1, Fragm. 13 يَنْطَفِقُوا.

» 6, F and fragmts. 13 and
16 omit مِنْ.

» 10, Fragm. 13 كَتَبْتُ فِي 13.

Page. Line.

١٨٦, ١١, F الباء for الواو; fragm.

واد ١٦.

» ١٤, read מזנה.

١٨٧, ١, F and fragmts. 13 and 16 correctly omit הוה.

» ٣, Fragmts. 13 and 16 omit فيه.

» ٥, F and fragm. 13 قالوا.

» ٦, Fragm. 13 انة.

» ١٩, » ١٦ adds والتقييل before המרה.

١٨٨, ٢, read عليه for على.

So F and fragmts 13 and 16.

» ٣, F and fragmts. 13 and 16 which is preferable.

» ٦, F and fragm. • 13 اصله.

» ٩, read أيام; F and fragm. 16 add والتقييل.

» ١٠, read يمشي.

١٨٩, ٦, F والتقييل הנחה.

Page. Line.

סִט אָוְנֵךְ ٢١, Fragm. 16

(Pr. 22, 17).

וַיְחַבֵּשׁנוּ ٦, read.

» ١٨, Fragmts. 13 and 16 correctly נצא.

» ٢, Fragm. 16 adds ثالث ועריך חצינה (Jer. 4, 7).

כִּי נְשָׁה מֶמְלָכָתוֹ ٨, F (II Sam. 5, 12) after لقال and instead of

نشאה.

هذا الاصل ١٦.

» ١٤, » « الاء ».

» » F الالف.

» ١٨, F adds وונתלים ماضى (Jes. 63, 9) ובנשאים.

» ٦, F and fragm. 16 מנשאים אה יהודים (Esth 9, 3).

» ٦, F and fragm. 16 correctly פעיל.

» ١٤, F for הנקה.

» ١٩, Fragm. 14 أنها.

Page. Line.

- ١٩٣, 2, E, F and fragm. 13
omit the superfluous
بِالْفَتْحِ.
» 5, read I Reg. 8, 31.
» 8, » תְּנַשֵּׁה. So F and
fragm. 14.
» 11, Better סָתָה. So fragm.
13.
» 16, F and fragmts. 13 and
14 correctly המסלאים.

- » » Fragmts. 13 and 14
كاملًا.
» 19, F and fragmts. 13, 14
and 16 add אָסֶפֶת.

١٩٤, 5, read בְּמִעְבָּה.

» 9, F طریق for مکان.

» 11, read بَعْدِي عَرَبِيَّم.

- » 12, F and fragmts. 13, 14
and 16 correctly وَيُكَنْ
إِنْ يَكُونْ مِنْ.

١٩٥, 4, F عَلَهُ for عَلَّهُ.

- » 6, F adds וַיַּעַל אֶבְרָם
(Gen. 13, 1).

Page. Line.

- ١٩٥, 8, Fragm. 13 וַיַּעַל; fragm.
16 וַיַּעַל.
» 9, F and fragmts. 13 and
16 المعدا.
» » read وكذلك.
» 11, Fragm. 16 الْمَعْنَى
الثاني.
» 14, read כָּלה.
» 17, Fragm. 16 אל פְּעַלְנוּ מִזָּה (Ex. 33, 15).
» 21, erase אַתָּ.
١٩٤, 5, read יַעֲנֵה.
» 20, F and fragm. 13 cor-
rectly לְחַשּׁוֹב הַהֲפֻכוֹת
(Pr. 16, 30) for מְרוֹאֹת
بְּרֻע which rests upon
a confusion with Jes.
33, 15.
١٩٦, 2. So also ١٩٤, 18, but
see ٢.٧, ٧; ٢٩, 15, and
٢٥, 15; F and fragm.
أربعة 13.
» 9, read צְוו for צְוָו. So

Page. Line.

- F and fragmts. 13 and
16.
וְלֹא-פָתַעַל הַשְׁכָרִי
וְתַהֲרֵרִי (Threni 4, 21)
» 13, read עַרְהָ and בְּלָה. So
F and fragm. 13.
» 15, E, F and fragmts. 13
and 16 עֲשִׂירִי אֶרְץ
אָנְכִי עֲשִׂירִי אֶרְץ
» 2, E, F and fragm. 13
وَمَعْنَى ثَانٍ.
» 4, read עֲשִׂירִי. So E and
fragmts. 13 and 16.
» 6, F and fragm. 13 قُرُون
بَعْض النَّاسِ for
» 10, E, F and fragmts.
פְּרִיּוֹן פְּרִيּוֹם
פְּרִיּוֹם which is prefe-
rable. In all these ma-
nuscripts as also in the
two Hebrew translati-
ons, the three words
appear after עֲבָדִיוֹן (l. 11).
» 12, read פְּרִיךְ So E, F

Page. Line.

- and fragmts. 13 and 16.
» 18, 18, E and fragm. 13 add
מְוַשְׁיעַ חֹסִים (Ps. 17, 7)
וַיַּפְנֵה עַמְדוֹ וְאַזְן
מִפְנָה.
» 8, Fragmts. 13, 16 and
17 מִפְנָה.
» 13, read פְּצִינִי.
» 2, F adds וַיַּפְרֵה
وְאֶחָלָה.
» 9, E, F fragmts. 13, 14,
16 and 17 المُعَا.
» 2, E and fragm. 16
וְלֹהֲנִפְלֵיל.
» 4, E, F and fragmts. 13,
14, 16 and 17 لִנְחוֹת
אֶחָלָה לִהְנָחוֹת.
» 12, Same six MSS. omit
وְمَعْنֵי . . . צְעִידָנוּ
יְقַال for وְقַל.
» 14, Fragm. 14 يְقַל
» 15, read יְצַקְדָּה (with Dageš).
» 6, » צְעַדָּה. So fragm. 16.
» 7, Six St. Petersburg MSS.
צְפִיה for צְפִירִי
» 8, read בְּינָךְ.

Page. Line. ۲.۲, 13, F adds אָוֹהָם בַּיִצְחָק	Page. Line. ۳.۵, 1—2. Fragm. 13 omits
(Ex. 38, 6).	وَمَا... الْقَافُ.
» 15, read הַכּוֹסֶר.	» 2, F adds الْبَتَّةَ after بِوْجَهٍ.
۲.۳, 1, Fragm. 16 places קֹהֶن before אֱלֹהִים وَمَعْنَى (l. 2).	» » read مَكْرُونَةٌ So F.
» 8, read بَكَلُوبَنِي.	» 5, F and fragmts. 13 and 16 الْمَشَدِّدُ which is preferable.
» 9, » نَبَرَّةٌ.	» 6, Fragm. 17 قَبْلَ.
» 11, » رُوْدَفِيكُمْ.	» 10, Better لِكَرَاءَتْ in both places. So five St. Petersburg MSS.
» » هَذَا.	» 16, read بَيْ.
» 15, F and fragm. 13 كَنْجَرْ.	» 20, Also St.PetersburgMss.
» » read عَسْكَرْ.	۲.۴, 5, read أَكْمَرَةٌ.
» » Fragm. 13 لِتَصَالْ for الْوَصْلِ.	» 10, Fragm. 16 وَأَرَأَ، وَيَرَأَ.
۲.۴, 20. Six St. Petersburg MSS. like A. ثَانِي.	» 17, read بَنِي.
» » E, F and fragm. 17 like A; fragm. 13 وَازْدَرَاجْ.	» 19, » الْهَبَّهُونَ.
۲.۵, 10, F بَعْيَدْ.	» 20, » حَرْكَتْ.
» 15, read بَيْ.	» 21, » نَهِيَّةٌ.
» 19, F adds הַ لِكְרָאָתִי (Num. 23, 3).	۲.۵, 1, » بَيْ
۲.۵, 1, F لَمَّا for اذَا.	» » F adds لَا يَرَأَهُ لَكَ حَمِيعْ (Ex. 13, 7).

Page. Line ۲۰۷, 4, E, F and fragmts. 13,	Page. Line. ۲۰۹, 21, Fragm. 16 adds
16 and 17 omit גָדוֹל .	תְּרֵעֶנֶה (Jes. 11, 7).
» 5, read מִרְאָה . So F and fragmts. 13, 16 and 17.	לֹו..
» 17, F. תְּרֵבָה .	חַכְמָה and before תְּהִנְרָה .
۲۰۸, 1, Fragm. 16 for وَمَعْنَى و تَقْيِيل .	۷, Ganâh , Opuscules, p. 111, reads فَلِيسْت .
» » read צְבָאֵך for צְאָנֵך .	۷—8, Fragm. 17 omits وَمَعْنَى... رُوح .
» 12, read מִיעָקֵב .	۹, read לֻרְובָּה .
» 13, » תְּرִקְהָה . So cor- rectly fragmts. 13 and 16.	۱۰, Place אַלְצִיוֹן before אַל (l. 11).
» 14, F. الذى أصله .	۱۱, erase “(sic)”.
» 20, E, F and fragm. 13 correctly בִּיהָךְ .	۱۲, F and fragm. 16 وَالْأَنْفَعَال .
۲۰۹, 3, read כִּי .	۱۳, נְרָפִים .
» 7, F and fragm. 17 for אַלְהָיו .	۱۷, read מִמְנִי .
» 11, F for ירְמָה (after אַרְמָה).	۱۸, F adds (sic!) וַיַּדְיוֹ תְּרֵפִין (Job 5, 18)
» 13, F. وَمَعْنَى ثَلَقִي تَقْيِيل .	בּוֹزֵן תְּכִבְנָה (sic!).
» 16, St. Petersburg MSS. תְּרִמָה .	۲۰۹, 1, F adds נְרָפוֹ .
	۱۰, E, F and fragm. 13 correctly יְרָאוֹן .
	۱۱, St. Petersburg MSS.cor- rectly פְּנוּלָה .

Page. Line.	Page. Line.
٢٦, 16, St. Petersburg MSS. كأن.	٢٦, 6, E, F and fragm. 18 ونبيس.
» » E omits فيه.	» 9, F مثل زنة for E.
» 17, E, F and fragmts. 16 and 17 كان لوجه.	» 12, St. Petersburg MSS. يشפה for شوفه.
» 19, Fragm. 17 ناقصا.	» 19, F ونقيل اخر شקה.
٢٣, 21, read شبiquם.	٢٧, 2, Fragm. 18 ابتدلت.
٢٣, 1, » כי	» » E, F and fragmts. 13 and 18 وادا like A.
» 4, Fragm. 16 adds יוננו צאני (Ez. 34, 6).	» 3, Fragm. 18 عذنا.
» 13, read הַנִּזְבֵּחַ.	» 6, E and fragmts. 13 and 18 شد لشد; F شد.
» 15, Fragm. 18 فذه.	» 7, read אלהים.
» » F ثلاث.	» 7—8. Article missing in fragm. 18; in F placed before شرها.
» 16, E, F and fragmts. 17 and 18 וכל חפצים לא (Pr. 8, 11). يسو به.	» 8, read בע.
» 18, E والنقييل منه.	» 9, E, F and fragm. 13 correctly omit אה.
٢٥, 14, read يكين.	٢٨, 1, F adds התראה.
» 20, F like A ينشئ.	» 2, F and fragm. 13 התראו.
٢٦, 2, F correctly אללהיך; fragm. 18 merely אל.	» 5, Ganâh, Opuscules, p. 121, reads اصلا.
» 3, Fragm. 18 مثل for كما.... في.	

Page. Line.	Page. Line.
٢٨, 10, F and fragm. 13 ; fragm. 18 correctly תלאוּם .	كتاب الافعال ذوات المثليين العبرانية قال ذوات المثليين العبرانية قال الخ .
٢٩, 5, Fragm. 13 omits الثالثة and reads بتمامه .	ابن ١٩ .
» ٥—٧ باثباته , missing in F and fragm. واليحمد	» » E ٦ א ו ו .
13. F has instead: ويتنلوه . كتاب الافعال ذوات المثليين .	» » F علمت for تاملت .
Fragm. 13 العبرانية . merely . ولله الحمد . In P the following additional رحم الله .	» 2, E and fragmts. 13 and 19 omit العبرانية .
مألفة ورضى عنه ونفع به من نشط الطالبين نفع مؤدى الى رضا من الله (sic)	» » E فوجد .
سبحانه وتعالى يتنلوه كتاب ذوات المثليين العبرانية .	» 3, Fragm. 19 وجده فيها .
٢٠, 1, Fragm. 19 begins as follows בשם אל עולם	» » According to Mr. H. W. Hogg of Oxford who kindly looked up the passage for me again, A reads at end of line تصديا . i. e. הצדיה .
كتاب الافعال ذوات المثليين . تأليف يحيى بن داود	» 5, Fragm. 19 adds فقد .
; رحمة الله عليه قال الخ .	» 6, read ويسلك .
٢٠, 1, Fragm. 19 begins as follows בשם אל עולם	» 8, E, F and fragmts. 13 قال يحيى .
كتاب الافعال ذوات المثليين . تأليف يحيى بن داود	» 10, St.Petersburg MSS . لלוں .
; رحمة الله عليه قال الخ .	» 11, F الفعل for الافعال .

Page. Line.		Page. Line.
٢٣٠, 12, Fragm. 13	اصل .	A ; E and F correctly
» 13,	» بـانـدـغـام .	تـكـنـ مـشـدـدـة .
» 14,	» omits بالـفـخـجـ .	٢٣١, 20, E and F in first
» 15,	» 19 وـقـبـل .	instance (l. 10); F also
٢٣١, 3, F and fragmts. 13 and	وـمـثـلـه .	in second (l. 12).
» 8, Fragm. 13 omits		» » Fragm. 13 like B
	الـواـحـدـ . . . الـأـوـلـ .	مـشـدـدـة and like A
	F omit الـواـحـدـ .	حـرـفـيـنـ المـشـدـدـوـدـ .
» 9, E and F חـנـנـנـי .		٢٣٢, 1, F omits رـبـماـ .
» » E مـاصـ .		» 5, Fragm. 13 بـفـخـجـ .
» 10, F وـاصـحـابـهاـ .		» 8, F for عـوـضـاـ وـتـكـمـيـلـاـ .
» 11, F مـفـتوـحةـ at beg. of		» » F and fragm. 13 بـالـفـعـالـ .
	line.	» 14, Fragm. 20 omits وـمـثـلـه .
» » F منهاـ فـعـلـ ; E and		» 17, F وـأـمـثـلـه .
	fragm. 13 فـعـلـ منـهـاـ .	» » Fragm. 20 لـحـقـ .
» 15, F and fragm. 13 omit		» 18, » 13 فـعـلـ for
	بـانـشـدـيدـ .	الـفـعـلـ .
» 17, F وـاصـلـهـ .		» » F and fragm. 20 دـالـاـ for دـالـةـ at end of
» 18, F and fragm. 13 بـالـلـوـاـ .		line.
» 19, Fragm. 13 آـذـهـ .		» 20, E, F and fragm. 13
» 20, Fragmts. 13 and 19 تـكـنـونـ مـشـدـدـةـ like		like A.
		٢٣٣, 3, F دـلـيـسـ يـكـونـ .

Page. Line. ٢٣٣, 4, Fragm. 13	المثل الواحد	Page. Line. ٢٤٤, 2, F and fragmts. 13 and
	مندغمة.	فاذا 20.
» 5, F and fragm. 13;	كان	الاصل 3, F and fragm. 13
	fragm. 20.	for اصله.
» 8, Fragmts. 13 and 20	omit داو.	» » and 4. Fragmts. 13 and 20 وامثالهما for وامثالله.
» 9, Fragm. 13 omits	كما	» 4, Fragm. 13 for نينفة.
	كان.	ناقصة.
» 10, » » فاذا for فان.	»	» E واعلم.
» » F and fragmts. 13 and	الضمير 20 for المضمر.	» 6, Fragm. 20 وامثاله.
» 11, F and fragm. 13	الساكن.	» 7, F and fragm. 13 مشددا.
» 16, » » » cor-	يישרים.	» » St. Petersburg MSS. correctly كل ما.
» 17, F and fragm. 13	יום.	» 8, Fragmts. 13 and 20 correctly هذه.
» » Fragm. 13	وامثالهما.	» » E אַחֲרָנָה; Fragm. 20 אַחֲרָנָה.
» 18, to ٢٤٤, 1 F omits.	ولكن.... وامثالهما.	» 11, E الالين.
» 20, Fragm. 13 like B.		» 18, E and fragm. 13 omit
٢٤٤, 1, » 20 omits	الاصل	الواحد في; F omits
	and وامثالهما.	الواحد only.
» 2, F and fragm. 13	تشتبه for تتشابه.	» 20, F and fragmts. 13 and
» » F	وامثالها.	اتصلت 20.

Page. Line.

٢٣٥, 10, Fragm. 20 adds يَقُومُ

وَاحِدٌ مَقْامًا اثْنَيْنِ after .

» 12, read הארץ .

» 13, F adds ولَبَّهُ يَبْيَنُ

(Jes. 6, 10) after من .

» 18, Fragm. 20 adds هَذِهِ .

٢٣٦, 2, » 21 بِمَقْامٍ .

» 7, » 20 وَلَا يَكُونُ .

» 8, F adds ثَبَتَا ; fragm. 20
وَثَبَتَتْ ; fragm. 21 وَثَبَتَتْ .

» 12, Fragm. 21 بِغَيْرِهَا .

» 13, F and fragmts. 20 and
وَتَحْرِيكٍ 21 .

» 14, F وَهَرْكَوֹתٍ .

٢٣٧, 1, St. Petersburg MSS. ان .

» 2, E الموصولة .

» 4, F الَّذِينَ .

» » E and fragm. 21 الفعلة
for الفاعلين .

» 6, E omits فعل .

» 10, Fragm. 21 وَاصْلَهُ .

» 11, » 20 omits او before يَكُلُّ .

Page. Line.

٢٣٧, 12, F correctly يَسْبَبُ .

» 13, F وَقَالَ for يَقَالُ .

» » F adds وَكَذَلِكَ after .

» 16, F for الذى التى .

» 20, Fragm. 20 اتَّصَلَتْ .

» 21, read 'A and B' instead
of 'Mss.' .

٢٣٨, 1, E, F and fragm. 20 يَرِدُ .

» 1, F omits مُنْدَغِمًا ; E omits only الساقط والساكن .

» 3, A's reading اتَّصَلْ is pre-
ferable .» 13—14. F omits . . . نَاحِو . . .
הַשְׁיוּמוֹת : .» 17, F more correctly מִסְבִּים
מִחְוָלִם .» 20, E and F also اتَّصَلْ and
مردود .

٢٣٩, 1, F omits ذَلِكَ .

» 3, F for اثْنَيْنِ حَرْفَيْنِ .

» 4, F وَاصْحَابَهُ .

» 7, F omits او .

Page. Line.	Page. Line.
٢٣٩, 15, Ḡanāḥ, Opuscules, p. 222, reads منها واحد. غير المتصل.	٢٣٩, 20, Fragm. 24 ما يشبه لانفعال. لللين for اللينة 24.
» 21, read 'A and B instead of 'Mss.'	» 21, F omits 21. » Fragm. 24 adds F and fragm. 13 adds العين مثل הכו after.
٢٣٩, 1, F omits الساكنان اعني.	٢٣٩, 3, Fragm. 24 adds ايضا واحد after.
» 5, F الضمير.	» » Fragm. 24 وعلامة.
» 6, F omits ابدا.	» 4, E الذي هي זקמאנז.
» 7, Fragm. 13 اسقطت.	» » read وعلامة.
» 8, » 24 انفعل for انفعال.	» 5, E عقنان العلامتان; fragm. 24 omits ان.
» 13, read وتركت. So F, fragm. 24 and Ḡanāḥ, Opuscules, p. 224.	» 5, Fragm. 13 الفعل منه فاء 13.
» » Ḡanāḥ, ib. مشددة.	» 6, E, F and fragm. 24اما; fragm. 13 واما.
» 15 and 18. Fragm. 13 انفعال for الانفعال.	» 9, E, F, ראיין; fragm. 13 ראיין.
» 16, Ḡanāḥ, Opuscules, p. 183, adds الصحيح after والقياس.	» 11, F, קמצות.
» 17, Fragmts. 13 and 24 واسقط.	» 12, Fragm. 13 ذكرت for وضفت 23; fragm. 23.
	» 13, St. Petersburg MSS. ימם.
	» 14, Fragm. 13 جعل.
	» 15, » مثل ».

Page. Line.	Page. Line.
٢٣٣, 16, Fragm. 13 انجعال .	٢٣٣, 12, St. Petersburg MSS. واصله both times.
» 17, » 23 مثل .	
» 18, F واما for واما .	٢٣٣, 3, St. Petersburg MSS. כל כבוד יעקב (Jes. 17, 4)
» 19, F פיסוק .	Yokell after أصله يولل .
٢٣٣, 1 and 2 E متى ما .	» 4, F اجتمع for اجتمعت .
» 2, F انجعل for انجعال .	» 5, St. Petersburg MSS. correctly لام الفعل (for عين).
» 3, F [ا] سقطوا .	
» 6, F and fragm. 23 رت .	» 9, St. Petersburg MSS. الاصل .
» 14, St. Petersburg MSS. نسببي which is preferable .	» 15, St. Petersburg MSS. correctly التي اصلها .
٢٣٣, 1, E اصله , at beg. of line .	» 16, St. Petersburg MSS. correctly فى كتاب حروف اللين .
» 2, E omits اصله .	» 16, Fragm. 24 אלליون .
» 6, F الوجه .	» 18, F مشدودا كاملا .
» 8, Fragm. 24 اردت انجعلا .	» 19, F نافق .
» » » او غيرهما « .	» » E; F adds الغا ; פה חזין .
» 13, E and fragm. 24 مخاطبة .	» 20, E and F correctly omit وانفصالة .
» 16, F » 13 واعلم .	» 20, to ٢٣٥, 1, fragmts. 13
» 17, St. Petersburg MSS. هي for هو .	
» » Fragm. 13 هذا for هذه .	
» 19, St. Petersburg MSS. قايم for يقيم .	

- | Page. Line. | وأتصاله ...
الكلام. | Page. Line.
٣٣٤, 3, E and fragm. 13 omit
فيه. |
|--|--|--|
| ٣٣٤, 21, St. Petersburg MSS. | also المعتل which must
therefore be noted as
the correct reading in
l. 14. | » » E للا Daglam; fragm. 13
لللاندغام. |
| ٣٣٥, 1, St. Petersburg MSS. | correctly وأنفصالة for
وأتصاله . | » 4, St. Petersburg MSS.
omit اذتيل . |
| » 3, Ganâh , Opuscules, p. | قييل for قالوا . | » St. Petersburg MSS.
omit تشدد . |
| » 5, F, والاصل ; Ganâh ib. | اصله . | » Fragm. 24 adds مشدد
على زنة مחרحة כלים |
» 8, Fragm. 15 omits جملة .		(Pr. 10, 15) after מארה
» 10, St. Petersburg MSS.	correctly المتعلمين .	8, Fragm. 24 adds ונמה
» 15, read לאשיש .		בاسم فاعله פָאֹר וַיָּאֹר
٣٣٦, 1, St. Petersburg MSS.	add נְאָרִים .	وقد جعل נְאָרִים
» 2, St. Petersburg MSS.	omit فيه .	علی آن [الاصل] فيه
» » read אֲבָרִיך אֲרֹור	(Gen. 27, 29).	(Mal. 3, 9) من هذا الاصل
		بـ נְמֻקִים
after תְּאֵן . See Ganâh ,
		Kit. al-Must., p. 178.
		» 8, Fragm. 15 vocalizes
אֲבָרִיך אֲרֹור .
		» 11, Fragm. 15 هذا أمر واصله

Page. Line.	Page. Line.
fragmts. 13 and 24	fragmts. 13 and وَجَعَلَ مِنْهَا ١٥.
امْرُ اصْلَهُ .	يُؤْدِي إِلَى ١٥, ٧, Fragm. 15 .
مقام راين .	» » » » اِيْضًا for هَذَا .
» 13, Fragm. 24 adds an article as follows	» 8, Fragmts. 15 and 24 اَكْبَرُ اَكْبَرِ بَنْتَ اَكْبَرٍ ; E and fragm. 13 .
בְּאָבִי הַנֶּחֶל (Cant 6, 11)	» 9, Fragm. 15 .
עוֹדָנוּ בְּאָבּוּ לֹא יִקְטַּף (Job 8, 12).	» » Fragmts. 13 and 15 كَلْمَتَيْنِ .
» 15, Fragm. 24 . ويَقْرُبُ اَنْ .	» » Fragmts. 15 and 24 كَبَّا نَدْ .
» » E and fragmts. 15 and 24 add	» » E and fragmts. 15 and פָּرָא בְּזִינְדָּר לֹא . ان يَكُونُ بِכָל 24 .
פָּרָא בְּזִינְדָּר לֹא (Hos. 8, 9).	» 13, Fragm. 24 adds an explanatory note to יִבּוֹל as it did p. 178, 7.
» 3, Fragm. 24 adds	» 15, Fragm. 24 adds وَالْفَتْعَالِ اَفْرَادِمْ بِعَمَّيْمْ هُوَ اِثْبَولْ
يَسْمُمْ ذَاعِلَهُ حَرَبُ اَلْ	(Hos. 7, 8).
אֲוֹצְרוֹתָהּ וּבְזוּוּ (Jer. 50, 37) (see <i>Ganâh</i> , Kit. al-Must., p. 179).	» 10, Fragm. 23 adds عَلَى رَبَّهِ زَنَّةٌ مَّرَّةٌ .
» 6, Fragmts. 15 and 24	
كَبَّا بَلْ ; fragm. 13 كَبَّا بَلْ .	
» E and fragm. 24	
وَجَعَلَ ٢٤ after زَنَّةٌ مَّرَّةٌ .	

Page. Line.	Page. Line.
٢٣٩, 13, Fragm. 23 بالتشدید.	٢٤٢, 20, Fragm. 15 for فی من ١٥.
» ١٨, » יְהוָה ».	٢٤٣, 4, » « أصل حیوم.
(Ex. 15, 16).	نفّش حوا.
» ١٩, Fragm. 15. فيها والمبین.	٢, Fragm. 15 لامه.
» ٢٠, » ٢٣ for فيها ١٥. لام الفعل الشديدة.	» ١٠, Fragm. 15 for الاولة.
٢٤٠, ٤, » ١٥ for اثنين مبینين.	الاون.
» ٥, Fragm. 23 والاصل.	» ١١, Fragmts. 14 and 15 ثقيل.
» ١٥, Fragmts. 15 and 23 واسقاط الساكن.	٢٤٤, ٤, Fragmts. 14 and 15 חםמותي at end of line.
» » Fragm. 23 omits. اللين.	» ٦, Fragm. 15 أصلها for الاصل فيها.
» » » ١٥ الذى.	» ٨, E and fragm. 15 אין ان for ان; frag. 14 אין ان.
» ١٦, read הַלְלוּתָה.	» ١٧, E and fragm. 15 correctly for كان.
» » Fragm. 23 بالتشدید.	٢٤٥, ١, St. Petersburg MSS. الاصل.
» ١٧, » » adds (from the Kitâb al-Mustal-hik p. 184) والافتتعال.	» ٢, Fragmts. 14 and 15 omit الاولي.
» » » يو海棠 المتهاطل (fragment ends) after	» ٣, Fragm. 14 الاصل.
ي.دبر פ.	
٢٤١, ٣, Fragm. 15 omits. الاصل.	
» ١١, » » التشدید.	
٢٤٢, ١٧, » » او for و.	

Page. Line		Page. Line.	
۱۴۰, 5, Fragm. 14 omits	وساکنین.	۳۶۶, 2, E	נשׁרונו معناه.
» 11, E من معنى	.	» 4, 6 and 7, E	.
» 13, Fragm. 14 ^{شى} for معنى.	.	۳۶۷, 6, E	ومعنى ثالث.
» 19, read קָרְבָּן Fragm. 14 adds על ספר حقות	(Jes. 30, 8).	» 12, E places منه after (l. 13).	וישרכך منه.
۲۴۶, 10, Fragm. 14 التاء.	.	» 14, E فيه الشين فيه.	.
» 14, read הַחַת.	.	» 18, E بالشراك.	.
۲۵۵, 20, i. e. A and B.	.	» 19, E لأنها.	.
۲۵۶, 15, Here and elsewhere read 'Threni' for 'Lam'.	.	۳۶۸, 3, E بمساكن الرين.	.
» 17—18, E writes בסכה, בסכוות, בסכוות, בסכוות; fragm. 25 also בסכוות.	.	» 15, E adds ישׁבְּנוּ.	أصله يشبنو.
۲۶۷, 15, read ומני	.	» 17, E منه يكون.	.
۳۶۸, 2, E أصله.	.	» 18, E תשתק.	.
۳۶۹, 5, E ماض.	.	» 21, E من هذا الأصل.	فلييس من هذا الأصل.
» 6, E correctly مثله.	.	۳۶۱ 14, E like B المعنى for أصل.	.
» 10, E omits التقيل.	.	» 15, E more correctly بوجة.	.
» 13, E يجوز for يجري.	.	» 21, E like B like أיש.	.
» 14, E omits ... والماضى.	.	» 16, E and F add فيه.	.
۳۶۹, 4, E الأصل.	.	۳۷۰, 4, E omits فيه.	.
		» 8, E and F have the correct quotation ניחם אתה (II Reg. 22, 4).	.
		» 13, F اتصلت for أتصلت.	.

Page. Line.		
۲۵., 13,	E and F and fragm.	כִּרְוֹק יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן כְּתַבְתָּה הַעֲבָד הַפֵּقִיר אֶלְיָה الله السائل منه المغفرة والترجمة
» 19,	E and F and fragm.	יְשֻׁעָיו הַכֹּהן בָּן עֲזֹאֵל ... עִזּוֹ הַכָּל הַרוֹפָא [?] בְּחִוָּיאָה.
» 20,	E and F and fragm.	There follow several defective and illegible lines.
	25 add חַמִּימָות after חַמִּימִים.	F adds العِبرَانِيَّة بְּרֹוק
۲۷., 4,	F inverts order of quo- tations.	E » « جَمِيع وَتَسْمِيَّة (sic!) بِتَنَمَّاهَه الكتاب بְּרֹוק הַנוֹתֵן לִיעֵף כָּחָה ولְאוֹן אָנוֹנִים עַצְמָה וְרַבָּה
» 6,	Fragm. 25 adds af- ter: الْمُتَلِّيْن	العِبرَانِيَّة الْحَمْد لِلَّهِ عَلَى حَسْنٍ

Regarding the collation with the St. Petersburg manuscripts I beg to add:

- (1) In so many cases do we find the simple Kal form of the verb added after the indication of the verbal stem, that we are justified in adding this form throughout, in connection with each article.
- (2) The St. Petersburg MSS. very frequently arrange the quotations and verbal forms introduced, in a different order from that found in the Oxford manuscripts. I have not thought it necessary, except in a few instances that may serve as specimens, to indicate such variations. In the comparative study, however, of the Arabic original with the

Hebrew versions, these divergences in the manuscripts must be taken into account.

- (3) In the Biblical quotations, there is rarely agreement among the manuscripts as to the number of words quoted. At times one manuscript gives the quotation in fuller form, at times another. I have not considered it necessary, except in a few instances, to indicate such variations.
- (4) The orthographical inconsistencies and peculiarities of the MSS. are so numerous that Dr. Kokowzoff very properly did not deem it worth while to note any but really important ones; and in my notes. I have only embodied some — by no means all — of these.
- (5) Dr. Kokowzoff calls especial attention to fragment no. 18. — the one on parchment — which appears to be quite old and represents a copy prepared with great care. It agrees in most cases with F which is by far the best of the St. Petersburg manuscripts.
- (6) The two elaborate notes (a) in F to p. 178, 7 (מגנִי) (b) in fragm. 24 to p. 237, 13 (ויבַל) are interesting as illustrating the liberties that were taken with the text of Hayyûg and that must have led to considerable confusion. See my introduction p. VIII note 3 and p. XX. I have not deemed it necessary to embody these two notes in the collation.

אלך (Job 27, 11) **לא אסיר תְּמַתִּי מִמֶּנִּי** (ib. 26, 11)
תְּפָרָת **תְּתָ** ו**חֲלֵיל** (Jes. 5, 12) **בְּתוֹתָ** ו**כְּנוֹר** (Ps. 149, 3)
בְּתִפְפִים ו**בְּמַחְוּלוֹת** (Ex. 15, 20) **עוֹד תְּעִדִּי תְּפִזֵּה** (Jer. 31, 3)
מִתּוֹפְפוֹת **עַל לְבָבֵחַן** (Nah. 2, 8) **בְּתוֹךְ עַלְמֹות תְּוֹפְפּוֹת**
*** (Ps. 68, 26)**

*** قَمَّت الْأَفْعَال ذُوَاتِ الْمُثْلِيَّن ***

עד הם כל הדור (Jos. 8, 24) בְּתַם פֶּרֶח
 הם صفة والجمع تمימים بالتشدید شنة (Jes. 18, 5)
 הַמִּימָה (Lam. 3, 22) פְּעִילָה וְאַمְّא כו לא חֲמָנו (Lev. 25, 30)
 فقد جاء شاددا عن القياس والوجه فيه תמןנו او תמןנו
 على الاصل والنقيل **וְהַתְמוֹתִי** טמאתק ממרק (Ez. 22, 15)
 בְּתַם הַפּוֹשָׁעִים (Dan. 8, 23) בְּתַמְך שודד תושד
 (Jes. 33, 1) اصله التشدید فأسقط استخفافا وتم وתמו
 وقد جاء معاوضا بتشدید النساء **וַיְהִי הַכֶּסֶף** (Gen. 47, 15)
 والانفعال **וַיְפִמוּ** חטאיהם (Ps. 104, 35) במדבר זהا **וַיְתִמוּ**
 وقد يمكن ان يكون **וַיְהִי** النساء **הַשָּׁנָה** **הַחֲווֹא** (Num. 14, 35)
וַיְהִי הַכֶּסֶף (ib. 47, 15) **תַּם** **חֲלָאתָה**
 (Ez. 24, 11) النوع الآخر من الانفعال وقد ذكرته في صدر
 الكتاب والقياس اذا اتصلت بالواو **וְתִמְנוּ** **וְתִמְנוּ** **וְכִי**
אֶבֶל מֹשֶׁה (Deut. 34, 8) على غير القياس سقطوا شدة
 الميم وساكن المد الا انهم قد قالوا **וְתִמְנוּ** **וְתִמְנוּ** **וְכִי**
 على الانفعال ومعنى ثانى **תַּם** **וַיֵּשֶׁר** (Job 1, 1) **יוֹנָתוֹ**
תִּמְתֹּר (Cant. 5, 2) والجمع تمות تموت بالتشدید على
 الاصل ايضا **וְאַמְّא** **וְכָר** **תִּמְמִים** (Lev. 1, 3) **תּוֹרַת ה'** **תִּמְמִיתָה**
 (Ps. 19, 8) فهو **פְּעִיל** **פְּעִילָה** والجمع تميمים **בְּתַם** **לְכִי**
תּוֹם **וַיֵּשֶׁר** **וַיְצִרְוֹנִי** (Ps. 25, 21) **וְאַנְי** **בְּתַמְיִ** (Gen. 20, 5)

שרך **שְׁרָךְ** אגן הסהר (Cant. 7, 3) לא כרת **שְׁרָךְ**
רפואת **הַשְׁרָךְ** (Pr. 3, 8) וمعنى אחר
בשeriorות **לִבֵּי אֶלְךָ** (Deut. 29, 18)

שרך **כִּי תִשְׁפֹּרֶר** עליינו גם **השְׁפֹּרֶר** (Num. 16, 13)
 ويمكن ان يكون منه **וַיַּשְׁרַט אֶל מֶלֶךְ** (Hos. 12, 5) כי
שְׁרִים יִשְׂרוּ (Pr. 8, 16) ويمكن التشديد أصل شرims
ישורו

תֹזֵע يمكن ان يكون من هذا الاصل **חֲתוֹם הַסִּיר הַתֹּזֵע**
 (Jes. 18, 5)

תָבֵד **תֹזֵע** ומרמה (Ps. 55,12) **מִתֹּזֵע** ומחם (ib. 72,14)
ראש **וְאִישׁ פְּכָכִים** (Pr. 29, 13)

תָלֵל **תָלֵל עֲוֹלָם** (Deut. 13, 17) **עַל תָּלֵל** (Jos. 11, 13)
 ونبנתها **עיר** **עַל תָּלֵל** (Jer. 30, 18) **הר נבוּה וְתָלֵיל**
 (Ez. 17, 22) **וְלֹעֵל** **אֵן יִקּוּן מִן הַדָּא אֶלְךָ** **וְתָלֵילינוּ**
شمחה (Ps. 137, 3) **بوجه من الوجه**

תָמֵם **תָמֹתִי** **וַיְהִי** **כַּאֲשֶׁר תָמֹן** (Deut. 2, 16) **כִּי אִם פָם**
הכמת (Lam. 4, 22) **פָם עֲונָךְ** (Gen. 47,18) **וְתָהִם** **השנה**
ההוא (Gen. 47, 18) **וְיִתְהַם** **הכמת** (ib. 47, 15) **תָתִים**
חלאהה (Ez. 24, 11) **تشדייד** **التاء للتعويض** **עד תָמִם**

وتحقيق الشين لكان حسنا لأنّه حسن أن يقال הושם
بساكن لين بعد الهام للتعويض وتحقيق الشين والتعويض
بالساكن هو الاكثر والاعرف فافهم الانفعال נשם ונטשו
הכהנים (ib. 12, 11) Jer. 4, 9) הנשמה כל הארץ (ib. 12, 11)
ישמו והארץ הנשמה (Ez. 36, 34) וערים נשמות
(Jes. 54, 3) الاصل נשם ונשומו נשמה ישם ישםו

הנשמה נשמות

שְׁנִין شنن ام شנותي برك حربي (Deut. 32, 41) ושון
يشونو وحزن شנון (Pr. 25, 18) (Ps. 140, 4) شנון לשונם (ib. 73, 21)
ويقرب منه وكلويyi אַשְׁתּוֹן (ib. 28, 87) لمثل ولשוננה (Deut. 6, 7)
שְׁסָמֵךְ شسموثي شسواهو كل عوبري درك (Ps. 89, 42) فتح
الشين يدل عليه اته من شسم ويشهو اتهم (Jud. 2, 14)
والانفعال נשם ונשפו הכתיהם (Zach. 14, 2) (Jes. 13, 16)
(*sic!*) وبهذا الاصل في معنى اخر פקרת הארץ

שְׁקָקֵךְ شكوثي بغير يشكوك (Joel 2, 9) بمشك نבים שזוקק
בו (Jes. 33, 4) ونفسه شזוקקה (ib. 29, 8) ويمكن ان يكون
وهشك يدي لפי (Job 31, 27) انفعال (sic!) منه وأصله وهشك
ويمكن ان يكون من هذا الاصل في معنى اخر פקרת הארץ
وهشكקה (Ps. 65, 10) ولعله ان يكون من المعنى الاول
بوجه وأما זה השקו הוקבים (Joel 2, 24) فلايس منه

שכך שכותי ישור וישבו הימים (Gen. 8,1) בקשך חמות
 המלך (ib. 2, 1) נשכבה (Esth. 7, 10) **والثقيل وبهشبوthy**
 מעלי (Num. 17, 20) יישך אשך וישבו
 שלל **وшелل شللها** (Ez. 29, 19) כי אתה שללה גוים
 רביכם **וישלוكة كل وתר עמים** (Hab. 2, 8) אصلיהם שללה
 ישלLOCK **אשחטוללו** אבורי לב (Ps. 76, 6) **ومعنى آخر او**
قريب من الاول של **قشلو** לה (Ruth 2, 16)
 שם שמו ישבום **يشומו** וישראל על זהה (Job 17, 9)
 שום שומי **شומו** שמי על זהה (Jer. 2, 12) **شמה**
 וشعורה (ib. 5, 30) משמה אשר שם **شمוה** בארץ
 (Ps. 46, 9) **لشמה** תהיה (Hos. 5, 9) על הר ציון **ששימים**
 (Lam. 5, 18) **ل Amar شמכנו** (Ez. 35, 12) **ويتمكن ان يكون منه**
 ישבום וישראל (Jer. 19, 8) **وجعل تشديد الشين عوضا من**
 النقصان **واما** **تشعيم** (Ecc. 7, 16) **فتتشديد الشين لاته**
 התשומים **والثقيل وبهشمוה** אני הארץ (Lev. 26, 32) **ואת**
 נוהו **הشمוה** (Ps. 79, 7) **ושם אל האשודים** **وي شبهم**
 (I Sam. 5, 6) **وما لم يسم فاعله هوشم بتتشديد الشين**
عوضا من النقصان وضم الهاء **بشرק او بكمز חתף**
لانهما واحد في بعض التصريف فإذا وصل بقيمة شدة
الشين كما كانت ورد المثل مندغما كل يوم **הشمמה**
 (Lev. 26, 34) **ولو قبل هوشمها** **بساكن لين بعد الهاء**

في بعض التصريف **נִשְׁדָּדֶנוּ** (Mic. 2, 4) وأصله **נִשְׁדָּדֵנוּ**
וְשַׁדְּוֹ ويمكن أن يكون في **שַׁדְּוֹ נִשְׁדָּדֶנוּ** وجه آخر
 غير ما قلت اذ كان بالشراك ولم يكن بالحالم على
 الوجه المعروف بأن نقول ان معناها **נִשְׁדָּדֶנוּ** ممنون على
 مذهب الكلمة الواحدة التي معناها كلمتان مثل **בְּנֵי**
יִצְאָנוּ (Jer. 10, 20) التي معناها **וַיֵּצְאُ מִמְּנֵינוּ** ومثل
יִשְׁוִישֻׁם مדבר (Jes. 35, 1) التي معناها **וַיִּשְׁוִישֵׁוּ בָּם** ومثل
בְּשַׁלֵּם البشر (I Reg. 19, 21) التي معناها **בְּשַׁלֵּם** لهم
 البشر وعن جماعة **בְּשַׁלֵּם** بمعنى **בְּשַׁלֵּוּ** لهم وبهذا
 الوجه لا يمكن ان تحرّك الدال في **נִשְׁדָּדֶנוּ** الا بالشراك
 لأن الواو بعدها واو الجماعة ويكون أصله **נִשְׁדָּדֶנוּ** بهذا

التخرّيج لا **נִשְׁדָּדֶנוּ**

שָׁדֵד יְשָׁדֵד לוֹ יַעֲקֹב (Hos. 10, 11) **וַיְשָׁדֵד אֶרְמָתוֹ**
 (Jes. 28, 24)

שָׁחַח תְּחִתְיוֹ נִשְׁחַחּוּ (Job 9, 13) **שָׁחַחּ גְּבוּעוֹת עַולְם**
(Nishchach) נִשְׁחַחּוּ (Ps. 38, 7) **כִּי יִשְׁחַחּ בְּמַעֲוֹנוֹת** (Job 38, 40)
 أصله التشديد يدّها **יִשְׁחַחּ** (Ps. 10, 10) **וַיִּשְׁחַחּ עַינִים**
וַיִּשְׁיעַ (Job 22, 29) **וְלֹא דְفֻעַל וַיִּשְׁחַחּ אָדָם** (Jes. 2, 9) **וַיִּשְׁחַחּ**
 كل بنوت الشير (Ecc. 12, 4) أصلهما **וַיִּשְׁחַחּ** **וַיִּשְׁחַחּוּ**

والشقييل بي رצין عوب دلهم (Job 20, 19) وشقيل اخر
ويرعزو بيروظزو (Jud. 10, 8)
ررك **ثركوت وحرعوت** (Gen.41,20) وركيكو مصوت (Ex.29,2)
وليس من هذا الاصل **الشكليم** **ثركوت** (Gen. 41, 27)
فاعلية

دش بي تامير ادوم **رششنو** (Mal. 1, 4) يمكن ان
يكون منه **مترؤش** وHon رب (Pr. 13, 7) **يرؤش** عري
مبازيرك (Jer. 5, 17)
شبب بي شببيم يهיה عجل شومرون (Hos. 8, 6) يمكن
ان يكون منه **يشوببتك** وششاتهيد (Ez. 39, 2) **لشوبب**
شدינו يحلك (Mic. 2, 4) **ومنعي** اخر ولا ينه شبب
اشو (Job 18, 5)

شنج **عل شنجتو** اشر **شنج** (Lev. 5, 18) **شنجنا**
شدر شدرو او شدرتي على الاصل او **شدوني** (Ps. 17, 9)
يشود يشودو يشود **utherford** (ib. 91, 6) **وملف** بونديم
يشدم (Pr. 11, 3) هو **شود** واتها **لآ شود** (Jes. 33, 1)
لشود ات كل **فلشيم** (Jer. 47,4) **نهافر لشدي** (Ps. 32,4)
شود وشبر ندلل (Jes. 59, 7) **والشقييل** **شد** **يشود** **مشهد**
(Pr. 19, 26) **وشقيل اخر** شود شودري **يشهد** متصوهم
(Hos. 10,2) **والفعاع** نشد نشد نشدواتي نشدواتم نشدونو
بالحلم او **نشدونو** بالشرك فقد يقوم احدهما مقام الآخر

לבי (Job 23, 16) הרכוותי ארך ירך הרך הרכו הרכוי
ואascal הרכיך הרככתי ארכיך ירכיך הרכך הרכיכו
הרכיכו, לאנفعאל פן יברך לבבכם (Jer. 51, 46) אصلה פן
ירכך ולאescal ביראה התשדייד ומְאַמָּא וחבאותיו מושך (Lev. 26, 36)
בما אظنנה מנה هذا الاصل

רִמְמָה ורממה חכשה עליהם (Job 21, 26) כייל אנ מנה
וַיְרַם תולעים (Ex. 16, 20) ולו וصل כייל וירומו
בالتשדייד

רַנֵּן רנותי ותרונ לשון אלם (Jes. 35, 6) ירוננו יושבי
סלע (ib. 42, 11) תרונה ירונ ושםה (Pr. 29, 6) כי רגנת
רשעים מקרוב (Job 20, 5) בוואו לפניו ברגנה (Ps. 100, 2)
כנת רגנים נעלמה (Job 39, 13) פצחו רגה (Jes. 14, 7)
ברן יחדר (Job 38, 7) רגוי פלט (Ps. 32, 7) מהרונגן מיין
וالتقييل جاء على الاصل הרגינו לאלהום עוזנו
(ib. 78, 65) הרגינו גוים (Deut. 32, 43) ולב אלמנה ארני
(Job 29, 13) ותقييل אחר רגן ובאו ורגנו במרום ציון
(Ps. 132, 16) רגן ירגנו (Jer. 31, 12)

רִסְמָה לרים את הסלת (Ez. 46, 14) רסמי לילה (Cant. 5, 2)
רצין את מי רצוחו (I Sam. 12, 3) ולא רצוחנו (ib. 12, 4)
ירוץ ירוץ ותרוץ נלת הזוחב (Ecc. 12, 6) וימ肯 ان
יקون منه ינרכוץ הגלגל אל הבור (ib.) ولواقتשל לشد

צמח השדה (7 Ez. 16, 16) ومعنى آخر יסבו עלי רְבֵינו
 (Job 16,13) השמיעו אל בבל רביהם (Jer. 50,29) والثقيل في
 هذا المعنى רוכب رocabתי ROCBBO وقد كرهوا تحريك^a المثلين
 في هذا الفعل فأسكنوا الاول وأدغموه في الثاني الشديد
 ويمررهاو ربנו (Gen. 49,23) فعل ماضي اصله ROCBBO والامر
 المتصل بسواء الجماعة من هذا الاصل اعني ربכ מثال
 سواء الا ان اصل الامر RBBO وأصله هو ROCBBO لأن RBBO
 الذي هو امر اذا لم يتصل بالواو كان ROCBBO والاصل فيه
 ربכוב ولو لم يتصل ROCBBO بالواو لكن ROCBBO فإذا أردت
 الامر من هذا الفعل الثقيل اعني ROCBBO ROCBBO CLT
 ROCBBO ROCBBO مثل الماضي سواء وقد وجدته في الماضي RBBO
 ويمررهاو ربנו (Gen. 49, 23) وأصله RBBO كما اعلمتك
 فالقياس يحوز ان يكون الامر ROCBBO وأصله ROCBBO فيقال
 RBBO في الامر والماضي كما يقال ROCBBO في الامر والماضي

רְדָד רודתי חֲרוֹדֶד עמי תחתיו (Ps. 144, 2)

רְכֵך ROCOTHY RBPO דבריו משמן (Ps. 55, 22) רְךָ לכבך
רְךָ וּטְוִב (II Reg. 22, 19) רְךָ וּטְוִב (Gen. 18, 7) כי הילדים רביהם
רְכָה וּעֲנָגָה (ib. 33, 13) רְכָה וּעֲנָגָה (Jes. 47, 1) ועיניו לאה רבות
לֹא רְכַבָּה בְשָׁמֵן (Gen. 29,17) לא רְכַבָּה בְשָׁמֵן (Jes. 1,6) والثقيل ואל حرרכ

קָלִים היו (Jes. 30, 16) **וְלֹא נִפְעַל** **וְקָלְלוּ** רודפיםיכם (Lam. 4, 19)
וְأֶסְלֵה **וְקָלְלוּ** וمعنىثالثהברכה **וְקָלְלהָ** (Deut. 30, 1)
וְקָלְלָה **וְמִקְלָלָה** אביו ואמו (Ex. 21, 17) **וְמִקְלָלָה** **a** נחשת
קָלָל (Ez. 1, 7)

קָנָן צפירים **וְקָנָנוּ** (Ps. 104, 17) **שְׁמָה** גננה כפו
 ודרור **קָנוּ** לה (Ps. 84, 4) כי יקרא **קָנוּ** צפור
 לפניך (Gen. 6, 14) **קָנִים** תעשה את התבבה (Deut. 22, 6)
קָנָה קני **קָנוּ**

קָצֵץ **וְקָצֹתָה** את כפה (Deut. 25, 12) **וְקָוָז** **וְקָוָצָו** קוויז
קוֹזִי **קוֹזָו** **וְתַقְיֵיל** **קָאֵז** עבות רשיום (Ps. 129, 4) **וְקָאֵז**
פְּתִילִים (Ex. 39, 3) **מִקְצִים**

קָשָׁש **הַקָּוָשָׁשׁ** **וְקָוָשׁ** (Zeph. 2, 1) **מְשֻׂדֵּד** וمعنى ثانى
לְקַשֵּׁש **קָשׁ** (Ex. 5, 12) **מִקְוָשָׁשָׁת** شنوم عزيم (I Reg. 17, 12)
מִקְוָשָׁשׁ **עַזִּים** (Num. 15, 32) **וְالْجَمْع** **קָשִׁים** بالتضدييد
וְקָשִׁים

רְבָבָה ربوي רבço משערות رأسى (Ps. 69, 5) **וְרְבָבָה**
עַלְיךָ (Ex. 23, 29) **רְבָבָה** (Deut. 3, 26) **עַד** העם **רְבָבָה**
רְבָבָה (Jud. 7, 4) **רְבָבִים** **וְחַלּוּ** פנו نديب (Pr. 19, 6) **עַל** ארץ
רְבָבָה (Ps. 110, 6) **לְרוֹב** **עַל** **פָנֵי** **הָאָדָמָה** (1) **רְבָבָה**
תוֹרָתִי (Hos. 8, 12) **וַيִּقְאֵל** **אֲנָה** **מִן** **הַזֶּה** المعنى **רְבָבָה**

a) آخر A.

כבכ קבוחי קבו וקבותו לי משם (Num. 23, 27) אصله
וקבבתו לי מה אקב לא קפה אל (ib. 23, 8) אصلה
מה אקב לא קבבה תשדید القاف في מה אקוב عوض
من النقصان واختاروا في الالف المadol على التشبيه بالف
المتكلם اللاحقة بالفعل الخفيفة السالمة من التغيير
والنقصان ولو قيل אָקוֹב לְקָנָן חֲסַנָּא לְקָזָב אַוִּיבִי (ib. 23, 11)
לכה קְבָה לי (ib. 22, 11) يمكن ان يكون أمر (sic!) من فعل
ثقيل קבב יקבב ואصله קבבה וخففت الباء المشددة ^a
استثنقا لشدتها فالتنقت ^b باءان خفيفتان ^c فقامت الواحدة
مقام اثنتين ^d على ما اعلمتك من عادتهم في المثلين
ואָמָא וְקָבֵנו לי משם (ib. 23, 13) فأصل آخر اعني קבן
وكذلك ייקב בן האשה (Lev. 24, 11) ונجد שם ה'
achel אחר اعني נקב (ib. 24, 16)

כלל חן קלותי (Job 40, 4) כי קלות (Nah. 1, 14) ויקול
ויקולו الانفعال נקל זהה (II Reg. 3, 18) ונקלותי עוד
موات (II Sam. 6, 22) נקלות נקלנו על נקלחה (Jer. 6,14)
والصل في قاف نتكل نبرatha (Gen. 16, 4) נأكل בעיניה
وبوي يكل (ib.16,5) التشديد لأنها موضع اندغام
نون الانفعال فأسقط استخفافا ومعنى آخر קל הוא (Job 24,18)

a) A الشدیدة.

b) B فالتقا.

c) A خفيفاً.

d) MSS. אַתָּנְתָּאֵן.

צָלֵל בְּצָלֵל עֹוֶר (Ps. 144,4) סִר צָלֵל מַעֲלֵיהֶם (Num. 14,9) צָלֵל עַרְבָּה (Jer. 6, 4) וְנִסּוּ הַצָּלֵלים (Cant. 4, 6) וְחֹרֶשׁ (I Reg. 6, 29) צָלֵל (Ez. 31, 3) עַל מִתְאַלְּמָן מִסְבֵּב קָלָע (Zach. 14, 20) וְמִזְלֵל (Ex. 15, 10) וְقִילֵּן אֲנָשָׂה כַּאֲשֶׁר צָלֵל שָׁעַרְיוֹ יְרוּשָׁלָם (Neh. 13, 19)

צָרֵר צָרֵר אֶת הַמִּדְינִים (Num. 25, 17) כִּי צָורָרִים הַמִּן (ib. 25,18) בְּצָרָרִי יְהוּדָה (Jes. 11,13) צָרָר הַיְהוּדִים וְתַהֲיוּנָה צָרָרוֹת (II Sam. 20, 3) וַיַּכְربֵּן מִן הַזָּרָה (Ex. 12,34) צָרָר הַכָּסֶף וְתַהֲיוּנָה צָרָרוֹת בְּשִׁמְלוֹתָם (Pr. 7, 20) וַיִּמְקַנֵּן אֲنֵנָה צָרָר רֹוח (Hos. 4, 19) וַיִּמְקַנֵּן אֲנֵנָה צָרָר לְךָ (Deut. 28, 52) וְנִצְרָרְתָּי לְאָדָם (Zeph. 1, 17) וַיִּצְרַר לְהָמָם (Neh. 9, 27) עַל אֲנֵנָה יַקְרָבְנָה תְּשִׁדְידָךְ וַיִּמְקַנֵּן אֲנֵנָה יַקְרָבְנָה צָרָר וְמִצְוקָה (Ps. 119,143) כִּי אָنֹ חָצֵר שָׁוֹה (Esth. 7, 4) צָרִים וְמִצְוקָה (Ps. 71, 20) צָרוֹת רְבָות (II Reg. 19, 3) צָרוֹת רְבָות עַל אֲנֵנָה יַקְרָבְנָה תְּשִׁדְידָךְ וְמִצְוקָה (Lev. 18, 18) וְכַעֲסָתָה צָרָתָה (I Sam. 1, 6) a) أصله التشديد

פֹזׁ בַּיְמֹא וּרְועֵי יָדָיו (Gen. 49, 24) **כַּתֵּם פָּנָו** (Cant. 5, 11) **כִּיל אֶן מִנְהָ מִפְאָזׁ וּמִכְרָכֶר** (II Sam. 6, 16) **פָלָל פָלָל פָלָל** רָאוֹת פְנִיקָר לֹא פָלָלָה (Gen. 48, 11) **וַיַּעֲמֹד פְנַחַם בַּיְמָלֵל** (Ps. 106, 30) **וַיָּלֹל אֱלֹהִים** (I Sam. 2, 25) **אָסַقְתָּ מִנְהָ תְשִׁדֵּיד אַسְטְּחַפָּאָפָא פְקָנוּ פָלִילָה** (Ex. 21, 22) **וַיְנַפְלֵל חַלְל** (Jes. 28, 7) **וַיְהִי אֶחָר הַפָּלָה לְדוֹד** (Ps. 86, 1) **וַיְהִי פָלָל** (Ez. 28, 23) **מֹשֶׁה** (Num. 11, 2) **פְסָסָם כִּי פָסָסָם אַמְוֹנִים** (Ps. 12, 2) **פָתָה הַפָּתָה וּבַפָּתָה בְשִׁפְחוֹךְ** (Pr. 24, 28) אֲقִי שָׁאָדָא **עַלְיָהָה מָדְקַרְתָּ** ^a فِي صَدْرِ الْكِتَابِ وَمَعْنَى اُخْرَ حَفَّةٍ لِحَمْ (Gen. 18, 5) **וְאָכְלָה פָתָה لِبְכִי** (Job 31, 17) **מִפְתָּח הַאֲכָל** (II Sam. 12, 3) **פָתָח אֲכָלָתָה תְּקִיאָנָה** (Pr. 28, 8) **וּבַפָּתָחָה** (Lev. 2, 6) **פָתָה לְחַמָּם** (Ez. 13, 19) **פָתָחות אָוֶתֶה פָתָחים** ^a فَتَاهَ فَتَاهَ بِإِدْغَامِ الْسَّاکِنَةِ الَّتِي هِيَ لَامُ الْفَعْلِ فِي قَاءِ الْفَاعِلِ الشَّدِيدَةِ أَفْتَاهُتْ فَوْتَهُتْ فَتَاهُتْ فَتְהُوּ بِإِدْغَامِ عَيْنِ الْفَعْلِ فِي لَامِهِ وَوَزْنِهِ شَمَرِي شَمَرָנוּ هَذَا عَلَى الْأَصْلِ وَعَلَى السُّوْجَهِ الْأُخْرَ الْمُسْتَعْمَلِ فَتَاهُتِي أَفْوَتِي يَفْوَتِي يَفْتְהָוּ فَوْتָהُ أوْ فָתָהُ

a) A صفت و.

עלילותות דברים (Deut. 22,14) נורא עלייה על בן אדם
 ועוילל למו כאשר עוללה לי (Lam. 1, 22) את
 אשר הטעילתי במצרים (Ex. 10, 2) רוע מעלייהם
 (Num. 19,2) וمعنى רביע אשר לא עלה אליה עול (Jer. 21,12)
 ופרקתו עלו^a (Gen. 27, 40) אוסף על עלכם (I Reg. 12,11)
 הקשה את עליינו (ib. 12, 4) וכייל את וועלתי בעפר
 קרני (Job 16, 15) من هذا المعنى

עם עמו או עמו עלי الاصل ארויים לא עמייהו
 כל סתום לא עמוה (ib. 28,3) (Ez. 31,8) ولو قبل עמוד
 ukan حسنا ويمكن ان يكون منه יעם זהב (Lam. 4, 1)
 ولووصل לשדי יעם, ومعنى آخر עם עמים הר יקראו
 אחריך בניין בעמיה (Deut. 33, 19) ואת
 עמי הארץ (Neh. 9, 24), עמים

ען ען אען מען והיה בענני ען (Gen. 9, 14) الاصل
 فيه التشدید ^b فأسقط استخفافا فافهم

עם עסם עסומי ועסום רשעים (Mal. 3, 21) ושם
 עסוי (sic!) דרי בתוליהן (Ez. 23, 3) יומם יועסן עסום
 עסוי עסוי ويمكن ان يكون منه עסים^c

עשש עששה מבעם עני (Ps. 6,8) (ועצמי עשש) (ib. 31,11)
 עשש יאכלם (Jes. 50, 9) والجمععشيم بالتشديد

^{a)} A quotes Jes. 10, 27. ^{b)} B. ^{c)} e. g. Joel 1, 5.

סלל סלוֹתִי יסּוֹלִי יסּוֹלְוִי סָלוֹלְוִי קָמְפָלָה (Jes. 62,10)
מַמְפָלָקָם (Jes. 57, 14) ואמר סלוֹ סָלוֹ פָנוֹ דָרָך (Jud. 5, 20)
מַסְלָלָוְדָרָך (Jer. 18, 15) דָרָך לֹא סָלוֹלָה (ib. 35, 8)
סָלוֹהָ כָמוֹ עֲרָמִים (Jer. 50, 26) וַיַּסּוֹלֵי עַל אֶרְחֹות
(Job 30, 12)

סָפָף סָפָף הַשְׁעָר (Ez. 40, 6) בַתְהַתּוּם סָפָם אַתָ סָפִי
וַיַּרְעַשׂ סָפָפִים (Am. 9, 1) בְחַרְתִּי הַסָּפָוףָה
(Ps. 84, 11)

סָרָר כִי כְפָרָה סָוִרָרָה סָבָרָר יִשְׂרָאֵל (Hos. 4,16) סָוִרָר
וּמָוָרָה (Deut. 21, 18) יִסּוֹרָוּ וַיִּסּוֹרְוּ וַיִּסּוֹרְוּ מִנְהָ
יִסּוֹרְוּ בֵי (Hos. 7, 14) וְأֶסְלָהָ תַשְׁדִיד

עֹז עֹזְתִי יָעֹז בְהֻתוֹ (Ps. 52, 9) תָעֹז לְחַכְמָם (Ecc. 7,19)
וְתָעֹז יָד מִדְין (Jud. 6, 2) כִי עֹז הָעָם (Num. 13, 28)
וְגֹרוֹעַל עֹזִים (Pr. 21, 14) חַמָה עֹזָה (Ps. 59, 4) עֹז
וּמְנִינִי (7, Ps. 28, 14) וּמְרַתִּיה (ib. 118, 14) ה' עֹזָה
וְגֹבֵר (ib. 24,8) וְעֹזָז וְנִפְלָאוֹתִיו (ib. 78, 4) בְעֹזָה עִינּוֹת
תְהֻום (Pr. 8, 28)

עַלְלָ עַולְלָ עַזְלִילִים שָׁאַלָ לְחַם (Lam. 4, 4) מִפְיָעַזְלִילִים
(Ps. 8, 3) וַיִּסּוֹן אֲנָה נְגַשְׁוּ מַעֲזִילָל (Jes. 3, 12)
וְמַעֲנִי אַחֲרָ עַזְלָל וְעַזְלָלָוְ כְנַפְן (Jer. 6, 9) וְעַזְלָלָוְהָ
וְנַשְּׁאָר בּוֹ עַזְלָלוֹת (Jes. 17, 6) וְמַעֲנִי ثָالָת (Jud. 20, 45)

נסכוּתִי נָסְכָוּ עַל הַבַּית (Num. 34, 5) (Gen. 19, 4) יָסַכְנָא
 לֹא יָסַכְנָא בְּלֶכֶת (Ez. 10, 11) וְالֹאֵרֶב חָפְבָוּ חָסְבָוּ (I Sam. 5, 8)
 בְּשַׁדְתִּין וְסָקָן הַדָּד וַיַּמְכַן אֲנָה יְקַוּנָה נָתָתְבָוּ (I Reg. 2, 15)
 וַיְסַזְבָּכָוּ מַאֲצָלוּ (ib. 17, 30) וַתְּסַבְּבָה הַמְלֹכָה (I Reg. 2, 15)
 النَّوْعُ الْأَخْرَى مِنَ الْأَنْفَعَالِ وَقَدْ ذُكِرَتْ فِي صُدُرِ الْكِتَابِ
 وَقَدْ يُمْكِن أَلَا تَكُونُ اَنْفَعَالًا بَلْ فَعْلًا خَفِيفًا جَعْلَ فِيهِ
 تَشْدِيدَ السَّيْنِ عَوْضًا مِنَ النَّقْصَانِ فَمَنْ قَالَ مِنَ الْعَبْرَانِيَّينِ
 يَسַזְבָּכָוּ جَعْلَ التَّعْوِيْضِ سَاكِنًا لِيْنَا وَمَنْ قَالَ مِنْهُمْ يָسַבְנָא
 תְּسַזְבָּכָוּ جَعْلَ التَّعْوِيْضِ تَشْدِيدَ السَّيْنِ وَاخْتَارَ الْكَسْرَ فِي
 الْزَّوَادِ عَلَى التَّشْبِيْهِ بِالْأَفْعَالِ الْغَيْرِ مُتَغَيِّرَةٍ وَقَدْ يُمْكِنُ إِيْضًا
 وَاللَّهُ أَعْلَمُ أَنْ يَكُونَ نَتָתְבָוּ (I Sam. 5, 8) וַיְסַזְבָּכָוּ מַאֲצָלוּ
 (ib. 17, 30) וַתְּסַבְּבָה הַמְלֹכָה (I Reg. 2, 15) وَرَحַبָה וַיְסַבְּבָה
 לְמַעַלָה (Ez. 41, 7) أَصْلُ (sic!) أَخْرَى أَعْنَى نَسְبَة
 סָכְדָה וַיְסַבְּבָה (sic!) כְּפֵי (Ex. 33, 22) סָכְוֹתָה בְּעָנָן לְדָקָנָה
 בְּכָנְפִיָּה (Lam. 3, 44) יָסַוק וַיְסַבְּבָה הַכְּרוּבִים (I Reg. 8, 7) סָזְבָּכִים
 צָאָלִים צָלָלוּ (Job 40, 22) סָזָק סָזָקוּ סָזָקִי כִּי יְצַפְנָנִי בְּסֻזְבָּחָה
 (Ps. 27, 5) וַיְסַבְּבָה תְּהִוָה לְצָל יוֹמָם (Jes. 4, 6) בְּסֻזְבָּזָה
 הַשְׁבָּבוּ (Lev. 23, 42) וַיַּמְכַן אֲنָה יְكַוּנָה נָתָתְבָוּ בְּדָלְתִים
 יָם (Job 38, 8) נִזְבָּה אֱלֹהָה בְּעֶדֶן (ib. 3, 23) וְأַمְّא שְׁכָתָה
 בְּעֶדֶן וּבְعֶד בְּיוֹתָהוּ (ib. 1, 10) פְּלִיסָס מִנָּה

والجمع **מִסְבּוֹם** بالتشديد وكسر السين وقد جعل شدة السين في **וַיְסַבֵּבּ אֱלֹהִים אֶת הָעֵם** (Ex. 13, 18) عوضا من النقصان كما جعل الساكن اللين بعد الزوايد عوضا من النقصان عليه بُنى **וַיְסַבֵּבּ אֶת אַרְזֵן אֱלֹהִים**^a (I Sam. 5, 8) فيه شدة قان شدة السين كما كانت قبل الاتصال بالواو وشدة الباء لأندغام المثل فيها على العادة في الاتصال وفيه الساكن اللين بعد السين كما كان قبل ولو قيل **וַיְסַבּ** بتخفيف السين وساكن التعويض لكان حسنا ولو قيل **וַיְסַבּוּ** بتخفيف السين وساكنين لينيين ساكن التعويض الذي بعد الياء وساكن المد الذي بعد السين لكان حسنا والذي لم يسم فاعله **חוֹמֵבּ** **וַיְסַבּ** **מוֹסֵבּ** **מוֹסֵבּוֹת** موصبة موصبة شم (Num. 32, 38) وقد جعل تشديد السين في **עַל כְּמַזֵּן וַיְסַבּ** (Jes. 28, 27) عوضا من النقصان مثل **יְפַתֵּח שְׁעָרָ** (ib. 24, 12) ولو قيل **וַיְסַבּ** بتخفيف السين لكان حسنا لأن الساكن اللين بعد الياء للتعويض كما أن تشديدا السين للتعويض وثقليل آخر سبب صحبيتى **יְמַכֵּבּ לְכֻבּוֹר סִבְבּ אֶת פְּנֵי הַדְּבָרָ** (II Sam. 14, 20) وثقليل ثالث سوبب سوببه **יְסַבּבּוֹתָ** **עַל חֻמּוֹתֵיהָ** (Ps. 55, 11) **יְסַבּבּ בְּבָנָהוּ** **וּבְונָהוּ** (Deut. 32, 10) والانفعال **וְנַסְבּ** **הַגּוֹבָل**

a) So MSS. instead of **אֱלֹהִי יִשְׂרָאֵל**.

يدل على أنه من هذا الأصل لأنَّه لو كان من أصل آخر
أعني نسخة لكتاب **נָשַׁנְיוּ** بكسر النون وتشديده^a الشين
او **נָשַׁנוּ** بكمızoth النون وتخفيف الشين فافهم
سبب **סִבּוֹתִי** אני ولבי (Ecc. 7, 25) او **סִבּוֹתִי** على
الأصل **וְסִבּבָּה** בית אל (I Sam. 7, 16) **סִבּוֹנִי** בימים כל يوم
(Ps. 88, 18) **סִבּוֹנִי** גם **סִבּוֹנִי** (ib. 118, 11) **יָסַבְתִּי** אותו
וְיָסַבְתִּי את הר שער (Deut. 2, 1) **יָסַבְתִּי** עלי
ربיו (Job 16, 13) **וְיָסַבְתִּי** ערבי נחל (ib. 40, 22) **וְיָסַבְתִּי** ומכנו
והנה **תָּסַבֵּנָה** (Gen. 37, 7) סב דמה לך דודי (Cant. 2, 17)
סבו ציון והקיפה (Ps. 48, 13) קחי כנור סובי
עיר (Jes. 23, 16) רב لكم סב (Deut. 2, 3) סובב
סוכבים **סִבּוֹבִים** **סִבּוֹבִים** (II Chr. 4, 8) **סִבּוֹבּוֹת** שני
ايماه (Job 41, 6) **וְעַל** **סִבּוֹבּוֹתִוּ** (Ecc. 1, 6) כי הורה^b
סִבּוֹה (I Reg. 12, 15) **מִסְבָּבָה** **קָלָעָה** (ib. 6, 29) עד שהמלך
בمسבו (Cant. 1, 12) ראש **מִסְבָּבִי** (Ps. 140, 10) והוא
מִסְבּוֹתָה (Job 37, 12) **וְתַשְׁقִיל** **וְהַסְבֵּבָה** לב מלך אשور
(Ezr. 6, 22) **וְאַתָּה** **הַסְבּוֹתָה** את لكم (I Reg. 18, 37) אחרי
(Ez. 47, 2) **וַיַּסְבְּגֵנִי** درך חוץ (Jer. 21, 4) **יָסַבְתִּי** **מִסְבָּבָה**

a) A. وشدة A.

b) MSS. יהוה.

נָדֵד כִּי גְּדֹדו מִמְנִי (Nah. 3, 7) וַיֹּזֹעֲד מִמֶּךָ (Hos. 7, 13) וַיֹּזֹעֲד מִמֶּךָ (Job 20, 8) וַיֹּזֹעֲד בְּחִזּוֹן לִילָה (Job 18, 18) ^{a)} على الاصل النون مندغمة في الدال الشديدة والتشيل הנدر הנידוחى يند ومحابل גְּדֹהו (Job 18, 18) كسر النون يدل على انه من هذا الاصل ولو انه من נָדֵה נָדֵהו (Jes. 66, 5) גְּדֹהַה קְמָנְדִים לְיוֹם רֵע (Am. 6, 3) מְנִידְכֶם (Gen. 31, 40) لفتتحت النون فاعلمه ومعنى ثانى او قريب من الاول גְּדֹהַה שָׁנָת הַמֶּלֶך (Esth. 6, 1) וְתַקְדֵּשׁ שָׁנָתִי (Job 7, 14) النون مندغمة في الدال وشباعتو גְּדֹזְרִים עָדִי נשף כי אָמַת אַפְּתָחָה כָּל שְׁנוֹתִי (Jes. 38, 15) فلايس من هذا الاصل

נָסָם וְנָשָׂא נָס לְגֻווֹם (Ex. 17, 15) (Jes. 5, 26) הָא נָסִי (ib.) נתחה לירайд נָס (Ps. 60, 6) ويقرب منه לְהָתָנוֹסָם (ib.) כי אָכְנִי נָזֵר מְהָנָסָסָות (Zach. 9, 16) ومعنى ثانى وهو أنه כמסום נָסָם (Jes. 10, 18)

נָצָץ וְנוֹצָצִים כְּעֵין נָחַשְׁת (Ez. 1, 17) נָצִין נָצָצָנוּ (Jes. 7, 19) נָקָק וְבָנָקָק הַסְלָעִים

נָשָׁש נָשָׁוְתִי כי נָשְׁבַּנִי אֱלֹהִים (Gen. 41, 51) على مثال כי חָבְנִי אֱלֹהִים (ib. 33, 11) ففتح النون مع قشديد الشين

a) المندغمة A.

روح (Gen. 26, 35) اسم اصله **מִרְתָּה** بتشدید الراء وضم الميم بكميin حطة وانما قوله الساكن الذين بعد الميم من اجل تخفيف الراء الذي يستثقل تشدیدها وقد اتى هذا الاسم بعينه بتشدید الراء على الاصل **קְמַצּוֹת** الميم لب يوذع **מִרְתָּה** نفسه (Pr. 14, 10) **עַל מְצֻות וּמְרוּרִים** (Num. 9,11) **בְּשֶׁבֶרְוֹן** مهנים وبمرورات (Ez. 21,14) وكتب **מְרוּרִי** (Deut. 32,24) الياء في مروري يوم النسبة כי تكتب على **מְרוּרֹת** (Job 13, 26) ويمكن ان يكون من هذا المعنى وهذا الاصل **וּמְכָר לְוָלְדָתוֹ** (Pr. 17, 25) الراء في موضع راءين وأصله **מְמַרֵּךְ** كما قلت في **מְכָם** ان اصله **מְכָסָם** والثقيل **חַמֵּר נֶפֶשׁ**^a (Job 27, 2) כי **חַמֵּר** شدي لي **אֲמָרֵר בְּבָבִי** (Ruth 1, 20) اصله **הַמְּרִיר** المروري بالتحقيق والاصل **قְשַׁדְּיֵיד** **וּמְרֵז** **וְתַּכְּיֵיל** آخر مرر مررتني **וּמְרֵז** (Ex. 1, 14) **וַיִּמְּבָרֹךְ אֹתָהּ חַיָּה** (Jes. 22, 4) **לֹא** **מִקְּנָה** **רְאֵה** **לְكָנָה** **מִשְׁדָּה**

מְשֻׁשָׁה مشوري وموش وموشو أولي **וּמְשֻׁשָׁנוּ** (Gen. 27, 12) موش موشو موشي او مشسي على الكمال والثقيل כי **מְשֻׁשָׁת** **אֲתָה כָּל כָּל** (Gen. 31,37) **וְהִי** **מְמַשְׁשָׁה** **בְּצָהָרִים** **כַּאֲשֶׁר יִמְשְׁשֶׁן** **הָעָזָר** (Deut. 28, 29)

נְבָב **וְאוֹישׁ** **נְבָב** **וְלְבָב** (Job 11,12) **נְבָב** **לְחוֹת** (Ex. 27,8)

a) MSS. روּחַ.

بساكن لين بعد الميم على القياس الصحيح ويمكن ان ي يكون من هذا الاصل وهذا المعنى لِمِمْ مرעהه حصد

(Job 6, 14)

מִצְצָן مُظواه المويز لمعنى הַמִּזְצָא (Jes. 66, 11) מִקְקָה المك المكوي ومكان امك يمكانى المك المكى הַמֶּקֶב بشרו (Zach. 14, 12) הַוְמֵקָה يومك יְוָמֵקָה يومك הַוְמֵקָה المك יְוָמֵקָה مو مكانة مو مكانة וְאַفְعָל نمك וְגַמְקֹדֶשׁ كل צבא הַשְׁמִים (Jes. 34, 4) נְמֻקּוֹתִים וְגַמְקֹדֶשׁ בְּעָנוֹתֵיכֶם (Ez. 24, 23) נְמֻקּוֹנוֹ וּבָם אֲנַחֲנוּ נְמֻקּוֹם וְמִקְוָה בְּעָנוֹתֵיכֶם (ib. 33, 10) וְמִקְוָה בְּעָנוֹתֵם (Lev. 26, 39) הַמִּקְנָה בְּחוּרֵיכֶם الْكَوْهَفِ فِي الْمِكَنَةِ مَقَامِ كَوْفَيִן^a وَلِشَنُونَ הַמִּקְ בְּפִוְתֵיכֶם (ib.) وَالاَصْلُ فِي هَذَا الْاَفْعَالِ نְמֻקָּה וְנְמֻקָּה نְמֻקְתָּהּ نְמֻקְתָּהּ וְاَمْرُ מִنْهָ הַמֶּקֶב הַמֶּקֶב بְּسָكַن לִין بְּعַد الْمִيم وּמִن הַזֶּה الְאָصָל וְهַזֶּה الְמַعֲנֵי מִקְ וְהַוָּה (Jes. 3, 24) וְالْجُمْعُ מִקְוֹם بְּالتְשׁׂדֵיד

מִרְרָה מִרְרָה נְפָשִׁי (Jes. 38, 15) כִּי רַע וְמִרְ (Jer. 2, 19) כִּי מִרְיִם הָם (Ex. 15, 23) מִרְהָה בְּלֻעָה (Pr. 5, 4) קְרָאָנָה (!) לִי מִרְהָה (Ruth 1, 20) וְהִיא מִרְתָּה נְפָשָׁה (I Sam. 1, 10) الْأَصْلُ فِيهَا التְשׁׂדֵיד אֶלָּא إِنَّ الرَّاءَ لَا يَسْتَسْهِلُ تְشׁׂדֵידָهּ مִرְתָּה

a) So MSS.

ومعنى آخر **נִמְזָהוּ בַעֲמֵר** (Ex. 16, 18) מי מֶדֶד בְשֻׁעָלוֹ
 מים (Job 28, 25) ומيم תכון בְמַדָּה (Jes. 40, 12) مشددا في بعض
מַטָּט وجدت נִמְזָטוּ פְעָמִי (Ps. 17, 5) مشددا في بعض
 المصاحف ومحففا في بعضها فإن كان مشددا فهو من
 هذا الأصل وإن كان محففا فهو من الأفعال اللينة العين
 وقد مضى ذكره في كتاب حروف اللين
מַכְךָ מכוחتي ימוך ימוכו נִמְבָּכוּ בעונם (Ps. 106, 43)
 وأم מֶה הוא (Lev. 27, 8) **וְالْجَمِيع** מִפְּרָם بالتشديد
מַלְלָה מי מליל لأبراهם (Gen. 21, 7) מי ימַלֵּל גבורות
 ה' (Ps. 106, 2) ברור מַלְלָה (Job 33, 8) כי אין מַלָּה בלשוני
 (Job 35, 4) אני אשיבך מַלְיָין (Ps. 139, 4)

מַסְסָם מסם בְמַסְסָם נוֹסָם^a (Jes. 10, 18) **וְתַשְׁقֵיל** המס
 המסו אהנו הַמְסָו אֶת לְבָבֵנו (Deut. 1, 28) המיסותي
 המסוני ימס ימסו ימסוהו ימסום ימסוני המס המסו
 (Ex. 16, 21) **הַמְסִי** **וְאַנְפְּعָל** נמס והם השמש **וְגַנְמָס** (Ex. 16, 21)
וְגַנְמָס החרים (Jes. 34, 3) נمسותיו **וְזַיְמָס** לבב העם
 (Jos. 7, 5) **הַמְסִי** **וְזַיְמָס** (II Sam. 17, 10) أصله **הַמְסָם** **וְיַמְסָם**
וְיַמְפָסוּ אֲסֹרְיוֹ (Jud. 15, 14) **וְאַלְמָרָה** **הַמְסָם** **הַמְפָסוּ**

a) To **כְמַסְסָם** **נוֹסָם**, B adds on the margin this interesting gloss: **כִּי** **עָלֵינוּ** **מַعֲلָוּ** **מַעֲלָוּ** **רַבְנָנוּ** **סְעִידָה**: evidently a quotation from Saadia's translation of Isaiah.

والتساء لاندراج الكلام اذا اتصل **יבְּתָה** بـ**או** الجماعة رد المثل الساقط مندغما على العادة في الاتصال ورد الساكن اللين الساقط في الادراج وبقيت شدة الكاف كما كانت قبل الاتصال وكل **פְּסִילִיה** **יַבְּתָה** (Mic. 1, 7) وأما ويقوم **וַיְבָתֵּהוּ** (Num. 14, 45) فليس من هذا الاصل والله اعلم **לְבָבָךְ** **לְכֹבֶתְּךָ** **וְתַלְבֵּבָךְ** **לְעַזְנֵךְ** **שְׁחֵרְךָ** **לְכֹבֶתְּךָ** (II Sam. 13, 6) ومعنى اخر **לְבָבָךְ** **לְכֹבֶתְּךָ** **שְׁמָה** **אֲמֹולָה** **לְבָתְךָ** (Ez. 16, 30) ويمكن ان يكون منه **וְאַיִשְׁ** **נְכֻובָךְ** **וְלְבָבָךְ** (Job 11, 12) وقيل ان منه ايضا **לְבָבְתָּנוּי** **אֲחוֹתָךְ** كلها **عַלְיָה** **מְעֻנֵּי** **צַוָּאָל** **الْقَلْب** (Cant. 4, 9)

לְקַקְךָ **לְקַוְתֵּךְ** **וְלְקוֹקָךְ** او **לְקַקְתֵּךְ** على الاصل **לְקַקְוּ** كل اشرف يلوك بالشونو من الميم (5) **וְלְלוֹקָךְ** **הַכְּלָבִים** (I Reg. 22, 38) والثقيل **לְקַקְךָ** **לְקַקְתֵּךְ** **וְלְקַקְךָ** **מֶלֶךְ** **קָדִים** **בִּידָם** (Jud. 7, 6) الاصل في القاف الاولى التشدید فاسقط استخفافا **מֶרֶךְ** **וּמְדוֹתֵךְ** **פְּעַלְתֵּם** (Jes. 65, 7) **וּמְדוֹתֵם** **מְחוֹזֵן** **לְעִיר** (Num. 35, 5) **יְמֹודֵךְ** **וְיִמְדֵּךְ** **אֱלֹף** (Ez. 47, 3) **בְּקִנְהָה** **הַמְּפֻהָה** (ib. 42, 16) **וְתַقְיִילֵךְ** **וְתַמְּדִים** **בְּחַבֵּל** (II Sam. 8, 2) **וְיִמְדֵּךְ** **שְׁנִי** (Hab. 3, 6) **חַבְלִים** (ib.) **וְתַقְיִילֵךְ** **אַחֲרֵךְ** **עַמְּדֵךְ** **וְיִמְדֵּךְ** **אָרִין** (I Reg. 17, 21) ويقرب من هذا المعنى **וְיִתְמֹזֵךְ** **עַלְיָה** **הַיְלֵד** (I Anshi **מְדָה** (Jes. 45, 14) **מַי** **שְׁמָם** **מְמִדֵּיחָ** (Job. 38, 5) ويمكن ان يكون من هذا المعنى **וְיִזְדְּגֵד** **עֲרֵב** (ib. 7, 4) فعل ماضي

ثاني أهبة **بِلُولَةٍ** (ib. 32) (Jer. 2,2) **بِلَّةٍ** كشورية (ib. 32) (Ex. 12, 4) **قسماً** **قسماً** يقسم **القوم** **بِقُوسٍ** على **الشّاه** (Num. 31,37) **ومنه** **بِمَكْسَةٍ** **نَفْشَوْتَ** (ib.) **ويهـ** **هَمْكَمَ لَهُ** (Num. 31,37) على أن تكون السين في موضع سينيين والأصل مكسقة **مكسقة**

כתה **וְכַתָּה** מפניו צרוו (Ps. 89, 24) יכotta וכותה נאכota
אותו טחון (Deut. 9, 21) شدة الكاف في وآכota بدلا من
الساكن اللين المزید فكما ان الساكن اللين المزید
عوض من النقصان في الكلمة^a وتمكينا لها كما اعلمتك هرارا
كذلك التشدید عوض من نقصانها وتمكيل (sic!) لها وأصل
ואכota ואכחות כות **כֹּזֶחֶת אֲתִיכֶם** (Joel 4, 10) ומעוך
ובכתות (Lev. 22, 24) שמן **בְּתִוָּה** (I Reg. 5, 25) לא ימציא
בְּמִבְּקָה (Jes. 30, 14) والثقييل כתה **וְכַתָּה** נחש הנחשה
אכחות מכתה وما لم يسم فاعله بمثل واحد
قائم مقام مثلين وشدة الكاف تعويضا من النقصان **וְכַתָּה**
شعر (Jes. 24, 12) سقط الساكن اللين الذي بين الكاف

a) A الكلمة نقصان.

الكسر او حركت المثلث ولكتهم ربما اختاروا في ما قبل
الحاء الفتح الذي هو اخف الحركات وأمّا يفتحه ويسمى
ماهلاً (7) (Ps. 52, 7) ثقة نعراة بمبني (Pr. 17, 10) فليس
من هذا الصل

تلل تل تلثي وتل هوa وبننا ويطلن (Neh. 3, 15)
ثقيل والصل التشديد فاسقط استخفافاً ومعنى آخر כי
تل أورoth طلوك (Zach. 8, 12) وتنو طل (Jes. 26, 19)
والجمع طلؤ بالتشديد او طلؤ

طفف حلق طففة تلثنة (Jes. 3, 16)

יבכ يبكي بعد حثون نشكفة وطبع (Jud. 5, 28) أيكب
ידד يدوثي وعل نبديه يدو نورل (Nah. 3, 10) فتح
الياء يدل على انه من ذوات المثليين ايود تيود تيود
يود يدو يدو وأمّا يدو اليه (Jer. 50, 14) ليذوت اتها

كرنوت الجنوم (Zach. 2, 4) فليس من هذا الصل

ילל هيليل هيليلي وليل هيليل بروش (Zach. 11, 2)
עה انليم يلثة وبأر اليم يلثة (Jes. 15, 8)
ومعنى آخر يل ويشمو (Deut. 32, 10)

ישש بيشوشم حبمة (Job 12, 12) وكن ييشش (II Chr. 36, 17)
نم شب نم ييشش بنو (Job 15, 10)

כלل كلثي او كلثي اني بللة يوفي (Thr. 2, 15)
مبقلل يوفي (2) (Ps. 50, 24) بمبقلؤم (Ez. 27, 24) ومعنى

ويمكن أن يكون من هذا الأصل وهذا المعنى **نَحْر** مفهوم (ib. 6, 29) **ويَحْرُر** و**الْعَزْمَة** **يُخْرِجُونَ** (Ez. 24, 10) على أن يكون انفعلاً ويكون الأصل في **يَخْرُجُونَ** التشديد لمكان المثلثين (Jes. 24, 6) ويمكن أيضاً أن يكون **مِنْهُمْ يُخْرِجُونَ** **يُشَبِّهُ أَرْضًا** (Job 32, 15) **والأصل فيه التشديد**

حَتَّتْ **حَتَّوْتِي** **حَتَّنَ** **لَا عَنِ عَوْد** (Job 32, 15) **حَتَّ مَرْوَدَر** (ib. 46, 5) **حَمَّة** **حَقَّيْم** (Jer. 50, 2) **يَحْوِتْ** **يَحْوِتْ** **حَوْتَ** (Pr. 10, 15) **مَحْفَتْ** **دَلِيم** (Jes. 8, 9) **تَرَاؤ** **حَفَّتْ** (Gen. 35, 5) **وَهِيَ حَفَّتْ أَلَّهُمْ** (Job 6, 21) **وَالْتَّاءُ الْأَخِيرَةُ لِلتَّأْنِيَّةِ وَالْتَّاءُ الَّتِي هِيَ عَيْنُ الْفَعْلِ مَنْدَغَمَةٌ فِي التَّاءِ الشَّدِيدَةِ وَالْأَذْفَاعَ نَحْتَ أَلَّا تَرِأْ وَأَلَّا **حَفَّتْ** **يَحْتَ أَفْرِيمْ** **مَعْمَ** (Jes. 7, 8) **وَلَا يَرَأُ عَوْدَ** (Deut. 1, 21) **وَلَا يَحْتَهُونَ** (Jer. 23, 4) **الْأَصْلُ فِي الْكَاهِنِ التَّشْدِيدِ وَأَصْلُهَا** **نَحْتَتْ** **حَتَّهَا** **يَحْتَهَا** **وَالْتَّقْيِيلُ** **حَتَّتْ كَهْتَنُونَ** **كِيمْ مَدِينَ** (Jes. 9, 3) **بِمَدَّ الْهَاءِ** **وَالْأَصْلُ** **حَتَّهَا** **مُثَلُّ** **حَسْبُوْتْ** **يَحْتَ أَحَدَتْ** **وَبَوْزْ** **مَشْهَوْتْ** **يَحْتَنِي** (Job. 31, 34) **فَنَّ أَحَدَتْ** **لِفَنِيهِمْ** (Jer. 1, 17) **الْحَتَّ** **حَتَّهَا** **حَرْتَهَا** **وَقَدْ** **جَاءَ** **عَلَى** **الْأَصْلِ** **حَتَّهَا** **وَحَحَّهَا** **بَدْلَةٌ** **إِنْحَقَّهُ** **أَتَ** **عِيلَمْ** (ib. 49, 37) **الْتَّاءُ السَّاكِنَةُ** **الَّتِي هِيَ لَامٌ**^a **الْفَعْلُ** **مَنْدَغَمَةٌ** **فِي** **تَاءِ** **الْفَاعِلِ** **الشَّدِيدَةِ** **وَكَانَ الْوَجْهُ** **فِي الْهَاءِ****

^{a)} عَيْنُ A.

والاصل فيه تشديد النون الاولى فاسقط استخفاها وكذلك
בְּהִתְחַנֵּנוּ אֶלָינוּ (Gen. 42, 21) بتخفيف النون الاولى
 والاصل التشديد وثقل اخر חונן חוננתו מTHONן والفعل
 الذى لم يسم فاعله **יְהֹן רְשָׁעָה** (Jes. 26, 10) بمثل واحد
 قائم مقام مثليين^{a)} والمتصل بالتشديد وساكنين **וְיָחַנוּ**

חַפְתָּה **חַפְתָּה** **חַפְתָּה** **עַלְיוֹ** (Deut. 33, 12) ويمكن
 ان يكون منه **לְחַזְוֹת** وموه (Gen. 49, 13)

חַצְזִין **מִקְוָל מְחֻצְזִים** (Jud. 5, 11) بالتخفيف والاصل
 التشديد ويمكن ان يكون منه **חַזְזִין** شهوت לשونم (Jer. 9, 7)
 ويسلح **חַצְזִיוֹ** (Ps. 18, 15) **חַצְזִים** ومعنى اخر **וַיֵּצֵא חַזְזִין**
 כלו (Pr. 30, 27) وقد يجعل **מְחֻצְזִים** **חַזְזִין** معنى واحد (*sic!*)
וְחַזְזִים שְׁיִםَا اخر ومعنى ثالث وמספר חדש **חַצְזִין**
 وقد يجعل **מְחֻצְזִים** **חַזְזִין** معنى واحد (*sic!*) (Job 21, 21)

חַקְקָק **חַקְקָק** **חַקְקָק** **עֲלֵיה** (Ez. 4, 1) **וְחַקְקָק** **וְחַקְקָק**
 هو **חַזְקִים חַקְקִים אָזָן** (Jes. 10, 1) **חַקְקִים לְבָב** (Jud. 5, 15)
לְבָבִי חַק (Jes. 5, 14) **כִּי חַקְקָה וְחַקְקָה בְּנֵיד** (Lev. 10, 13)
לְחַם חַקְקִי (Pr. 30, 8) **חַקְקָה אַחַת** (Num. 9, 14) **חַקְקִים**
 و**מִשְׁפְטִים** (Lev. 26, 3) **אִם בְּחַקְקָתִי** (Deut. 4, 8) **וְالָמֶר**
חַק او **חַזְקָק** **וַיֵּשֶׁבֶת מְחֻקָּק** (Pr. 31, 5) **מְחֻקָּק**

חַרְר **חַרְרָתִי** **וְחַרְרָתִי** **וְשַׁכְנָתִים** **תְּרַרִים** **בְּמִדְבָּר** (Jer. 17, 6)

a) B اثنين.

לְחַמּוֹ חַם הַצְּטִידָנוֹ (Jos. 9, 12) אֲשֶׁר בְּגִדֵּיךְ חַמִּים
 קָרְבָּהּ חַם (Job 37, 17) בְּחַמִּים אֲשִׁית אַת
 מִשְׁתְּוָהּ מִשְׁתְּוָהּ (Jer. 51, 39) בְּחַמְוֹ נְדַעְכָו מִמְקוּמָם (Job 6, 17)
 וּמְגַנֵּז כְּבָשִׂי יְתַחְמֵם (ib. 31, 20) וְתַقִּיל חַמָּם חַמָּתָה
 וְעַל עַפְرָתָה חַמִּים (Job 39, 14) וְלֹא נְفֻعָל נְחַמּוּזִי
 אַיְדֵי יְחַמָּם (Ecc. 4, 11) בְּלֹם יְחַמּוֹ (Hos. 7, 7) אֶלְאֶל פִּيهָם
 יְחַמּוּ וְיְחַמְמוּ וּמִן הַזֶּה הַמְזֻנִי בְּרָה בְּחַמָּתָה (Cant. 6, 10)
 וְאֵין נְסָתֶר מִחְמַתּוֹ (Ps. 19, 7) וְقִיל אֵן נְחַלָּת לְחַמִּים
 (Jes. 47, 14) **מִן הַזֶּה הַמְזֻנִי**

חַנְנָה וּחַנְנָה אֲתָה אֲשֶׁר אַחֲזָן (Ex. 33, 19) כִּי חַנְנִי
 אֱלֹהִים (Gen. 33, 11) יְהֹן וְחַנּוּ חַלּוּ נָא פָנִי אֶל וַיְחַנֵּנוּ
 (Mal. 1, 9) וַיְחַנֵּנוּ וַיֹּאמֶר פְּדֻעָהוּ (Job 33, 24) וַיְחַנֵּךְ
 (Ps. 41, 5) חַנְנִי חַנְנִי (Job 19, 21) ה' חַנְנִי (Num. 6, 25)
 חַזְן חַזְנוֹן או חַנְנוֹן חַנְיָה או חַזְנוֹן תְּחִנָּה וּלְיִלְאָן
 אֲשֶׁר חַנֵּן אֱלֹהִים אֲתָה עַבְדָךְ (Gen. 33, 5) אָוְלִי יְחַנֵּנוּ
 ה' אֱלֹהִי צְבָאוֹת (Am. 5, 15) חַנְנוֹן יְחַנֵּךְ (Jes. 30, 19)
 بָּאֵן الְוָגָה فִيهָ יְחַנֵּךְ בְּתַשְׁדִיד הַנּוֹן וּקְמַזְוָת הַחֲמָם
 וְלֹחֲפֵף הַנּוֹן וְقָמַת מִقְאָם נְבוּנִים וְאָסְקַנֵּת הַחֲמָם
 וְأַלְכִית حַרְקְתָה עַל הַיָּם חַנְנוֹנִים (Pr. 18, 23) וּמִן הַזֶּה
 הַמְזֻנִי חַן וְחַסְדָךְ (Esth. 2, 17) וַיְתַן חַנוֹן (Gen. 39, 21)
 וְתַقִּיל כִּי יְחַנֵּן קָוָלוֹ (Pr. 26, 25) חַנְנִי ה'

(Ez. 5, 1) **وقيل ان منه ههودي حرش** (Job 41, 22)
حي هي اني (Num. 14, 21) **حييم كلهم يوم** (Deut. 4, 4)
هي فرעה (Gen. 42, 16) **موت وثيم** (Pr. 18, 21) **نفشد حيه**
هي حيويم^a (Gen. 1, 20) **الاصل حيويم**^a **نفشد حيه الا ان الهاء اللينة**
انقلبت ياء على العادة في حروف الديين فاذدغمت الياء التي
هي عين الفعل في الياء التي هي لامه فاشتددت^b **ففي حيويم**
ثلث ياءات الياء الساكنة التي هي عين الفعل المندغمة
والياء التي هي لام الفعل والياء الثالثة التي هي للجمع
حلل **حلوتى او حللتى ولبى حلل** **بكربي** (Ps. 109, 22)
مفتوح اللام الاولى لانه فعل ماضى حلل **حلليم حللي**
حرب (Jer. 14, 18) **ومعنى اخر ذى الاصل وهو الثقيل حيوم**
החלוצתי (15) **I Sam. 22, 11) היחל הנגרת** (Num. 17, 11) **איחל**
תת פחרך (Jud. 20, 40) **وهمساتة היחלה** (Deut. 2, 25)
ניחלו להבות מהעם (ib. 31) **בתחלה** (Gen. 13, 8) **תחלה**
حسمة (10) **ومعنى ثالث يوم له، وتحصل لى**
Ps. 37, 7 **لى شماعو ويحلو** (Job 29, 21) **ومعنى رابع**
وبمحلوات عفتر (Jes. 2, 19) **ومعنى خامس מחללים**
ב محلלים (Jes. 5, 12) **ته و محلل** (I Reg. 1, 40)
حهم **حموتي راوتي اور** (Jes. 44, 16) **اف يوم** (ib.)
وهم لهم (Ecc. 4, 11) **هم لبى بكربي** (Ps. 39, 4) **وا**

. فاشتددتا A . حيويم B) a

כל כי היה זוללה (Deut. 21,20) זולל וסובא (Lam. 1,11) (Jes. 64, 2) وهو افعاع نوله هريرا نزلوا (2) ومعنى ثانى وهو زمزمتي ينزل ويزلل هزولل هزولل هزولل
ومن زمزמו بل עבר פי (Ps. 17, 3) او زممתי على الاصل بن شبهتي زممتي (Zach. 8, 15) على الاصل نم زمم ه' (Jer. 51, 12) زممتو אל הפק (Ps. 140, 9) زممتي נתקן (Job 17, 11) מזמה תשمر عليك (Pr. 2, 11) ومعنى ثانى
כי זמה עשו (Hos. 6, 9) זקק זקתי זקו זוקק מטר לאדו (Job 36,27) ومكان (Mal. 3, 3) לוהב זוקק (Job 25, 1) والتقييل זוקק אויהם (Ps. 12, 7) מזוקק שבעתים (Ps. 12, 7)
חביב חבוبي او حببتي اف حبيب عمي (Deut. 33, 8) لطمون بهובי عوني (Job 31, 33) ويمكن ان يكون من هذا المعنى حبولته حوب يشيب (Ez. 18, 7)
חנג חנורי זחנוגם (Ex. 12, 14) המون חונגן (5) (Ex. 12, 14) وبخنوم وبموعديم (Ez. 46, 11) יהונג
يهونج חונג חני יהודة חנוך (Nah. 2, 1) ومعنى ثانى هو قريب من هذا יהונج وينبعו כשבور (Ps. 107, 27) أدמתا
يهودة لمصريين ליהונجا (Jes. 19, 17) كتببت الالف في موضع الياء على العادة في حروف اللين
חדור חדותي זהה מזאיبي عرب (Hab. 1, 8) حرث חדה

ثالث ההלוי כי יהל (Job 31, 26) פְּהַל אֹר
 לא יהלו אורים (ib. 41, 10) הַלְּ הַלְּ הַלְּ
 בְּהַלְּ נָרוּ (Job 29, 3) וּמִן הַזֶּה אֲصָל הַלְּ בֶן שָׁחֵר
 (Jes. 14, 12)

הַמִּם וְהַמִּתְּאֵת כָּל הַעַם (Ex. 23, 27) או וְהַמִּתְּאֵת כָּי
 אֱלֹהִים הַמִּמְמִים (Chr. 15, 6) וְהַמִּם גָּלְגָּל עַגְּלָתוֹ (Jes. 28, 28)
 מִفְּטוּחַ הַבַּיִם אֶלְוִי לְאַתָּה עֵין הַפְּعָל וְהַם וְהַם נִזְנִים הַ
 (Jos. 10, 10)

הַר בְּרִירִי בְּשָׁרָה (Jer. 17, 3) כְּבָרִירִי אֶל (7, 7)
 וּמְכָרִירִיךְ תְּחַצֵּב נְחַשָּׁת (Deut. 8, 9) הַרִּים הַרִּים בְּלָא תְשׂדִיד
 לְמִקְּאָן הַרְאָء וְאֲصָל תְשׂדִיד فָאַתָּם
 הַתְּהָת אֵם אָנָּי יִכְּבּוּן תְּהֻזְּבָתָהוּ עַל אִישׁ (Ps. 62, 4) עַל
 רְנָתָה תְּפֻעָלָלוּ פִּיְכּוּן אָסְלָה הַתְּהָת מְשִׁלְתָּה סְוֹכְבָּה הַדִּי אָסְלָה
 סְכָבָה וְאֵם אָנָּי יִכְּבּוּן עַל רְנָתָה תְּפֻעָלָלָנוּ פִּיְכּוּן אָסְלָה חֹותָה
 מְשִׁלְתָּה וְמוֹתָה הַדִּי אָסְלָה מוֹתָה וְמְשִׁלְתָּה אַקְוּמָם הַדִּי אָסְלָה
 קָוָם וְלִיְּסָהָר תְּהֻזְּבָתָהוּ מָה יִסְתְּדַלְל בְּהָה עַל אַקְשָׁתָה
 הַדִּינָה אֲסְלָיִם פָּאַעֲלָמָה

וְכֵך זְכוֹתִי זְפּוֹ נְוִירִיה (Lam. 4, 7) לֹא זְפּוֹ בְּעִינֵינוּ
 אִם זֶה וַיְשַׁר (ib. 8, 6) וְגַם זְבּוּם בְּתְשׂדִיד
 וְقַיֵּל אֵן זְבוּכִית (ib. 28, 17) מִן הַזֶּה הַמְּעֵנָה וְתַשְׁقִיל
 הַזְּרָקָה זְבוּכִית בְּכָור כְּפִי (ib. 9, 30) אַזְקָד זְקָד יוֹכוֹ

אנשי המלחמה יְהִמּוּ (Jer. 49, 26) אֶל^a הַמּוֹעֵן בעונה
 וְנִקְמָה שם (ib. 8, 14) شَدَّةُ الدَّالِّ فِي وَنَدْمَه
 שם لأندغام دون الانفعال فيها. وقامت الميم الواحدة مقام
 ميميين والثقيل في هذا المعنى **הַרְם** او **הַרְםָם** כי ה' אלהינו
הַדְּמָנוּ (ib.) الاصل **הַדְּמִים** **הַדְּמָנוּ** **הַדְּמָנוּ** הדמה
הַרְם **הַדְּמָמוּ** **הַדְּמִי**

דָּקָק **כָּאַבָּק** **דָּק** (Deut. 9, 21) (Jes. 29, 5) עד אשר **דָּק** (Gen. 41, 7) **דָּמָמָה** **דָּקָה** (I Reg. 19, 12) **הַשְׁבָּلִים** **דָּקָקֹת** (II Reg. 23, 15) **וְתַقְיִיל** **הַדָּק** **לְעַפֵּר** (II Sam. 22, 43) **אֲשֶׁר** **הַדָּקִיק** **וּפְדֻקּוֹת** (Mic. 4, 13) **כְּטִיט** **חֹזֶות** **אַדְקָם** (Ex. 30, 36) **וְמَا** **לֹمַד** **יִסְמָם** **فָاعַלְה** **הַוְּנָקָה** **מִמְּנָה** **דָּקָק** (Jes. 28, 28) **תּוֹדֵק** **הַוְּנָקָה** **הַוְּנָקָו** **יְוֹדָקָו**
הַוְּנָקָו **بְּתַשְׁדִּיד** **وְאֶבֶּת** **السָּكְנִين** **מַעַם** **מַוְּנָקָה** **מוֹדָקִים** **בְּתַשְׁדִּיד** **وְاسְقָاط** **الواحد** **اللَّيْن** **الذַّي** **בְּعַد** **الְּדָאָל**
הַלְּלָה **שְׁבַע** **בַּיּוֹם** **הַלְּלָתוֹ** (Ps. 119, 164) (Ps. 119, 150) **הַהְלֵל** **וְהַ**
 الاصل في **הַלְּלָתוֹ** **מַהְלָלִים** **التַּשְׁדִּיד** **فְּاسָقط**
استְחַفָּافָا **לֹא** **הַוְּלָלָו** (ib. 78, 63) (ib. 78, 63) **הַהְלָתָה** **ה'** **יְדַבֵּר** **בְּ**
וְמַעַן **אַחֲרֵי** **הַלְּלוֹתִי** **או** **הַלְּלָתוֹ** **עַלְיָה** **אֶל** **הַאֲסָלָה** **וְהַוְּלָלָה**
אָמָרָתִי **לְהַוְּלָלִים** **אֶל** **תְּחִלָּוּ** (ib. 75, 5) **הַוְּלָלָה** **וְמַעַן**

a) MSS. פָּנָ.

הן יי צבאות גָּנוּ עַלְيָם (Zach. 9, 15) וגנו بالتשديد
ومعنى آخر מִגְנָת לֵב (Pr. 10,15) مثل מִחְתָּת (Lam. 3, 65)
גֶּרֶד גֶּרֶד גְּרוֹתִי או גְּרוֹתִי עַלְיָה אֶאָסֶל מִגְוָרָות בְּמִגְרָה
(I Reg. 7, 9) اصله منارة بالتشديد لولا البراء ويمكن ان
يكون من هذا الاصل في معنى آخر גְּרוֹתִי מלחמות
שוד רְשָׁעִים וְגָזְרָם (Pr. 21, 7) (Ps. 140, 3)
(Ps. 56, 7)

גְּשָׁשָׁה גְּשָׁשָׁה כעורים. קיר וכאיין עינים גְּשָׁשָׁה
(Jes. 59, 10)

דְּבָבָב דְּבָבָב שְׁפָטוּ יְשָׁנִים (Cant. 7, 10) דְּבָבָב (Pr. 10, 18)
דְּלָלָל דְּלָלָטִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ (Ps. 116, 6) דְּלָלָו וחרבו
קְלָל דְּלִים קְלָל מְאֻנוֹשׁ נָעוֹ (Job 28, 4) والانفعال
יְדָל כְּבוֹד יְעָקָב (Jes. 17, 4) اصله יְדָל וְדָל וְדָל בتشديد
الدال واللام ومعنى آخر دَلُون عيني لمرموم (ib. 38, 14)
דְּמָמָה או דְּמָמָת הָוּם לְהָ' (Ps. 37, 7) הָוּמוּ עד
הָגַעֲנוּ אֲלֵיכֶם (I Sam. 14, 9) דְּמָמָה דְּקָה (I Reg. 19, 12)
אָבִן דְּוָמָם (Hab. 2, 19) ويمكن ان يكون נִיְהָוּם אַחֲרָוּן
וְיִדְמָוּ לְמַוְעַתִּי (Lev. 10, 3) انفعالا شدة
الدال في يدموا لاذعاتم دون الانفعال فيها وقامت الميم
الواحدة في موضع ميمين والوجه فيه יְדָמו بالتشديد ومعنى
آخر وهو انفعال נִגְדָּמוּ נָאוֹת הַשְּׁלוֹם (Jer. 25, 37) وكل

التشدید **בָּרוּר** **מְלֻלוֹ** (Job. 33, 3) **כָּלִם הַבָּרוּרִים**
 (I Chr. 9, 22) **וַתִּבְרְרוּ** (Dan. 12, 10) **וְالثִّقֵּיל** **הַבָּרֶר** **לֹא**
 (ib. 51, 11) **לֹרֶות** **וְלֹא לְהַבָּרֶר** (Jer. 4, 11) **הַבָּרֶר** **הַחֲזִים** (II)
נְבָרִים اصله التشدید والانفعال عم **נְבָרֶר** (Sam. 22, 27) **נְבָרִים**
 بلا تشدید ايضا لمكان الرا^a
גָּדָד גָּדוּלִים (II Sam. 4, 2) **גָּדוּתִי גָּנוּהָוּ** על نفس צדיק
 (Ps. 94, 21)
גָּזֹז **לְגָזֹז** **אֶת צָאןָנוּ** (Gen. 31, 19) **גָּזֹזִים** (I Sam. 25, 7)
בָּנָת הַצְמָר (Deut. 18, 4) **בָּנָן צָאנָךְ** (Jud. 6, 37) **גָּזֹזִים**
 بالتشدید **גָּזֹז אֶת רַאשׁוֹ** (Job 1, 20) **גָּנוּזָוּ** بالتشدید
 وفي الاصل معنى اخر **וְכַנְגָּזֹז** (Nah. 1, 12) **גָּנוּזָהִי**
גָּלָל **וְגָלָל אֶת הָאָבָן** (Gen. 29, 3) **וְגָלֵל אֶת הָאָבָן**
 (Ps. 37, 5) **גָּלוּחוּ גָּלוּם גָּל עַל הֵ' דָרְפָּךְ** (Gen. 29, 10)
גָּלוּ אֲלֵי הַיּוֹם (I Sam. 14, 33) **וַיַּחֲסַן אֲנָן יִקְשׁוּן** من
 هذا الاصل وهذا المعنى **גָּלוּחוּ אֶת חַרְפַּת מִצְרָיִם** (Jos. 5, 9)
 والانفعال **גָּנוּל** **וְגָנוּלוּ** **כִּסְפֵּר הַשְׁמִים** (Jes. 34, 4) **וְגָנוּל**
וְגָנוּלוּ וְמִן הַדָּעַת **מְגַלְתָּה סְפֵר** (Ez. 2, 9)
גָּנוּן **וְגָנוּחוּ יְגָנוּן** **יְגָנוּנוּ** **גָּנוּן** **וְהַצִּיל** (Jes. 31, 5) **וְالثִّقֵּיל**

a) B adds on margin: (Jes. 52, 11) **הַבָּרֶר נְשָׂאִי כָּלִי הֵ'**
בָּלא **תִּשְׁדִּיד** **אַيִضًا** **לִمְكָان** **الرَّاءِ**

الاصل فيه التشديد فاسقط استخفاها وببُنْهَا (I Sam. 14, 36)
لَا شَلْحُو اتَّ وَدَمْ (Esth. 9, 16) **وَتَرَ حَبَّوْ** (Num. 31, 32)
وَالجَمِيع بِيُومِ بالتشديد

بَلْلُ عَلَّ كَنْ كَرَأْ شَمَهْ بَبَلْ كَيْ شَمْ بَلْلُ هَ شَفَة
 (Gen. 11, 9) ويمكن ان يكون الاصل في بَبَلْ كلمتين با
 بل فجعانا وجعلوا منها اسماء واحدا ولذلك كتب بلا الف
 واللغظ ايضا يُؤْدَى الالف فاستغنى عنها في الخطّ وهذا
 مثل بَنْد (ib. 30, 11) التي كتبوا كلمة واحدة بلا الف
 والاصل كلمتان با نَدْ بهذه الوجهة يصح ان بَبَلْ من
 بَلْ فاسفهم ومعنى اخر في الاصل بَلْهُوي بشمن رعنون
 (Lev. 14, 21) او بَلْهُوي على الاصل بَلْلُ بشمن (Ps. 92, 11)
 بَلْلُه بشمن (Lev. 2, 5) وقيل ان بَلْلُه بشمن (ib. 21, 20)
 من هذا المعنى ومعنى ثالث بَلْهُوي او بَلْهُوي بَلْهُوي
 لـ **لَهْمَوْرِيْم** (Jud. 19, 21) **وَبَلْلُ** بالتشديد بَلْلُ هَمِيز
 (Jes. 30, 24)

بَكَكْ **كَيْ بَكَكُوم بَوكَكِيم** (Nah. 2, 3) **نَفَن بَوكَك** (1)
 وبكوني ات عَصَت (Jer. 19, 7) ويمكن ان يكون **هَبَوك**
هَبَوك **هَارِز** (Jes. 24, 3) افعالا من هذا الاصل وهذا
 المعنى وثقيل **وَبَوكَكُو ات ارْصَاه** (Jer. 51, 2)
بَرَرْ **وَبَرَوْتِي** مِنْم (Ez. 20, 38) الاصل فيه التشديد لـ **لَوْلَا**
الرَّاء **وَبَرَ لَكَبْ** (Ps. 24, 4) **بَرَهْ** **هَرِمَهْ** (Cant. 6, 10) اصلة

ונם אֲרוֹהִיתָ (Gen. 12, 3) ומקלך אָרֶד (Mal. 2, 2) האصل فيه אֲרֹור(F) ققام המثل الواحد فيه مقامثنين אַרְגִּיך אֲרֹור אָרוּר מְרוּז(Jud. 5, 23) האصل فيه التشديיד לנדגאם המثل אלא إن الراء لا تشده وكذاك מֵאָרֶתָה ה' בבית רשע (Mal. 3, 9) (Pr. 3, 33) האصل التشديיד ואָמַת אתם נְאָרִים (Lam. 2, 7) פليس من هذا الاصل بل من נְאָר מקדשו ولو مكان الالف لكن مشددا لنדגאם نون الانفال ואصله נְאָרִים فافهم وفي الاصل فعل ثقيل אַרְר אֲרֹתִי אשר אָבָרָה ה' (Num. 5, 27) (Gen. 5, 29) הימים הַמְּאָרִים (Num. 23, 7) (Num. 23, 7) אָרָה בְּרָאֵין חביבتين على تصريف בניة אַרְר אֲרֹתִי فقامت الراء الواحدة مقام اثننتين בָּדָד בָּדָד יִשְׁבֶּה (Lev. 13, 46) יִשְׁבַּח בָּדָד (Lam. 1, 1) ונשיהם לְבָדָד (Zach. 12, 12) והוא לְבָדָן נְשָׁאָר (Gen. 42, 38) נְשָׁאָרִי לְבָדִי (Jes. 49, 21) (Ps. 102, 8) ויכرب منه כצפור בזיד על גג (Jes. 14, 31) ואין בזיד בموעדיו

בָּזָז בָּזָז בָּזָז לנו (Deut. 3, 7) او, בָזָז בָזָז على الاصل וּבָזָז בָזָז (Ez. 29, 19) הַבָּזָז לְךָ (Deut. 20, 14) שארית עמי יְבָזָם (Zeph. 2, 9) וְנִבְזָח בָחָם עד אור חבק

a) امر واصلة B.

ادراج الكلام واقتضائه فافهموا الامر من هذا الانفعال على القياس الصحيح **הַפְּכָבָה** הדרם הבר ו الاصل הסביב הדרם הברר اذا اتصلت بواء الجماعة او بياء التأنيث قيل **הַפְּכָבָה** הדרמו بشدةتين وساكن المد **הַבְּרוֹן** נשאו כלי ה (Jes. 52, 11) بتخفيف الراء وأصلها التشديد **הַפְּכָבָה** הדרمي بشدةتين وساكن المد **הַבְּרוֹן** بتخفيف الراء والاصل הסביבו הדרמו הבררו הסביבי הדרמי הבררי وبعد هذه المقدمات ارى ان اولى جملة الافعال ذات المثلين او لا فاولا واذكر ما وجدت من الخواص لبعضها دون بعض ليتم بذلك ما اردته من بيانها وانتفاع المتعلمين بها ان شاء الله *

جملة الافعال ذات المثلين الموجودة في المكرا

אֶפְחָה אֶפְחָה כִּי אֶפְחָה (Ps.40,13) **אֶפְפָנוּ מִום** (Jon.2,6) اتي هذا باظهار المثلين على الاصل **אֶשְׁשָׁת לְאֶשְׁשָׁי קַיֵּר חֲרַשָּׁת** (Jes. 16, 7) قيل ان منه **זֶבְרוֹ זֶאת וְהַתְּאֶזְצָשׁוּ** (ib. 46, 8) ومعنى اخر **אֶשְׁשָׁי עֲנָבִים** (Cant. 2, 5) **בְּאֶשְׁשָׁוָת** (Hos. 3, 1) **וְאֶשְׁשָׁה** (II Sam. 6, 19)

אֶרְרָתִי على الاصل او **אֶרְוָתִי וְאֶרְוָתִי** اتا برقوتيكم

וּמְסָאת לִבֵּב אֲחֵינוּ (Deut. 20, 8) אֶאֱלֹהָ יְמַסֵּם וַיְמַסֵּם
תִּמְקֹנֶה בְּחַרִיךְן וְלֹשׁוֹנוֹ תִּמְקֹן בְּפִיהֶם (Zach. 14, 12)
 אֶאֱלֹהָם תִּמְקֹנֶה תִּמְקֹן יְקַלֵּ אֶאֱלֹהָ יְקַלֵּל יְהָרֵךְ אֶאֱלֹהָ יְדַרֵּךְ
 יְשַׁם אֶאֱלֹהָ יְשַׁם וְאֵذַחַת בְּוֹאֵגְמָעָה אֶגְמָעָה שְׂדָקָן
 שְׂדָה فְּאֵמָר הַפְּعָלָה לְאַנְדְּגָם נָנוֹן הַאַנְדְּגָם فְּיַהְיָה וְשְׂדָה עֵינָה
 הַפְּעָלָה לְאַנְדְּגָם כְּמַלְאָכָה וְסָكָן הַמְּדָה ثָּבֵט אַעֲנֵי הַסָּاكָן
 הַלְּיָה אֲלֵי הַזְּדָבָחָה בְּאֵמָר הַפְּעָלָה לֹא יְסַבְּבֵוּ בְּלָכְתָּם (Ez. 10, 11)
 אֶאֱלֹהָ יְסַבְּבּוּ כָּל אֲנָשֵׁי הַמְּלָחָמָה יְקַפְּנוּ (Jer. 49, 26) אֶל
 תְּדַמְּמוּ בְּעָוָנה (ib. 51, 6) אֶאֱלֹהָ יְדַמְּמוּ תְּדַמְּמוּ נִימְסָנוּ
 אַסּוּרִים (Jud. 15, 14) אֶאֱלֹהָ יְמַסְּסָנוּ יְמַקְּנוּ בְּעָוָנים (Lev. 26, 39)
 אֶאֱלֹהָ יְמַקְּנוּ יְקַלְּנוּ רְדָפִיכָם (Jes. 30, 16) אֶאֱלֹהָ יְקַלְּלוּ
 יְשַׁפְּנוּ בְּתִיחָם (ib. 13, 16) אֶאֱלֹהָ יְשַׁמְּסָנוּ וְכַדְלֵקְ القִיאָס אֵذֶה
 אֶתְّסָלֵת בְּיַמְּאֵת הַתְּאִנְיִת הַתְּמִבֵּי תְּדַמְּיו וְقַד יִשְׁתַּבְּחֵה יְסָבֵבּ וַיְמַקֵּם
 וְיַמְּסִים בְּלָאָפְעָל הַמְּעַתְּלָה^{a)} הַלָּם אַעֲנֵי תְּגַלֵּל עַרְוָתָךְ (ib. 47, 3)
 נִזְקֵר אֱלֹהִים (Num. 23, 4) אֲלֵי אֶאֱלֹהָם תְּגַלֵּה וַיְקַרֵּה
 עַל מָאֵבֵין תְּבִינָתְךָ فְּיַהְיָה אֶתְّסָלֵת ظָהָר בֵּיןֶהָ
 בְּוֹנֵבְעֵידָה לְאֵן יְסָבֵבּ וַיְמַקֵּם וַיְמַסֵּם וְאַמְתָּלָהָה עַנְדֵאַתְּסָלָל
 מְשֻׂדְּדָה קָמְלָה וְתְגַלֵּל וַיְקַרֵּר וְאַמְתָּלָהָה עַנְדֵאַתְּסָלָל מְחַקְּפָה
 נָאָכָה וְאַיִּضاּ יְסָבֵבּ וַיְמַקֵּם וַיְמַסֵּם וְאַמְתָּלָהָה פְּהָוָזָה فְּיַהְיָה אַדְרָגָה
 הַקְּلָם וְאַתְּסָלָה וְאַנְפְּסָלָה فְּقַט וְתַלְקָה קְמוֹזָין אַבְדָּה فְּיַהְיָה

a) MSS. المعتل.

اصله نمسכו ונמקו (ib. 4) اصله نמקקו ונשמו בmouth
(Am. 7,9) اصله ונשכנו נשממה כל הארץ (Jer. 12, 11)
نسمמה هذا هو الوجه الصحيح والقياس الحق الا انهم
ربما قالوا افعلن على لفظ اففعل اعني بمثيل واحد
ورحבה ונسببه (Ez. 41, 7) נבללה שם شפתם (Gen. 11, 7)
والوجه فيهما ונسببه ונבללה لانه من כלל ה' (Gen. 11, 9)
وقد يمكن ان يكون نسمبة ونبלה اصلا اخر او له نون
ولا تكون افعالا فلان اردت נפעלה او נפעלנו وغيرهما
شددت الاخر لأندغام ووصلتها بواو ليننة وحركت فاء
الفعل بالفتح ابدا وسقطت الساكنين اللذين يقول
נספוחי נרמותي نمسותي نمكوثي ונמקותם בעונותיהם
(Ez. 24, 23) ונקלותي وعد מזאת (II Sam. 6, 22) وكذلك
نسمנו ندمونו نمسנו نسبوت ومخاطبة المؤنة نسبوت
ندמות نمسوت وكذلك كلها وقد تساوى لفظ نسب واصحابه
بلغظ ذات النون اعني נפל נדר فإذا اتصلت ظهر
بينها بون بعيد وعلم ان نون نسب واصحابه لأنفعال
ونون نפל واصحابه هو فاء الفعل المستقبل من هذا الانفعال
بتشدد يد فاء الفعل لأندغام نون الانفعال فيها وبمثيل واحد
يقوم مقام اثنين יסב اصله יסבב ידם اصله ידם ולא

a) MSS. חסן.

حروف اللين فاحفظ هذا متى اردت من هذا الضرب
 منفعلا اجعل فاء الفعل **קְמוֹצָה** ومتى اردت انفعل اجعلها
פְּתוּחָה وإن (*sic!*) كانوا ربما يسقطون هذا الشرط مثل **בְּגִימָם**
 كل لب (Ez. 21, 12) **בְּגִימָם בְּתֹוךְ מֵעַי** (Ps. 22, 15) **בְּגִלְל**
 מהיוֹתך לִי עֲבָד

(Jes. 49, 6) وإن جمعت نسب الذى معناه
 من فعل واصحابه ردت المثل الساقط بالتشديد وسقطت
 الساكنين اللينين وحرّكت فاء الفعل بالفتح أبداً **בְּסֶבֶבִים**
 נקלים נשימים وبم אנחנו **בְּמִקְיָם** (Ez. 33, 10) **בְּבָרִים**
 بالتحفيف وكمزوات الباء من أجل الراء وأصله التشديد
 وأصل هذا نسببيים نكلלים נשימים נמקים נבראים
 وكذلك ايضا اذا وصلتها بهاء التأنيث او جمعتها جميع
 التأنيث **נְسֶבֶה** **נְסֶבֶה** **נְקָלָה** **נְקָלוֹת** **הַנְּשֶׁמֶת** **הַנְּשֶׁמוֹת**
נְמֻקָּה **נְמֻקָּות** وأما **בְּגִרְחָה** **בְּגִרְזָה** فيتحفيف وكذلك اذا
 اضفتها الى مكنيات **נְסֶבֶי** **נְסֶבֶכּוֹ** **נְסֶבֶיךְ** وكذلك
 جميعها اذا اتصل^a **בְּסֶבֶבִים** الذى معناه انفعل بسواء الجماعة
 او بهاء التأنيث رد المثل الساقط مندغما وحرّكت فاء
 الفعل بالفتح كما كانت وبقى الساكنان اللينان كما كانا
נְסֶבֶבּ **עַל** **הַבַּיּוֹת** (Gen. 19, 4) اصله **נְסֶבֶבּוֹ** **וְנְדַמְּגָוֹ** **נְאוֹתָהּ**
הַשְׁלָוָם (Jer. 25, 37) اصله **נְדַמְּמָוֹ** **וְנְמַטְּסָוָה** **חֲרִים** (Jes. 34, 3).

a) اتصلت A.

الاتصال تجد الفرق بينهما ووجدت لذوات المثليين ضربا آخر من الانفعال وهو اكثـر فـي المـكـلـأـ من الضرب الأول وهو ذاتـص ايضا بمـثـل واحد قـائـم مقـام اثـنـيـن وعـلامـة منـفـعـلـ التـى هـى الـكـلـمـة وعـلامـة انـفـعـلـ التـى هـى الـفـاهـة ثـابـتـقـانـ فـيهـ الا انـ هـاتـيـنـ العـالـمـتـيـنـ فـي فـاءـ الـفـعلـ مـنـهـ لـسـقـوـطـ عـيـنـ الـفـعلـ وـتـغـيـرـ الـبـنـيـةـ فـأـمـاـ منـفـعـلـ فـمـثـلـ لـامـ بـنـبـرـ תـהـבـרـ (Ps. 18, 27) النـونـ نـونـ الـانـفـعـالـ وـالـسـاـكـنـ بـعـدـهاـ مـزـيدـ عـلـىـ الـوـجـهـ الـذـىـ ذـكـرـتـ فـوقـ وـالـبـاءـ فـاءـ الـفـعلـ وـهـىـ كـمـوـظـاـهـ لـانـ الـمـعـنـىـ منـفـعـلـ وـالـرـاءـ فـىـ مـوـضـعـ رـاءـيـنـ هـمـاـ عـيـنـ الـفـعلـ وـلـامـ وـأـصـلـهـ נـבـרـ لـانـهـ مـنـ בـרוـרـ מـلـלـוـ بـدـקـמـזـותـ السـرـاءـ لـانـهـ (Job 33, 3) תـהـבـרـ (Ps. 18, 27) وـدـكـمـזـותـ السـرـاءـ لـانـهـ منـفـعـلـ كـمـاـ وـصـفـتـ فـيـ كـتـابـ حـرـوفـ الـلـيـنـ مـنـ انـ נـפـעـלـ الـذـىـ مـعـنـاهـ منـفـعـلـ بـكـلـمـةـ الـعـيـنـ فـلـمـاـ سـقـطـ اـحـدـ الـمـثـلـيـنـ مـنـ נـבـرـ جـعـلـتـ الـعـلـمـةـ فـاءـ الـبـاءـ التـىـ هـىـ فـاءـ الـفـعلـ وـأـمـاـ اـنـفـعـلـ فـمـثـلـ נـסـכـבـ בـنـكـלـ וـאـתـ (Reg. 3, 18) (II) السـيـنـ وـالـقـافـ مـفـتوـحـتـانـ لـانـ الـمـعـنـىـ اـنـفـعـلـ وـأـصـلـهـماـ نـסـכـבـ נـكـלـ بالـفـتحـ فـلـمـاـ سـقـطـ اـحـدـ الـمـثـلـيـنـ ذـقـلـتـ الـعـلـمـةـ إـلـىـ فـاءـ الـفـعلـ وـمـثـلـ هـذـاـ وـחـمـ الشـمـشـ بـنـبـمـ (Ex. 16, 21) وـأـنـمـاـ صـارـ كـلـمـةـ مـنـ اـجـلـ اـنـهـ فـيـ سـوـفـ פـمـוקـ عـلـىـ ماـ وـصـفـتـ اـيـضاـ فـيـ كـتـابـ

بالتشديد وبقى الساكنان المينان اعنى الساكن البذى
 بعد النون وواو المد الساكنة التى بعد فاء الفعل كما كانا
 قبل الاتصال قيل **נִזְוֹז נְרוּלָן** اذا اردت **נְפַעַלְתָּ**
 او **נְפַעַלְתָּן** وغيرهما استقطت الساكنين المينيين معا ووصلت
 اللام المشددة بواو لينة يصل بها الانفعال الى ضمير المفعول
 وحرّكت فاء الفعل بالضم ابدا تقول **נִזְוֹרֵהִי נְגַלּוּתִי נְזֻלָּתִי**
נִגְזַׁנוּ נְגַלּוּנָנוּ נְזֻלָּתָם נְגַלּוּתָם وقد سقطت
 علامة انفعال ومن فعل من **נִגְזַׁן** واحد حابه لسقوط احد
 المثلين وتغيير البنية والمستقبل **וַיְגַזֵּן וַיְגַלֵּן וַיְזַלֵּל** بتشدید
 فاء الفعل لازدحام نون الانفعال فيها ويمكن ان يكون
 مثلها **וַיְהִי אֶחָרָן** (Lev. 10, 3) **וַתִּתְהַמֵּם הַשְׁנָה חַחְיָה**
(Gen. 47, 18) فاذا وصلتها شدّدت الاخر لرجوع المثل
 الساقط عند الاتصال وحرّكت ما بعد الزوايد مشددا كما
 كان قبل تقول **וַיְגַזֵּן וַיְגַלֵּן וַיְזַלֵּל** واحسب ان **גַּם מַדְמַן**
הַדְמָנוּ (Jer. 48, 2) من هذا الضرب من الانفعال هذا هو
 الوجه والقياس الا انهم قد قالوا **וְהַמָּנוּ כָּאַבָּן** (Ex. 15, 16)
 بتخفيف الميم وعددها معد اثنين واسقاط واو المد وعولوا
 على شدة الدال الداللة على الانفعال ومثله **וְיִתְמַנוּ וְמַיְ**
בְּכִי (Deut. 34, 8) والامر **הַגְּזֹז הַגּוֹל הַזּוֹל** والمتصل **הַגְּזֹז**
הַגּוֹל הַזּוֹל **הַגּוֹל הַזּוֹל** بشدقيين وواو المد وفي
 هذا الانفعال ما يشبه الانفعال المين العين فابصره عند

الثقيلة اللينة العين فاعتبر ذلك بالاتصال تجد بينها بونا بعيداً وما لم يسمّ فاعله بساكنين لينين ومثل واحد قائم مقام حرفين הַוְדָק لְחַם וְדָק (Jes. 28,28) والقياس اذا اتصل הַוְדָק וְדָק واصحابهما بواء الجماعة او بياء التائيث أن يثبت الساكنان معاً ويرجع المثل مندغماً على العادة הַוְדָקוּ יְוָדְקָו بشدة^{a)} القاف הַוִּסְבָּו יְוָסְבָּו תְּוָסְבָּו والمفعول מזבק מזקב والجمع او المتصل بهاء التائيث او المضاف الى اسم مبني برّ المثل مندغماً وسقوط الساكنين اللين الذي بعد فاء الفعل מודקים מזבקים מזבקות משbezوت وهب (Ex. 39, 13) מودקה مزبقة مودكي

מוסבי *

باب الانفعال

לְמָا وجدت וכן נְגֹזֹז ועבר (Nah. 1, 12) נְגֹזֹל כמספר השמים (Jes. 34, 4) חֲרוּם נְזֹלן (ib. 64, 2) مشددة علمت انها انفعال من ذوات المثلين والواحد الغير متصل على القياس الصحيح נְגֹזֹז נְזֹל נְגֹזֶל الساكن الذي بعد النون في نְגֹזֹז مزيد على المذهب الذي ذكرت فوق هذا والجيم فاء الفعل والواو للمد ليست اصلاً والزاي في موضع زائدين هما عين الفعل ولاته وكذلك נְגֹזֹז נְגֹזֶל נְזֹל وأصلها נְגֹל נְזֹל נְגֹזֶז فإذا اتصلت بواء الجماعة رد المثل

a) MSS. بشدّ.

أن يرددوا المثل الساقط مندغما^a والساكن الساقط ايضا
נִשְׁבּוּ וַיָּגֹלוּ בַּיּוֹחֶל لهنوت מהעם היללים (Jud. 20, 31)
 اذا اتصلت^b יוכב ويוכב واصحابهما بضمير المفعول فالمثل
 الساقط مندغم^c والساكنان معا ساقطان وتحريك فاء الفعل
 بالكسر ابدا **נִשְׁבּוּנִי** (Ez. 47, 2) כתית חוץות אלרגם
 (I Sam. 5, 6) **וַיִּשְׁפֹּמֵם** (II Sam. 22, 43)
 (Job 18, 18) بالتشديد لاندغام المثل الواحد في الآخر والامر
הַסְּבָבּ بمثل واحد وساكنين اذا اتصل^d بو او وحدها ليس
 بعدها غيرها او بياء التأنيث رد المثل وبقى الساكنان
 اللذينان **הַסְּבָבּ הַסְּבָבּי עַזְנִיךְ** (Cant. 6, 5) والقياس اذا
 اتصل **הַסְּבָבּ** وامثاله من اوامر ذوات المثلين بمعنى مضمير
 ان يردد المثل بالتشديد وتسقط الساكنان معا ويحرك
 فاء الفعل بالكسر ابدا ذاكوا **הַסְּבָבּ הַסְּבָבּ הַשְׁוֹמֵהוּ**
הַשְׁוֹמֵהוּ والفاعل ايضا بمثل واحد وساكنين **הַנְּנוּ מִסְבּ**
 (ib. 25, 29) **מִיחָל לְהַרְעָא** (Jer. 21, 4) والجمع برق المثل
 الساقط مندغما وإسقاط الساكنين معا وتحريك فاء الفعل
 بالكسر ابدا على القياس الصحيح **מִסְבּוּכִים מִחְילִים** وفي
 هذه الافعال الثقيلة ما يتتساوي^e لفظة ايضا بلفظ الافعال

a) مندغمة B.

b) اتصل A.

c) مردود A.

d) اتصلت B.

e) **וְתִמְאֹא** MSS.

اللذين כי ה' אלהינו הֶדְמַנוּ (Jer. 8, 14) وإنْ تأمّلت هذه الافعال المؤصلة الى قاء الفاعل وجدتها لا تصل اليها الا بواو لينة وكذلك القياس اذا اردت ايصالها^a الى النون والواو التين (sic!) هما علامه الفاعليين تقول הֶסְבֹּנו הֶשְׁמַנוּ הֶדְקֹנוּ הֶקְלֹנוּ הֶחָלוּנוּ הֶחָתֹנוּ بمدّ الهماء من اجل الحماء وقد وصل فعل واحد الى قاء الفاعل ببيان لينة على غير القياس הֶבְטִיתָ בְשְׁפֵרֶז (Pr. 24, 28) والمستقبل بممثل واحد وساكنين اعني الساكن الذي بعد الزوايد وساكن المدّ الذي بعد فاء الفعل المتحرّكة بالצdro יִסְבֶּ אֶת יְדוֹ (I Sam. 6, 5) אֲחַל תְּה פְהָרֵך (Deut. 2, 25) وأصلها يسبיב او יסגב وكليل او وكلל אחלייל او אחלה وقد يسقط ساكن المدّ الذي بعد فاء الفعل من יסוב واصحابه اذا لحقت بها واو العطف المفتوحة يقال ויסב ויסב بدلاليم يم (Job 38, 8) ויגל אֶת האבן (Gen. 29, 10) متحرّكة بالمنول ابداً فإن اقتضى يسب واصحابه بواو الجماعة وحدها او بالهام التي يرى العبرانيون زيادتها على الافعال رد المثل الساقط مندغما^b وبقى الساكنان كما كانوا قبل الاقتضال יִסְבֶּו וַיִּסְכְּבָה אֶת אַרְוֹן אֱלֹהִינוּ (I Chr. 13, 3) وممكدي شهي הַלְּלוּ (Ez. 9, 6) وأصلها יסביבו ونسبيها תחלילו والقياس اذا اقتضى بهما ويسب וدل واصحابهما

a) الفاعل A. b) مندغمة MSS.

باب

ووجدت الفعل الثقيل الذي على مثال חפועל من ذوات المثليين بمثيل واحد يقوم مقام اثنين وبساكن مزيد بعد الهاء وتتحريرك فاء الفعل بالظري او بالفتح قيلحسب اوحسب החול הננה (Num. 17, 12) הקל ארצה זבולון (II Reg. 23, 15) (Jes. 8,23) המר נפשו^a (Job 27, 2) הדק לעפר (Job 27, 2) وأصلهاحسب החול הקليل המרויר הדקיק اذا اتصلت بواو الجماعة ولم يكن بعدها حرف اخر او بهاء التأنيث رد المثل الساقط مندغما وتشبت الساكنان الساكن الذي بعد الهاء وساكن المد الذي بعد فاء الفعل قيل אחריוحسبו אותו (Sam. 5, 9) ואת נוהו השמו (7) (Ps. 79, 7) החלו והמשאות החולות (Jud. 20, 40) وما اذا اتصلت بغیرهما فالمثل مردود بالتشديد والساكنان ساقطان بتتحريرك فاء الفعل بالكسر^b ابداً قيل השבוח אתה لكم (I Reg. 18, 37) השבוח כל עדתי (Job 16, 4) וחריקות عميم ربיהם (Mic. 4, 13) ومدוע הקולותני (II Sam. 19, 44) אתה החולות (Deut. 3, 24) החולות ביום מדין (Jes. 9, 3) بمد الهاء من أجل الحاء وقد بيّنت ذلك في كتاب حروف

a) MSS. רוחו.

b) באלמד A.

(Ps. 48, 13) **הַרְגָּנִי נֶדֶמֶן** (Jer. 47, 6) **צָהָלִי נֶרֶנִי** (Jes. 12, 6) **קֹמִי רֶנִי בְּלִילָה** (Lam. 2, 19) **וּרְבָּםَا לִם יִבֶּقְ וָאַוְמָד מְתַל**
רֶנֶנוּשָׁמוּם (Jes. 44, 23) **רֶנֶנוּ לַיעֲקָב** (Jer. 31, 7) **רֶנֶנוּ וִשְׁמָחוּ**
בַּת צִוְּן (Zech. 2, 14) **וְאֶסְלָלָהּ נְלָלוּ דְמָמוּ סְכָבוּ רֶנֶנוּ**
דְמָמוּ רֶנֶנוּ ^{فִּיאָנִ} **אֶתְכָּלַת** **בِمَفْعُولِ مَضْمُومٍ** **رַدְتُ إِلَيْ أَصْلَهَا**
أَيْضًا أَلَا إِنْ وَأَوْ الْمَدْ **تَسْقُطُ وَيَبْقَى** **مَا قَبْلَهَا مَضْمُومًا بِالشَّرْكَ**
مَثْلُ عَلِ سَفَرْ **חַקְקָה** (Jes. 80, 8) **أَوْ بِالْكَمْزِ** **مَثْلُ هَذِهِ** **חַنְגָּנוּ**
חַנְגָּנוּ חַנְגָּנוּ אַתָּם رְعֵי (Job 19, 21) **חַנְגָּנוּ אָוֹתָם** **עֲרָמִים** (Jer. 50, 26)
وَوْجَدَتْ **أَيْضًا الْوَاحِدْ** **يَقُومُ بِمَثْلِ وَاحِدِ** **فَهَذِهِ أَصْلَهَا** **فَتَاهَ**
لَانَّهُ مِنْ فَهَوَاتِهِ أَوْهَاهِ **فَهَوَاتِيمْ** (Lev. 2, 6) **وَبِفَهَوَاتِي** **لِحَمْ**
عَمْ أَصْلَهَا لَعَمْ لَانَّهُ مِنْ عَمَمِي أَرْزِ (Ez. 13, 19) **كَنْ أَصْلَهَا**
لَبْ أَصْلَهَا لَبَبْ لَانَّهُ مِنْ تَاهَهْ لَبَبِي^{a)} (Jes. 21, 4) **كَنْ أَصْلَهَا**
كَنْنَ لَانَّهُ مِنْ يَكְنָנוּ (Ps. 104, 17) **تَاهَتْ أَصْلَهَا** **تَاهَفَتْ لَانَّهُ مِنْ**
مَهَوَفَوَاتِ (Nah. 2, 8) **كَهَ أَصْلَهَا** **رَبَدْ لَانَّهُ مِنْ رَبَكَهْ**
بِشَمَنْ **وَكَثِيرٌ** **مَثْلُ هَذِهِ فَادَهْ جَمَعَتْ** **أَوْ اَتَصْلَتْ**
رَدَتْ إِلَيْ أَصْلَهَا **بِالْتَّشَدِيدِ** **فَهَذِهِ** **فَهَوَاتِيمْ عَمْ عَمِي**
عَمِيمْ لَبْ لَبِي **وَكَذَلِكَ** **كَنْ كَنِي** **كَنِيمْ تَاهَفَاتِيمْ رَهَ رَبَهْ**
رَبَيْم

a) (Jes. 6, 10). **وَلَبَبِي** **وَبَيْنِ**

الاصل علم انّها لينة العين وكذاك **וַיְסַב וַיָּמַת** وامثالهما
تشتت به **בְּנֵיכֶם** ويشب وامثالهما اذا رد كل واحد من
النوعين الى اصله علم ان **וַיְסַב וַיָּמַת** وامثالهما فاقصه
اللام وان **וַיְשַׁב וַיִּקְם** وامثالهما فاقصه العين وعلم ايضا
اذا رد كل واحد من هذين النوعين الى اصله ان **יִסְבֹּב**
וַיִּקְם وامثالهما اذا اتصلت كانت مشددة وان **יִקְרָם וַיִּקְרַם**
وامثالهما اذا اتصلت كانت مخففة وهكذا قياس كلما
ورد عليك من هذا الاشباه السالمه من **אֲחָזָעָר** ان
وجدته عند اتصاله بالمضمرات مشددا علمت علما يقينا
انه من ذات المثلين وان وجدته مخففا علمت علما
يقينا انه من اللينة العين فافهم ووجدت الامر بمثل
واحد وواو المد **זָוֶל אֶל ה'** درך (Ps. 37, 5) اصله **גָּלוֹל**
بلاميين لأنّه من **זָבֵל לְאֶת הַאֲבָן** (Gen. 29, 3) **דָּוָם לְה'**
(I Reg. 19, 12) اصله **דָּמוּם** لأنّه من **דְּמָמָה** (Ps. 37, 7)
סֻוב דְמָה לְךָ דָוָדי (Cant. 2, 17) اصله **סֻבּוּב** لأنّه من
يسكب بيت אל (I Sam. 7, 16) اذا اتصلاه بـ «بواو الجماعة»
او بـ «باء التأنيث رد الى اصله بالتشديد وبقى واو المد
مثل **זָלֵל אֱלֹהִים** (ib. 14, 33) مشدد لأن دغام المثل الواحد
في الآخر **דָוָמוֹ עַד חַנִּיעָנוּ אֶלְיכֶם** (ib. 9) **סְבוּ צִוָּן וְהַקְרִיפָה**

הולד (II Reg. 4, 34) וַיְבָل לְחִמּוֹרִים (Jud. 19, 21) פֵּין
 انقطع الكلام ووقف به رجعت واو المد فإذا اتصل
 يوسف وامثاله بواو الجماعة ولم يكن بعدها حرف آخر رد
 المثل الساقط مندغماً وبقى الساكنان الساكن الذى بعد
 الزوايد واو المد كما كانت قبل اتصاله قيل يوسف יְבָזֵע
 יְנֻצּוּמָו יְרֹזֵנוּ بتضديده الاواخر لاذ غام عين الفعل فيهـا
 وأصلها يوسف יְבָזֵע יְשָׁמְמוּ וְרָנֵנוּ وإذا اتصل بها واو
 يُסْبִّب واصحابه رد المثل ايضاً مندغماً وردت واو المد
 وبقى الساكنن بعد الزوايد كما كان يوسف יְרֹזֵנוּ
 נִיסְוָלוּ فـإن اتصل يوسف ويسوب واصحابه بالمعنى الضمير
 رد المثل الساقط ايضاً مندغماً وسقط الساكنان وترك
 ما قبل واو المد مضموماً إما بالش רק مثل יְסַבֵּנוּ יְסַבּוּהוּ
 יְסַבּוּהוּ ופרשيو לא יְדַקֵּנוּ (Jes. 28, 28) וַיְהִימּם ה'
 (Jos. 10, 10) (Num. 6, 25) (Zeph. 2, 9) (Job 38, 24)
 وسلمת בוגדים יְשִׁידֵם (Pr. 11, 3) אֱלֹהִים יְחִינֵנוּ וַיְבָרְכֵנוּ
 وقد قشتبه يوسف ويقوم وامثالهما يـكـوم ويـشـوب
 وامثالهما ولكن اذا رد يوسف ويقوم وامثالهما الى الاصل
 علم انها ناقصة اللام اذا رد يـكـوم ويـشـوب وامثالهما الى

ربما استثنوا تحريرهما فاسكتنوا أحد هما وادغمته في الثاني وكذلك القياس في كل منشور (Jer. 4, 13) **וְהִנֵּה מַזְאָבִי עֲרָב** (Hab. 1, 8) **וְכֹיוֹן יְוִירִיה מְשֻׁלָּג** (Iam. 4, 7) ربّي مشعروت راش (Ps. 69, 5) أصلها كلّه حدّه وبهذا ربّي لفتح او ايلها وكثير مثّلها ووجدت المستقبل باسقاط المثل الواحد ويقوم الثاني^a مقام اثنين وتحريك فاء الفعل بالضمّ وادخال ساكن لين بعد الزوائد عوضاً لياما نقص من الكلمة وتمكيناً لبنيتها كما فعل ذلك في الافعال اللينة العين وبالافعال اللينة اللام ايضاً عند سقوط اللام من الفعل على ما بيّنت في كتاب حروف اللين قيل **יְסָבֶב אָתָה סְבִיב** (Reg. 7, 23) فالساكن بعد الساء مزيد لما وصفت والسيدين فاء الفعل والواو للمدّ والباء مقام العين واللام لاذة استثنى اظهار المثلين فجعل الواحد مقام اثنين ومثله **קְבּוֹז לְךָ** (Deut. 20, 14) **אַף יְחֻום וַיֹּאמֶר הָאָח** (Jes. 44, 16) **וְתִרְזֹן לְשׂוֹן אַלְמָם** (85, 6) وكثير مثّلها وأصلها يسمّى **תְּבִזּוּן** و**חַמּוּם תְּרִנּוּן** وقد يسقط واو المدّ من يسمّى وامثالها اذا لحقت بها واو العطف المفتوحة الدالة على الفعل الماضي ويبقى ما قبلها مضموماً دالة على سقوطها **וְעַסְבָּתָה חַר שְׁעִיר** (Deut. 2, 1) **וַיַּחַם בָּשָׂר**

^{a)} آخر A.

ومن شلل כי אתה שלוח נוים רבים (Hab. 2, 8) ومن
الهم והמוֹתִי את כל העם (Ex. 23, 27) ومن דלל דָלוֹתִי
ولي יוֹהוֹשִׁיעַ (Ps. 116, 6) כי דָלוֹנוּ מאד (ib. 79, 8) ومثلها
קְלוֹזִי חֲמוֹתִי וְסֻוּלָא أنها من ذوات المثليين لم تشدد^a
وأصلها סְכִבְתִּי בָּזָזִי שְׁלָלִי הַמְמָתִי דָלָלִי קְלָלִי
חַמְמָתִי וְقִילֵּעַ أيضا من سبب סְפֻונִי כְּמִים (Ps. 88, 18)
ومن شרד וּנְשָׁהָנוּ (ib. 17, 9) ومن חנן כי חַנְנִי אֱלֹהִים
(Gen. 33, 11) بادغام المثلل الواحد وفتح الأول وأصلها
סְכֻבּוֹנִי שְׁדֻדּוֹנִי חַנְנָנוּ وكل فعل ماضي خفيف من سبب
واصحابه اذا اتي باءدغام ^b لا تكون فاء الفعل منه الا
فتحوه ابدا فافهم وقد وجدت افعال ^c منها بمثل واحد
يقوم مقام اثنين فإذا اتصل راء الى اصله باءدغام ^d المثلل
الواحد في الآخر רְךָ לְכֶבֶךָ (II Reg. 22, 19) اصله רְכֶךָ
לְאַנְהָה من רְכֶבֶה בְּשָׁמְן (Jes. 1, 6) فإذا اتصل رجع الى
اصله بالتشديده רְכֶבֶוּ מִשְׁמְן (Ps. 55, 22) مشدداد
والحرف المشدد^e هو حرفان ^f وأصله רְכֶבֶוּ ومثله חַתָּה
מְרוֹדֶךָ (Jer. 50, 2) اصله חַתָּה لأنها من תְּרָאוּ חַתָּה
وبواسطه (Job 6, 21) فإذا اتصل باء ورجع الى اصله بالتشديده חַתָּה
و بواسطه (Jes. 37, 27) وأصله חַתָּהוּ بتحريرك المثللين الا انهم

- فعل A بادغام B قكون مشددة C
 d) B e) المشدود A f) مشددة A حرفين

قال يحيى بن داود^a لقد تأملت^b الافعال ذوات المثلثين العبرانية فوجدت لها اذكاء و خواص رأيت وضعها و تقديرها في كتاب ثم جمعها و قاليف ما وجدت منها الا فاولا تصرياء لانتفاع الناس بها والأخذ بمذاهب القدماء فيها فقد تجهل و يظن ان اصل الكلمة^c منها لا اكثر من حرفين فتستعمل بغير وجوبها و يسلق بها غير سبيلها *

القول في الافعال ذوات المثلثين

قال يحيى الافعال ذوات المثلثين مثل סִבְבָּב בֵּית אָל (I Sam. 7, 16) נִשְׁלַל שֶׁלֶת (Ez. 29, 19) וּבָזָז בּוֹה (ib.) וְקָמָם נִלְגֵל עֲנָלָתוֹ (Jes. 28, 28) וְדָלָלו וחרבו (6, 19) وغيرها كثير وجدت جل تصريفها في الفعل التثليل والخفيف والانفعال وغير ذلك من اسبابها على غير الاصل פְּעַלְבָּהִי منها او فعله او פְּעַלְנוּ بادغام المثل الواحد في الآخر وتحريك فاء الفعل بالفتح ابداً وايصال الفعل إلى الضمير بواو لينة قليل من سبب סְבֻזָּה ו من בָּזָז בּוֹזָה בּוֹזָה לְדוֹן (Deut. 3, 7)

a) תְּמִתְלָת A. b) דָאוֹד B. c) A and B.
d) الكلمة

כִּי רוח זנוּנִים הַתְּעֵה (Hos. 4,12) כִּי הַתְּעֵה בְּנֶפֶשׁוֹתיכם
 (Jer. 42, 20) יַתְּعֵה נִתְּעֵה מִנְשָׁה אֶת יְהוּדָה (II Chr. 33,9)
 אֲصֻלָּה וַיְתַעַה וַיְסַע מִתְּעֵה (Jes. 30, 28) עַמִּי מַאֲשִׁירִיך
מִתְּעֵה * (ib. 3, 12)

تَمَّتِ المَقَالَةُ التَّالِيَّةُ وَقَمَ بِتَكْمِيمِهَا جَمِيعُ الْكِتَابِ وَالْحَمْدِ
 لِلَّهِ عَلَى عَوْنَهِ وَتَأْيِيْدِهِ [وَبَقَى جَزْءٌ ذُوَّاتِ الْمَثَلِيْنَ إِنْ شَاءَ
 اللَّهُ ذَبَّتْدَى بِأَثْبَاتِهِ] ^{a)}

a) B.

من الساو وهو ثقيل والقياس عليه **תָאֵחַתְּאֹרֶתִי** وתאה
تتاوه ولو لا لشده وقيل ان **וְהַתְּאֹוֶתֶם** لكم لنبول
كرمه (ib. 10) من هذا الاصل وذلك بعيد جدا من اجل
الياء لاذى لم اجد و**הַפְּעֻלָּתֶם** في شيء من المקרה وما
اطنه الا اصل اخر

תְּכַחַתְּ **תְּכַבֵּחַ** تقوي وتقاها متها وهم **תְּכַבְּבּוּ** لرنليخ
(Deut. 33, 3) على مثال **וְשָׁפֵן** (Job 33, 21)
תְּלַחַתְּ **וְתְּלַחַתְּ** اورك عل عين (Gen. 40, 19) **וְתְּלִיבַתְּ** اورتو
תְּלַחַתְּ **וְתְּלַחַתְּ** ارض (Job 26, 7) (Deut. 21, 22) כי كللت אליהם
תְּלִיבַתְּ (Deut. 21, 23) **תְּלִיבַתְּ** (sic!) لك (ib. 28, 66) **וְעַמְּתִילָאִים**
תְּלִיבַתְּ (Hos. 11, 7) **וְתְּלִיבַתְּ** **תְּלִיבַתְּ** **וְתְּלִיבַתְּ** **שְׁלֹטָהֶם** **תְּלִיבַתְּ** **עַל**
חוּמוֹתִיךְ (Ez. 27, 11)

תְּנַהַתְּ **תְּנַהַתְּ** **תְּנַהַתְּ** **וְתְּנַהַתְּ** **גַם** כי **וְהַנְּנוּ** **בְּגּוּיִם** **עַתָּה** **אֲקַבְּצָם**
(Hos. 8, 10) **וְתְּשִׁقְיִיל** **תְּנַהַתְּ** **תְּנַהַתְּ** **שְׁמָם** **וְתַנְנֵנוּ** **צְדָקוֹתָה** **ה'**
לְתַנְנּוֹת **לְכַתְּ** **וּפְתַח** (ib. 11, 40) **וְתְּשִׁقְיִיל** **אַخֲרַי**
معنى آخر **תְּנַהַתְּ** **תְּנַהַתְּ** **אֶפְרַיִם** **הַתְּנֵנוּ** **אֲחֵיכֶם** (Hos. 8, 9)
תְּעֵהָה **תְּעֵהָה** **לְבָבֵי** (Jes. 21, 4) **תְּעֵירִי** **כַּשָּׁה** **אוֹכְד** (Ps. 119, 176)
וּבְשִׁבְרָה **תְּעֵהָה** (Jes. 28, 7) **וְתְּעֵהָה** **וְתְּנַהַתְּ** **תְּוֹעֵה** **בִּשְׁדָה**
וְתְּלִקְדַּחַתְּ **וְתְּהִטְעַתְּ** (Gen. 37, 15) **אֶסְלָה** **וְתְּעֵהָה** **וְלִדְבָּר**
אֶל **ה'** **תְּוֹעֵה** (Jes. 32, 6) **בְּתַعֲוֹתָה** **בְּנֵי** **יִשְׂרָאֵל** (Ez. 44, 15)
נְתַעַתְּ **נְתַעַתְּ** **וְתְּעֵהָה** **בְּתַעֲוֹתָה** **שְׁבוּר** (Jes. 19, 14) **וְתְּשִׁقְיִיל**

וְשָׁקֵי לְעַצְמֹתֶיךָ (Pr. 3, 8) שָׁמְנִי וְשָׁקֵי (7)
 وقد אבדلت هذه اليماء بـ ^{a)}واو^{a)} ושבינו בכבי מסכתי
 (Ps. 102, 10) وتشديده هذه السوا لاذغام واو المد فيها

فافهم

שרה שָׂרָה שְׁרוּתִי אם לא שְׁרוּתִיק לטוֹב (Jer. 15, 11)
بولا الراء لشدֵה فافهم شרה ישרה משירה
שרה ובאוֹנו שָׂרָה את האלֹהִים (Hos. 12, 4) בַּי שְׁרוּתִה
 אם אלֹהִים (Gen. 32, 29) למרבה הַמִּשְׁרָה (Jes. 9, 6)
שָׁשָׁה שָׁשָׁה שְׁשִׁיתִי וְשָׁשִׁיתִם את האיפה (Ez. 45, 13)
אֲשָׁשָׁה מְשָׁשָׁה שְׁשָׁה שְׁשָׁו שְׁשִׁי וְשָׁשָׁה נְשָׁשָׁה מְשָׁשָׁה
 وفي الاصل معنى آخر ושובبهיך וְשָׁשָׁתִיק (ib. 39, 2)
שְׁתָחָה שְׁתָחָה אֲשָׁתָּה וְמִים לֹא שְׁתִּוְתִּי (Deut. 9, 9) אשר
 וְשְׁתָחָה אָדָני בָּו (Gen. 44, 5) וְשְׁתָחָתִ מִן הַיּוֹן (ib. 9, 21) בְּלִי
 וְשְׁתָחָיוֹן (Esth. 9, 17) على الكمال מְשָׁתָחָה וְשְׁמָחָה (Ps. 78, 44)
 ולא נفعאל נְשָׁתָה אֲשָׁתָּה וּכְלִמְשָׁקָה אֲשָׁר וְשָׁתָה (Lev. 11, 34)
תוֹהָה הַתוֹהָ וְהַתּוֹיָתִ פּוּ (Ez. 9, 4) וְקֹדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל הַתּוֹהָ
 (Ps. 78, 41) אהוה מִתּוֹהָ הַתוֹהָ הַתוֹהָ וְתַقְיִיל אֶחָר תּוֹהָ
 תּוֹיְתִי יְהוָה וְיִתְּהָוּ עַל דְּלָתוֹת הַשּׁעַר (I Sam. 21, 14) אֲסְלָה
 וַיְהָוָה וְאָظַנְנָה מִנְהָה תְּהָאָוּ לְכֶם (Num. 34, 4) אַלְאָאָלָף אָבְדָלָת

a) A .واوا

(Ex. 5, 9) **والثالث a** **ولأ** **חַשְׁעִינָה** **عن** **رؤوم** (3) يمكن ان يكون منه **אל חַשְׁתַּע** כי אני **אתך!** (sic!) (ib. 41, 10) ويكون اصله **تشتעה** كما اعلمتك في **התבשם התנגר** وأما عنوان **חַשְׁעָה** (ib. 6, 10) فلييس من هذا الاصل والرابع شעה شعيرى **שֵׁעָה** **מעלינו** **ויחדלו** (Job 14, 6) **שֵׁעָה** **מננו** אמרר BBCI (Jes. 22, 4) فلييس من هذا الاصل **חַשְׁעָה** **מمني** **ואבלינה** (Ps. 39, 14) وليس من هذا الاصل ايضا في شيء **וְאֶשְׁעָה** **בחקיר** **המיד** (Ps. 119, 117) **לאה** على مثال **וְאֶקְהָה** **פת** **לחם** (Gen. 18, 5) **גַּסְעָה** **ונלכה** (ib. 33, 12) فاحسبيه من **לֹשָׁן** او من **נִשְׁעָה** وسقط الادغام من الشين استخلفافا كما سقط ذلك من **אֶקְהָה** **ונסעה** استخلفافا **שְׁפָה** **שפוי** **שופה** **וְשָׁפֹה** **עצמותיו** (Job. 33, 21) ويقرب منه **וילך** **שְׁפִי** (Num. 23, 3) **שְׁקָה** **וְהַשְׁקָה** **את** **נהל** **הشتים** (Jo. 4, 18) **וְהַשְׁקָה** **את** **מי** **הMRIIM** (Num. 5, 27) **וְהַשְׁקִיתִי** **ארץ צפתך** (Ez. 32, 6) **ונם** **הMRIIM** **הַשְׁקַתָּה** (Gen. 24, 46) **וַיִּשְׁקַע** **את** **צאן** **לבן** (ib. 29, 10) **וְהַשְׁקּוֹתָה** **בכלי** **זהב** (Esth. 1, 7) **הייתה** **מִשְׁקָה** **למלך** (Lev. 11, 34) **וכל** **מִשְׁקָה** **אשר** **וישתה** (Neh. 1, 11) **שְׁקָה** **شكיתו** **ישקה** **وموه** **עצמותיו** **וַיִּשְׁקַה** (Job 21, 24)

שנה שנה לא **שְׁנִיתִי** (Mal. 3, 6) **וַיָּשֶׁנֶּה**^a הכתם הטוב
 עם **שׁוֹנִים** אל תתערב (Pr. 24, 21) ורתויהם
 שונות מכל עם (Esth. 3, 8) **וְתַסְכִּיל** **וַיָּשֶׁנֶּה**^b את בגדי
 כלאו (Jer. 52, 33) **מַשְׁנֶה** פניו (Job 14, 20) ועוז פניו
וַיָּשֶׁנֶּה (Ecc. 8, 1) **וַיִּשְׁנֶוּ** את טعمו (I Sam. 21, 14) **I** וمعنى
 שני **וְלֹא** **שְׁנָה** לו (Sam. 20, 10) **II** **וְלֹא** **אֲשָׁנָה** לו
 (Neh. 13, 21) **I** אם **תָשַׁנֵּנוּ** יד אשלה בכם (Sam. 26, 8)
וַיֹּאמֶר **שְׁנָנוּ** **וַיִּשְׁנֶנוּ** (Reg. 18, 34) **I** **וּמַשְׁנֶה** כסת (ib.
 נשנה ישנה ועל **חִשְׁנוֹת** החלום (ib. 41, 32)

שְׁמָה **שְׁמָה** הוא **יָשְׁקָה** (Hos. 13, 15) **שׁוֹקִים** את הגרכנות
 והחלה **שְׁוֹקָנוּ** (Jes. 17, 14) **וְעַתּוֹדוֹתֵיכם**
שְׁוֹקִיתִי (!) (ib. 10, 18) **וְמִשְׁנָנָינוּ** **שְׁסָיו** למו (Ps. 44, 11)
וְאַמְّאָ **שְׁפָחוֹ** כל עובי דרכ (ib. 89, 42) **ib.** **فَمَا** אحسب **מִن**
 هذا الاصل اذ لم يكون **شَسْوَهُ** بكسر الشين
شَعَة جمع هذا الاصل اربعة^c معانى اولها **وَالْكَيْن**
وَالْمَنْحَاتُ **لَا** **شְׁعָה** (Gen. 4, 5) **וַיִּשְׁעַ** ה' אל הבל
وَالْمَنْחَاتُ (4) **وَالثَّانِي** **וַיִּשְׁעָה** האדם על עושחו
وَالْمَنْחَاتُ (Jes. 17, 7) **וְلَا** **יָשְׁעָה** אל המובחות (ib. 8) **וְلَا** **שְׁעֻזָּוּ**
אל קדוש ישראל (ib. 31, 1) **וְלֹא** **יָשְׁעָוּ** בדברי שקר

נפשי כגמול (ib. 16, 2) **שְׁוִיתִי ה'**, לנגידו תמיד (Ps. 181, 2) **שְׁוִיתִי עֹזֶר עַל גָּבוֹר** (ib. 89, 20) הָוד וְהָדר **פְּשֻׂה עַלְיוֹ**
 מִשְׁבָּחָה רגלי (ib. 18, 34) **וְالְשָׁלָט וְלֹא שְׁבָּחָה** (ib. 21, 6)
 לֵי (Esth. 5, 13) **וְכָל זֶה אַינְנוּ שְׁזָוחָה לֵי** (Job 33, 27) **וְלֹמְלָךְ אֵין שְׁזָחָה לְהַנְּחָם** (ib. 8, 8)
שְׁחָה שְׁחָה שְׁחָתוֹי יְשָׁחָה כאשר יפרש **מִשְׁׁחָה לְשָׁחוֹת**
 כי גאו חמיים מי **שְׁחוֹן** (Ez. 47, 5) **וְالְשָׁقֵיל** (Jes. 25, 11)
הַשְׁחָה אֲשָׁחָה בְּכָל לִילָּה מַטְחָי (Ps. 6, 7)
שְׁטָה שְׁטָה שְׁטָתוֹי וְאַתְּ כִּי שְׁטָתוֹת (Num. 5, 20) **תְּשָׁטָה**
 אשתו (ib. 12) **אֶל יְשָׁטֵט אֶל דַּרְכֵיהֶךְ** (Pr. 7, 25) **שְׁטָה מַעַלְיוֹ וְעַבְרָה** (ib. 4, 15)
שְׁכָה שְׁכָה שְׁכָיוֹת הַחַמְדָה (Jes. 2, 16) **מִשְׁבִּיוֹתָם**
 בבְּמִשְׁבִּיוֹת כִּסְף (Num. 33, 52)
שְׁלָה שְׁלָה שְׁלָתוֹי שְׁלָלוֹ כל בוגדי בגד (Jer. 12, 1)
 אויבוה **שְׁלָלוֹ** (Lam. 1, 4) **וַיְשָׁלֹו אֲחָלִים** (Job 12, 6) **עַלְיָה**
 האصل وقد استعمل بواء **לֹא שְׁלָתוֹי וְלֹא שְׁקַטָּה** (ib. 3, 26)
שְׁלָלוֹ הִיְהָיָה (ib. 16, 12) **וַיְשָׁלֹות הַשְׁקָטָה** (Ez. 16, 49)
וַיְשַׁבַּת וַיְשָׁלֹה (Zech. 7, 7) **וַיְשָׁלֹו עַולְם** (Ps. 73, 12)
 וمعنى אחר في الاصل **הַשְׁלָה וַיְשָׁלָה** הלא אמרתי לא
תְּשִׁלָּה אָוֹתִי (II Reg. 4, 28) **נַשְׁלָה נְשָׁלוֹתִי** בני עתה אל
תְּשִׁלָּו (II Chr. 29, 11)

שׁוֹבֵחַ ה' אֶת שְׁבִיתָנוּ (Ps. 126, 4) ב' נִשְׁבָּחַ אֲחֵינוּ
(I Sam. 30, 3) גִּנְשְׁבּוּ (Gen. 14, 14)

שָׁנָה שָׁנָה וּמָה שְׁגִינִּיתִי (Job 6, 24) בְּאֶחָבָתָה תְּשִׁגְנָה
(Lev. 4, 13) תְּמִיד (Pr. 5, 19) וְאֵם כָּל עֲדָת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגַּן (Ex. 45, 20)
מְאִישׁ שְׁזָנָה וּמְפִתִּי (Ez. 45, 20) לְשָׁגָנָה מְאִמְרִי דֻּעָה
(Pr. 19, 27) שְׁגִינָותִי מִי יִבְין (Ps. 19, 13) וְתַשְׁقִיל
הַשָּׁנָה הַשְׁנִיתִי מִשְׁגָּה עֹור (Deut. 27, 18) מִשְׁגָּה יִשְׂרָאֵל
(Prov. 28, 10) וְמַעֲנֵי אַخֲרָשָׁגָן לְדוֹר (Ps. 7, 1) עַל
שְׁגִינָות (Hab. 3, 1)

שָׁנָה שָׁנָה שְׁגִינִּיתִי וְאַחֲרִיתָךְ יִשְׁגָּה מִיאָד (Job 8, 7)
יִשְׁגָּה אֲחֵו בְּלִי מִום (Job 8, 11) וְתַשְׁقִיל הַשָּׁנָה וְשְׁלֹוי
עוֹלָם הַשָּׁגָן חִיל (Ps. 73, 12) מִשָּׁנָה וְכֵד אָסְטְּעַמְל בְּאַלְפִּים
מִשְׁגִּינִּיא לְגֻווִּים (Job 12, 23) הִוְאֵל שְׁגִינִּיא וְלֹא נְדֹעַ
(Job 36, 26)

שָׁהַ فִּי هַדָּא אֶלְאָסְמֵל תְּלִתָּה^a מְعָנֵי אֶלְאָל פָּנִים תְּשִׁוָּה לוּ
גַּם אַתָּה (Pr. 26, 4) וְכָל חַפְצִיךְ לֹא יִשְׁוּוּ בָה (ib. 3, 15)
וְאַשְׁתַּמְדִינִים גַּשְׁפָּנִיה (ib. 27, 15) וּבַقְרֵב מִנְהָ כִּי אֵין
הַצָּר שִׁזְוָה בְּנוֹזְק הַמֶּלֶךְ (Esth. 7, 4) וְתַשְׁقִיל הַלְּאָ אִם
שִׁזְוָה פְּנֵיה (Jes. 28, 25) וְתַשְׁוִיתִי אִם לֹא שְׁגִינִּיתִי וְדוֹמָמָתִי

a) B. תְּלִתָּה.

רְצֹא וּשׁוֹב (Ez. 1, 14) الألف لام الفعل كتبت موضع
الهاء والواو مزيدة وترى عמו لو كان من رَّى ورَّى او
من نَّيَرِيزُوهُ من الْبُور (Gen. 41, 14) بـو شَّرِيزُ يـديـو
لـكـان وـشـّرـى بـكـمـصـوـتـهـ الـقـاءـ وـالـرـاءـ او وـشـّرـى
بـكـمـصـوـتـهـ الـقـاءـ وـتـحـرـيـكـ الـرـاءـ بـسـنـوـلـ فـاغـفـلـ
رـشـهـ بـكـرـشـيونـ بـوـرـشـ مـلـدـ فـرمـ (Ezr. 3, 7)
شـاهـ شـاهـيـ عـدـ اـشـرـ اـمـ شـاهـ عـرـيمـ ماـينـ يـوشـبـ
يـشـاهـ شـواـهـ تـشـاهـ وـشـاهـهـ يـكـتـ شـعـرـ (Jes. 6, 11)
وـلـافـعـالـ نـشـاهـ نـشـاهـيـ يـشـاهـ وـهـادـرـهـاـ (Jes. 24, 12)
شـفـاهـ شـمـمـهـ (ib. 6, 11) وـمـنـ هـذـاـ الـمـعـنـىـ وـهـاـشـ
مـشـفـاهـ لـهـ (Gen. 24, 21) وـيـمـكـنـ انـ يـكـونـ منـ هـذـاـ
الـاـصـلـ وـهـذـاـ الـمـعـنـىـ بـبـوـأـ بـشـواـهـ فـهـدـقـمـ (Pr. 1, 27)
لـهـشـبـيـعـ شـواـهـ (Job 38, 27) وـأـمـاـ وـمـيـشـواـهـ (ib.) فيـبعـدـ
عـنـدـيـ انـ يـكـونـ مـنـهـ وـمـعـنـيـ اـخـرـ بـشـاؤـنـ مـيـمـ بـبـيـرـوـمـ
وـشـاؤـنـ (Jes. 17, 12) نـشـاؤـنـ نـلـيـهـمـ (ib. 65, 8) وـأـمـاـ هـشـواـهـهـاـ
مـلـاـهـ (ib. 22, 2) فـلـيـسـ مـنـ هـذـاـ الـاـصـلـ

شـبـهـ اـشـرـ شـبـهـ وـشـمـعـاـلـ (Jer. 41, 14) هـاـشـرـ شـبـيـةـ
وـشـبـيـةـ شـبـيـوـ (Deut. 21, 10) وـيـشـبـ مـمـنـوـ (II Reg. 6, 22)
شـبـيـ (Num. 21, 1) وـشـبـهـ شـبـيـهـ بـنـ اـبـيـنـعـ (Jud. 5, 12)
شـوبـيـمـ لـشـبـيـهـمـ (Gen. 31, 26) بـشـبـيـوـتـهـ حـربـ (Jes. 14, 2)
وـشـبـ شـبـوـتـمـ (Ez. 16, 53) وـشـبـوـتـهـ شـبـيـتـهـ (Zeph. 2, 7)

נִרְפָּה (ib. 51, 9) **وَالْأَفْعَالِ نَرْفَهُ وَرَفَهُ وَنِرْفَهُ الْمِيمِ**
 وقد استعمل في هذا المعنى بـألف مثل
נִרְפָּא أه شبر بت عمى (Jer. 6, 14) **رֶפְאַנִי ה'** **וְאֶרְפָּא**
 (ib. 17, 14) **וְלَا יִרְפָּא** **לְמַלֵּחַ נָתַנוּ** (Ez. 47, 11) **רֶפָא**
נָא לְה (Num. 12, 13) **وَغَيْرَهُ كَثِيرٌ**

رَظَاهُ رَظَاهُ رَظَاهُ ه' **لَا رَظَمُ** (Hos. 8, 13) **כִּי רֹצֶן**
עֲבִידֵךְ אֶת אֶבְנֵיה (Ps. 102, 15) **וְאֶרְצָה בּוּ** **וְאֶבְנָה**
רֹצֶחֶה ה' **לְחַצִּילָנִי** (Ps. 40, 14) **וְהִי רֹצֶחֶה**
אֶחָיו (Deut. 33, 24) **לְרֹצּוֹתָה עֹוד** (Ps. 77, 8) **רֹצֶחֶה ה'**
אֶת יְרוֹאָיו^a (ib. 147, 11) **וּנְרֹצֶחֶה לוּ** **לְכִפֵּר עַלְיוֹן** (Lev. 1, 4)
פִּינְגָּול **חֹוֹل** **לֹא יִרְצֶחֶה** (ib. 19, 7) **وَمَعْنَى اخْرِ عَدْ رِزْقَهُ**
הָאָرֶץ **اَتْ شَبَّاتُوهَا** (II Chr. 36, 21) **وَهُمْ يُرِצُّون** **اَتْ**
עוֹנוֹם (Lev. 26, 43) **אוֹ تְּرֹצֶחֶה** **הָאָרֶץ** **اَتْ شَبَّתُוהَا**
וְתִּרְצֶזֶחֶה **اَتْ شَبَّתُוהَا** (ib. 43) **כִּי נִרְצֶחֶה** **עוֹנוֹה**
(Jes. 40, 2) **وَفِي هَذَا الْمَعْنَى ثَقِيل** **حَرْصَة** **هَرْصَوْتَهِ** **وَهَرْصَة**
اَتْ شَبَّاتُوهَا (Lev. 26, 34) **وَكَانَ الْوَجْهُ فِيهِ** **وَهَرْصَة**
وَكَذَلِكَ **وَعَشْتَ اَتْ هَتَبُواهَا** (ib. 25, 21) **الْوَجْهُ فِيهِ** **وَعَشَّة**
وَمَعْنَى ثَالِثٍ **فِي الْاَصْلِ** **رِظْهَهُ رَظَاهُهُ** **اَمْ رَأَوْتَ** **نَبْ**
وَهَرْصَهُ عَمَوْ (Ps. 50, 18) **نَاقْصَهُ وَأَصْلَهُ** **وَهَرْصَهُ وَهَرْصَوْتَهُ**

a) A.

בְּמִרְעַיָּהֶם וַיֵּשְׁבָעוּ (6) וְמַעַן שָׁנִי רַעַה רַעֲיוֹתִי
 לְמִרְעַיָּהוּ אֲשֶׁר רַעַה לוּ (Jud. 14, 20) רַעַה דָוד
 (II Sam. 16, 16) רַעֲיוֹתִי וַפְתַחִי (Cant. 2, 10) אֲשֶׁר רַעֲוַתָה
 (Pr. 22, 24) אֲל תִּתְּרַעֵּעַ אֶת בָּעֵל אַתָּה (Jes. 34, 16) אֲשֶׁל
 אֶל תִּתְּרַעֵּה מְשֻׁלְתָה בְּחַבְבָם הַחֲכָה הַתְּגָנָר תַּהֲנָרָה וְאַמְّאָה
 אִישׁ רְעוּם לְהַתְּרוּעָעָ (ib. 18, 24) לִמְהָ תִּרְיְעָעָ רַעַה
 (Mic. 4, 9) פְּלִיסָס מִן הַדָּא אֲשֶׁל فָאַפְתָּה וְמַעַן שָׁלָתִי
 וְבָרְעִזּוֹן לְבוֹ (Ecc. 1, 14) וְרַעַותִ רֹוח a (Eccl. 2, 22)
 רַפְתָה הַנָּה נָא רַפָּה הַיּוֹם לְצָרוֹב (Jud. 19, 9) רַפְוֹתִי
 אוֹ רַפְתָה רְוחָם (ib. 8, 3) וְחַשֵּׁשׁ לְהַבָּה וְרַפָּה צִוּן
 (sic) (Jes. 5, 24) אֲל יָרְפֹו יְדֵיכֶם (Zeph. 3, 16) מְרַפְּיוֹן יְדֵיכֶם
 וְיְדֵיכֶם רַפּוֹת (Job 4, 3) גְּרַפִּים אַתֶּם גְּרַפִּים
 וְרַפָּה וְלִתְּقִיל רַפָּה וּמַזְוִיחַ אֲפִיקִים רַפָּה
 (Ex. 5, 17) כִּי עַל כֵּן הוּא (Job 12, 21) תַּרְפִּינָה כְּנַפְיָה (Ez. 1, 24)
 מְרַפָּה (Jer. 38, 4) וְמַעַן אַחֲרָרַפָּה רַפְוֹתִי יְרַפָּה וְיָרְפָה
 מִמְנוֹ (Ex. 4, 26) וְגַיְיכָה תִּقְיִיל הַרְפָה הַרְפִיתִי תַּרְפָה
 מִמְנוֹ (Deut. 9, 14) חִרְפָה מִמְנוֹ וְאַשְׁמִידָם (Jud. 11, 37) חִרְפָה
 חִרְפָה מִאָף וְעֹזֶב חַמָּה (Ps. 37, 8) וְמַעַן שָׁלָתִי וְיָרְפָה
 אֶת שְׁבָר בַּת עַמִּי (Jer. 8, 11) רַפְאָנוּ אֶת בְּבֵל וְלֹא

כּוֹסֵי רָזִים (Deut. 29, 18) וַתֹּצִיאנוּ לְרָזֶה (Ps. 23, 5) וְתֹצִיאנוּ בְּרָזֶה (ib. 66, 12) (Jes. 55, 10) וְתַשְׁقִיל בַּי אֶם הָרָזָה אֶת הָאָרֶץ (Lam. 3, 15) (Jer. 31, 25) הָרָזֶןְיִ לְעָנָה (Jer. 31, 14) תַּלְמִיה רָזָה (Ps. 65, 11) וְרָזֶה נְפָשָׁת הַכְהָנִים דְשָׁן (Mic. 6, 10) יְרָזֶה וְמְרָזֶה גַם הוּא יוֹרֶה (Pr. 11, 25) וְתַשְׁقִיל אַחֲרָ רָזֶה (Jer. 31, 14) תַּלְמִיה רָזָה (Ps. 65, 11)

רָזֶה בַּי רָזֶה אֶת כָּל [אֱלֹהִים] הָאָרֶץ (Zeph. 2, 11) רָזֶות הַשְׁמָנָה הִיא אֶם רָזֶה (Num. 13, 20) וְאַיִתָּה רָזֶון וְרָזֶה נְפָשָׁת הַכְהָנִים דְשָׁן (Jer. 31, 14) תַּלְמִיה רָזָה (Jer. 17, 4) יְרָזֶה (Mic. 6, 10) וְרָזֶה נְרָזֶה נְרָזֶה אֲרוֹהָה וְמִשְׁמָן בְּשָׁרוֹ

רָמָה רָמָה בִּים (Ex. 15, 1) רָמִיתִי אַרְמָה רָמָה רָמָה מָקוֹל פְּרָשׁ וְרוֹמָה קַשְׁתָּה (Jer. 4, 29) נַוְשָׁקָו רָמִי קַשְׁתָּה (Pr. 26, 19) וְמַעֲנֵי ثָנֵי כָּנֵן אִישׁ רָמָה אֶת רָעָהו (Ps. 78, 9) וְלָמָה רָמִוְתִּי (Gen. 29, 25) עֲבָדִי רָמִי (II Sam. 19, 27) הַמָּה רָמִונִי (Lam. 1, 19) מְרָמָה בְּלֵב חֹרְשִׁי רָע (Pr. 12, 20) תְּרִמְיתָה [בְּתְּרִמְמָה] (Jud. 9, 31)

רָנָה רָנָה רָנִיתִי אַרְנָה עַלְיוֹ תְּרָנָה אַשְׁפָה (Job 39, 23) רָעָה בְּרָעָה הַכְּרָמֵל (Jer. 50, 19) אָנוּ אַרְעָה צָאן (Ez. 34, 15) חַצָּאן לֹא תְּרָעָה (ib. 3) בְּרָעָה אֶת צָאן (Ps. 80, 2) רָעָה יִשְׂרָאֵל הַאוֹנָה (Zech. 11, 4) הַחֲרָנָה (I Chr. 4, 40) מְרָעָה שָׁמָן (Cant. 6, 2) לְרָעָות בְּגָנִים

וְשִׁقְיָל אַخֲרָה רֶבֶתְּכִי אַרְבָּה וְרֶבֶתְּכִי צָאָה
 (Jud. 9, 29) **وَالْمَعْنَى الثَّانِي** אֲשֶׁר טְפֵחָתִי וְרֶבֶתְּכִי
 רֶבֶתְּכִי גֹּרוּיה (Ez. 19, 2) פְּרֻבּוֹת אֲנָשִׁים
 חַטָּאוֹם (Num. 32, 14) וְالْشَّالָתִ רֶבֶתְּכִי וְלֹא רֶבֶתְּכִי בְּמַחְוּרִיהם
 (Lev. 25, 37) וּבְמִרְבּוֹת לֹא תְּהִנֵּן אַכְלֵךְ (Ps. 44, 13)
 נְשָׁךְ וּבְרִבּוֹת (ib. 36) וְالْرַּابְעָה רֶבֶתְּכִי וְיָהִי רֶבֶתְּכִי
 קַשְׁתִּ (Gen. 49, 23) וְأַמְתָּא וּמְרַרְהָה וְרֶבֶתְּכִי (Gen. 21, 20)
 הַשְׁמִיעוּ אֶל בְּכָל רֶבֶתִים (Jér. 50, 29) וּסְבוּ עַלְיִ רֶבֶתִים
 (Job 16, 13) פְּלִיסְיָס מִן הַדָּא אֶלְעָלָה כְּמָה ظָנָן קוֹם
 רְדֵה רְדֵה רְדֵה רְדֵה אֲוֹתָם (Ez. 34, 4) לֹא תְּרִקְה
 בּוֹ (Lam. 1, 13) שְׁלָח אַשׁ בְּעִצְמוֹתִי נִירְקָנָה (Lev. 25, 48)
 נִירְקָ מִיעָקָב (Num. 24, 19) נִירְקָ מִום עַד יָם (Ps. 72, 8)
 וְالְשִׁقְיָל הַרְקָה הַרְקָה יְרֵדָה וּמְלָכִים יְרֵק (Jes. 41, 2)
 אֲסֵלָה יְרֵדָה מַשְׁלֵל יְשִׁקָּק אֲסֵלָה יְשִׁקָּה וְשִׁقְיָל אַخֲרָה
 רְדֵה יְרֵדָה אוֹ יְרֵדָ שְׁרֵיד לְאָדִירִים עַם ה' יְרֵד
 לִי בְּגָבוֹרִים (Jud. 5, 13) אֲסֵלָה יְרֵדָה מַשְׁלֵל יְצֹוֹ וְצֹה וְקוֹ
 יְקוֹה תְּגֵל תְּגֵלָה וְמַעֲנֵי שָׁאָלָה יְרֵדָה הַדְּבָשָׁ (Jud. 14, 9)
 נִירְקָהוּ אֶל כְּפָיו (ib.)
 רְהָה רְהָה יְרֵהה אֶל תְּפֵחָדוֹ וְאֶל תְּרֵהָה (Jes. 44, 8)
 רְהָה רְהָה רְהָה יְרֵהה יְרֵהה מַדְשֵׁן בִּיתְזֵךְ (Ps. 36, 9)
 וְהִיָּתָ בְּנֵן יְרֵהה (Jes. 58, 11) סְפוֹת קְרֵהה אֶת הַצְמָאָה

(Lev. 19, 30) כ' בענן אַרְאָה על הכפרת (Jud. 19, 30)
 ולא יִרְאָה לְךָ שָׁאָר (Ex. 13, 7) וגם איש אל יִרְאָ
 (Ex. 34, 3) אֶלְעָלָה וְרָאָה וְמַנְفָעָל נִרְאָה בְּסָנוֹל וְמַנְפָעָל
 נִרְאָה בְּקָמֵץ גָּדוֹל נָאָכָה וְمַה לֹּם יִסְמֵן فָاعָלָה רָאָה
 רָאָיתִי יִרְאָה מִרְאָה וְשָׁפֹעֲצָמוֹתָיו לֹא רָאָה (Job 33, 21)
 לוֹלָא אֱלֹף לְקָאן הַדָּא תְּכֻסֵּרְיָבָשׂ מְשַׁדְּדָא فָאָהָם

רְבָה جمع هذا الاصل اربعة من المعاني الاول ربه ربها ربتي
 وحيث وربيتها (Deut. 30, 16) יִרְבּוּ עַצְבוֹתָם (Ps. 16, 4)
 כי יִרְבּה הַדָּרֶךְ (Deut. 14, 24) וַיִּרְבּה הַעַם (Ex. 1, 20)
 פָּנָה תְּרֵבָה עַלְיךָ חִתָּה הַשְׁדָה (Deut. 7, 22) וּבְקָרְךָ וְצָאנְךָ
 יִרְבְּיוֹן (Gen. 35, 11) פָּרָה וִרְבָּה (Deut. 8, 13) לְמַיעַן
 רְבּוֹת מַוְפְּתִי (Ex. 11, 9) וְאַמְّאָה לְרוֹבָבָה עַל פְּנֵי הָאָדָמָה
 רַבָּה לְךָ (Deut. 3, 26) רַבָּה מִשְׁעָרוֹת רָאָשָׁי (Gen. 6, 1)
 רְבִי תּוֹרְתִּי (Ps. 69, 5) רְבִים אָוָרִים
 פְּלִיסָם מִן הַדָּא الاصل فافهم والتقييل הרבה
 אשמה (II Chr. 38, 23) וְחִרְבִּיתִי אָוָהָם (Ez. 37, 26) לֹא
 יִרְבּה לֹא נְשָׂוִים (Deut. 17, 17) כִּרְבָּה אַרְבָּה (Gen. 3, 16)
 נִירְבּ בְּבַת וְהַוְרָה (Lam. 2, 5) מִהְרַבָּה נֹאָל הַרְם
 (II Sam. 14, 11) חִרְבִּיתִ חָנוּי (Jes. 9, 2) חִרְבּוּ לְפִשְׁעוֹ
 (Am. 4, 4) חִרְבּ כְּכָסִי מַעֲנוּי (Ps. 51, 4) נָאָכָה חָוי
 חִמְרַבָּה לֹא לֹו (Hab. 2, 6) לְחִרְבּוֹת לֹו (Pr. 22, 16)

רָאָה רָאָה כִּי רָאָה הֵ' בְּעַנִּי (Gen. 29, 32) רָאָה רָאָה
 אֶת עַנִּי עַמִּי (Ex. 3, 7) וְאֶם יְרָאָה הַכֹּהן (Lev. 13, 31)
 אֲסֹוֶרֶת נָא תְּאַרְאָה (Gen. 3, 6) וְתִּרְאָה חָאשָׁה (Ex. 3, 8)
 תְּאַרְאָה כְּעַין חַשְׁמֵל (Ez. 1, 27) נִירָא הֵ' כִּי סָר לְרָאָות
 רְוֹאָה אַנְבֵּי (Gen. 31, 5) אָמַרְתִּי אֵין רְוֹאָנִי (Ex. 3, 4)
 אַתָּה אֶל רְאֵי (Gen. 16, 13) וַיִּמְكַנֵּן אֵן (Jes. 47, 10)
 יִקּוּן רָאָות רְבּוֹת וְלֹא תִּשְׁמַר (Jes. 42, 20) מַסְדָּרָא
 וַיִּמְكַנֵּן אֵן יִקּוּן מִן הַזֶּה הַמְּנֻיִּי לְרָאָה בְּךָ (Ez. 28, 17)
 וְאַלְמָם אֲנָהֶם قָالָוּ נִירָא וְלֹمְדָוּ נִתְּרָא וְלֹא תְּאַרְאָה וְקָان
 הַוָּגֵה فִيهֶنֶּה נִירָא מִשְׁלֵל נִתְּרָא תְּאַרְאָה וְאַתְּהָם ذְּהַבְּרוּ בְּהֵה
 מַדְּחָב וַיַּשְׁבַּט יִשְׁמְעוּאֵל (Gen. 27, 38) וַיִּבְקַח (Jer. 41, 10)
 אֵלָא אֲנָהֶם אַחֲתָדוּ فִי הַיּוֹם הַفְּתַح לְאֵלָה אַחֲפָף הַחֲרָקָת
 וְתִּقְיַל אֲשֶׁר חִרְאָה הֵ' (Num. 8, 4) חִרְאִיתָה בְּעַנִּינִיךְ
 אֲרָאָנוּ נִפְלָאוֹת (Deut. 34, 4) וְנִחְתָּן וְרוּעוֹנוּ (Mic. 7, 15)
 יְרָאָה וַיִּרְאָה אֵת בֵּן הַמֶּלֶךְ (II Reg. 11, 4) (Jes. 30, 30)
 גָּמָע עַל הַוָּגֵה המְعֹרֶף וְאַסְלֵה וַיְרָאָה פָּלֵמָה נִפְסַת הַהָּאֵם
 בְּقִיַּת הַיּוֹם מִפְּטוּחָה כְּמָا קָانָת וְהָוְאֵלָה עַל רְנֵה וַיַּשְׁקַע אֵת בֵּן
 יִשְׂרָאֵל (Ex. 32, 20) וַיִּפְתַּח אֱלֹהִים (Gen. 9, 27) וְחִרְאָה
 אֵת הַכֹּן (Lev. 13, 49) אֲשֶׁר אֵת מִרְאָה בְּהַר (Ex. 25, 40)
 מְفֻעָול וְלְذַلְكָ حַרְקַת הַמִּים בָּלְקָמִין וְלְאַנְפָעָל נִרְאָה
 אַלְיָה (Gen. 48, 3) נִרְאִוְתִּי לֹא נִהְיוֹתָה וְלֹא נִרְאָה

بعيد اذ لم يكن يكره بكميّة القاف وما اظنه من هذا الاصل بوجه واحسب شدة القاف في مكرّه ليله (Deut. 23, 11) لأن الميم مقام من وقيل انه مثل مكرّش (Ps. 89, 45) כוננו ודייך (Ex. 15, 17) השbeta מטהרכז (sic) המשدد الاول وقد جرى تصريف هذا الاصل في هذا المعنى بآلف وذهبوا في استعماله مذهبها فقيل יקראהו (Deut. 22, 6) אסמן (Gen. 44, 29) כי יקרה כן צפור (ib. 32, 23) ושתיים הנה קראתיך (Jes. 51, 19) מדווע קראני אלה (Jer. 13, 22) ותקרא אותם (ib. 32, 23) הנה הוא יוצאה لكראתיך (Ex. 4, 14) اسكننت الالف في لكראתיך استخفافا واظن وتقرأ ايتم כי يקרה כן צפור من الاصل الاول الا ان الالف كتبت في موضع الهاء على العادة (Deut. 15, 18) קשה קשה קשיתי לא יקנעה בעיניך (II Sam. 19, 14) أصله ويקשה (Deut. 9, 27) ואיקש דבר איש יהודה (Jes. 19, 4) אל קשׁ העם הזה (ib. 2, 30) ואיקש אתה ערפו (Gen. 35, 17) (II Chr. 36, 13) ויהי בחקשׁותה בילדתך (Pr. 28, 14) ומיקנעה לבו (Gen. 35, 16) أصله وتקשה^a תקשה ותקשׁ בילדתך

a) B.

(Gen. 23, 18) **وَمَعْنَى ثالث الْكَنْهَةِ الْكَنْهَةُ مَنْعُورٌ**
 (Zech. 13, 5) **يُقَالُ أَنَّهُ مِنْ وَمَكْنَهُ رَبُّ الْوَهْمِ لِبَنِي رَأْوَنَ**
 (Gen. 32, 4) **أَرْضُ مَكْنَهُ هُوَ** (Num. 32, 1)
 (Pr. 26, 6) **كَفَّاهُ كَفَّاهُ اكْتَفَاهُ وَكَفَّاهُ مَكْفَاهُ رَنْلِيمُ**
لِكَفَّاهَاتِ بَيْسِرَالِ (II Reg. 10, 32)

كَرَهَ كَرَهَ كَرِيْتِي الْمَهَ كَرُوهُ (Neh. 3, 3) **اَكَرَهَ هَمَكَرَهُ**
 (Ecc. 10, 18) **بِمِيمِ عَلِيُّوتِينَ** (Ps. 104, 3) **يَمَدَ هَمَكَرَهُ**
 وَلِكَرُوتَاتِهِ الْبَهَتِيمِ (II Chr. 34, 11) **وَمَعْنَى ثَانِي الْكَرَهَةِ**
 الْكَرِيْتِي وَهَكَرِيْفَتِمُ لِكَمِ عَرِيمِ (Num. 35, 11) **وَلِيَسْ**
 بِبَعِيدَهِ أَنْ يَكُونَ مِنْ كَرِيْتِهِ مَلَكُ رَبِّ (Ps. 48, 3) **كَرِيْتِهِ**
 هَنَهُ دَوْدُ (Jes. 29, 1) **وَمَعْنَى ثالث الْكَرَهَةِ كَرَهَ كَرِيْتِي وَكَرُوهُ**
 اَسْوَنَ (Deut. 25, 18) **أَشَرَ كَرَهَ** (Gen. 42, 38) **هَيْكَرَهُ**
 دَبَرِيَ (Num. 11, 23) **بِمَكَرَهُ الْهَسْمِيلِ نَمَّ أَنِي وَكَرَبَنِي**
 وَيَكَرَهُ (Ecc. 2, 15) **وَيَكَرَهُ مَكَرَهُ** (Ruth 2, 3) **اَصْلَهُ وَكَرَهَ أَتَهُ**
 بَلَّ هَكُورَاتِ (Gen. 42, 29) **وَالشَّقِيلِ بَلَّ هَكَرَهُ هُهُ أَلْهَيْكِ**
 اَكَرَهَ مَكَرَهُ هَكَرَهُ نَأَ لَفَنِي (Gen. 27, 20) (ib. 24, 12) **وَكَرَهَهُ نَكَرَهَهُ نَأَ لَفَنِي**
 وَيَمْكَنَ أَنْ يَكُونَ وَهَكَرِيْفَتِمُ لِكَمِ عَرِيمِ (Num. 35, 11)
 مِنْ هَذَا وَالاَنْفَعَالِ فِي هَذَا الْمَعْنَى نَكَرَهَ نَكَرِيْتِي وَكَرَهَ
 اَوْلَى يَكَرَهَ (Num. 23, 3) **وَأَنْبَى أَكَرَهَ بَهُ** (ib. 15) **وَيَكَرَهَ هُوَ**
 وَيَكَرَهُ اَلْهَوِيمِ (ib. 4) **اَصْلَهُ وَيَكَرَهَ وَيُقَالُ أَنْ يَكَرَهَ عَوْنَ**
 وَلَذَلِكَ اَشْتَدَّتِ الْقَافُ وَذَلِكَ (I Sam. 28, 10)

קְנִיחָה אֶל ה' חֹק וַיִּאמֶץ לְבָרֵךְ וְקָנִיהָ אֶל יְהוָה (Ps. 27, 14) וְמַעֲנִי ثָּانֵי^a נְקֻחוּ יְקֻנָּה וְנְקֻנוּ אֲלֵיהֶם כָּל הַנְּגִוִּים (Lev. 11, 36) וְנְקֻנוּ הַמִּים (Gen. 1, 9) מְקֻנָּה מִים (Jer. 3, 17) קְלָה קְלָה קְלִיתִי אֲשֶׁר קְלָם מֶלֶךְ בְּכָל בָּאֵשׁ (Jer. 29, 22) קְלִי בָּאֵשׁ (Lev. 2, 14) וְמַעֲנִי אַחֲרַ הַקְּלָה הַקְּלִיתִי יְקָלָה מְקָלָה אַבְיוֹ וְאַמוֹ (Deut. 27, 16) וְالְאַנְפָעָל וְנְקָלָה כְּבוֹד מוֹאָב (Jes. 16, 14) אִישׁ רֶשֶׁת נְקָלָה (Sam. 18, 23) וְאַמְּתָא^I (Sam. 18, 23) חָנוּן קְלֹותִי (Job 40, 4) וְתַקְלֵל בְּקִוְלוֹתָנִי (Job 40, 4) חָנוּן קְלֹותִי (Job 40, 4) וְתַקְלֵל גְּבִירָה (Gen. 16, 4) וְאָכֵל בְּעִינֵיהֶם (ib. 5) וְבוֹזֵי יְקָלָה (Sam. 2, 30) פְּלִיסָם מִן הַדָּעָה וְאַבְיוֹם וְקָלָה רְוֹדְפִים (Jes. 30, 16) לִיסָּם מִן הַדָּעָה אַיִלָּה וְאַבְיוֹם קְנִיחָה קְנִיתִי אִישׁ אֶת ה' (Gen. 4, 1) וְכָרֵד עַדְתָּךְ קְנִיתָה קְרֵם (Ps. 74, 2) ה' קְנִינִי (Pr. 8, 22) קְזִינה שְׁמִים וְאֶרְצָה (Gen. 14, 19) הַלְאָהוּ אַבְיךָ קְנִינָה (Deut. 32, 6) فِي الْوَقْفِ كَنْجَةٌ فِي الْوَصْلِ وَالْأَنْدَرَاجِ^b وَكَذَلِكَ هُوَ عَشْرَةٌ وَيَوْمَنْنَد (ib.) وְמַעֲנִי ثָּانֵי אֲשֶׁר קְנִיחָה אֶבְרָהָם (Gen. 25, 10) כִּי תְקִנָּה עָבֵד עַבְרִי (Ex. 21, 2) וְיִקְנֹן אֶת חְלֵקָת הַשְּׁדָה אוֹ קְנִיחָה מִיד עַמִּירָךְ (Gen. 33, 19) וְכַהֲנוּ קְנִיחָה נְפָשָׁת קְנִין כְּסֶפוֹ (ib. 22, 11) לְאֶבְרָהָם לְמְקָנָה

a) A only.

b) ألا دراج A.

צלה צלה צלתי אצלה יצלח צלי כי אם צלי אש
(Ex. 12, 9) לצלות לכהן (I Sam. 2, 15)

צעה צעיטה וצעה אצעעה צועעה ברוב כהו (Jes. 63, 1)
מהר צועעה להפתחה (Jes. 51, 14) ושלהתוי לו צועעים
(Jer. 48, 12) ואמן ניעוזה (ib.) فهو فعلثقيل ولو

العين لكان مشددا يقال צעה צעיטה וצעה מצעה
צפה צפה צפית וצפה עינוי בಗוים הצפינה (Ps. 66, 7)
באה ה' בינו וביניך (Gen. 31, 49) אصلה וצפה צופה
נתהיר (Ez. 3, 17) צופיו עורם כלם (Jes. 56, 10)
والشقييل בצפינו צפינו (Lam. 4, 17) בקר ערך לך
ונאצפה (Ps. 5, 4) צפה דרך (Nah. 2, 2) אל דרך عمדי
(Ex. 36, 38) ומעני אחר צפה ראשיהם (Jer. 48, 19)
וצפיהם אויהם (II Chr. 3, 6) ויצף את חבית (ib. 25, 13)
ציפוי לモבה (Num. 17, 4) מצופה על חרש
כהה כהה קהיתי אקחה האוכל החומר תקהינה
שנינו (Jer. 31, 30) קהה קהי קוהה والشقييل אם קהה
הברזל (Ecc. 10, 10) קהייתי אקחה מקהה

קוה קוה קויתי אקוה וקיי ה' (Ps. 37, 9) אשר לא
יבושו קני (Jes. 49, 28) מקוה ישראל (Jer. 14, 8) والشقييل
קוה קויתי ה' (Ps. 40, 2) קוה נפשي (5) ויבנו
לעשות ענבים (Job 8, 9) יבנו לאור ואין (Jes. 5, 2)

مقام الهاء الساقطة منه وأصله להצבות وكذلك **וְלֹנְפִיל**
(ib.) أصله להנפיל **לְמַרְזָה עַנִּי כְּבוֹדו** (Jes. 3, 8) أصله
لهمرות **לְשִׁמְיעַ** בקול תודה (Ps. 26, 7) أصله **לְהַשְׁמִיעַ**
לְמִיחּוֹת מֶלֶכִין (Pr. 31, 3) أصله **לְחַמּוֹת** وليس من هذا
الاصل **הַגְּזֶבָה לֹא יְכַלֵּל** (Zach. 11, 16) كما ظן قوم
فافهم ومعنى آخر وكل **צְבֻחָה וּמִצְוְדָתָה** (Jes. 29, 7) احسب
أصله **צְוָבָאִיה** ومذهبة مذهب **חוֹטָאִים לְה'** (I Sam. 14, 33)
קוֹרָאִים אֶל ה' (Ps. 99, 6) في الوجه الواحد الذي ذكرت
فيهما الا ان **חוֹטָאִים קוֹרָאִים** كتبها على الاصل وكتب
هذا على اللفظ

צְדָחָה וַיָּשֶׁר לֹא צְדָחָה (Ex. 21, 13) צְדִירִיתִי צְדָחָה אֲתָה נֶפֶשׁ
צְדָחָה (Sam. 24, 12) עַלְיוֹ בְּצְדִירִיתִה (Num. 35, 20) וּמְעֻנֵּי אַחֲרָךְ
צְדָחָה צְעַדְינָנו (Zeph. 3, 6) וְאַחֲסֵב גְּצָדָהו עֲרִיחָם (Lam. 4, 18)
מִן הַזָּהָר הַאֲصָל וְהַזָּהָר הַמְּعֵנֵי וְהַזָּהָר אֲנָפָעָל יִקְאַל גְּצָדָה
גְּצָדִירִיתִי גְּצָדָהו עֲרִיחָם (Zeph. 1, c.) וְצָדָחָה אַצָּדָחָה
צָדָחָה וְאַוְרִיתִי צָדָחָה' (Deut. 4, 14) וְצָדִירִיתִי אֲתָה בְּרִכְתָּהוּ (Lev. 25, 21)
אֲנִי צָדִירִיתִי לְמִקְדְּשֵׁי (Jes. 13, 3) וַיַּצְאֵן אֲתָה אֲשֶׁר עַל בַּיּוֹתָהוּ
אַתָּךְ (Gen. 44, 1) צָאוּ אֲתָה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (Lev. 24, 2) וַיָּצֹא הָהָר
וְצָדָחָה (Lev. 8, 35) כִּי כִּן צָדִירִיתִי (Deut. 28, 8) אֲתָה אֲשֶׁר
בַּיּוֹם צָדָחָה (Lev. 7, 38) (Ex. 34, 34) שָׁוֹמֵר מִצְוָה
כִּי צָאוּ לְצָנוֹ (Ecc. 8, 5) (Jes. 28, 10)

andalched haferah bi haferati alhom (Gen. 41, 52) וְהַפֵּרָתִי
 otar (ib. 105, 24) יִפְרֹה וַיִּפְרֶר אֶת עָמוֹ מֵאָד (ib. 17, 6)
 pferah haferah
 pshah bi pshah haengua (Lev. 13, 51) לֹא פְּשַׁתָּה בְּעֹור
 (ib. 28) פְּשִׁוּתִי וְאַם פְּשָׁה וְפְשָׁה (ib. 35)
 pethiyot pen yipetah (Deut. 11, 16) וַיַּפְתַּח בְּסֶתר לְבִי
 (ib. 5, 2) כְּוֹנָה פּוֹתָה (Job 31, 27) וּפּוֹתָה חֲמִיתָ קְנָאתָ
 ain lib (Hos. 7, 11) בְּפַתִּי יַאֲמִין לְכָל דָּבָר (Pr. 14, 15)
 ppetiot vbel yidua mah (ib. 9, 13) וְתַשִּׁיל הַמְעָדִי פְּתָה
 ppetenhi ha' wa'apetah (Jer. 20, 7) אַנְּיָה 'פְּתִיחָתִי (9)
 mi yipetah at achab (I Reg. 22, 20) פְּתִיאוֹתָו (Jud. 16, 5)
 hene anchi mppetah (Hos. 2, 16) וְלֹאֵין מִן הַזֶּה אֶלְעָד
 vnpetah b'shpato (Pr. 24, 28) וְלֹאֵנָפָעַל אִם נַפְתָּה לְבִי
 ul ashah (Job 31, 9) יִפְתַּח אַפְתָּה פְּתִיאתָנִי ha' wa'apetah
 (Mic. 6, 6) אָשָׁלָה wa'apetah moshel abat la'elohi morom (7)
 ashalah apetah tenu' urotek (Jes. 47, 3) אָשָׁלָה tenu' kama
 aalmetek favhem vef alshel mun'i shani hpetah hpetiyot ypetah
 ypetah alhom lifat (Gen. 9, 27) אָשָׁלָה yipetah
 zbeh zbechitzi wa'zbechitzi batna (Num. 5, 27) וְאֵת בְּטָנָךְ
 zbechitzi (ib. 21) וְתַשִּׁיל הַצְּבָחָה הַצְּבָחָה yizbechitzi le'zbechitzi batza
 (ib. 22) فְּתַח הַלָּם יַדְלֵל עַל אֲنֵה תַשִּׁיל فְּقִידָה יַקְוִם فְּתַחַתָּה

וַיְפָנֵה יְרֻשְׁיָע (Ps. 25, 16) I פָנֵה אֶלְי וּחַנְנָי (Sam. 14, 47) פָנֵה אֶלְי וּחַנְנָי (Ps. 25, 16) I פָנֵה אֶלְי וּחַנְנָי (Sam. 14, 47)

אֲשֶׁר לְבָבוֹ פָנֵה הַיּוֹם (Deut. 29, 17) וַיַּפְןֵן וַיַּרְדֵּ מִשָּׁה
אֶלְעָלָה וַיַּפְנֵה וַיַּתְقִיל הַפָּנֵה עַרְفָה מוֹאָב
(Ex. 32, 15) אֶלְעָלָה וַיַּפְנֵה וַיַּפְנֵן זָנְבָאֵל זָנְבָאֵל (Jud. 15, 4) אֶלְעָלָה
(Jer. 48, 39) יַפְנֵה וַיַּפְנֵן זָנְבָאֵל זָנְבָאֵל (Jud. 15, 4) אֶלְעָלָה
וַיַּפְנֵה עַמְדוֹ וְאַנְךְ מַפְנֵה (Nah. 2, 9) וְהִיא בַּהֲפָנָתוֹ שְׁכָמוֹ
(Ez. 9, 2) I וְהַמְּפֻעָל אֲשֶׁר מַפְנֵה צְפָנוֹה (Ez. 9, 2) I וְאַנְכִי פָנָרוֹתִי
וְבַיִת מַעֲנֵה אֶחָר וַיַּפְנֵה דָרָך (Mal. 3, 1) (Mal. 3, 1) וְאַנְכִי פָנָרוֹתִי
הַבַּיִת (Gen. 24, 31) פָנֵה דָרָך (Gen. 24, 31) I יַפְנֵה מַפְנֵה
פָעָה פָעָה פָעָה יַפְנֵה כִּי-וּלְדָה אֶפְעָה (Jes. 42, 14) פָעָה
(Jes. 42, 14) כִּי-וּלְדָה אֶפְעָה כִּי-וּלְדָה אֶפְעָה
(Jud. 11, 35) פָצָה פָצָה פָצָה וְאַנְכִי פָצָה פָצָה פָצָה
(Job 35, 16) אֲשֶׁר פָצָו שְׁפָטו (Ps. 66, 14) חַבֵּל וְפָצָה פָיוָהו (Job 35, 16)
פָצָה פָיק (Ez. 2, 8) וְפָצָה פָה וּמִצְפָּצָה (Jes. 10, 14) פָצָה
וְמַעֲנֵה אֶחָר קְפָצָה אֶת דָוד עַבְדו (Ps. 144, 10) פָצָינוּ
וְחַזְילָנו (ib. 11)

פָרָה פָרָה פָרָה כִּי תַרְבּו וּפְרִיָּתֶם בָּאָרֶץ (Jer. 3, 16) I פָרָה
וּפְרִינָה בָּאָרֶץ (Gen. 26, 22) וּפְרָה וּרְבָה (ib. 8, 17) פָרָה
וּרְבָה (ib. 1, 22) פָרָה רָאש (Deut. 29, 17) בֵן פָרָה יוֹסֵף
הַרְבָּה (Ez. 31, 5) אֲשֶׁתֶךָ כָּנְפָן פָרָה
(Gen. 49, 22) כִּי עַז נְשָׂא פָרָיו (Joel 2, 22) עַז פָרָיו (Ps. 128, 3)

לֹא יִעַשֶּׂה כֵן (Esth. 5, 6) עַד חָצֵי הַמְלָכוֹת וְהַעֲשֵׂה
 אָصֶלֶה וְהַעֲשֵׂה וְמַעֲנֵה אַחֲרַ עֲשֵׂה עֲשֵׂה עֲשֵׂה הַנְּנוּ עֲוֹשָׂה אָה
 בְּלִ מְעֻנֵּךְ (Ez. 23, 21) בְּעֵשָׂוֹת מִמְצָרִים דָּרִיךְ (ib. 3)
 וְفֵי הַזֶּה תַּقְיִיל עֲשֵׂה עֲשֵׂה שֵׁם עֲשֵׂוֹ דָּרִיךְ בְּתוּלִין (3)
 אֲשֶׁר עֲשֵׂוֹתִי בְּסִתְרֵךְ (Ps. 139, 15) וְלֹאֵס מִן הַזֶּה אֶאֱסֹל
 וְעַסּוֹתָם רְשָׁעִים (Mal. 3, 21) כַּمَا ظָنֵן בְּعֵضָה הַנָּאָס

פָּאָה הַפָּאָה הַפָּאָה יַפְּאָה מִפְּאָה אִמְרָתִי אַפְּאָוָה

(Deut. 32, 26)

פָּרָה פָּרָה בְּשָׁלוּם נַפְשִׁי (Ps. 55, 19) פְּרִיְתָה אָוֹתִי ה'
 (ib. 31, 6) פְּרִיוֹן פְּרִיּוֹם פְּדוּיּוֹם וְהָוָא יַפְּהָה אֶת יִשְׂרָאֵל
 (ib. 130, 8) פָּרָה ה' נַפְשׁ עֲבָדָיו (ib. 34, 23) וְהַפְּזָרָה
 מִבֵּית עֲבָדִים (Deut. 13, 6) נַאֲכָס וְלוּ וְقָפֵן לְקַאל פְּזָרָה
 וְתַقְיִיל הַפָּהָה הַפָּהָה יַפְּהָה מִפְּהָה אֲשֶׁר לֹא יַעֲדָה
 וְהַפְּהָה (Ex. 21, 8) וְהַפְּהָה לֹא נַפְּהָה (Ex. 21, 20)

פְּכָה פְּכָה פְּכָה וְהַנָּה מִמְּמַפְּכִים (2) (Ez. 47, 2)
 פְּלָה וְהַפְּלָה (!sic!) ה' אֶת מִכּוֹתֶךָ (Deut. 28, 59) וְהַפְּלִוָּה
 בַּיּוֹם הַהָוָא (Ex. 8, 18) אֲשֶׁר יַפְּלֵה ה' (7) (ib. 11, 7) הַפְּלִיה
 חַסְדִּיךְ (Ps. 17, 7) וְقد גַּרְיָה תִּסְרִיףְּהָם فֵי הַזֶּה אֶאֱסֹל
 עַלְיָה מִזְהָב אֶלְלָב

פְּנָה כִּי בְּנָה אֶל אֱלֹהִים אֶחָרִים (Deut. 31, 18) וְפְנִוָּתָה
 בְּבָקָר (ib. 16, 7) וְפְנִוָּתָה אֶלְכָם (Lev. 26, 9) וּבְכָל אֲשֶׁר

עקה ועשה מעקה לנגר (Deut. 22, 8)

ערה جمع هذا الاصل اربع معانى (الاول^a sic!) הערה لموت
نفسه (Jes. 53, 12) הערתי ערה وفيه ثقيل اخر ערה
ערתי אל תער نفس (Ps. 141, 8) ותער כדה (Gen. 24, 20)
والمعنى الثاني اه מקורה הערה (Lev. 20, 18) عروם
עריה (Ez. 16, 7) وفيه ثقيل اخر ערה ويهوه פתחן ערה
ערות יסוד עד צואר (Hab. 3, 13) والامر ער
ער עד היסוד ביה (Ps. 137, 7) ולولا مكان الراء לكان
مشددا مثل יצזה צוזה יצזו والثالث وكير عرا من
(Jes. 22, 6) والفعال גערה גערתי ערה ערה עד
ערה עלינו روح ممروم (Jes. 32, 15) والرابع ערות על
יאור (Jes. 19, 7) مصدر من فعل ثقيل ويمكن ان يكون
جمع ناقص اللام واحدة ערה مثل בליה בלות الفعال
ומתערה כארח רענן (Ps. 37, 35)

עשה עשה ה' אשר ومם (Lam. 2, 17) עשתי ארץ
(Jes. 45, 12) הוא עשה ycopnnr (Deut. 32, 6) העשוויה
בהר סיני (Num. 28, 6) כוי עשה יעשה לו כנפים
(Pr. 23, 5) בעיטה עיטה לך (Gen. 6, 14) מעיטה יעיטש
بالفتح من طريق العين אין בעיטה פתחם (Ecc. 8, 11)

a) A الاولى

עֲנָה עַנִּיתִי מֵאָד (Ps. 116,10) וענית ואמרה (Ex. 19, 8) ויען כל העם (I Reg. 18, 24) ויענו כל-העם (Deut. 19, 18) ויכرب מן هذا المعنى שקר עֲנָה באחיו (Gen. 30, 33) לא תְּעַנֵּה בֶּרֶעַ (Ex. 20,16) וענחת כי צדקתי (I Reg. 18,37) עֲנָנִי ה' (Hab. 2, 11) וככיס מעז ועננה (Ruth 1, 21) עֲנָה גָּאוֹן עֲנָה בַּי (Mic. 6, 3) זה עֲנָה בַּי (Mic. 6, 3) ועננה גָּאוֹן יִשְׂרָאֵל בְּפָנָיו (Hos. 5, 5) ותשגיל חָעָנָה העניתי אֲעָנָה (Mic. 3, 7) אֵת אֲנִי חָלְקִי (Job 32,17) כי אין מענה אלhim (Ex. 147, 7) עלי באך עֲנָה וענני אחר עֲנָנוּ לְה' בתורה (Num. 21, 17) ותען להם (Ex. 15, 21) ו قريب منه ועננה אים באלמנותיו (Jes. 13, 22) וענחת שמה כימי נורייה (Hos. 2, 17) ותשגיל למנצח על מחלת לענות (Ex. 82, 18) קול ענות אנבי ששמע (Ps. 88, 1) כרם חמר עֲנוּ לְה' (Jes. 27, 2) וمعنىثالث עֲנָה בדרכ כהי ענירתי בصوم נפשי (ib. 35, 13) ויעננה וירעיבך (Ps. 102, 24) אם עֲנָה תְּעַנֵּה (Ex. 22, 22) (Deut. 8, 3) ונפש עֲנָה (ib. 53, 7) الهاء في نفس عنة هام التأييث واللام ساقطة לענות מפני (Ex. 10, 3) ענות עני (Jes. 41, 17) הענאים והאבונים עֲנָה עֲנָה עֲנָה עֲנָה עֲנָה עֲנָה (sic!) (Pr. 16, 30)

מְעַטָּה תְּחִלָּה (ib. 22, 17) (Jes. 61, 3) וְעֹזֶתֶךְ עֲתָה (ib. 22, 17) (Jes. 61, 3) **وَمَعْنَى**
آخر شلمة אהיה בעטיה (Cant. 1, 7) على الاصل
עָלָה وמשה עלה אל האלים (Ex. 19, 3) עליות למרום
עליה נעל (Num. 13, 30) מדבר עלה (Ps. 68, 19)
עוֹלִים אל האלים (Sam. I 10, 3) (Hos. 13, 15)
עליה (Gen. 17, 22) **וַיַּעַל** אליהם מעל אברהם (Cant. 3, 6)
וַיַּעַל משה (Ex. 19, 20) بالفتح من طريق العين وكان الوجه
فيه **וַיַּעַל** لفرق بيته وبين **וַיַּעַל** علوت وسلمي
الثقيل المعدى وكذلك المستقبل كله من
هذا التحقيق كان الوجه فيه بكسر الباء لولا العين ومن
هذا المعنى **עַלְיהָ עַלְיוֹן עַלְיוֹת** שיש מעלוות לכما
الثقيل הعلة دور (II Sam. 2, 3) אשר
הعلנו מארץ מצרים (Ex. 32, 1) **הַעֲלִית** מן שائل نفسه
סלוח بحقها **הַעֲלָה** (Hab. 1, 15) **מַעֲלִים** את ארzon
ה (I Reg. 10, 19) **אֲלֵה** علوت **וַיַּעַל** شلمة (II Sam. 6, 15)
ונעל علوت (Gen. 8, 20) لما و هي **הַעֲלִיתנוּ** מצרים
ה את אליהו (II Reg. 2, 1) **הַוָּא הַמְּעֻלָּה אֹתָנוּ** (Jos. 24, 17)
ונעל את הצפראים (Ex. 8, 1) **הַעַל** את העם הזה
נאقص والاصل **הַעֲלָה** وأحسب **בַּהֲעַלְוָתָה** את
النروת (ib. 33, 12) **הַעֲלָה** את נרות (ib. 8, 2) معنى آخر

(I Sam. 26, 10) **סְפּוֹת** הרוח את הצמאה
סְפּוֹת חַטָּאת עַל חטא (Deut. 29, 18)

עֲוֹד עַל חֶרְוֹן אֲפֵף ה' (Num. 32, 14)
עֲבָה קְטַנִּי עֲבָה (I Reg. 12, 10) שמנת עכית כשית
אֲעָבָה בְּמַעַבְיָה האדמה (I Reg. 7, 46) (Deut. 32, 15)
גְּבִי מְגֻנָּיו (Job 15, 26) **וְעַבְיוֹ טְפֵח** (I Reg. 7, 26)

עֲנָה נְעָנָה נְעָנָה יְעָנָה הַלְּחָן תְּעָנָה (Ruth 1, 13)
עֲדָה עֲדָה עֲדִירָה וְעֲדִירָה עֲדִירָה (Ez. 23, 40) **וְעַדְתָּה עַדְתָּה** (ib. 16, 11)
וְעַדְתָּה נְזָמָה (Hos. 2, 15) **بالفتح من طريق العين**
וְעַדְתָּה וְהַבְּ וְכַסְפָּה (Ez. 16, 18) **וְצָבֵי עַדְיוֹן** (ib. 7, 20)
וְחַבָּאי בְּעָרִי עָרִים (ib. 16, 7) **ומعنى ثانى לא עַדְתָּה עַלְיוֹן**
שָׁחֵל (Job 28, 8) **וַיִּמְكַן מִן הַדָּא קְעִידָה בְּגַד בַּיּוֹם קָרָה**
(Pr. 25, 20)

עוֹה עֲוָה עֲוָיתִי עֲוָינוֹנוֹ עֲוָתָה וְשָׁתוֹ הַמְלָכָה (Esth. 1, 16)
וְלֹא יִבְعֶד אֲנִי יִקְוֹן מִنּוּ לְאַזְן וְתַقְיֵיל הַעֲוָה את אשר
הַעֲוָה עֲבָדָךְ (II Sam. 19, 20) **חַעֲוָנוֹנוֹ הַרְשָׁעָנוֹ** (Ps. 106, 6)
אֲעָוָה מְעוֹה וְמַעֲוָה אֲחֶר יְעָוָה פְּנֵיה (Jes. 24, 1) **אֲעָוָה**
מְעוֹה עֲוָה עֲוָה אֲשִׁימָנָה (Ez. 21, 32)

עֲטָה וְעֲטָה אֶת אֶרְץ מִצְרָיִם כאשר **וְעֲטָה** הרועה
את בְּגַדּוֹ (Jer. 43, 12) **עוֹטָה אֹור כְּשַׁלְמָה** (Ps. 104, 2)
כְּבָנְדָה וְעֲטָה (Lev. 13, 45) **וְעַל שְׁפָם וְעֲטָה** (ib. 109, 19)

(ib. 11, 6) وأحسب أن כי **נְשָׁנוּ** אלhim את כל عملיו (Gen. 41, 51) بالفتح ليس من هذا الاصطلاح قيل **נְשָׁנוּ** بالفتح ولم يقل **נְשָׁנוּ** بالكسر وفي الاصطلاح معنى آخر لا **נְשָׁחוּ** ولأ **נְשַׁחַז** בו (Jer. 15, 10) **וְנִשְׁאָבָוְא** אלה בـ (I Reg. 8, 13) **וְשָׁלָמֵי** את **נְשִׁיחַ** (II Reg. 4, 7) **וְהַנּוֹשֶׁה** בא لكـ (ib. 1) **כָּנּוֹשֶׁה** כאשר **נוֹשָׁא** בו (Jes. 24, 2) والثـيل **הַשְׁחָה הַשְׁיָה** כי **תְּשַׁחַח** برـعـ **מִשְׁאָת** **מִאוֹמָה** (Deut. 24, 10) الـصل فيـهما **תְּנִשְׁחָה** **מִנְשָׁתָה** ولـذـكـ كـتب **מִשְׁאָת** بـأـلف على الـصل فـاـهمـ

סֻוָּה وـيتـون عـلـ **פְּנֵיו** **מִסּוֹה** (Ex. 34, 33) **סֻחָה** **סְפָה** **סְחִוָּתִי** **סְחִירִי** **עֲפָרָה** (Ez. 26, 4) **לוֹלָה** مـكان الـحـامـ لـكان مشـدـداـ مثل **קְוִוָּתִי** **צְוִוָּתִי** **אָסְפָה** **מִסְפָּה** **סְלָה** **סְלִיתִי** **אָסְלָה** **סְולָה** **סְלִיתָה** كل شـونـين مـحـكـيـكـ (Lam. 1, 15) (Ps. 119, 118) **אָסְלָה** **מִסְלָה** وـمعـنى آخر فـى الـصل لا **חָסָלָה** بـكتـام اوـفرـ (Job 28, 16) **קְמַסְלָהִים** (!sic!) **בְּפָז** (Lam. 4, 2) **كـامـلـ** على الـصل

סְעָה **סְעִיָּתִי** **אָסְעָה** مرـوحـ **סְוָעָה** **מִסְעָר** (Ps. 55, 9) **סְפָה** **סְפָה** **סְפִיטִי** **הָאָפָה** **תְּסָפָה** (Gen. 18, 23) **סְפָתָה** **בְּהָמוֹת** **זָעוֹفָה** (Jer. 12, 4) **מִבְקָשִׁי** **נְפָשִׁי** **לְסָפָתָה** (Ps. 40, 15) **וַיֵּשֶׁן** **נְסָפָה** **בְּלֹא** **מִשְׁפָט** (Pr. 13, 23) **וַיֵּדֶר** **וְנִסְפָּה**

نَكَّهَ وَنَكِيْتَيْ دَمَمْ لَا نَكِيْتَيْ (Joel 4, 21) بَيْ لَا وَنَكَّهَ
 هَ' (Ex. 20, 7) وَنَكَّهَ لَا أَنْكَّهَ (Jer. 30, 11) مَنْمَثَرَوْتَه
 نَكَّنَيْ (Hos. 8, 5) لَا يُوكَلُونَ نَكَّوْنَ (Ps. 19, 13) نَكَّوْنَ
 شَنِيمْ (Am. 4, 6) دَمْ نَكَّيْ (Deut. 19, 10) نَكَّوْنَ كَفِيمْ وَبَرْ
 لَبَبْ (Ps. 24, 4) إِنْ شَتَّتْ قَلْ أَنْ هَذِهِ الْيَمَّاهِ هَيْ لَامَ الْفَعْلَ
 وَيَمَّاهِ الْمَدَّ سَاقَطَةً لَأَنَّهَ عَلَى رَنَّةِ فَعَوْلَهُ وَإِنْ شَتَّتْ قَلْ أَنْ
 السَّاكِنَيْنَ الْلَّيْنِيْنَ إِذَا التَّقِيَّا هَمَّا فِي الْلَّفْظَ وَاحِدَ فَكَتَبَ
 بِسَاكِنَ وَاحِدَ عَلَيِّ مَا فِي الْلَّفْظَ وَأَمَّا نَكِيْا (Joel 4, 19)
 الْمَكْتَوْبَ بِالْأَلْفَ فَهُوَ عَلَى اصْلَهِ الْيَمَّاهِ لِلْمَدَّ وَالْأَلْفَ لَامَ
 الْفَعْلَ وَهِيَ الْهَمَّah التَّى فِي نَكَّهَ وَالْأَنْفَعَالَ وَنَكَّهَ الْأَيْشَ مَعَونَ
 وَنَورَاعَهَا وَرَعَ (Num. 5, 31) وَنَكِيْتَهَا مِشْبُوْعَتَهَا وَاهَةَ (Gen. 24, 8) وَنَكَّهَ
 وَنَورَاعَهَا وَرَعَ (Num. 5, 28) وَنَكَّهَ لَأَرْزَ تَشَبَّهَ
 إِنْسَانُونَ مَنْدَغَمَةً لَا يَنْكَهَ كُلَّهُنَّوْنَعَ بَهَ
 آنَّوْ تَنْكَهَ مَالَتَهَا (Gen. 24, 41) هَنْكَهَ تَنْكَهَ
 (Pr. 6, 29) (Jer. 25, 29)

نَشَاهَ نَشِيْتَيْ طَوْبَهَ (Lam. 3, 17) لَا تَنْشِيْنَيْ (Jes. 44, 21)
 صَوْرَ وَلَدَدَ نَشَاهَيْ (Deut. 32, 18) ذَهَبَتِ النَّوْنَ وَصَارَ مَوْضِعُهَا
 سَاكِنَ لَيْنَ وَهُوَ عَلَى مَثَالِ نَشَاهَمَاهَ (Jer. 18, 23) وَقَدْ يَقَالَ
 أَنَّهَ مِنْ اصْلَهِ أَخْرَ وَهُوَ فَاقِصُ وَالاَصْلُ فِيهِ نَشِيْشَهَ مَثَلَ
 نَهَيَهَ تَنْهَيَهَ تَهَيَهَ وَالْتَّقِيلَ نَهَيَهَ الشَّيَّهَ بَيْ نَهَيَهَ
 أَللَّهَ حَقْمَهَ (Job 39, 17) بَيْ نَشَاهَ لَكَ أَللَّهَ مَعَونَدَ

אנשים עברים נצים (Ex. 2, 13) כי יונצו אנשים (Deut. 25, 11)
ונונצו שנייהם בשדה (II Sam. 14, 6)

נשח جرى تصريف هذا الاصل ايضا على ضربين بهاء
وباللف فتصريف الهاء **ונשח** ات كلماهم (Ez. 39, 26)
נשוא לשוא עיריך (Ps. 139, 20) **נשוא ונשח** אשרي נשוי
פשע (Ps. 32, 1) כי **נשא מלכתו** (II Sam. 5, 12) اصله
నשא الالف كتبت موضع الهاء ولو انه من ذوات الالف
لقال נשאות فافهم وتصريف الالف **נשא נשארז אֶשְׁא**
וישא אל **נשא ירך** (Ps. 10, 12) **נשוא עוז** (Jes. 33, 24)
ו^תנשא **מלכותו** (Num. 24, 7) وبآري **וַתִּנְשַׁא** (Num. 23, 24)
נשאים (Gen. 17, 20) וכי **נשאת למעלה מלכותו** (I Chr. 14, 2)
ويمكن ان يكون **נָשָׁה** علينا اور **פָנֵיךְ ה'** (Ps. 4, 7) من
هذا وكتب بسبعين على اللفظ وبهاء على عادتهم أن
يكتبوا هاء موضع الف لأنّه قيل **נָשָׁה** علينا اور **פָנֵיךְ**
ה' (ib.) ولم يُقل **נָשָׁה** على الوجه المعروف في أوامر
الفعال ذوات الهاء ويكون معناه مثل معنى **וַיֹּשָׁא** **ה'** **פָנֵינוּ**
אליך (Num. 6, 26) **וְתַقְלֵיל** **נָשָׁא** **וְנָשָׁא** וכי **נָשָׁא**
מלךתו (II Sam. 5, 12)

נסה **נָסָה** ات אברהם (Gen. 22, 1) כי **לא נָסִיתִי**
אשר **נסני אבותיכם** (Ps. 95, 9) **לא חֲנַטוּ** (I Sam. 17, 39)
נספה **וּמְרִיבָה** (Ex. 17, 7) **מִסְפָּה** (Deut. 6, 16)

الاصل معنى اخر نوطه شموم بيريوعه (2) Ps. 104, 2
اهله (Gen. 35, 21) نوطه צפון على تهو (Job 26, 7) بنحليم
نطيو (Num. 24, 6)

نكة **habah** القيطي **وَهَبَيْتَ** ات كل زوره (Deut. 20, 13)
نوك **habad** بدل ارض مزروم (Ex. 9, 25) **وَاتَّ** كل عشب
الشده **habah** البرد (ib.) **هَبَّةَ حَبَّة** (Deut. 13, 16) **نَكَّ** ويحبشون
ات **عَفَرَ** الارض (ib. 8, 12) **مُؤْبِي** حرب (Jer. 18, 21) وشم
ايش يسرائيل **هَمْكَه** اشر **هَبَّه** ات **هَمْدِينَيَّة** (Num. 25, 14)
وشم **هَأْشَه** **هَمْكَه** (ib. 15) **مَبَّةَ حَرَب** (Esth. 9, 5) **عَلَى** ما
هَبَّه (Ex. 9, 31) **وَهَفَّةَ** **وَهَسْعَرَه** **نَبَّهَه** (Jes. 1, 5)
و**هَحَّه** و**هَقَّه** لاء **نَبَّهَه** (ib. 82) **عَلَى** زفة **وَشَفَهَه** عزماته
لاء **رَأَهَ** (Job 33, 21) وفي الاصل معنى اخر او قريب من
الاول **نَبَّهَه** رجلين (II Sam. 4, 4) **أَرَ** **نَبَّاهِمَ** (Jes. 16, 7)
نَبَّاهِمَ من الارض (Job 30, 8) **النَّسُونَ** في **نَبَّاهِمَ** للانفعال
والنون الاخر من دغمة في الكاف الشديدة

نَصَّهَه **نَصَّيَّهِ** **بِي** **نَصَّوَهَه** **نَمَّ** **نَعَوَهَه** (Lam. 4, 15) **وَهَسِيرَه** ات
مرأته **بَنَوَّصَّهَه** (Lev. 1, 16) **بَنَيَّ** **نَصَّهَه** (!) **هَنَّيَا** (Jer. 48, 9)
ومعنى اخر اشر **هَنَّهَه** على مسحة وعلى ا Hern (Num. 26, 9)
بَهَّصَّهَه على ه' (ib.) **بَهَّصَّهَه** ات ارم نهرىم (Ps. 60, 2)
انش **مَصَّوَّهَه** (Pr. 17, 19) **أَوَّهَهَه** **مَصَّهَهَه** (Jes. 41, 12) شنو

רבים (Jes. 52, 15) גּוֹזֶה שׁבַע פְּעִמִים (Lev. 16, 14) גּוֹזֶה
עליהם מי חטא (Num. 8, 7) גּוֹזֶה ממן (Lev. 8, 11) גּוֹזֶה
ומזיה מי הנדה (Num. 19, 21)

נְחָה גּוֹזֶה נְחִיתָ כְּצָאן עַמְךָ (Ps. 77, 21) מי גּוֹנְבֵי עד
אדום (ib. 60, 11) לך גּוֹזֶה את העם (Ex. 32, 34) וּגּוֹנְבֵי
בדרכּ עולם (Ps. 139, 24) הָגּוֹזֶה פָגּוֹזֶה אָוֹתֶךָ (Pr. 6, 22)
ונְחָנוּ בְמַעֲגָלִי צְדָקָה (Ps. 23, 3) לְהָגּוֹזֶם בְּהַדְרָךְ
(Neh. 9, 19)

נְטָה כי יואב גּוֹטֶה אחרי אדנית ואחריו אבשלום
לא גּוֹטֶה (Reg. 2, 28) I גּוֹטֶה לך על ימינך (II Sam. 2, 21)
גּוֹטֶה רגלי (Ps. 73, 2) אם גּוֹטֶה אשורי (Job 31, 7) לא
גּוֹטֶה ימין וشMAIL (Num. 20, 17) אל הַט ימון ושםAIL
וגּוֹטֶה יוציאו אחרי הבצע (I Sam. 8, 3) وفي المعنى فعل
خفيف מְعֻדָּד גּוֹטֶה את-מְטָה (Ex. 8, 12) הָנָנוּ גּוֹטֶה אליה
בנהר שלום (Jes. 66, 12) גּוֹטֶה לבי לעשות חוקך
וַיְצַטֵּט מִשְׁהָאת ידו (Ex. 10, 22) בְגּוֹטֶות ידו
(Ezr. 7, 28) وفي المعنى ثقيل ועלי הַטָּה חסיד (Jos. 8, 19)
וַיְצַטֵּט מִשְׁפָט (Sam. 8, 3) I לא גּוֹטֶה משפט (Ex. 23, 6)
לְהַטָּות מִשְׁפָט גָּבָר (Lam. 3, 35) וַיְצַטֵּט עַלינוּ חסיד (Ezr. 9, 9)
אל הַט לבי לדבר רע (Ps. 141, 4) דרכו שמרתי ולא
אָט (Job 23, 11) הַט אָזְנָךְ לִי (Ps. 17, 6) אָסְלָה הַטָּה וְבִ

لِمَرْوَةٍ عَيْنِي بِبُودُو (Jes. 3, 8) فـتـح اللـام
 فـى لـمـرـوـة يـدـلـل عـلـيـه أـنـه فـعـل ثـقـيل وـأـصـلـه لـهـمـرـوـة
 فـجـاز إـسـقـاط الـهـاء وـأـلـقـى حـرـكـتـها عـلـى اللـام لـلـدـلـلـة عـلـى
 الـاـصـل وـمـثـلـه لـشـمـيـع (Ps. 26, 7) وـلـشـبـوـة (Am. 8, 4)
 لـنـحـوـم الـهـرـدـر (Ex. 13, 21) لـطـبـوـت (Num. 5, 22) لـنـفـيـل
 (ib.) اـصـلـهـا لـهـشـمـيـع لـهـشـبـوـة لـهـنـحـوـت لـهـنـبـوـت
 لـهـنـفـيـل وـأـمـا اـلـقـمـر بـو (Ex. 23, 21) فـأـصـلـهـا اـخـرـهـم
 فـافـهـم *

מـשـהـ بـيـ مـنـ هـمـيـمـ مـشـيـتوـهـ (Ex. 2, 10) أـمـضـهـ هـمـشـهـ
 هـمـشـيـتـي وـمـشـيـنـي مـمـيـمـ رـبـيـمـ (Ps. 18, 17)
 نـدـهـ نـدـهـ نـدـهـيـتـي أـنـدـهـ كـمـنـدـيـمـ لـيـومـ رـعـ (Am. 6, 3)
 أـمـرـوـ أـهـيـقـمـ شـنـائـيـقـمـ مـنـهـيـقـمـ (Jes. 66, 5)
 نـهـهـ نـهـهـيـ نـهـهـيـ نـهـهـ (Mic. 2, 4) نـهـيـرـهـ أـنـهـهـ نـهـهـ
 عـلـهـمـونـ مـقـرـيـمـ (Ez. 32, 18) أـلـ وـدـعـيـ نـهـهـ (Am. 5, 16)
 وـيـقـرـبـ منـ هـذـاـ الـمـعـنـي وـيـنـهـهـ كـلـ بـيـتـ يـشـرـإـلـ (I Sam. 7, 2)
 وـلـيـسـ منـ هـذـاـ الـاـصـل وـنـشـأـو عـلـيـدـ بـنـيـهـمـ (Ez. 27, 32)
 كـيـنـهـ وـلـأـ نـوـفـ بـهـمـ (ib. 7, 11)

نـوـهـ نـوـهـ نـوـيـتـيـ نـغـرـ وـهـيـرـ وـلـأـ بـنـيـهـ (Hab. 2, 5)
 نـوـهـ نـوـهـ نـوـيـتـيـ وـأـشـرـ بـنـهـ مـدـمـهـ عـلـهـبـنـدـ أـشـرـ نـوـهـ
 عـلـيـهـ (Lev. 6, 20) وـيـوـ مـدـمـهـ (II Reg. 9, 38) وـالـقـيـلـ هـنـهـ
 بـأـدـغـامـ الـنـوـنـ وـهـنـهـ مـنـ هـشـمـنـ (Lev. 14, 16) بـنـ بـنـهـ نـوـمـ

בעש חמודו (ib. 39, 12) **הַמְסִיו** את לב העם הזה (*sic!*)
 كان الوجه فيه **הַמְסִיו** باسقاط الياء والاصل
 فيه **הַמְסִיוו** فخالف الوجه والاصل ولذلك قال قوم ان هذه
 الكلمة خرجت على مخرج اللفظ السرياني مثل **אֲשֵׁתָיו**
חֶמְרָא (Dan. 5, 4) وكذلك قال ايضا في **פְּגָמוֹלָהָיו**
 على أنها على اللفظ السرياني مثل **עַלְוָהָיו**
יְדֹוָהָיו וְאַمָּהָיו **הַפְּנִים וְפְנִים** (II Sam. 17, 10) ולא יטם את לבב
אֲחֵיכו (Deut. 20, 8) فأصل آخر وكذلك **הַמְסִיו** את לבבنا
 (ib. 1, 28) اصل آخر فافهم

מְצָה **מְצָה** **מְצִירָה** **וְשְׁתִיָּתָה** **וְמְצִיתָה** (Ez. 23, 34)
אָךְ שְׁמְרוֹה **וְמְצָאוֹ** **וְיִשְׁתָּהוֹ** (Jud. 6, 38) **וְיִמְצֵץ** **טָל** (Ps. 75, 9)
וְגַמְצָה **דָמָו** (Lev. 1, 15) **וְמִצָּחָה** **אֶל** **יְסֻוד** **הַמּוֹבָח** (ib. 5, 9)
 ويمكن ان يسكون من هذا الاصل في معنى آخر ולא
הַמְצִוָּתִיךְ (II Sam. 3, 8) فافهم

מְרָה **אֲשֶׁר** **מְרָה** **אֶת** **פִי** **ה'** (Reg. 13, 26) **כִי** **מְרָה**
מְרִיחִי (Lam. 1, 20) **כִי** **אֲנָכִי** **יַדְעַתִּי** **אֶת** **מְרִיחִיךְ** (Deut. 31, 27)
גֵם **חַיּוּם** **מְרִיוֹן** **שְׁחוֹיו** (Job 23, 2) **כִי** **בֵּית** **מְרִיוֹן** **הַמָּה** (Ez. 2, 5)
סּוֹרֵר **וּמְזֹרֶה** (Deut. 21, 18) **שְׁמַעוּ** **נָא** **הַמּוֹרִים** (Num. 20, 10)
מוֹרֶה **מָאֵד** (II Reg. 14, 26) **הַמְּרָה** **הַמְרִיחִי** **כִי** **הַמְרוֹן**
אֶת **רוֹחָו** (Ps. 106, 33) **אֲשֶׁר** **יְמָרֵה** **אֶת** **פִיךְ** (Jos. 1, 18)
וְתִמְרֵר **אֶת** **מִשְׁפְּטוֹ** **לְרִשְׁעָה** (Ez. 5, 6) **מְמֹרִים** **הִיּוּתָם**

وادا في اللفظ على عادتهم في حروف اللين أن ينطوي
بعضها في موضع بعض والتاء بعدها لاحقة كما تلحق
بسائر المصادر من غير هذه الافعال وبهذا الوجه يكون
وبملأة חטאתו קראת לנו שנאת רע מ ذات אלף
אלא أنها ربما רואו اسقاط אלף من اللفظ استخفافا
وإثباتها في الخط للدلالة على أنها من الأصل كما
فعلوا في חטאים לי קראם אל ה' ואמא מן قال ان
الواو في لашوت رאות בנותلام الفعل والتاء لاحقة فإنه
ي يجعل وبملأة اليومים ביום חטאתו לבלתי קראת לנו
שנאת רע מ ذات الهاء ويقول ان אלף كتبت موضع
الواو في لاشوت رאות בנות على عادتهم أن يكتبوا بعض
حروف في موضع بعض

מִנְחָה מַגְנִיתִי וּמַגְנִיתִי אֶתְכֶם לְחַרְבָּה (Jes. 65, 12) וְאַתָּה
הַמְּנִיחָה לְךָ חֵיל (Reg. 20, 25 I) מַזְנָה מִסְפֵּר לְכַכְּבִים
וּמִנְחָה (Gen. 13, 16) נִמְמָה וּמִנְחָה (Ps. 147, 4) לֹא יִסְפְּרוּ וְלֹא
יִמְנְנוּ (II Chr. 5, 6) הַמְּנִיחָה יְהִי לְכֶם (Ez. 45, 12) לִמְנִיחָה
מִמְסֵד (Jes. 65, 11) וּמִעֲנֵי אַخֲרָה אֲשֶׁר מִנָּה אַתָּה מַאכְלָלָכָם
וְלִילּוֹת עַמְלָן מִנְחָה לְיִהְיוֹן (Job 7, 3) זִימָן
לְלֹהֶם הַמֶּלֶךְ (Dan. 1, 5) זִימָן ה' הַגְּדוֹלָה (1 Jon. 2, 1)

מִמְנִים

מסה ה' מסה המסיתו ערשי אמְסָה (Ps. 6, 7) ותְּמַם

استخفافاً واعلم ان وبِمُلْأَاتِ الْوَمَّ الْهَالَّهِ (Esth. 1, 5) يُكتَب بِالْفَ وَيَقْرَأُ بِسَاوٍ فَيُمَكِّن لِذَلِكَ أَنْ يَكُون المكتوب من ذوات الالف والمقرؤ من ذوات الهاء لأننا وجدناهم استعملوا اللغتين جميعاً فـي هـذا الاصـل كـمـن قال منهم مـلـأ مـلـأـتي مـلـأـو قال وبـمـلـأـاتـِ الـوـمـّ الـهـالـّـهـ بـتـحـريـكـ الـالـفـ إـمـا أـنـ يـكـوـنـ وبـمـلـأـةـ وـإـمـاـ وبـمـلـأـةـ وـمـنـ قـالـ مـلـأـهـ مـلـأـهـ مـلـأـهـ تـوـكـدـ (Ez. 28, 16) قـالـ وبـمـلـأـةـ فـجـعـلـ الاـوـايـلـ اـحـدـيـ اللـغـتـيـنـ مـكـتـوـبـةـ وـالـخـرـىـ مـقـرـؤـةـ ليـلـاـ يـسـقطـ شـئـ مـنـ اـسـتـعـبـالـ الـقـدـيـمـ وـهـكـذـاـ يـمـكـنـ اـنـ يـكـوـنـ بـيـوـمـ حـطـاـهـ (Ez. 33, 12) لـبـلـهـ كـرـأـةـ لـنـوـ (Jud. 8, 1) وـرـأـةـ هـ'ـ شـنـأـةـ رـعـ (Pr. 8, 13) لـأـنـ هـذـهـ التـاءـ لـمـ تـأـتـ عـلـىـ هـذـاـ المـثـلـ أـلـاـ فـيـ الـافـعـالـ ذـوـاتـ الـهـاءـ مـثـلـ عـشـوـتـ رـأـوـتـ بـنـوـ فـالـمـكـتـوـبـ فـيـ بـيـوـمـ حـطـاـهـ بـيـوـمـ حـطـاـهـ وـالـمـكـتـوـبـ فـيـ لـبـلـهـ كـرـأـةـ لـنـوـ لـبـلـهـ كـرـأـةـ لـنـوـ وـالـمـكـتـوـبـ فـيـ شـنـأـةـ رـعـ شـنـأـةـ رـعـ وـكـذـلـكـ يـمـكـنـ اـنـ يـكـوـنـ اـيـضـاـ حـوـطـاـءـ لـهـ (Sam. 14, 33) كـرـأـوـمـ اـلـ هـ'ـ (Ps. 99, 6) المـكـتـوـبـ حـطـاـءـ بـتـحـريـكـ الـالـفـ مـنـ حـطـاـهـ حـطـاـهـ كـرـأـوـمـ بـتـحـريـكـ الـالـفـ مـنـ كـرـأـهـ كـرـأـهـ وـالـمـقـرـؤـ مـنـ الـلـغـةـ الـأـخـرـىـ وـيـمـكـنـ اـنـ يـكـوـنـ فـيـ وـبـمـلـأـاتـِ الـوـمـّ بـيـوـمـ حـطـاـهـ لـبـلـهـ كـرـأـةـ لـنـوـ شـنـأـةـ رـعـ وـجـهـ اـخـرـ عـلـىـ أـنـاـ ذـنـجـعـلـ فـيـهـ اـسـتـعـمـالـيـنـ بـأـنـ نـقـولـ اـلـالـفـ هـىـ لـمـ الـفـعـلـ قـلـبـتـ

يُمْكِنُو بَه (Jes. 55, 12) ومعنى ثالث مهارة مهاري يمهار
مَمْكَحَة شمنيم **مِمْكَحَة** (ib. 25, 6) على الاصل والكمال
مَلْحَة قد علمت انهم يبدوا (sic!) الالف من الهاء في هذه
 الافعال ثم يكثر استعمالهم بها حتى تصير كاصل مؤصل
 غير مبدل وهذا الاصل قليلا (sic!) ما جاء تصريفه على مذهب
 ذوات الهاء مثل **مُلُّو توكد** (Ez. 28, 16) وأما تصريفه على
 (Deut. 33, 23) مذهب ذوات الالف فكثير مثل **مُلْلَا بِرْبَرَةَه**'
مُلْلَا مَهَنَى (Jes. 21, 3) وفيه فعل ثقيل **مُلْلَا تِزَون** مشفط
 (ib. 33, 5) **عَدْ يُمْلَأ شَهُوكْ فَكَ** (Job 8, 21) واعلم ان **مُلْلَا**
 أربعة بديم (Reg. 18, 34) امر من **مُلْلَا بِرْبَرَةَه**'
مُلْلَاوْ مَهَنَى وَأَنْ كَرَأَوْ مُلْلَاوْ (Jer. 4, 5) امر من **مُلْلَا**
مُلْلَايْ يُمْلَأ وَكَانَ أَصْلَهْ كَرَأَوْ مُلْلَاوْ بالتشديد
 فأسقطوه استخفافا بي **مُلْلَاوْ أَهْرَوْه** (Num. 32, 12)
 فعل ماضي من **مُلْلَا مَلَاهِي يُمْلَأ وَأَصْلَهْ التَّشَدِيد**
 فأسقطوه ايضا استخفافا كما اسقطوا ذلك من هرثه
فَكَ وَأَمْلَاهُو (Ps. 81, 11) الذي هو من **مُلْلَا مَلَاهِي**
يُمْلَأ وَكَمَا اسْقَطُوا مِنْ بَكْشَوْ (sic! Jer. 5, 1) الذي هو
 من **بَكْشِي بَكْشِي** ومن **نَشَلَهُو** باش مقدس (7)
 (Ps. 74, Neh. 5, 13) الذي هو من شله وسله ومن **وَيَهَلَّوْ أَهْتَهُ**'
 الذي هو من **هَلَلْ يَهَلَلْ** وبإمكان ان يكون **مُلْلَاوْ** ودقم
الْهَوْم لَهُ' (Ex. 32, 29) ماضي واسقط التشديد منه

לההָ לְהִוֵּתִי וְלֹהֶה וַתֵּלֶה אָרֶץ מִצְרָיִם (Gen. 47, 13) **נאכָען וְאָסְלֵה וְתַלְהָה**

לֹהָ לְהִוֵּתִי לְוִינוֹ כְּסֵף (Neh. 5, 4) **וְאַתָּה لֹא תְלַהָּ**
לֹהָ רְשֵׁעַ וְלֹא יִשְׁלָמָ (Ps. 37, 21) **הַלְּהָ** **הַלְּוִיתִי וְהַלְּוִיתִ נְיוּם רְבִים** (Deut. 28, 12) **אֲם כְּסֵף פְּלִנְהָ**
אַת עַמִּי (Ex. 22, 24) **חַוָּא נְלֹנָה וְאַתָּה לֹא פְּלֹנָנוֹ** (Deut. 28, 44)
מְלֹהָה הָ חָנוֹן דָּל (Pr. 19, 17) **בְּמְלֹהָה בְּלֹהָ** (Jes. 24, 2)
וּמְעַנֵּי ثָּانֵי גְּנִילָה הַגָּר עַלְיָהָם (Jes. 14, 1) **הַגְּנִילָים עַל**
הָ (Jes. 56, 6) **וְהַוָּא וְלֹנָנוֹ בְּעַמְלָנוֹ** (Ecc. 8, 15) **וְלֹהָ אִישִׁי אַלְיָ** (Gen. 29, 34) **לְגִינְתָּה חָנוֹן** (Pr. 1, 9) **וְقִיל אָנָּ**
לְזִוְתָּ (Reg. 7, 36) **I** **מִן הַדָּא אֶלְעָד וְהַדָּא אֶלְעָד** **מְהֻחָה וּמְחֻחָה אֶל מֵי הַמְּרִים** (Num. 5, 23) **מְהֻחָה כְּעֵב**

פְּשִׁיעֵךְ (Jes. 44, 22) **כִּי מְהֻחָה אֶמְהֻחָה** (Ex. 17, 14) **גִּימָחָה** **אַת בְּלִ הַיּוֹם** (Gen. 7, 23) **וְאֶל תְּמַחַח חַסְדֵּי** (Neh. 13, 14) **וְהַטָּאתְמֵיכָה מִלְּפָנֵיךְ אֶל תְּמַחַח** (Jer. 18, 23) **جָעַלְתָּו לָם**
ال فعل فيه ياء لينة مكسورة ما قبلها على خلاف الوجه **נִמְחָה מִן הָאָרֶץ** (Gen. 7, 23) **וּמְחָה מִסְפַּר הַחַיִּים** (Ps. 69, 29)
וְלֹא דָבַר הָ לְמַחְזָה (Reg. 14, 27) **וּמְנִין הַדָּא אֶלְעָד** **אֲכַלָּה וּמְחַתָּה פִּיהָ** (Pr. 30, 20) **כַּאֲשֶׁר יִמְחַה אֶת הַצְלָחָה**
מְחָה (Reg. 21, 13) **وּמְעַנֵּי ثָּانֵי וּמְחָה עַל כַּתָּף יִם**
כְּנֶרֶת (Ez. 26, 9) **וּמְחָה קְבָלָיו** (Num. 34, 11) **וְקִיל בָּאָלָף**

مثل **וּכְסִימֹן** (ib. 83, 10) **שִׁיחַתָּמוּ גְּדִיבַּמָּו** (Ps. 140, 12)
وال فعل الذي لم يسم فاعله **בְּפֹה הָרִים צֶלָה** (ib. 80, 11)

וּכְחַשֵּׁךְ שְׁמֹן וּכְפָה (Ecc. 6, 4)

כְּפָה **כְּפָה כְּפִירִי אַכְּפָה** מтан **בְּסָתָר וּכְפָה אַפָּה** (Pr. 21, 14)
و^{ال}انفعال **גְּכָפָה נְכִפָּה** **נְכִפָּה אַכְּפָה אַפָּה לְאֱלֹהִים** مرום
(Mic. 6, 6) نَاقْصٌ وَأُصْلُهُ أَكْبَفَةٌ مِثْلُ هَنْدَلٍ (Jes. 47, 3)

الذى اصله **هَنْدَلَة** فافهم

بَرَّة بور **بَرَّة وَيَهْفَرَهُ** (Ps. 7, 16) **أَوْنِيمْ كَرِيْتْ لِي**
أَشَرْ كَرِيْتْ لِي (ib. 40, 7) **بَرَّة أَيْشْ بُور** (Gen. 50, 5) **بَرَّة يَهْفَرَهُ**
بَرَّة شَهَتْ (Pr. 26, 27) **وَمَبَرَّة مَلْحَ** (Ex. 21, 33)
معنى ثانى **بَرَّة كَرِيْتْنِو بَرَّة لَهُمْ بَرَّة نَدُولَة**
وَبَرَّوْ عَلَيْوْ **حَبَرِيْم** (Job 40, 80) **لَهَبَرَوْتَ**
أَتْ دَوْدْ (II Sam. 3, 35) **يَكْتَبْ لَهَبَرَوْتَ** **أَتْ دَوْدْ** فالمحظى
من هذا المعنى والقياس عليه **هَبَرَة** **هَبَرِيْتْ مَبَرَّة**

لَهَبَرَوْتَ

كَسْهَ **كَسْهَ كَشِيهِي أَكْسَهَ** **عَبِيْتْ كَسْهِيْتْ** (Deut. 32, 15)
لَاهَ **لَاهِيْتِي** **هَنْسَه** **دَبَرْ إِلَيْكَ تَلَاهَ** (Job 4, 2) **نِيلَاءِيْ**
لَمْزِيَا **هَفَتَه** (Gen. 19, 11) **تَبَأْ إِلَيْكَ وَتَلَاهَ** (Job 4, 5)
اصله **وَتَلَاهَ وَنَلَاءِيْ مَزَرِيْم** (Ex. 7, 18) **أَتْ بَلْ تَلَاهَ**
هَلَاهَ وَهَلَاهَ وَنَلَاءِيْ مَزَرِيْم (ib. 18, 8) **وَمَاهَ هَلَاهَيْتِكَ** (Mic. 6, 3) **أَرْ عَتَهَ**
هَلَاهَيْتِكَ (Job 16, 7) **مَلَاهَ**

ذوات الهاء و منهم من قال على بن عليكم كلاؤ شميم
 مطل و الأرض كلأة وبوله (Hag. 1, 10) آدنى مشه كلآم
 (Num. 11, 28) نور ممكلة زآن (Hab. 3, 17) ممكلاوة
 زآن (ib. 40, 12) لا تكلأ رحمسك مني (Ps. 78, 70)
 وهذا مذهب ذوات الالف الهاء التي في ممكلة ليست
 للتأنيث بل هي لام الفعل كتبت في موضع الالف والجمع
 ممكلاوة زآن ومن هذا كل (sic!) ولا آzia (Ps. 88, 9)
 الواو كتبت موضع الالف التي هي لام الفعل فافهم
 بنا بنا بنية بي لا ودعتي أبنا (Job 32, 22) أبنا
 ولا ودعتني (Jes. 45, 4)

بسه بسها بسيتي اكسه אדם ערום פוקה דעה
 (Pr. 12, 23) וכוסה קלון ערום (ib. 16) כסוי עור תחש
 (Num. 4, 6) ועשית מבקשה (Ex. 26, 14) ותקח הצעיר
 (Lev. 16, 13) ובסקה ענן הקטרת (Gen. 24, 65)
 אל הכם על עונם (Neh. 3, 37) ויבכם הענן (Ex. 24, 15)
 ובסקה בעפר (Lev. 17, 13) ואמרו להרים בטוננו (Hos. 10, 8)
 תחומות יבסימו (Ex. 15, 5) جاء على الاصل بالباء التي
 هي لام الفعل والاصل في السين التشدید فأسقط
 استخفافاً وأظنهما كرهنوا الخروج في هذه الكلمة من
 الشرك الى الْحَلَم فقالوا يبسימו وليس يقولوا (sic!) يبسינו
 على العادة في الواو التي ربما أتت بعد ميم الجمع

והדרו כלם יְבָלִיּוֹן (Job 33, 21) (Jes. 31, 3) יְבָל בְּשַׁרו מֶרְאֵי
כְּלִיּוֹן חֲרוֹזֵן (Ex. 11, 13) (Jes. 10, 22) בְּלֵה אַתָּה עֹשֶׂה (Ex. 11, 13)
כְּלֵה לְהַשְׁעוֹתך נֶפֶשִׁי (Ps. 119, 81) נְכֻסֶּה וּגְמַלְתָּה
נֶפֶשִׁי (Ps. 84, 3) וּמִן הַזָּהָרְעָנִי וְתָבֵל דָוד הַמֶּלֶךְ
לְקַנְתָּה עַלְיָה בְּנִיתָה תְּقִילָה וְלֹא כְּלִיָּה אַתָּה
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (Num. 25, 11) וְאַכְלָל אָוֹתָם בְּאָפִי (Ex. 43, 8)
וַיַּהַר אָפִי בְּחַם וְאַכְלָם (Ex. 32, 10) מְכֻלּוֹת עַיִנִים
לְכֻלּוֹת אֶת עַיִנִיךְ (I Sam. 2, 33) (Lev. 26, 16) וְالثָנָוי
בְּלֵה כְּלִיָּה וְתָבֵל כָּל עַבְדָת (Ex. 39, 32) אֶחָלָה וְתָבֵל
וְתָבֵל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְׁבָת (Gen. 2, 2) וְתָבֵל לְהַשְׁקוֹתָו
וַיַּבְלֵל שְׁלֹמֶה אֶת הַבַּיִת וַיַּבְלֵל (I Reg. 6, 14) (ib. 24, 19)
בַּיּוֹם בְּלוֹתָה מִשֵּׁה (Num. 7, 1) כִּי תָבֵל לְעֶשֶׂר (Deut. 26, 12)
וְالֹּذַי לֹم יִסְמֶן فָاعַלְךָ בְּלֵה כְּלִיָּה יְבָלָה בְּלֵוֹתָה דָוד
בֵן רִישֵׁי (Ps. 72, 20) וְالֹּעֲנֵדָה الثָּالָת אָסְטְעִמֵּל فִيهָה הַזָּהָרְעָנִי
אֶחָלָה עַלְיָה לְغַתְיִנְךָ בְּהָמָה וּבְאַלְפָךְ לְאַבְנָדָאל אַחֲדָהָמָה מִן
אֶלְחָרֵי עַלְיָה מִןְחָתָךְ פְּמַנְחָתָךְ מִןְחָתָךְ קָאֵל בְּלִיָּהוּ (sic!) רְגָלִי
אֲשֶׁר בְּלִיהָנִי הַיּוֹם הַזָּהָרְעָנִי (I Sam. 119, 101) (Ps. 119, 33)
לֹא יְבָלָה מִמֶּךָ (Gen. 28, 6) וַיִּמְكַן אֶת יְכוֹן מִן הַזָּהָרְעָנִי
וְאֶת בְּנֵיָה בְּלֵוֹתָה בַּבַּיִת (I Sam. 6, 10) فְּהַזָּהָרְעָנִי מִזְהָב

a) A الثالثة.

(Ez. 13, 22) **וְנִכְאָה** לְבָב לְמֹותָת (Ps. 109, 16) **צַיּוֹם**
בְּחִים וְנִכְאָה (Dan. 11, 30) **וְاعַלְמָן חֲלֵקָאִים** (Ps. 10, 10)
كَلْمَتَان^a فِي الْمَكْتُوبِ فَيُمْكِنُ لِذَلِكَ أَنْ يَكُونَ مِنْ هَذَا
الاَصْل عَلَى ذَنْة بَلْيَم دَلِيم دَوِيم رَوِيم يَفِيم وَاحِدَهَا كَأَاه
مُثْلَبَلْهَ دَوَهَ رَوَهَ يَفَاهَ

كَبَّهَ كَبِيرَيِّي كَفْشَتَهَ كَبَّوَ (Jes. 43, 17) **لَا تَكَبَّهَ**
وَالشَّقِيلْ كَبَّهَ وَلَا تَكَبَّهَ أَتَ نَرْ يَشَرَّاَلْ
وَكَبَّوَ أَتَ نَحْلَتَي (II Sam. 14, 7) (II Sam. 21, 17)
أَتَ الْأَحَبَّةَ (Cant. 8, 7)

كَهَهَ كَهَهَ كَهَهَيِّي كَهَهَ تَكَهَّهَ (Zech. 11, 17) **لَا كَهَهَهَ**
عَيْنُو (Deut. 34, 7) **وَهَبَهَيِّنْ عَيْنُو** (Gen. 27, 1) **وَتَكَهَّهَ مَكَعَمْ**
عَيْنُو (sic!) (Lev. 13, 6) **أَصْلَهَ وَتَكَهَّهَ كَهَهَ حَنَنَعَ** (Job 17, 7)
كَهَهَاتْ لَبَنَوَتْ (ib. 39) **وَمَعْنَى أَخْرَى وَلَا كَهَهَ بَمْ** (I Sam. 3, 13)

سَهَيِّتِي أَكَهَهَ مَكَهَهَ

كَوَهَ كَيْ تَلَكْ بَمَوْ أَشْ لَا تَكَوَهَ (Jes. 43, 2) **وَرَنَلِيَوْ**
لَا تَكَبُّونَهَ (Lev. 13, 24) **مَكَبُونَهَ أَشْ** (Pr. 6, 28) **كَبِيَّهَ**
تَحَتْ كَبِيَّهَ (Ex. 21, 25)

كَلَهَ فِي هَذَا الاَصْل ثَلَثْ معَانِي الْأَوَّلْ كَلَهَ وَأَتَمْ بَنِي
يَعْكَبْ لَا كَلِيَّهَمْ (Mal. 3, 6) **كَيْ لَا كَلُو رَحْمَيَوْ** (Lam. 3, 22)

الياء الاولى فاء الفعل والفاء بعدها^a عينه والياء بعدها
لامه والفاء الثانية عينه ايضا مكررة والياء بعدها لامه
مكررة فافهم والتقبيل يפה يفوتي נֶפֶח אֲנָפֶח יוֹפֶח חִיפֶח
בכسف ובذهب יופחו (Jer. 10, 4)

יראה יְרַא בַּיִם (Ex. 15, 4) אשר יְרִיתִי (Gen. 31, 51)
יראה יְרַא אָזְרָה יְרַא (Ex. 19, 13) ליראות במו אופל
יראה יְרַא אָזְרָה יְרַא (II Chr. 35, 23) ויאמר אלישע יְרַא נַיְר
נַיְר (Ps. 11, 2) והיורדים (Job 30, 19) ואני (Job 13, 17)
שלשת החצים צרה אָזְרָה (Sam. 20, 20) ויאמר אליהם חז
אלישע יְרַא נַיְר (II Reg. 13, 17) נַיְר (Sam. 31, 3) ומעני
המורדים (Ps. 64, 8) נַיְר (II Chr. 35, 23) וימצאוהו
הכהן (II Reg. 12, 3) נַיְרני ויאמר לי (Pr. 4, 4) הזרוני
ואני אחריש (Job 6, 24) ולא שמעתי לkal מורי (Pr. 5, 13)
להזרות ביום הטמיא (Lev. 14, 57) وليس يبعد من هذا
المعنى הזרז והגנו מלבד דבריו שקר (Jes. 59, 13) ومعنى
ثالث יזרה ומלקוש (Deut. 11, 14) ومن معناه את המורה
לצדקה (Joel. 2, 23)

כאה הַכָּאָה הַכָּאָה יְכָאָה יְכָאָה יְעַן הַכָּאָות לְבֵן צְדִיק

a) الثانية B.

ينه استعماله^a بالفعل الشديد هو نه هو نهي و ايش لآ
يُونَه (Ez. 18, 7) ولآ تونو ايش آت عموري (Lev. 25, 17)
هونو بر (Ez. 22, 7) لهونو تم (ib. 46, 18) وقيل ان يهود
منون (Pr. 29, 21) من هذا الاصل وهذا المعنى على ان
يكون الساكن الذين الذي بين الميم والنون فاء الفعل
والنون الاخيرة لاحقة وقيل ايضا ان العير هيونه (Zeph. 3, 1)
חרب هيونه (Jer. 46, 16) من هذا المعنى
يعاه يعاه يعرى يعاه برد (Jes. 28, 17) يوعاه ويقال ان
العيّام (Ex. 38, 3) منه

يفه يفه يفي ما يفي وما نعمة (Cant. 7, 7) ما
يفي فعميق (ib. 2) اييفه ييفه وييف بغردو (Ez. 31, 7)
ناقص على مذهب ويتبك منمو شبي (Num. 21, 1) وييفه
بسתר لبى (Job 31, 27) وأصله نيفه الساكن الذي بين
الياء والفاء هو فاء الفعل وهو في موضع الشين في ويتبك منمو
نطيفي بماء ماء (Ez. 16, 13) ناقص مثل وتبني
وابطي (ib. 24) وأصله وتبني مزيون مقبلل يوفي (Ps. 50, 2) يفه
عشريون (Ez. 31, 9) يفه آت رعيه (Cant. 6, 4) لشوا
ترنيفي (Ps. 45, 3) ومن هذا يفيفي مبني ادم (Jer. 4, 30)
ولكنه مكرر على مذهب تكريير ادم صوره حرف

a) A and B .

(Zeph. 3, 18) (II Sam. 20, 13) ومن هذا المعنى **נָגַע מִמּוֹעֵד**

נְפָעֵל و^قيبل ان **הָנֶה בְּרוֹחַ הַקְשָׁה** (Jes. 27, 8) فعل خفيف من هذا المعنى ابدللت فيه الهاء الاولى

من الياء

וְהָנֶה יָדָה וְדִוְתִּי יוֹהָה יְהוָה אֱלֹהָה (Jer. 50, 14) ويمكن

ان يكون **גָּמֹל יְהוָה הָנֶה** (Jes. 11, 8) من هذا المعنى

بهاء مبدللة من الياء وفي هذا المعنى فعل ثقيل **וְהָנֶה**

וְדִוְתִּי אֲנָגָה לְנֵזֶת אֶת קְרֻנוֹת הָגּוּם (Zech. 2, 4) وأعلم

ان **יְהוָה גּוֹרָל** (Joel 4, 3) ليس من هذا الاصل اذ لم يقل

יְהוָה בְּקַسְרָ اليָם على الوجه الصحيح المعروف وفي الاصل

فعل اخر ثقيل في معنى اخر قلبت فيه الياء واوا ساكنة

חֹזֶה הַוְדִירִי ونم **אָנָּי אָזְדָּה** (Job 40, 14) **וּמוֹדֶה וּזְבוֹב**

וְרוֹחָם (Pr. 28, 13) وبه **לְאֱלֹהִים תָּזְדָּה** (Ps. 50, 14)

וְאַפְתָּעָל בּוֹאָו מְהֻרְקָה וְהַתְּנוּהָ אֲשֶׁר חַטָּא עֲלָיה (Lev. 5, 5)

וְהַתְּנוּהָ אֲתַחֲתָם (Num. 5, 7) **وּמְعַנֵּי שָׁאלָת הַזָּהָה**

הַזָּקִינָה לְךָ אֱלֹהִים (Ps. 75, 2) **אָזְקָה בְּכָלִי נְבָל** (ib. 71, 22)

יוֹהָדו שָׁמָךְ גָּדוֹל (ib. 99, 3) **וּמִשְׁוְרִי אֲהֹזָבָנוּ** (7)

עַל כָּן עִמִּים יְהֹזֹזֶה (ib. 45, 18) **וְהַזָּהָה לְתַפְלָה** (Neh. 11, 17)

הַוְדוֹה לְהָ' כִּי טָוב (I Chr. 16, 34) **וּמְعַנֵּי רַابֵּעָה וְאַעֲמִידָה**

שְׁתִי תְּזִזְזָתָן גְּדוּלָתָה (Neh. 12, 31) **וְהַתְּזָזָה חֲשִׁינָה**

(ib. 38)

[*a* (Jes. 1, 6) טְרִיה טְרָה]

וְגַהֲן אָסְטְעֵמֶל הַזָּהָר אֶת-כִּילָא בְּבוֹא מִבְדָּלָה מִן-הַיָּמָם עַל-
מַה אָעַלְמַתְךָ אַנְפָא הַזָּהָר הַוְנִירִי אֲשֶׁר הַזָּהָר ה' (Lam. 1, 12)
כִּי ה' הַזָּהָר עַל רֹוב פְּשֻׁעָה (ib. 5, 1) נָאָכָס וְאָصָלָה
הַוְנִירִי אַזָּהָר תָּוָנָה עַד אֲנָה הַזָּהָר נְפִישִׁי (Job 19, 2)
קִאמְלָה הַזָּהָר אָמָר הַזָּהָר הַוְנִירִי הַוְנִינָה מַזָּהָר מְוּגָּם מַזָּהָר
מְוּגָּות יְגַזָּן וְאֲנָחָה (Jes. 35, 10) תָּוָנָה אָמָו (1)
וְالְמַנְفָעָל נְזָהָר נְוּגָּים נָאָכָס נְזָהָר נְוּגָּים נָאָכָס
בְּתוּלוֹתְיהָ נְוּגָּות (Lam. 1, 4) וְאָصָלָה נְוּגָּות וְאָלְדִּי מִעְנָה
אָדְפָעָל ^ה נְזָהָר מַاضִּיא כִּאמְלָא נְוּגָּתוֹי נְוּגָּיו או נְוּגָּנוֹ עַל-
הַנְּقָصָן הַגְּהָרִי נְזָהָר נְזָהָר וְאָדְפָעָל המְسִתְכִּיבָל אַזָּהָר
יוֹנָה וְוָנוֹ תָּוָנָה הַזָּהָר אָמָר וּמְסִדְרָה הַזָּהָר הַוְנִירִי הַוְנִינָה
וּבִמְקָן אֲנָן יִכְּסֹן לְעֵגָה בְּנֵי אִישׁ (Lam. 3, 33) מִן-הַזָּהָר
אֶת-אָכְלָל וְהַזָּהָר אַלְפָה אַלְפָה נְזָהָר לְעֵגָה בְּנֵי אִישׁ יָמָם
וְאַלְפָיָס עַל-יָמָה יְגַהֲן וְגַהֲן אַיְגָה יְגַהֲן לְעֵגָה בְּנֵי אִישׁ יָמָם
הַאֲסִטְבָּלָה السָּאָקָנָה מִנְדָּגָמָה فְּיַיָּמָה הַיָּמָם הַיָּמָם
הַאֲסִטְבָּלָה הַנְּאָקָנָה فְּיַיָּמָה וְיַיָּמָה (Nah. 1, 4) וַיַּחַל לְעַזְבָּן
כְּמָא אָעַלְמַתְךָ הַנְּאָקָנָה فְּיַיָּמָה וְיַיָּמָה (Gen. 8, 10)
וְמִעְנָה אַخֲרֵי הַזָּהָר הַזָּהָר הַוְנִירִי וְהַפְּעָל
הַזָּהָר לְמִיסְמָמָה מְאֻלָּה מְתַלָּה סְוָא כְּאַשְׁר הַזָּהָר מִן-הַמְּסִלָּה

- a) B only. b) A and B **افعل**.

حَرَّة (Job 30, 30) فليمس من هذا الاصل اعني حرة
فاعلمه

حشة حشة حشوي أحشة فن الحشة مني (Ps. 28, 1)
عث لخشوت وقت لذكر (Ecc. 3, 7) والشغيل الحشيشي
معولم (Jes. 57, 11) أحشة هلأ اني ماحشة (Jes. 42, 14)
واهم ماحشيم (Jud. 18, 9) نم اني يدعشي الحشون (II Reg. 2, 3)
حثة حثة التروي بنيقة ايش اش بهيكو (Pr. 6, 27)
بي نحاليم اتها حوشة عل راسو (Pr. 25, 22) لحثوت
اش ميكود (Lev. 16, 12) لکھ ملأ بنيقة (Jes. 30, 14)
ومعنى ثانى في الاصل الحشة التروي بنيقة ويصرح
ماهال (Ps. 52, 7) على مثل يفرة اشكوه ومنه بفتح
نعرة بمثين (Pr. 17, 10) اصله تحرثة خفيف وليس
هاتان كلمتان من حثة وبنيقة كما ظن قوم
طوة طوة طوية اطوة يتوه طوة طوة طوه طوه
طوه طوي طويقة طوه ات العويم (Ex. 35, 26) ويبياوا
مطوه (ib. 25)

تحة هرخك بمطحني كشت (Gen. 21, 16) يمكن ان
تكون هذه الواو مبدللة من الهاء على سائر عادتهم
في حروف اللبين وهو ثقيل والقياس عليه طحة طحيري
اطحة مطحوي مطحوم بمطحني كشت (Gen. 21, 16)
طעה الطعة الطعوي مطعة الطسو ات عمي (Ez. 13, 10)

والانفعال **נָחָזָה** نھازتي **וְנָחָזָה** **וּנְחַזֵּן** لاربع روحות
السماء (Dan. 11, 4) اصله **וּנְחַזֵּחַ** فافهم

חֲקָה **חֲקָה** حکوتی **מִחֲקָה** **חֲקָה** ماضی **חֲקִירִי** **וְחֲקָה**
מִחֲקָה بيت يسرائيل^a **מִחֲקָה** على الكور (Ez. 8, 10) على
شرسي رגלי **תְּתַקֵּחַ** (Job 13, 27) فليس من هذا الاصل
וְחַקּוֹתָה **עַלְיהָ** (Jes. 30, 8) **וְעַל** **סְפִר חֲקָה** (Ez. 4, 1) **חֲקַת**
הַתּוֹרָה (Num. 19, 2) **فَاعْلِمْهُ**

חֶרֶה **וְחֶרֶה אֲפִי** (Deut. 31, 17) **פָּנָן** **וְחֶרֶה אֲפִי הָה'** אלהיوك
ويتبرأ (ib. 6, 15) **וַיַּהַר אֲפִי הָה'** (Ex. 4, 14) **וְהַעֲצָמוֹת יְחִרּוּ**
(Job 19, 11) انفعال وأحسب **וַיַּהַר עַלְיוֹ אֲפִי** (Ez. 24, 10)
לִמְخַלְפָתָה **וַיַּהַר אֲפִי הָה'** (Ex. 4, 14) **וַיַּהַר אֲפִי בְּהָם** (ib. 32, 10)
وغيرهما^b فعلا ثقليا في هذا المعنى من **הַחֶרֶה** الحريري
واصله **וְחֶרֶה** وكان الوجه فيه **וַיַּהַר** مثل **וַיִּפְרַר** **אֶת עַמוֹ**
מֵאָד (Ps. 105, 24) **וְאַصְحָבָה** ويمكن ان يكون **אֶל** **תְּתַחַר**
בְּמַרְעִים (Ps. 37, 1) من هذا المعنى ويكون اصله **תְּתַחַרְהָ** مثل
תְּתַגְּרָה (II Reg. 14, 10) ويمكن ان يكون من **וְאַיר** **תְּתַחַרְהָ**
אֶת הַסּוּסִים (Jer. 12, 5) **כִּי אַתָּה מִתְּחַרְהָ בָּאָרֶן** (Jer. 22, 15)
وهذا الاصل من اربعة^c احرف تحرها فإن كان منه فهو
ناقص الحرف الرابع **וְאַמְّא** **וְחֶרֶה** **נְחַשְׁתָה** (Ez. 24, 11) **וְעַצְמִי**

a) A, B and C .אנשׁוּ.

b) .وغيرها .

c) B .اربع .

חִסָּה וְחִסָּה בּוֹ (Ps. 64, 11) אֲחִסָּה בְּסֶתֶר כְּנֵפִיךְ סֶלֶה
 בְּצֶל כְּנֵפִיךְ יְחִסּוּן (ib. 36, 8) צָור חִסָּיו בּוֹ
 בְּאֹו חִסָּו (ib. 61, 5) כִּי בְּךָ חִסָּה נֶפֶשָׁי (Deut. 32, 37)
 בְּצֶלִי (Jes. 25, 4) מִחְקָה מֹזְרָם (Jud. 9, 15) לְחִסּוֹת תְּחִתָּה
 כְּנֵפּוֹ (Ps. 5, 12) וַיִּשְׁמַחוּ בְּלֵדָה חִסָּי בְּךָ (Ruth 2, 12)
 מְוַשְׁיעַ חִסָּים (ib. 17, 7)

חִפָּה חִפָּה חִפּוּיִךְ אֲחִיפָּה וְחִפּוּ רָאשִׁים (Jer. 14, 3) וְרָאשִׁים
 לוֹ חִפּוּ (ib. 30 II) אֲבָל וְחִפּוּ רָאשִׁים (Esth. 6, 12) Sam. 15, 30 II
 וְالְתִּقְיֵל חִפָּה עַצְיִם בְּרוֹשִׁים (Chr. 3, 5 II) וְחִפָּה וְחִבָּתָה
 גִּחְפּוּ וְחִפָּה כְּנֵפִי יוֹנָה גִּחְפָּה בְּכָסָף (Ps. 68, 14) מֵתָל
 המְذֻכָּר سְעוֹא אֶלָּא אֶל הַהְמָאָם فְּיַד המְذֻכָּר לְאַמְלָא הַמְלָא
 המְוֹנֵת הַמְּאָמָר תְּאַנְיֵית וְאֶסְלָל גִּחְפָּה בְּכָסָף גִּחְפָּה וְאֶל אַרְדָּת
 המְנֻפָּע قָלַת גִּחְפָּה בְּסֶגֶל גִּחְפִּים

חִצָּה אֲשֶׁר חִצָּה מֹשֶׁה (Num. 31, 42) וְחִצִּיתָה אֶת מֶלֶכְךָ
 עד צוֹאָר וְחִצָּה (ib. 27) Jes. 30, 28) לֹא יָחִיצוּ יְמִיהם
 (Ps. 55, 24) יְחִיצוּהוּ בֵּין בְּנָעֲנִים (Job 40, 30) וְחִיצוּ אֶת
 כְּסָפוֹ (Ex. 21, 35) וְחִיצוּ אֶת הַיְלָדִים (Gen. 33, 1) אֶסְלָה
 וְיִחְצָאת וְكָان הַוְגָהָה וְיִחְצַץ לְוָא הַקָּאָם וְתָהִי הַמִּחְצָה
 (Lev. 6, 13) מִחְצִיָּתָה בְּבָקָר וּמִחְצִיָּתָה בְּעַרְבָּה (Num. 31, 36)
 חִצָּתָה הַוְרָעָה הַעֲוֹרָה (Ex. 26, 12) חִצָּתָה לִילָּה (Ps. 119, 62)

Chr. 21, 15) **וְאַתָּה פְּחִילֹאֵיךְ** (Deut. 29, 21) **וְאַנִּי בְּחִילּוֹתֶם לְבּוֹשֵׁי שָׁק** (Ps. 85, 13) **וַיַּצֵּר לְאָמְנוֹן לְחִילָּוֹת** (ib. 6) (II Sam. 13, 2) **שָׁכֵב עַל מִשְׁכָּבךְ וְהַתְּחַלֵּל** (ib. 5) **וַיִּתְּחַלֵּל** (ib. 6) **וְתַּقְּיִלֵּל הַחִילָּה** **הַחִילִיתִי הַכּוֹתֶךָ** (Mic. 6, 13) **וַיְחַלֵּה מִחְלָה** **חִילָּה חֲלֵי הַחִילָּה כִּי הַחִילָּתִי**^a (II Chr. 35, 23) **فَعَلَ** **لֹم יִסְׂמֵן فَاعַלְه֙** **וְלוֹلָا** **مִكְּאָן** **الْحَام** **לְكָافֵת** **ضִّמְתָּהּ** **فِي** **الْهَاء** **عَلَى الْوَجْهِ** **الْمُعْرُوفِ** **וַיְחַלֵּה** **מִחְלָה** **חִילָּה** **חִילָּתִה** **וְתַּقְּיִלֵּל** **אַخֲרֵחֶלֶת** **אֲשֶׁר** **חֶלֶת** **הָ'** **בְּהָ'** (Deut. 29, 21) **גַּם** **אַתָּה** **חֶלֶתִה** **כִּמְנוּ** (Jes. 14, 10) **וַיְחַלֵּה** **מִחְלָה** **وְفِي** **الْأَصْلِ** **مَعْنֵי** **אַخֲרֵחֶלֶת** **נָא** **אַת** **פָּנֵי** **הָ'** (I Reg. 13, 6) **וּפָנֵי** **הָ'** **לֹא** **חֶלֶתִי** (I Sam. 13, 12) **חֶלֶתְנָא** **פָּנֵי אֶל** (Mal. 1, 9) **רַבִּים** **וַיְחַלְוּ** **פָנֵי** **נְדִיבָ** (Pr. 19, 6) **וַיְחַלֵּל** **מֹשֶׁה** (Ex. 32, 11) **וְאָصֵלָה** **וַיְמַלֵּה** **וְקַذְלֵק** **חֶלֶתְנָא** **אַת** **פָנֵי** **הָ'** (I Reg. 13, 6) **אָصֵלָה** **חֶלֶתִה** **חֶנֶּה** **קְרִיט** **חֶנֶּה** **דָוד** (Jes. 29, 1) **וְחֶנֶּתי** **כְּדוּר** **עַלְיךָ** **אִם** **פְּחַנְגָה** **עַלְיָה** **מְחַנְגָה** (Ps. 27, 3) **וְיִחְנֹן** **שֵׁם** **יִשְׂרָאֵל** **וְחֶנֶּה** **עַל** **הָעִיר** (II Sam. 12, 28) **חֶזְנָה** **מֶלֶךְ** **הָ'** (Ex. 19, 2) **פּוֹרֵץ** **עַצְמוֹת** **חֹזֶןָה** (ib. 53, 6) **וְאַמְּאָ** **מִהְרַגְחַנְתָּה** **فְּبֻעִיד** **מִן** **הַזְּדָבָחָה** **אֲזַלְמָה** **אֲזַלְמָה** **לֹמ** **יִقְלֵל** **מָה** **נְחַנָּת** **מָשֵׁל** **גְּלִיאָת** **נְבִנָּתָה**

חיָות הַנֶּה (Ex. 1, 19) מִחְקַקְתָּא נַאֲכָסَا וְאַחֲדֵהָ קָרְבָּה חַפְּיִינָא
 נַאֲכָסָא וְלַתְּقִילָּה הַנֶּה קָרְבָּה ה' אֹתוֹ (Jos. 14, 10) וְאַוְתָּה
 קָרְבָּה יְהִוִּיתָא (Jud. 8, 19) קָרְבָּה יְהִוָּתָם אַוְתָּם (Num. 22, 33) בְּקָרְבָּה
 אַוְתָּם (Jos. 9, 20) אַתְּבָּה קָרְבָּה לְקָרְבָּה רֹוח שְׁפָלִים
 (Jes. 57, 15) וְלַקָּרְבָּה לְבָנְדָכוֹם (ib.) וְתַכְּיִלָּה אַחֲרָה
 (Num. 31, 15) וְנַפְשׁוֹ לֹא קָרְבָּה (Ps. 22, 30) קָרְבָּה יְהִוָּתָם כָּל נַקְבָּה (I)
 אֲשֶׁר קָרְבָּה מְנִשִּׁי וּבְשָׁ גָּלְעָד (Jud. 21, 14) מְכַשֵּׁה לֹא
 קָרְבָּה (Ex. 22, 17) מְמִות וּמְתִיבָּה (Sam. 2, 6) לְתִיזָּה
 וּרְעָה (Ps. 33, 19) וְלַתְּיִוָּתָם בְּרֻעָב (Gen. 7, 3)
 חַכָּה קָרְבָּה קָרְבָּה אֲתָה אֲשֶׁרְיו כָּל חֹזְבָּיו לו (Jes. 30, 18)
 וְלַתְּכִילָּה אֶת אַיּוֹב (Job 32, 4) בְּקָרְבָּה לְה' (Jes. 8, 17)
 וְלִבְנָן בְּקָרְבָּה ה' לְחַנְכָּם (ib. 30, 18) אֲשֶׁרְיו קָרְבָּה וּגְנִיעָה
 (Job 3, 21) קָמְהַכִּים לְמוֹתָה וְאוֹנוֹנוֹ (Dan. 12, 12)
 חַלְהָ כִּי קָרְבָּה וּזְהֻוק (Jes. 39, 1) כִּי קָרְבָּה הַיּוֹם שֶׁלֶשָּׁה
 (Jes. 30, 13) I וְקָרְבָּה וּהִוִּיטָה כָּאֶחָד הָאָדָם (Jud. 16, 7)
 יְהִלָּה וּנְיְהִלָּה אַסָּא (Chr. 16, 12) II הַנֶּה אֲבִיךָ חֹלֶה
 וְאַזְן חֹלֶה מִכְמָ עַלִי (Sam. 22, 8) I כִּי חֹולֶת
 אֲחַבָּה אָנָי (Cant. 2, 5) גַּם כָּל קָרְבָּי (Deut. 28, 61) אֲכָנָן
 קָרְבָּנוּ הוּא נְשָׂא (Jes. 53, 4) וַיַּרְא אֶפְרַיִם אֶת קָרְבָּיו
 (Hos. 5, 13) נְהִוָּתָה וּנְקָרְבָּתָה (Dan. 8, 27) וְלֹא נְחַלֵּן עַל
 שְׁבָר יוֹסֵף (Am. 6, 6) וְאַתָּה קָרְבָּלִים רַבִּים בְּקָטְלָה מְעַיד

כחמה (Cant. 6, 10) מִן הַזֶּה הַפְּרָבָב לֹאֵת מִן בָּרוּךְ
 מללו (Job 33, 3) יְהִבְרֵר (Dan. 12, 10) וְכַדְלֵךְ חֲרֵבִים
 לֹאֵת מִן חֲרֵבִי עַד (Hab. 3, 6) וּמִנּוּ מִרְאִים לֹאֵת מִן
 מִרְאִים (Num. 9, 11) וַיְמִבְרֵר (Ex. 1, 14) אֶלְאֶنְרָאֵם אֶל
 תשׁדֵּד וַיַּמְכִן אֲنַיְּקֹון אַיְּضָא מִן הַזֶּה הַפְּרָבָב שֶׁר שְׁרִים
 מִן כֵּי תְשַׁפְּרֵר עַלְינּוּ נִמְהָרָה (Num. 16, 13) וְשִׁבְיָה
 בְּהַזֶּה דָּוָם לְהָ' (Ps. 37, 7) יַظְהֵר אֵתָה מִן דָּמָה فִּי דָּוָם
 עַד הַגְּעֻנוּ (I Sam. 14, 9) לַתְשִׁדְידְּ אַמְּמִים סָובֵד דָמָה לְךָ
 דָוָדי (Cant. 2, 17) יַظְהֵר אֵתָה מִן וְסַבְבָּבְ בֵּית אֵל (I Sam. 7, 16)
 אֲגָף סָבוּ צִוְּן (Ps. 48, 13) יַסְבֵּב אֹתוֹ (I Reg. 7, 23) יַظְהֵר
 אֵתָה מִן וְסַבְבָּבְ בֵּית אֵל (I Sam. 7, 16) [a] אֲגָף יַסְבֵּב עַלְיָהָרְבָּנוּ
 יַרְגְּנוּ (Job 16, 13) וְתַרְזֵן לְשׁוֹן אַלְמָם (Jes. 35, 6) יַظְהֵר אֵתָה מִן רַגְּנִין
 יַרְגְּנוּ (Ps. 132, 16) פְּרַגְּנוּ וַיְשִׁבְיָה סָלָע (Jes. 42, 11) יַלְקֵךְ בְּלָשָׁנוּ
 יַלְקֵךְ (Jud. 7, 5) יַظְהֵר אֵתָה מִן הַמְּלָקְקִים (Jud. 7, 6) פְּרַגְּנוּ וְחַכְלָבִים
 יַלְקֵךְ (I Reg. 21, 19) המשְׁדֵּד וּמִתְּלֵל הַזֶּה קַثְיֵר فִּי הַעֲבָרָאִי מִן
 בְּקַחְתֵּן דְּזָוָתְ המְתִלְיִן בְּקַחְתֵּן מְסֻתְּכָסָא וְגַדְתֵּהָא صַחְיִיכָה עַלְיָהָ
 מָאַדְרָתָה גְּלַהְתֵּהָא قַלְתֵּהָא חַיְהָא נָאכָס חַיְים קָאַמְלָא וְאַמְּאָה גְּמַע אַדְמָ
 אַשְּׁר חַי (Gen. 5, 5) וְהַחַיְהָא אַלְלָבָנוּ (Ecc. 7, 2) פְּתַחְפִּיבָּנָא נָאכָס
 עַלְיָהָגָה הַמְּעוֹרָבָה הַנּוֹעַד הַלְּבִינָה הַלְּמָאָדָה תַּכוֹלָה חַיְים כֵּי

a) B only.

يُظَهِّر حُكْم اُصْلَهَا فِي جَمِيعِهَا أَوْ إِذَا اتَّصَلَتْ بِحُكْرَفِ وَذَلِكَ يَكُونُ إِذَا اجْتَمَعَ فِيهَا مُثَلَّانِ فَيَسْقُطُ أَحَدُهُمَا وَيَقُولُ الْوَاحِدُ مَقَامُ اثْنَيْنِ فَإِذَا جَمَعَ أَوْ وَصَلَ بِحُكْرَفِ رَدَّ إِلَى اُصْلَهِ بِإِدْغَامِ الْمُثَلَّ الْوَاحِدِ فِي الْثَّانِي الْمُشَدَّدِ مُثَلَّ حَوْ وَحَيْوَانِ الَّذِي فِي اُصْلَهِ حُرْفَانِ مِنْ حُرْفَ الْلَّيْنِ وَمُثَلَّ رَدَّ رَبِّيْرَبِّيْمِ رَبَّهِ الَّذِي فِي هُوْ مِنْ وَلَأَ رَبَّهِ بِشَمَنْ (Jes. 1, 6) فَتَّ فَهَيْمِ فَهَيْ مِنْ فَهَيْ مِنْ وَلَأَ رَبَّهِ بِشَمَنْ (Lev. 2, 6) وَبَفَتُوهَيْ لَهُمْ (Ez. 13, 19) كَنْ كَنِيمِ كَنِيْ مِنْ كَنِيْنَهِ كَفَوْ (Jes. 34, 15) عَمْ عَمِيمِ عَمِيْ مِنْ بَعْمِيمِيْكِ (Jud. 5, 14) عَمِيمِيْهِ الْأَرْضِ (Neh. 9, 24) سَفِ سَفِيْمِ سَفِيْ مِنْ هَسْتُوكَهِ بَكِيْتَ أَلْهَيِ (Ps. 84, 11) كَلْ بَلِيمِ مِنْ كَلِيلِ وَهَرَبَوْ (Jes. 19, 6) حَنْ حَنِيمِ مِنْ هَمُونْ حَوْنَجِ (Jos. 9, 12) (وَحَوْنَجِيْمِ) (I Sam. 30, 16) حَمْ حَمِيدُونُو أَوْهُو (Ps. 42, 5) أَشَرْ بَنْدِيكِ حَمِيمِ (Job 37, 17) مِنْ وَرَحَمَمِ (Job 31, 20) حَتْ حَوكِ حَكِيمِ مِنْ هَهُوكِيْمِ هَهُوكِيْ أَونِ (Jes. 10, 1) حَتْ مَرْدَكِ (Jer. 50, 2) هَمَهِ حَفِيمِ (Jer. 46, 5) مِنْ تَرَاؤِ حَفَتِ لَبَ لَبِيِّ مِنْ لَبَبِ إَلَّا إَلَّامِ مِنْ وَنَسُو هَزَلَلِيْمِ (Job 6, 21) هَلِ عَوْلَمِ (Deut. 13, 17) عَلِ تَلَمِ (Cant. 4, 6) مِنْ هَرِ نَبَهِ وَتَلَلَلِ (Ez. 17, 22) فَهِ وَرَشَعِ (Job 9, 22) يَوْنَتِي فَمَهَيِّ (Cant. 5, 2) وَهَيْوَ حَمِيمِ (Ex. 26, 24) مِنْ حَمِيمِهِ وَأَمَا فَمِيمِ الْمَخَفَفِ فَهُوْ فَعِيلِ مِنْ حَمِيمِهِ وَكَذَلِكَ وَبَرِ لَبَبِ (Ps. 24, 4) لَبَرِيِّ لَبَبِ (Ps. 73, 1) بَرَهِ

נראה אליו (Dan. 8, 1) ובחֹזֶה יעדו הַחֹזֶה (II Chr. 9, 29) חֹזֶות קשה (Jes. 21, 2) וمعنى آخر בית אבנים וְחֹזֶה (Job 8, 17) וְעַם שָׁאֵל עשינו חֹזֶה (Jes. 28, 15) וְאִמְّא מְחֹזֶה חפצים (Ps. 107, 30) فְּלִיסָס מן הַדָּא האصل כְּمָא ظָنָן قָוָם חַיָּה וְחַיָּה בְּהַمִּים (Deut. 30, 16) וְחַיָּה וְרַבְבוֹת בְּגַלְלָךְ וְחַיָּה אתה וביתך (Jer. 38, 17) וְחַיָּה נפשي בגַּלְלָךְ חַיָּוּ מִן הָאָנָשִׁים (Num. 14, 38) לֹא אָמוֹת כִּי אֲחַיָּה (Gen. 12, 13) אֲלִמְנוֹת חַיָּה (II Sam. 20, 3) وقد جرى قولهم في هذا الاصل بإسقاط الهاء مع كثرة الاستعمال فقالوا כָל יְמֵי אָדָם אֲשֶׁר חַי (Gen. 5, 5) וְחַי בְּהַמִּים (Lev. 18, 5) وأصلهما אֲשֶׁר חַיָּה וְחַיָּה בְּהַמִּים וְقָالְוָا וְאִם בַּת הִיא וְחַיָּה (Ex. 1, 16) וְאֲلָصֶל וְחַיָּה لكن لما قالوا في ماضي المذكور بإسقاط لام الفعل قالوا في ماضي المؤتث ايضا بإسقاطها والمذهب في וְחַיָּה וְחַיָּה كالذهب الذي اعلمتك في וְחַיָּה וְחַיָּה فاعلمه والنعت ناقصا כִּי אֵין נְבוֹת חַי (I Reg. 21, 15) وقد جاء الاسم ايضا ناقصا חַי פְּרֻעָה (Gen. 42, 15, 16) وְאַלְמָנָה ان واحد העודים חַיִם (Ex. 4, 18) כִּי אֵין נְבוֹת חַי וְוְאַחֲד מוֹת וְחַיִם (Pr. 18, 21) חַי פְּרֻעָה ويجب ان تعلم ايضا ان חַיִם كامل لتشديده الياء [وان לְנֶפֶשׁ חַיָּה (7) (Gen. 2, 7) كامل لتشديده الياء^a] وفي العبراني احاد من الافعال ناقصة

a) B only.

היא מעוֹכֶם (Neh. 8, 10) מִן הַזֶּה אָבֵלָת הַוָּאוֹ מִן
הַהְאֵם

חֹווֹתָה חֹווֹתִי יְחֹווֹתָה דָּעַת (Ps. 19, 3) אֲמֹתָה דָּעַי אֲפָר
אָנָּי (Job 32, 10) כָּתָר לֵי זְעִיר וְאַחֲנָק (Job 36, 2) אֲחֲנָק
שְׁמַעַ לֵי (ib. 32, 6) מְחֻזָּותָה דָּעַי אַתָּבָם (ib. 15, 17) וְאַעֲלָם
אָנָּן וְאַחֲנָתִי בָּאָנוֹנִים (ib. 13, 17) מְתַלְּדָה וְחֹווֹתִי בָּאָנוֹנִים
אַלְפָ נְטָقָ בָּהָה فִّي مָوֹضָع הַהְאֵם כְּمָא אַעֲלַמְתָּكָה فִّי אַوְלָהָקָבָב
(II Sam. 14, 11) וְהַעֲלָמָה תַּכְּבִּיל מְתַלְּדָה אַרְבָּה מְתַרְבָּת
וְהַقְּיָאָס עַלְיָהָה חֹווֹתָה חֹווֹתִי יְחֹווֹתָה מְחֻזָּה וְלָם הַפְּעָל
סָاقְתָּה מִן אַחֲנָתִי וְכֵד יְقָאֵל אַתָּה לִיְסָ מִן הַזֶּה אָבֵלָת
וְתַכְּבִּיל אַלְפָ נְטָقָ בָּהָה אַסְלָה

חֹווֹתָה כִּי חֹווֹתָה נְקָם (Ps. 58, 11) וּזה חֹווֹתִי וְאַסְפָּרָה
אָנָּי (Job 15, 17) חֹן אַתָּם כָּלְכָם חֹווֹתָם (ib. 27, 12) אֲשֶׁר אָנָּי
אַחֲנָתָה לֵי (ib. 19, 27) רַמָּה יְדַק בְּלִי יְחֹוֹן (Jes. 26, 11)
וְתַחַזְבָּ צִוְּן עַיְנָנוּ (Mic. 4, 11) בְּאַפְתָּחָה לְמִקְان הַחְاء פְּקַדְיִיר^{a)} מָא
יְחַלֵּף בָּהָה הַוְגָהָה המְعֹרָב וְכֵדֶלֶת שְׁמָאָל בְּעַשְׂוָתוֹ
וְלֹא אַחֲנָז (Job 23, 9) לְעוֹלָה מָה הָשָׁאָה לְכָאָתָה אַלְפָ
פְּתַחַתָּה וְהָמָא נָאָכָסָן וְאַסְלָהָמָא וְתַחַתָּה בְּצִוְּן וְלֹא אַחֲנָתָה
חֹוֹן לְוָה (ib. 33, 15) בְּמְחֻזָּה לְאָמָר (Gen. 15, 1) חֹוֹן

a) MSS. فَكَثِيرًا.

9) (Jer. 31, 9) وييمكن ان يكون من هذا المعنى ومجازاً
 كرها (Job 37, 9) ومعنى اخر في الاصل يزراه ارثي ورباعي
 زريث (Ps. 139, 3) وتنقيل اخر في هذا المعنى هي زراة الزيثي
 توراه وفِرْجِيْ حِيل لِمَلْحَمَه (II Sam. 22, 40)

حَبَّهَ حَبِيْ بِقَمِعَتِ رَنَعَ (Jes. 26, 20) مثل دَكِيْ شَبِيْ وشَمَ
 حَبِيْزُونَ عَزَّوَ (Hab. 3, 4) اسم ^a وقيل ان بَطْلَ يَدِيْ هَبِيْأَنِي
 (Jes. 49, 2) هَنَّهَا هَوَى نَحَبَّأَ (I Sam. 10, 22) ونَحَبَّأَ الْأَرْدَمَ
 (Gen. 3, 8) مَكْلُولَ الْمَحَبَّوْيَاتِ (I Sam. 23, 23) من هذا
 الاصل ولكن الالف ابدلته من الهاء ^b وجرى الاستعمال بها
 واعلم ان بَيْ هَبِيْأَنَّهَ (Jos. 6, 17) خارج عن القياس
 وكان الوجه فيه والقياس بَيْ هَبِيْأَنَّهَ ان كان من ذوات
 الالف او بَيْ هَبِيْأَنَّهَ ان كان من ذوات الهاء التاء مبدلة
 من لام الفعل وأمّا هَبِيْأَنَّهَ فلام الفعل بعينها مثبتة
 فيه ملفوظ بها فما أدرى للتااء معنى فلذلك قلت اذنه
 شاذ خارج عن القياس والله اعلم

حَرَّهَ حَرَّهَ حَرِيْتِي وَيَمَّكَرَ وَتَرَوَ (Ex. 18, 9) اصله وَيَهَرَهَ
 والتنقيل حَرَّهَ حَرِيْتِي تمثيله بشمالة آتٍ فَنِيرَ (Ps. 21, 7)
 ويقال ان عَزَّوَ وَحَرَّهَ بِمَكْوَمِهِ (I Chr. 16, 27) بَيْ حَرَّهَ هَ'

a) In MSS. before مثل of preceding line an error on the part of H. to which Gikatilia (p. 76, ed. Nutt) in his translation calls attention. b) A الياء

هذا الأصل (Ps. 119, 9) **בעינויו לא יפו** (Job 11, 4) **לקחי זה אמא**

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לְאַבְרָהָם נְכַרֵּת הָעָרֶץ (Deut. 31, 16) כ' זֹנֶת אֶמֶм (Gen. 38, 24) זֹנֶת תָּמֵר בְּלַתְךָ (Hos. 2, 7) עֲתָה וַיַּנְדַּע פְּזִינּוֹתֶיהָ (Ez. 23, 43) וְתָלַךְ וַיַּפְּנַז גַּם הִיא (Jer. 3, 8) מְרוּב זֹנוֹגִי זֹנֶת (Nah. 3, 4) יִقְּלָל אֶת הַנּוּן הַשְׁנִינָה فִּي זֹנוֹגִי עֵין הַفָּعֵל מִקְרָרָה עַלְיָה מִזְכָּרָת فִּי חֹגְנִי (Ps. 5, 2) וְבָנָיו וּמְבָנָיו וּקְנָיו וּלְגָנָיו זְנוּת יְיָן וְתִירּוֹשׁ (Hos. 4, 11) וְאַחֲרִיךְ לֹא זֹנֶת (Ez. 16, 34) זֹנֶת וְשִׁقְיָלָה חֹזֶנה הַנְּנוּ וְלֹא יִפְרְצֹו (Hos. 4, 10) בֵּין אֶת יְשֻׁבֵּי יְרוּשָׁלָם^a (II Chr. 21, 11) וְרֹהֶה זֹרֶה זְרִיטִי תֹּוֹרֶה לְרוֹחָה (Ez. 5, 2) אֲשֶׁר זֹנֶת בְּרָחָת וּבְמֹזְרָה (Jes. 30, 24) תָּאֹרוּם בְּמֹזְרָה (Jer. 15, 7) וַיַּזְרַע עַל פְּנֵי הַמִּים (Ex. 32, 20) לֹא לְרוֹת וְלֹא לְהַכֵּר (Jer. 4, 11) וְשִׁقְיָלָה זֹרֶה זְרִיטִי אֶת כָּל שָׂאֵרִיתְךָ (Ez. 5, 10) זְרִיטִים לְכָל רֹוח (Jer. 49, 32) אֲשֶׁר זֹרֶה אֶת יְהוּדָה (Zech. 2, 2) וְזֹרֶם מַעֲבָר לְנֶהָר (I Reg. 14, 15) וְאַתֶּם אָזְרָה בְּגַנּוּם (Pr. 15, 7) מִזְרָה הַרְשָׁת (Pr. 1, 17) זֹרֶן דָּעַת (Lev. 26, 33) וְלֹזְרוֹתֶם בְּאֶרְצֹות (Ps. 106, 27) וְלוֹלָא אֶלְעָן מְשַׁדְּדָה וְאַתֶּם אָזְרָה בְּגַנּוּם (Lev. 26, 33) מִזְרָה יִשְׂרָאֵל יַקְבִּצְנוּ

a) MSS. יהודה.

הִזְהָרֶת הַזְּהָרֶת וְהַזְּהָרֶת
הַזְּהָרֶת וְהַזְּהָרֶת (Dan. 8, 27)

הַמְּהָרֶת הַמְּהָרֶת בְּהַמְּהָרֶת יְמִינֵךְ (Jes. 17, 12) אָזְכָרָה
אֱלֹהִים וְאֲלֹהִים (Ps. 77, 4) וְאֲלֹהִים יְחִמְרוּ מִימִין (ib. 46, 4)
מְדוֹעַ קֹול הַקְרִיה חֹמֶת (Reg. 1, 41) חֹמֶת נְכִילָה
חוֹמֶת עִיר חֹמֶת (ib. 22, 2) מְשֻׁלְבָה אַחֲסָב
חוֹמֶת נְסָבָה אֲלֵי הַזְּמָה, כַּדְלֵךְ בְּזָבָה אֲלֵי בְּזָבָה אֲבָבָה
נוֹם (5) וְבָבָה לְאָמִים (Ps. 65, 8)

חַרְחָה חַרְחָה עַמְלָה וַיְלָד אָוֹן (!sic) (Ps. 7, 15) הָאָנְכִי חַרְחָה
וְחַרְחָה וַיְלָדָת בֵּן (Num. 11, 12) וְחַרְחָה וַיְלָדָת בֵּן (Jud. 13, 3) וְחַרְחָה כִּי
חַרְחָה (Gen. 16, 4) חַרְחָה חַלְנוּ (Jes. 26, 18) וְפַחְרִין שְׁתִי
בְּנָוֹת לֹוט (Gen. 19, 36) פַּחְרִין חַשְׁשָׁה (Jes. 33, 11) אָצְלָה
פַּחְרִין וְפַּחְרִין וְתַלְדָה בֵּן (Gen. 30, 23) וְאָצְלָה וְפַּחְרִין הַנְּדָה
חַרְחָה (ib. 16, 11) וְחַרְחָה תְּבָקָע (II Reg. 8, 12) אַתְּ כָּל
חַרְחָה בְּקָע (ib. 15, 16) וְהַלְילָה אָמַר הַזְּרָה גַּבְרָה
לְקָאָן מְשֻׁדְּדָה וִימְקַדֵּן אֲנָן יִקְוֹן סְכָתָה מְשֻׁלְבָה הַזְּרָה
וְאָלָם סָاقְטָה עַצְבָּונָר וְחַרְגָּנָה (Gen. 3, 16) אֶשְׁם
נָאָכָס חַרְגָּנָה (Ruth 4, 13) קָאָמֵל

וְכָה זְכָה זְכָה מֵה זְכָה יְלָוד אִישָׁה (Job 25, 4) וְתַכְלֵיל
זְכָה מֵי יִאָמֵר זְכָה לְבִי (Pr. 20, 9) בָּמֵה זְכָה נָעָר

הזה מנה הויי הווים שוכבים (Jes. 56, 10)

זהה חיה חייתי אחיה לו לאב (II Sam. 7, 14) היה
הנה יד ה' חיה (Ex. 9, 3) היה חי חי, האصل חי חי חי
וقد قالوا אין אחיו ונבהו ותְהִרְא וְהַזְּגֵה בְּיָמֶיךָ
בְּנֹל וּבָמָا גָמָا بְעֵשֶׂה פְרָקָה וְפָרָקָה
וְפָרָקָה מֵוְהָרָה וְהָרָה (Lam. 3,37) وقالوا יְהִי בְּתַחֲפִיף
الياء استثقالا لشدتها مع كثرة الاستعمال وكان الوجه
فيها التشدد مثل ונבהו ותְהִרְא וּבָמָה רְדָה לְהַזְּגֵה المعروف
في الوقف والفصل כי הוא אמר יְהִי (Ps. 33, 9) לו יְהִי
(Ez. 16, 15) والاصل فيها على الكمال والسلامة من الاعتلال
ונאהיה ונבהיה ותְהִרְא יְהִי وقد استعمل هذا الاصل بواء في
هذا المعنى חיה חייתי ואתה חיה להם למלך (Neh. 6,6)
חיה נביר לאחיך (Gen. 27, 29) כי לשلن יאמר חיה
ארץ (Job 37, 6) ويمكن ان يكون من هذا المعنى דזה
על חיה (Ez. 7, 26) واعلم ان من قال חיה חייתי قال منه
תְהִרְא יְהִי لأنّه من ذوات الياء ومنهم من قال חיה חייתי
قال תְהִרְא יְהִי מקום שיפול העז שם יהוא (Ecc. 11, 3)
لأنّه من ذوات الواو ومنهم من كان يقول שם יהוא على
الاصل والكمال ولذلك كتب بالف والالف هي الهاء ألا ترى
كيف كتب יהוא ארץ (Job 37, 6) بالف وأنت لا تش肯 انه
مثل חיה נביר (Gen. 27, 29) المكتوب بهذه معنى آخر

אָשְׁלֵה כְּדִמְיוֹתֵינוּ עַל מִזְחֵב עֲבֹרוֹת וּמִרְדוֹת נֶגְמָה
שְׁמַרוֹן מֶלֶכָה בְּקַצְתָה (Hos. 10, 7) וְתַقְיֵיל מִה אָעִידֶךָ מִה
אָבְמָה לְךָ (Lam. 2,13) וּבֵיד הַנְּבִיאוֹם אָרְמָה (Hos.12,11)
וּמַעֲנֵי אַخֲרֵי אֶלְעָלָה וְגַמְרֵי אַמְדָה (ib. 4, 5) וְהַאֲשָׁם בְּדִמְיוֹן
יְמֵי אַלְכָה (Jes.38,10) כִּי נֶגְמָה כָּל עַם כְּנָעֵן (Zeph.1,11)
אַיְךְ נֶגְמָה אַשְׁקָלוֹן (Jer. 47, 5) וְאֹוֹמֵר אֹוי לֵי כִּי
נֶגְמֵי תְּבוּנָה (Jes. 6, 5) אָבְמָה יְדָמָה וְתַقְיֵיל فֵי הַזָּהָר
הַאֲיָש אֲשֶׁר כָּלָנוּ וְאֲשֶׁר דָמָה לָנוּ (II Sam. 21, 5) וְאַמָּא
וּנֶגְמָה שֵׁם כִּי ה' אֱלֹהֵינוּ בְּדָמָנוּ (Jer. 8, 14) פְּלִיסָה מִן
הַזָּהָר אֶלְעָלָה וּמַעֲנֵי ثָالֵת فֵي הַזָּהָר אֶלְעָלָה וְהַזָּהָר כְּאֶשְׁר בְּדִמוֹתָיו
לְעָשׂוֹת לָהֶם (Num.33,56) וְהַזָּהָר לֹא כִּי בְּדָמָה (Jes. 10,7)
אַל תִּפְרַט בְּנַפְשֶׁךָ (Esth. 4, 13) דִמְינוֹ אֱלֹהִים חַסְדָךָ
(Ps. 48, 10)

הַנֶּה חָנָה בְּרוֹחוֹ הַקְשָׁה (Jes. 27,8) וְהַגִּיחֵי בְּכָל פְּעָלֵיךְ
כַּאֲשֶׁר יָגַהֲנָה הָאָרִיה (Jes. 31, 4) יָגַןְנוּ רַיקָּה
כְּמַה בָּנָי הָגָן כְּלִינוּ שְׁנָינוּ כְּמוֹ חָנָה (Ps. 90, 9)
וְהַגָּה מְפִיו יָצָא (Job 37, 2) חָנוֹן מִשְׁלֵל עַצְבָּוֹן שְׁבָרוֹן
שְׁגָעוֹן וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים (Ps. 5, 2) מִן הַזֹּה אָשָׁר
الثانية عين الفعل مكررة على مذهب حنون وبنون ومنين

עֲבָרִים

הַרְחָה הַרְחָה הַרְחִיאי גַּמּוֹל יְדוֹ הַרָּה (Jes. 11, 8)

כָּרְבָּה וְאַمָּא מִרְכָּא^a מְעוֹנוֹתֵינוּ (Jes. 53,5) וְה' חֲפִז בְּכָאוּ
הַחֲלֵי (ib. 10) לֹא בְּכָאוּ (Jer. 44, 10) וְאַת בְּכָאי רוח
וּוְשִׁיעַ (Ps.34,19) תַּשְׁבֵּן אָנוֹשׁ עַד בְּכָא^b (ib. 90, 3) פָּאַסְל
אַחֲרֵנִי ذְּוָתֵל אֶלְף אֶלְף אֶלְף אֶלְף אֶלְף אֶלְף אֶלְף
הָהֵא וְאַסְתְּעֵמֶל קְثִירָה מַעֲהָה הַתִּי סָר אַסְלָה מַדְבָּתֵּן
וְאַמָּא כָּלַת אֵן מִרְכָּא מְעוֹנוֹתֵינוּ (Jes. 53, 5) מַנְדָּבָת
אֶלְף לְאֵת לֹו קָאֵן מַנְדָּבָת הָהֵא לְקִיְּלָה מִרְכָּא בְּאַסְגָּוּל
עַלְיָהָהָה הַמְּרוּפָה וְלֹו כְּתֵב בְּאֶלְף וְקַדְלָק אַיְשָׁא אֶל יְשֻׁוּב
בְּךָ נְכָלָם עַנִּי (Ps. 74, 21) או בְּכָו בְּמִדּוֹבָה (Num. 11, 8)

אַסְלָה אַחֲרֵנִי

דְּלָה וְגַם דְּלָה דְּלָה לְנוּ (Ex. 2, 19) דְּלִיחָיו דְּלָה או דְּלִיו^c
שָׂוקִים (Pr.26,7) וְאַיְשָׁה תְּבוֹנָה יְדְלָה (5) (ib. 20, 5) וְתְּבָאָנָה
וְתְּדָלָה (Ex. 2, 16) הָן גְּנוּם כְּמָר מִדְלָי (Jes. 40, 15)
וְתְּדָלָה (Ex. 2, 16) אַרְוּמָר ה' כִּי דְּלִיחָנִי (2) (Ps. 30, 2) יְדְלָה
דְּמָה לֹא דְּמָה אֶלְיו בִּיפְיו (Ez. 31, 8) דְּמִיחָי לְקָאת
מְדָבָר (Ps. 102, 7) אֶל מִי דְּמִיחָה כְּבָה (Ez. 31, 18) זֹאת
קוֹמַתְךָ דְּמִיחָה לְתָמָר (Cant. 7, 8) יְדְמִיחָה לְה'
סְבָדְמִיחָה לְךָ דּוֹדִי (Cant. 2,17) דְּמוֹ דְּמִיחָה דְּמִינָה וְדִמּוֹת
הַחַיוֹת (Ez.1,13) נְעַשָּׂה אָדָם בְּצַלְמָנוּ בְּרוּמָותֵינוּ (Gen.1,26)

דְּבָה B.

a) Cf. *Gānah*, Opuscules, &c., p. 298.

c) B. الهاء.

רֹוחַ רֹוחַ דָוִתִי רֹוחַ אֶלְרוֹחַ רֹוחַ דָוִי וְالמָסֵדֶר, בִּימֵי נְדָתָה
רֹוֹתָה (2) (Lev. 12, 2) **וְالְנָعַט עַל** וְהַחִיה רֹותָה לְבָנָנו (Lam. 5, 17)
וְלִסְמוֹתָה תָּזְרֻם כְּמוֹ רֹוחַ (Jes. 30, 22) **וְجְمַעַת** רֹוחַ רְוִוִם
נָאָכָה **وְإِضَافَة** רְוִוִם הַמָּה כְּדִי לְחַמְיִ (Job 6, 7) **וַיִּמְكַנֵּן**
أُنْ يَكُون כְּדִי לְחַמְיִ אֶسְמָא **وְأַمְّا** עַלְיִ לְבִי רֹוי (Jer. 8, 18)
فَهُوَ نָعַט עַلְيִ רְתָה נְגַב וּסְלָחַ וּקְשָׁתַ וְלְذַلְكָ קָان שְׁדִיד
الْوَادِ وَقَدْ قِيلَ فِي الاسم ه'، يَسْعَدُنَا عَلَى عَرْشِ رֹוי (Ps. 41, 4)
مَثْلِ سְبָךְ **وَالْاسْمِ** اِيضاً وَهُشَيْبَ بְּرַקَ أَتَتْ كُلَّ مִرְוָהْ مَعْرִيم
وَكُلَّ מִرְוָהْ مَعْرִيمْ الرَّعִيمْ (ib. 7, 15) **نَاقْصَ** (Deut. 28, 60)

وَأَصْلُهُ مَرְוָي

رְחָה رְחָה רְחָה רְחִיתָנִי לְנָפָל (Ps. 118, 18) **אֲרָחָה**
وּמְلָאָרָה רְחָה (Ps. 35, 5) **לְرָחוֹת** פָעָמִי (ib. 140, 5) **גָדָר**
פְּרָחִיתָה (ib. 62, 4) **וַעֲשָׂה** מִרְחָה (Pr. 26, 28) **הָלָא** רְגָלִי
מִרְחָיִ (ib. 36, 13) **וְأַمְّا** דָחָו וְלֹא יָכְלוּ קָוָם (Ps. 56, 14)
יְרִיחָה אֶת הַעֲוָלה (Ez. 40, 38) **יְרִיחָה** מִקְרָבָה (4)
فَأَصْلُ אַخְרָ **وּكְذַلְكָ** اِيضاً **מִשְׁאָתָه** شֹׁוָא **وּמִדְוָחִים** (Lam. 2, 14)
أَصْلُ اَخْرَ من **نَدَح** يَنْدَح **نَدَحָיו** יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּם (Ps. 147, 2)
دְבָה دَبَّه دَبَّه يَدَبَّه يَشָׁוֹח (Ps. 10, 10) **لְבָ** نְשָׁבָר
وּנְדָבָה (ib. 51, 19) **וַיָּשָׂאוּ** نְהָרוֹת دְבָם (ib. 93, 3) **وَفِي** هَذَا
الْأَصْلُ فَعَلْ ثَقِيل دְבָא لְאָרֶץ (ib. 143, 3) **כִּי** دְבִיפָּתָנוּ בָמָקוּם
تְּנִים (ib. 44, 20) **عַצְמוֹת** دְבִית (ib. 51, 10) **يְنָבָה** مִרְוָבָה

مصدرا وانما قلت يمكن بلا قطع لأن اللحن في اللام
لا^a في التاء وإذا لم يكن في التاء فهو في أكثر الاحوال يدل
على الفعل الماضي فـإن كان **גָּלוֹתִי** ماضيا فليس من هذا
الاصل فافهم

גַּמְהָ **מְגֻמָּת פְנֵיכֶם קְרִימָה** (Hab. 1, 9) لعل **גַּמְפָא אָרֶץ**
גַּעֲהָ **מְגַעֲהָ בּוֹגְהָ** (Job 39, 24) منه بوجة من الوجه وإن كان بالف
גַּעֲהָ גַּעֲתִי **אָם יְגַעַּה שׁוֹר עַל בְּלִילּוּ** (Job 6, 5)
הַלְּבּוֹן הַלְּוֹךְ יְגַעַּוּ (I Sam. 6, 12)

גַּרְהָ **גַּרְהָ גַּרְוִתִי גַּרְתָּה** איש חמה **יְגַרְהָ מְדוֹן** (Pr. 15, 18)
هـذا فعل ثقيل ولو لا مكان الراء لكان مشددا مثل **גַּלְיְהִוּ**
גַּלְּהָ **גַּלְּתָה יְגַלָּה** والا مر **גַּרְהָ גַּרְוִי** مثل **גַּלְּהָ גַּלְּהָ גַּלְּיָה**
والمصدر **גַּרְהָ** مثل **קְוִיתִי ה'** (Ps. 40, 2) او **גַּרְהָ** مثل
אָם עֲנֵה תְעֵנָה (Ex. 22, 22) او **גַּרְזָות** مثل يوم عنوـت ادم
נְפָשָׁו (Jes. 58, 5) **וְאַפְתְּעָל כִּי כִּי הַתְּגִנָּרִית** (Jer. 50, 24)
לִמְהָ תְּתִגְנָה בְּרָעָה (Chr. 25, 19) II **אֶל תְּתִגְנָוּ** بمـ
(ib. 9) אֶסְלָה תְּתִגְנָיו וְאֶל תְּתִגְנָר بمـ مלחמה (Deut. 2, 5)
فاقصـ ايـضا وأـصلـه **תְּתִגְנָה** كما اـعلمـتكـ في **וַיִּתְגַּל וַיִּתְחַל**
וַתִּתְפַּטְמָ וְאָמַּא יְגַרְוּ מִלְחָמוֹת (Ps. 140, 3) فأـصلـ آخر

דָּאָה דָּאָה דָּאָרִי **כַּאֲשֶׁר יְדָאָה הַנְּשָׁר** (Deut. 28, 49)
וַיִּדְאָא עַל כְּנֵפי רוח (Ps. 18, 11) **אֶסְלָה נִידָּאָה**
a) A ليس.

הנֶּגֶלה אֲגָלָה בִּינְגֵל אֶת יִשְׂרָאֵל אַשּׁוֹרָה [a] (II Reg. 17, 6) חִמְצָלִים בְּכָלָה (Jer. 40, 1) חִנְמָלָות, וְפִי الاصل מעני אחר גָּלָה אֶת אָזְן שְׁמוֹאֵל (I Sam. 9, 15) וְגָלִיתִי אֶת אָזְנָךְ (ib. 20, 12) גָּוְלָה סָוד (Pr. 20, 19) גָּלוּיו לְכָל הָעָםִים (Esth. 3, 14) וְלֹא נְפָعָל (I Sam. 14, 8) וְגָנְגָלָה יְסֻדּוֹ (Ez. 13, 14) וְגָנְגָלֵינוּ אֱלֹהִים (I Sam. 14, 8) תְּגָנָלָה רְעָתוֹ בְּקָהָל (Pr. 26, 26) תְּגָנֵל עַרְוֹתָךְ (Jes. 47, 3) גִּנְגָל בְּמִים מִשְׁפָט (Am. 5, 24) וְלֹא נְפָעָל כִּי אִם בְּהַתְּגָנָלָה (Gen. 9, 21) לְבָבוֹ (Pr. 18, 2) וַיֵּשֶׁת מִן יָין וַיַּשְׁכַּר וַיַּתְּגַל (ib. 24, 65) נָאכָשׁ וְאֶחָלָה וַיַּתְּגַלְּהָ וְקָדְלָה וְתְּהָבָבָם (ib. 24, 65) אֶחָלָה וְתְּהָבָבָה וַיַּתְּחַלֵּל (II Sam. 13, 6) אֶחָלָה וַיַּתְּחַלֵּה וְפִי הַדָּא המֻנְעִי פָּעֵל שְׁقִילָה גָּלִיתִי אֶת מִסְתָּרֵינוּ (Jer. 49, 10) גָּלִיתָה וְתַּעַלְיוֹ (Jes. 57, 8) גָּלְתָה אֶת מִקּוֹר דָמְיוֹה (Lev. 20, 18) גָּלְתָה אֶל תְּגָנֵל (Jes. 16, 3) נָוֹדֵר אֶל תְּגָנֵל (ib. 18, 7) לֹא תְּגָלָה אֶת עֲרוֹתָה (ib. 18, 7) גִּנְגָל ה' אֶת עַיִן בְּלָעֵם (Num. 22, 31) וְסָוד אֶחָר אֶל תְּגָנֵל (Pr. 25, 9) גָּלָה גָּלֵי צְמַתָּךְ (Jes. 47, 2) גָּל עַיִן וְאַבִּיטה (Ps. 119, 18) גָּל מַעֲלֵי חֶרְפָּה וּבָזָן (ib. 22) אֶסְלָהֶםְאָה גָּלָה כְּמָא אַעֲלִמְתֶּךְ מְגָלָה עַמּוֹקוֹת (Job 12, 22) טֹובָה תּוֹכָחָה מְגָנָלָה (Pr. 27, 5) וַיִּסְמְ肯 אֲנָן יַּקְרִין גָּלוּתָיו אֶת חֶרְפָּה מְצָרִים (Jos. 5, 9) מִן הַדָּא אֶחָלָה וְהַדָּא המֻנְעִי וַיְקִרְבֵּן

a) Belongs properly after חֶרְפָּה מִירוֹשָׁלָם

(Ez.47,5) **חַיְנָאָה** גָּמָא (Job 8,11) ראה כל גָּאָה והשפילהו
 وقد قيل النعت ايضا بأسقاط لام الفعل (ib. 40, 12)
 استثقالا لها مع الالف شمعون ناؤن مواب גָּאָם (Jes.16,6)
 وأصله גָּאָה والجمع على لفظه بيت גָּאָום (Pr. 15, 25)
 والاصل גָּאִים דברو בְּגָאֹות (Ps.17,10) على مذهب בְּכֹות
 בְּרוֹת والاسم ايضا גָּאָה او גָּאָה ناقصا مثل גָּאָה גָּאָז (Pr. 8, 13)
 גָּאָז ايضا ناقص على مذهب נֶצְבָּרְזָן ועֲזָרְזָן
 ועֲזָבָז وقد يقال ان هذه الالف التي هي عين الفعل ابدل
 منها واذا في גָּאָה اعني بمترئيم تبכה נפשي מפני
 גָּאָה (Job 22, 29) כי השפילו והאמיר גָּאָה (Jer. 13, 17)
 واتى ايضا مع البدل ناقصا وأصله גָּוִיה
 גָּלָה גָּלָה כבוד מישראל (I Sam. 4, 21) על בכורו כי
 גָּלָה ממנו (Hos. 10, 5) גָּלְתָה יהודה מעוני (Lam. 1, 3)
 כי חנגל גָּלָה יגָּלָה (Am. 5,5) עתה יגָּלּוּ בראש גולים
 (ib.6,7) וַיִּגְלַל יְהוּדָה (Reg.25,21) a [יבול ביהתו] (Job20,28)
 גם גָּלָה אתה למקומך (II Sam. 15, 19) כל גָּלָה
 עשו לך (Jer. 46, 19) נשע וְגָלָה (Jes. 38, 12) לְגָלְוֹתָנוּ
 (Ez. 40, 1) וְתַقֵּיל אֲשֶׁר הַגְּלִילִי מִירוּשָׁלָם (Jer. 29, 4)
 אשר הַגְּלָה מירושלים (Esth. 2, 6) אשר הַגְּלָה אשר

a) B only.

اعلمتك وقد اتي الاسم على مثال **פָעַלְעָה בְּנִין** ومثله **מְגִנֵּן**
 من **מְגִנָּה וּבְגִינָּה** من **גֶּנֶה וּלְגִינָּה** من **עֲנָה לְעִנָּה** لعنة بو
 (Ecc.3,10) **הַוְאָ עֲנֵנוּ רֹעֵנוּ נְהֻן אֱלֹהִים לְבָנֵי הָאָדָם לְעִנּוֹת בָּו**
 (ib. 1, 13)

בְּעָה **בְּעָה בְּעִירִי** **אֶבְעָה תְּבָעָה** وقد اتي كاملا على الاصل
 ام **תְּבָעָיוֹן בְּעִיוֹן** (Jes. 21, 12) والامر على الوجه المعروف
בְּעָה בָּעוֹ او **בָּעוֹן** على الاصل ولكن قد جاء على غير
 الوجه المعروف ام **תְּבָעָיוֹן בְּעִיוֹן** (ib.) والانفعال אוֹר נחפשו
 עשו **בָּעוֹן** מצפונו (Ob. v. 6) اصله **גְּבָעָוֹן** وفي هذا
 الاصل معنى اخر ميم **תְּבָעָה אִישׁ** (Jes. 64, 1) **גְּבָעָה** בחומה
 נשנה (ib. 30, 13)

בְּרָה ولأ **בְּרָה** أتم لحم (II Sam. 12, 17) **בְּרִירִי**
 وأبـ **رـ** مـ **رـ** (ib. 13, 6) ويـ **تـ** **بְּרָרוּתִי** رـ **אִשׁ** (Ps. 69, 22)
 مثل **בְּכֹות** **הַבְּיאִי הַבְּרִירִי** (II Sam. 13, 10) وأـ **מـ** **שـ** **בְּרִיה**
 (Ez. 34, 20) فـ **مـ** **عـ** اـ **خـ** وـ **فـ** الاـ **صـ** **قـ** **يـ** **لـ** **בـ** **רـ** **הـ** **רـ** **וـ** **רـ**
מְבָרָה **מְבָרָה** **מְבָרָה** **מְבָרָה** **אֶת דָּוד** (II Sam. 3, 35)
 وأـ **ظـ** **רـ** **וـ** **רـ** **וـ** **לـ** **כـ** **מـ** **אـ** **יـ** **שـ** (I Sam. 17, 8) من اـ **صـ** اـ **خـ** اـ **عـ** اـ **نـ**
בְּרָא (Ez. 21, 24) **וּבְרָאָתָּה לְךָ** (Jos. 17, 15) وـ **اـ** **نـ** **كـ** **انـ** **بְּרָא** خـ **فـ**
 وـ **هـ** **ذـ** **اـ** **شـ** **لـ** **قـ** **يـ** **لـ** **اـ** **لـ** **قـ** **يـ** **لـ** **اـ** **لـ** **قـ** **يـ** **لـ** **אـ** **لـ**
 فـ **كـ** **تـ** **بـ** **عـ** **لـ** **فـ** **ظـ**

גָּאהָ **כִּי גָּאהָ גָּאהָ** (Ex. 15, 1) **גָּאותִי** **כִּי גָּאוֹן** **חַמִּים**

القياس **هُوَمْ رَوِيمْ وَالْمُوْنَثْ بَلْهَ** مثل **بَنَةْ رَنَهْ** وأمر **لِبَلْهَ نَأْوَفِيمْ** (Ez. 23, 43) وأعلم ان **بَلِيمْ وَبَرِيمْ وَرَوِيمْ** وما اشبهها قد تساوت في اللفظ لنقصانها مع **شَبِيمْ وَكَمِيمْ وَبَأْيمْ وَرَمِيمْ** وما اشبهها^a ولكن اذا ردت الى اصلهما علم ان **بَلِيمْ وَبَرِيمْ وَرَوِيمْ** من النوع اللين اللام وانها نواصي اللامات وكان اصلها **بَلِيمْ كَنِيْمْ رَوِيمْ** وعلم ان **شَبِيمْ وَبَأْيمْ وَكَمِيمْ وَرَمِيمْ** من النوع اللين العين وانها ليست نواصي لكتتها لينة العين وكان اصلها **شَبِيمْ كَوِيمْ** **بَوِيَّاْمْ رَوِيَّاْمْ أَحَدِي بَلُوَّاْيْ** (Gen. 18,12) **بَلُوَّيْ** سhabotah (Jer. 38, 11) **بَلُوَّاًيْ** (ib. 12) وربما قلبت الياء الفاء ويمكن ان يكون من هذا الاصل وهذا المعنى وأفي على **بَلِيمْ** **بَنَةْ بَنِيَّاْتِي** (Jes. 10, 25) مثل **بَلِيمْ** من **بَلَهْ كَلِيَّاْيِي وَبَنِيَّاْتِي** من (Lam. 3,4) **بَلِيمْ** و**مَعْشَهِ يَدِيَّهِمْ يَبْلُو** بهوري (Jes. 65, 22) **مَبَلَهْ** **مَبَلِيمْ مَبَلَهْ مَبَلَوَهْ مَبَلَهْ مَبَلِيمْ مَبَلَهْ مَبَلَهْ** مثل **مَنْوَلَهْ بَلَهْ بَلَهْ بَلِي بَلِي بَلِي** **بَلِيَّنَهْ وَزَوَرَمْ لِبَلَوَهْ شَأْلَهْ** (Ps. 49, 15)

بَنَهْ **بِي بَنَهْ دَهْ** **طَيُونْ** (Ps. 102, 17) **بَنَهْ بَنِيَّاْتِي** **أَبَنَهْ وَبَنَنْ مَوْبَهْ** (Ex. 24,4) اصله **وَبَنَهْ كَمَا** (Reg. 8,13)

בָּאָה ולו كان من هذا الاصل تقيل^a בזורה לך فاعلمه
בכה אם לא בכיתוי (Job 30, 25) ובכחה את אביה ואתה
אמה (13 Deut. 21, 13) **בכה** (*sic!*) **תבקח** (Lam. 1, 2) **בכה**
בכי والا שם הרבה **בכה** (Ezr. 10, 1) والا שם ايضا **בכי**
متصل **בכי** منفصل **ואما** אלון **בקות** (Gen. 35, 8) **Vasim**
ناقض اللام لأن الواو والتاء فيه مثلها في **عبدות** **مردوות**
وفي المعنى ثقيل **בקה** **בקיתו** **אבה** **רחל** **מבקה** **על**
בנוה (Jer. 31, 14) **מבקות** **את התחמו** (Ez. 8, 14) **בכה**
בכו **בכי** **בקינה** **وفي** **الاصل معنى اخر** **מבקי** **نهرות**
חbesch (Job 28, 11) **عبرى** **בעמק** **הבקא** (7 Ps.) **والمن فعل**
הבא **עד** **نبכי** **ים** (Job 38, 16) **لام** **الفاعل** **ناقض** **من**
نبכי **ים** **كما** **نقصت** **من** **نرايم** **نرفي** **وما** **نبزو** **عدري**
بكر (Joel 1,18) **نبوكيم** **هم** **بأرض** (Ex.14,3) **وهي** **شوشن**
نبוכاه (Esth. 3,15) **عثة** **تها** **مبوبthem** (Mic. 7,4) **فأصل**

آخر في معنى اخر

بله **بلغه** **بلغتي** **לא** **بلغת** **معالיך** (Deut.8,4) **לא بل**
شلموتיכם (ib.29,4) **وأهارن** **بأندر** **بلغة** (Jes.51,6) **بلغة**
بؤليم **والنعت** **ايضا** **بلغة** **مثل** **زوجه** **زوجه** **والجمع** **بلغيم**
ويكتو شكم **بلغيم** (Jos. 9, 4) **وكذلك** **جمع** **زوجه** **زوجه** **على**

القياس أَتَهُ أَهُوْ ولكتَهُ قد جاء على غير القياس
والوجه المعروف أَيْهُو أَكَّاهُ يَوْنَ (Jes. 56, 12) شَوْبُو أَيْهُ
(ib. 21, 12) كما جاء أَفَهُ (Ex. 16, 23) على غير القياس
والوجه المعروف وكذلك أقول أن الأصل في أَفَهُ أَيْهُ قياساً
على لَأَهُونَ غير اذْهَنَ ناقص و لَأَهُونَ كامل وقد أبدلت هذه
الالف من الهاء فقيل هَتُونَ لِأَكْلَهُ (Jer. 12, 9)

בָּדָה אשר בָּדָה (sic!) מלְבוֹן (I Reg. 12,33) מַלְבָּן
בָּדָה בְּדוּ בְּדֵי בְּדִינָה בְּזָהָב בְּזָהָם وقد كتب الساكن الذي
هو لام الفعل في כי מלְבָךְ אַתָּה בְּזָהָם (8) Neh. 6, 8 على
الأصل لا^תهم رب^תما كتبوا الأشياء على أصلها او ان (sic!) منهم
מן كان يقول أַתָּה בְּזָהָם ومنهم מן كان يقول
אַתָּה בְּזָהָם فيجعل أحد القولين مكتوبا والآخر مفروعا
לئلا يسقط شيء مما كانوا يستعملون בָּדָה בָּדָה او

בָּדָות

בָּזָה כי דבר ה' בָּזָה (Num.15,31) מְדוֹעַ בָּזָה (II Sam.12,9)
עקב כי בָּזָה נִגְנִי (ib.10) בָּזָה אֲבוֹה וְבָזָה עָשָׂו את הכבורה
اصלה^ו וְבָזָה (Gen.25,34) בָּזָה בָּזָה בָּזָה בָּזָה בָּזָה דְּרָכָיו
يموت (Pr. 19, 16) ובזוי^ו יקלו (I Sam. 2, 30) ואָמָה בָזָה יְבָזָה
לו (Cant.8,7) בָזָה לְדִבָר וְחַבֵּל לו (Pr.13,13) ובזוי משפחות
יחתני (Job 31, 34) בָזָה לְךָ לְעֵנֶה לְךָ (Jes. 37, 22) فلايس
من هذا الأصل واللهاء في بָזָה لְךָ للتأنيف كالهاء ظبي

אֲפָה ומצוות אֲפָה (Gen 19,3) אֲפִיתוּ עַל נְחָלוֹן (Jes.44,19) אֲפָתָח יְאָפָה הַאֲפָה אֲפָה וְתוֹפֵחוּ מצוות (I Sam.28,24) וַיַּאֲפֹו אֶת הַבָּצָק (Ex. 12, 39) בְּלִין אֶלְף וּכְלִיבָּהָה וַיַּאֲוֹרֶת אֶת הַלְּفָظ וְאַמְّאָתָה בְּלִין אֶלְף אֲפִינָה וְלִכְתָּב וְאַמְּתָה מְרַתָּה וְאַמְּרָתָה עַל הַقִּיאָס אֲפָה אֲפָה אֲפִי אֲפִינָה וְלִכְתָּב וְאַמְּתָה גָּמָע עַל גִּיאָס אֲפָה תְּאָפֹו אֲפָה (Ex. 16, 28) וְאַמְּתָה ذְּלִיק לְעַלְתָּה אֶלְף فְּרַבְּמָא חֻולֵף בְּהָא הַقִּיאָס الصְׁכִיחָם מְאָפָה הַנּוֹר

(Lev. 2, 4) **אֲפָה אֲפֹות**

אֲרָה אֲרָה אֲרִיתִי מָרוֹי (Cant.5,1) וְאַרְוֹהָ כָּל עֲוֹבָרִי דָּרֶךְ (Ps.80,13) אֲרָהָ נָאָרָה אֲרָה אֲרֹז מָשָׁרֶד אָמָר אֲרֹז אֲרִי וְאָשָׁר אֲרִי אֲרִי אֲרָה אֲוֹרִים אֲרָה אֲוֹרָות אֲתָה וְאַתָּה מְרַבְּכּוֹת קְדָש (Deut. 33, 2) אֲתָה בְּקָרְבָּן אֲתָה אֲתָה נְפָשִׁי (Jes.21,12) וְאַתָּה אֲתָה וְאַתָּה אֲתָה וְאַתָּה אֲתָה וְאַתָּה אֲתָה מְשִׁלְמָה נְפָשִׁי (Ps. 57, 2) יְאָתָה וְאַתָּה וְאַתָּה אֲתָה בְּלִין אֶלְף אֲתָה גְּפַעַגָּפָגָה פְּגַעַלְגַּעַלְגָּעָה וְעַדְיוֹתָה אֲתָה (Mic. 4, 8) וְיַהְיָה רָאשֵׁי עַם (Deut.33,21) الساکن بین الیام والتاء في ویهآ هو باء الفعل والالف لام الفعل مبدل في الخط من الهاء وقد جاء بـ**پـعـلـنـي** وبـ**پـعـلـلـو** من هذا الاصل كاملا بتاء يك لام الفعل على خلاف الوجه الجارى في فهد فـ**هـدـرـهـيـ** **نـيـأـتـنـي** (Job 3,25) **וـيـأـתـוـ** **חـشـمـنـيـ** (Ps. 68, 32) **כـפـרـזـ** **رـחـبـ** **וـيـأـתـيـ** (Job 30, 14) **كـرـبـوـ** **وـيـأـתـيـونـ** (5) **وـالـأـمـرـ عـلـىـ**

أنه أنا أناها وأنا الدين (Jes.19,8) وأنا وأبلو
فتحواه (Jes.3,26) أصله أنا أنه أنا أنا أناها وقيل
 في الاسم منه فأناها وأناها ومعنى ثانى في هذا الأصل
والآله آله ليدو (Ex. 21, 13) أنتو أنا مأنا
مأنيم أنا أبي أنيها سي مثا أنا هو الي (II Reg.5,7)
 ومن هذا المعنى سي أنا هو مبخش (Jud.14,4) وأصله

ما أناها

آله آله آليه وأه آليه (Jud.17,2) آله يأله
آله أله آلي او آلي بالسنو آليه أوله أوليم أوله
أولوه والاسم كول آله (Lev. 5, 1) وأصله آليه وال المصدر
آله وبحش (Hos. 4, 2) او آلز والشغيل آله آله
آله يأله ماله آله آله آله آله آله آله وال مصدر
آله ونشأ بو آله لـآله (I Reg. 8, 31) ومعنى آخر
 في الأصل على الإمكان لا على القطع والختم آلي بابتوله
خنورت شك (Joel 1,8) أصله آلي وأنما قلت على الإمكان
لـآلي لم أجد في هذا المعنى غير آلي بابتوله الذى هو
امر وقد كنت اعلمتك ان الـامر يتتساوى لفظها^{a)} في النوعين
اهنى النوع الـلين الفاء والنوع الـلين اللام فقد يمكن ان
يكون آلي بابتوله نافض الفاء والله اعلم

צָאוּ וְיִנְקַטְאֻעֵה לְכָדָא יִשְׁבֹו צָאוּ בַּלְצָרִי אֶזְבָּחַ כִּי אֵינָם
אֶזְבָּים (Ez. 3, 7) נִاقְصָن וְالْفَاعِلَةُ אִيْضًا בַּנִּقְصָן אֶזְבָּחַ
אֶזְבָּות וְالاָصֵל אֶזְבָּיה אֶזְבָּיוֹת וְالْمְصֹدֶر בְּرֵדָה הַלָּם וְאַוְאָה
اللְّفֹظ הַשָּׁאֵם فِي الْحَكְطָה אֲن שְׁתַּת אַו וְאַוְאָה كְمָا فِي اللְّفֹظ תֹּقַول
אַבָּה וְאַבָּו^{a)} אֲוֹ بְּרֵדָה הַלָּם תָּאֵם אֶבָּות וְيִנְקַטְאֻעֵה
ثָانִי לְמַי אַוְאָה לְמַי אֶבָּוֹי (Pr. 23, 29) וַיִּقְאַל אֲנָא אֶבָּוֹן
מִנְהָה וְאַמְّהָה הַנּוֹן فְּلָاحָقָה כְּלַחַקְתָּהָה בְּיַרְעָוֹנִים וְהַיּוֹדָעִים
יְוָדָן וְאֶבָּיוֹן עַלְى زָהָה וְאַחֲדָה לְאַנְסָקִין הַלְּבִינִים
בֵּין הַزָּאִי וְהַדָּאָל فֵי יְוָדָן הוּא فְي מָוֹضֵעַ הַבַּיִת הַסָּاكְנָה
فֵي אֶבָּיוֹן

אָוָה التقييل هو الذى معنا من هذا الاصل אָוָה אַוְיָתִי
נְפִשְׁי אַוְיָתִיק (Jes. 26, 9) וְנְפִשְׁוֹ אָוָה וְיַעַש (Job 23, 13)
אָוָה יְאָוָה אָוָה אַוְיָה לְמַוְתָּה וְالאָصֵל אַוְיָה אַוְאָה וְالאָصֵל
אַוְיָה וְالْمְصֹדֶר אָוָה מִثְלַ الְּאָמָר אוֹ צְוָות וְالְאָסָם פְּאָוָה הַהְاء
לְלִתְאָנִית וְהַלָּם סָاقְתָּה וְأָصֵל הַאָוָה וְقִיל מִאָוָים מִثְל
מִמְּפִקְדִּים מִרְפְּדִים אֶל תְּהִנָּה מִאָוָויִ רְשָׁע (Ps. 140, 9)
וְתִּדְעֶד יַנְטֶק נְאָוָה קְרָדֵש (Ps. 93, 5) וַיִּסְרַח בָּאָוָה מִן
فֵي מְعַנְדֵי אַخֲרָה וְהַנוּן نְשָׁונָה הַנְּفָעָל וְנְقִיסָּה עַלְיָה
הַמְּעוֹנָגָה (Jer. 6, 2) לֹא נְאָוָה לְנַבְלָ שְׁפָתָה יְתָר (Pr. 17, 7)
נְאָוָה לְזִוְיךָ (Cant. 1, 10) עַלְى אֲנָתָה תִּקְוֹן نְוֹاقְصָן הַלָּם

a) Cf. Ḡanāḥ, Opuscules, &c., p. 307.

على هذا اللفظ نفسه בָּאוּ קְמוֹ סֶרוֹ נְמוֹ ولكن اذا رد
 كل واحد من النوعين الى اصله وموضع اشتقاقه عُلم ان
 אֲבוֹ בָּנוֹ עַשׂ וاصحابها نواقص وأصلها אֲבִיו עַשְׂיוֹ בָּנוֹ
 בָּבוֹ ואن בָּאוּ קְמוֹ סֶרוֹ נְמוֹ واصحابها ليست نواقص
 لكنها لينة العين وأن اصلها בֵּיאָו קְיָמוֹ סֶרוֹ נְיָמוֹ وبما
 جعلوا مصلحتي الالحان وقف الماخوذة من النوع الذين
 اللام في عيناتها ووقف الماخوذة من النوع الذين العين
 ذي فاءاتها ويكون ذلك بالفرق بينهما אַבְתָּחָה في الاتصال
 אַבְתָּחָה في الانفصال אַזְבָּחָה נַזְבָּחָה תַּזְבָּחָה بلين الالف على
 ما اوضحت هنّاك في الافعال التي فاؤها الف האבו יאבו
 بنقصان اللام הַאֲבִיהָ ולאمر אַבָּה אֲבוֹ وأصله אֲבִיו
 وللمؤنة אֲבִי وأصله אֲבִיו אֲבִיהָ لجمع المؤنة وربما
 تساوت اوامر الجمع المذكر والواحدة من النوع الذين
 اللام مع اوامر الجمع المذكر والواحدة من النوع الذين
 الفاء في اللفظ قليل من هذا النوع רְאֵו עַשׂ בָּנוֹ רְאֵי
 עַשְׂיוֹ בָּנוֹ ومن ذلك النوع צְאֵו רְעֵו צְאֵי רְעֵי רְדֵו وإذا
 ردت الى الاصل عُلم ان هذه ذاتصلة اللام وتلك ذاتصلة
 الفاء وهذه في انقطاع الكلام لا تتغير عمّا كانت عليه في
 اتصاله اعني انه يقال בָּנוֹ רְאֵו עַשׂ في انقطاع الكلام
 وذصلة وتلك قد تتغير وتزول في انقطاع الكلام عمّا كانت
 عليه في اتصاله اعني انه يقال في اتصال الكلام בָּנוֹ שְׁבֵו

فعل ثقيل ماخوذ من **לִבְנָה** لكنه فعل خفيف ماخوذ من **לִבְנָה** وكسر الياء يدل على أنها فاندغمت النون في الراي الشديدة وربما اسقطوها مع الهاء استخفافا فقالوا **לִבְנָה** مدمرة **אֶל הַקּוֹר** (II Reg. 9, 33) بكسر الياء الدال على آنه فعل خفيف كما كان ذلك قبل الاسقط وأصله **לִבְנָה** بلا ادغام او **לִבְנָה** بـ**ياد غام** وقد ارى فصل الكلام هنا وقطعه والاقبال على انجذار ما وعدت به من تأليف هذه الافعال وتنظيمها **אוֹלָא פָאֹלָא** وذكر ما وجدت لبعضها دون بعض من مذاهب وخصوص آنه في ما اتيت به لها وقد منه بين يديها من الشرح والبيان ما ارجو فيه الكفاية في فهم انحرافاتها وتصارييفها ان شاء الله *

كلية الافعال المبنية اللام الموجودة في المكرا

אָבָה וְלֹא אָבָה ה' אֱלֹהֵיךְ (Deut. 23, 6) **וְלֹא אָבִינוּ**
לְשִׁמְעוֹעַ לְבָלָעַם (Jos. 24, 10) **אָבָינוּ** فعل الجمجم الماضي
 بنقصان اللام على الوجه المعروف **אָבָוּ** وأصله **אָבִיו** وأعلم
 أن افعال الجمجم الماضي الماخوذة من هذا النوع يعني
 الافعال المبنية اللام قد قساوت في اللفظ مع افعال الجمجم
 الماضية الماخوذة من نوع آخر يعني الافعال المبنية
 العين لاستعمالهم لها بالنقصان قيل من الافعال المبنية
 اللام **אָבָו בָּנו לְעִזָּה בָּכָה** وقيل من الافعال المبنية العين

(Ex. 17, 7) فی السین الشديدة نون مندغمة لأنّه من (Ps.95,9) נְפָה אֶת אַבְרָהָם (Gen.22,1) אֲשֶׁר נְסֹנוּ אֶבְוֹתֵיכֶם
 لֹא הִנֵּה (Deut. 6, 16) والهاء للتأنيث واللام ساقطة قال (Lev. 4, 6)
 واضح الكتاب وكذلك זהה من השמן באצבעו (Num. 19,21) וַיְהִי שְׁבֻעָ פְּעֻמִּים (ib.16,14) וַיְהִי מֵי הַנֶּהָה
 فعل ثقييل وفي الزاي الشديدة حرف مندغم هو فاء الفعل
 والاقرب ان يكون نونا قياسا على هذه الافعال التي شرحت
 والهاء لام الفعل وانما قلت والاقرب ان يكون ذلك الحرف
 نونا من غير قطع ولا حتم لأنّه يتفق ان ياتي في ما بين
 ايديينا من اوصاف המקרא كلمرة واحدة تدل على اول
 اصله ان كان نونا او غيرها من الحروف اذ لم يكن
 الغرض في حكايات המקרא تثقيف اللغة وتحديدها
 واقرب القياسات فيها ان يكون اصلها הניה **וַיְהִי** **וַיְהִי**
 وقد يسقطون الحرف المندغمة ايضا الذي هو فاء الفعل
 استنخفاها كما اسقطوا الهاء التي هي لام الفعل فقالوا **וַיְהִי**
מִמְנוּ (Lev. 8, 11) بفتح الياء الدال على اقه فعل ثقييل
 كما كان قبل الاسقط واصله **וַיְהִי** بلا ادغام او **וַיְהִי**
 بادغام وأما **וַיְהִי** ואשר **וַיְהִי** مدمة על הנגר אשר **וַיְהִי**
עַלְיוֹן (Lev. 6, 20) فإنه وإن كان من هذا^a الاصل فلايس هو

a) هذه A.

الاعتلال فأصله **ינֶפֶח** او **וַיְנֶפֶח** بالادغام وكذاك **וַיְחִרֵד**
ונָפַך השמש (Ex. 9, 25) وكذاك **מִפְחָה**
מִפְחָה **מִפְחָות** **הַכּוֹת** **النּוֹן** التي هي فاء الفعل مندغمة في
الكاف الشديدة **וַיְנֶפֶח** وما (II Sam. 11, 15) **النּוֹן** نون
الانفعال **و** **النּוֹן** التي هي فاء الفعل مندغمة في الكاف
الشديدة **ואصله** **גַּנְפָּה** مثل **גַּבְגָּה** **גַּבְגָּלה** ومثل هذا الانفعال
الثقيلة ايضا **הַצָּהָה** **הַצִּירָה** אשר **הַצָּה** **עַל** **מֹשֶׁה** **ו** **עַל** **אַהֲרֹן**
בְּהַצּוֹףָם **עַל** **ה'** (ib.) **בְּהַצּוֹתָו** **אַת** **אַרְם**
נְהִרִים (Ps. 60, 2) **אַחֲב** **פְּשֻׁע** **אַחֲב** **מִצְחָה** (Pr. 17, 19)
النون مندغمة في الصاد الشديدة وهي فاء الفعل والبرهان
عليها **כִּי** **יִגְזֹו** **אַנְשִׁים** **וְנִגְזֹו** (Ex. 21, 22) **וַיִּגְזֹו** **שְׁנֵיהם**
בְּשֶׁדֶה (II Sam. 14, 6) **والاصل** **فيها** **אֲשֶׁר** **הַגְזֹו** **בְּהַגְזֹופָם**
בְּהַגְזֹותָו **מִגְזָה** مثل **הַרְאֵי** **בְּהַרְאֹתָם** **בְּהַרְאֹתוֹ** **מִרְאָה**
ولام **الفاعل** ساقطة من **הַצָּה** **מִצְחָה** **ואصلهما** **הַגְזֹו** **מִגְזָה**
שְׁנֵי **אַנְשִׁים** **עֲבָרִים** **גִּזְיִים** (Ex. 2, 13) **هذه**^a **النون المكتوبة**
هي **نون** **الانفعال** **ואما** **النون** **التي** **هي** فاء الفعل فهي مندغمة
في **الصاد** **الشديدة** **والاصل** **גִּזְיִים** **مثل** **גִּרְפִּים** **גִּרְאִים** **ولام**
الفعل **ساقطة** **والاصل** **علـى** **الكمال** **والسلامة** **من** **الاعتلال**
גִּנְצִים **مثل** **גִּמְצִאים** **גִּשְׁמִרים** **فـافـهم** **מִפְחָה** **וـمرـיבـهـ**

a) B **هدـا**

נִצְחָה אֲלֵיה (Jes. 66, 12) النون فاء الفعل والهاء لامه وقد استعملوه ايضا بنقصان الهاء على عادتهم في سائر الافعال ذوات الهاء فإذا هم اذا ارادوا تصريف נִצְחָה مع الزوائد ادغمو النون في الطاء فاشتددت^a فقالوا נִצְחָה נִצְחָה אֲנִצְחָה נִצְחָה النون مندغمة في الطاء ولذلك اشتددت والاصل ינִצְחָה הנִצְחָה אֲנִצְחָה נִצְחָה مثل יְרַאָה תְּרַאָה נְרַאָה وكذلك נִצְחָוֹ אַחֲרֵי הַבְּצָע (I Sam. 8, 3) واصله יְנִצְחָו وأما اللام فساقطة على ما اعلمتك والكامل יְנִצְחָו ثم كثرا استعمالهم لهذا الفعل حتى ذهببت النون كما ذهبت الهاء وحدث مكانها ساكن ليس فقيل אל נִצְחָט ומיין וشمאל (Pr. 4, 27) واصله הנִצְחָה بلا ادغام او הנִצְחָה بالإدغام ومثله יְנִיט מisha (Ex. 9, 23) واصله יְנִצְחָה بلا ادغام او יְנִצְחָה بالإدغام כנהelim נִצְחָיו (Num. 24, 6) נִצְחָעַל من נִצְחָה الطاء شديدة لاذغام فاء الفعل فيها وهي النون والاصل נִצְחָיו مثل נִצְחָמָרו والياء لام الفعل والفعل الثقيل في هذا الاصل נִצְחָה וعلی חִטְחָה חִסְכָד (Ezr. 7, 28) חִטְחָה النون مندغمة في الطاء الشديدة والاصل נִצְחָה والمستقبل יְנִצְחָה נִצְחָה بفتح الزوائد الدال على الفعل الثقيل والنون مندغمة والاصل יְנִצְחָה נִצְחָה مثل יְרַבָּח תְּרַבָּה وكذلك יְנִיט משפט (I Sam. 8, 3) الاصل

a) فاشتد A.

יעזשים והفاعل המахוווד מן הורה מורהمثل הרבה
מרבה لأن כלفاعل ינبني מן فعل תכibil לא יכול אלא
במיים والجمع מוריםمثل מרבים והוואו فى מוריםفاء
الفعل وأما اللام ساقطة فقد بيان مما وصفت واوضاحت
أن **היוורים** (II Chr. 35, 23) מן יורה ביום ואן וימצאזו
המורים (I Sam. 31,3) מן עירני להומר (Job 30,19) ויורים
אליהם חז (Ps.64,8) ואן הווא فى **היוורים** ليس اصلا وهواد
في **המורים** هي فاء الفعل وقد حرركوا الواو التي في הורה
וירה اذارادوا الافتعال فقالوا זהה תורה אשר חטא עליה
(Lev.5,5) وهواد فاء الفعل والهاء الاخيرة لامة والاسم הורה
וירה תורה وكذلك الاسم من הורה اعني אשר הורה
יהודים הכהן (II Reg. 12, 8) תורה وأما الاسم מן אשר
זהה ה (Lam. 1, 12) תורה بالשרק הוואות فى هذه
الاسماء فاءات الافعال والهاءات للتانية اللامات ساقطة
وقد جاء الاسم ايضا من **זהה יי** (Lam.1,12) בזין الياء فاء
الفعل والجيم عينه اللام ساقطة وهواد والنون لا حقتان
على عادتهم أن يلتحقوا واوا ونوينا بالاسماء مثل נאזו

נְשָׂאֹן וְעֹרֹן וּשְׁבָרוֹן

باب في ما فاءه نون ولامة حرف لين

כ) יואב נֶטֶה אחריו אדרניה ואחריו אבשלום לא נֶטֶה
(Ex. 10, 12) (I Reg. 2, 28) נֶטֶה ודרך על ארץ מצרים (הנני)

اعنى اللينة اللام فقالوا يوزنو يوزنو يوزنو بأسقاط لام الفعل كما قالوا يربנו يرباؤ بأسقاط لام الفعل فقد بان الآن ان يوزنو يوزنو يوزنو نواقص كما ان يربنو يرباؤ ناقصان وأما الواو الاولى ففاء الفعل والاصل في يوزنو يوزنو يوزنو الواو الاولى وقد جامت الكلمة واحدة على هذا الاصل عد انه תזנין נפשי (Job 19, 2) الواو الاولى في תזנין فاء الفعل والجيم عينه والياء لامه وأما נזני ממועד (Zeph. 3, 18) فهو נפערלי ماخوذ من כאשר הונח מן הממלכה (II Sam. 20,13) الواو في נזני فاء الفعل والجيم عينه وأما اللام فساقطة ويامر אלישע ירחה ניזור (II Reg. 13, 17) ניזור ليس ماخوذ من ירחה وذلك ان هذا الاصل اعنى ירחה استعمل فيه فعلا خفيفا وثقيلا أمما الخفيف فمثل ירחה בים והثقيل הונחה הונרי לחרمر (Job 30, 19) צדה אונרה (Sam. 20, 20) فأقول ان ניזור هو ماخوذ من הונחה لا من ירחה لكنه ساقط اللام والاصل فيه יונרה ولوأخذ من ירחה نقيل נירمثل נויה בגדלו (Ez. 31, 7) الماخوذ من מהניפה وما نعمتها (Cant. 7, 7) فقد بان مما ذكرت ان ניזור ليس ماخوذ من ירחה بים بل من הונחה ولو قال ويامر ירחה ניר לكان حسنا او لو قيل ويامر הונחה ניזור لكان ايضا حسنا والفاعل الماخوذ من ירחה بים יונחה مثل ענשה לענשה والجمع יזרום بأسقاط لام الفعل مثل

צָהָן (Lev. 7, 38) (I Reg. 10, 1) وقيل ان الواو هي

اللام والناء مزيدة *

باب في ما فاءة ولامة حرف لين

الافعال التي فاءتها ولامها حرف لين مثل הַזְבָּחַת הַזְבָּחָה
 הַזְבָּחַת הַזְבָּחָה الواو فاء الفعل وهذه الافعال ثقيلة وذلك
 انهم اذا ارادوا استعمال فعل ثقيل ماضى من اصل اوله
 حرف لين جعلوا ذلك الحرف اللين واوا ودخلوا عليها
 الهاء هي علامة الفعل الثقيل مثل الهاء التي في הַרְאֵה
 הַרְבָּכָה الدالة على ان הַרְבָּכָה הַרְבָּכָה فعلان ثقيلان فالواو
 في הַלְּבָדָה واصحابه هي في موضع الراء في הַרְבָּכָה הַרְבָּכָה
 فالهاء الاخيرة لام الفعل اذا ارادوا تصريف הַלְּבָדָה واصحابه
 مع الزوائد الاربع^a اسقطوا الهاء الاولى وابقوا الواو ساكنة
 كما كانت وحرّكوا عين الفعل بالهدأ فقالوا וְיַרְאֵה וְיַרְבָּכָה
 וְיַרְבָּכָה كما قالوا יַרְאֵה יַרְבָּכָה باسقط الهاء الاولى الا ان
 الذى يدل على ان יַרְאֵה יַרְבָּכָה فعلان ثقيلان بعد
 اسقط الهاء هو فتح الياء والذى يدل على ذلك في יַרְאֵה
 וְיַרְבָּכָה وهو تركهم الواو ساكنة لينتهى كما كانت قبل
 اسقط الهاء ثم إنهم استعملوها بنقصان الهاء التي هي
 لام الفعل كما استعملوا بنقصان سائر الافعال ذوات الهاء

a) الاربعة B.

אחר אל הנֶּגֶל (Pr. 25, 9) אصلֵה הַנֶּגֶל לְאָדָם מִן נֶגֶל נְגִילָתוֹ וַיַּבְלֵל לְהַשְׁקֹותָו (Gen. 24, 19) אصلֵה וְהַבְּלֵה לְאָדָם בְּלֵה בְּגִילָתוֹ וַיַּגֵּל אֶת מִסְרָךְ יְהוָה (Jes. 22, 8) אصلֵה וַיַּגְּלֵה לְאָדָם מִן נֶגֶל נְגִילָתוֹ בְּיַחַד מִשְׁה אֶת פָּנֵי ה' (Ex. 32, 11) אصلֵה בְּיַחַד נֶגֶל נְגִילָתוֹ בְּיַחַד מִשְׁה אֶת פָּנֵי ה' (II Chr. 33, 12) וְكַذְבֵּיק
 القياس فى وَتَعْكِشُ بِلَدَتَه (Gen. 35, 16) וַיַּתֵּן עַל דְּלָתוֹת
 הַשְׁעָר (I Sam. 21, 14) ومن الناقص يَظْرُفُ يَكְוָן وهو الوجه
 فى كلّها ومن الناقص يَكְוָן كَوֹן גָּלָן חַמּוֹ هو الوجه فى
 كلّها وربّما جاء الامر من هذا الضرب مَحْدُوفاً^a مثل يَزֵן
 אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (Lev. 24, 2) الذى اصلֵה יָזֵנָה גָּלָן עַיִן
 וְאָבִיתָה (Ps. 119, 18) الذى اصلֵה נֶגֶל חַל נָא אֶת פָּנֵי ה'
 (I Reg. 13, 6) الذى اصلֵה הַנֶּגֶל ومن الناقص מִנְדִים מִתְכִים
 وهو الوجه فى جميعها ومن الناقص لְאַשְׁר אָנָי מִצְוָה
 אוֹתֶךָ (Gen. 27, 8) وهو الوجه فى كلّها^b ومثل هذا النقصان
 كثير تعتبره فى الأفعال التى استأنف تأليفها ان شاء الله
 وأما فعل الواحدة الماضى من هذا الضرب فببناء مبدلة
 من الهاء ايضا كما فعلوا فى الضربين الاوليين قالوا נֶגֶל
 רֶגֶל בְּסֶפֶתָה وهو الوجه فى الجميع والمصدر قد يكون
 ببناء مبدلة منها يوم عنزة ادم نفس (Jes. 58, 5) ביום

a) ناقصا B.

b) الجميع A.

المُحَذَّف^a ايضاً حِرْبَه بِكَمْنِي مَعُونِي (Ps. 51, 4) اصله
 حِرْبَه لَانَّه من حِرْبَه حِرْبَه مَمْنِي وَأَشْمَدَم (Deut. 9, 14)
 اصله حِرْبَه مثل حِرْبَه مَمْنِي شَنِينَه دَهْشِيْم (Jud. 11, 37)
 لَانَّه من حِرْبَه حِرْبَه يَرْبَه [وَمِن الناقص مِرْبَيْم
 مِعَلِّيْم وهو الوجه في جميعها^b] واما الوجه المستعمل في
 هَبْعَيْلَه فبالتناه مبدل من اللام مثل حِرْبَه هَبْنَه
 وهو الوجه في جميعها والمصدر قد يتجه^c بتناه
 مبدل من اللام مثل حِرْبَه هَبْنَه هَرَأَه الا ان قوما
 يقولون ان الواو هي السلام والتناه زايدة والنوع الآخر من
 الفعل التقييل من هذه الافعال اللينة اللام مثل لَعْنَه نَزَنَه
 سَلَه نَجَه نَسَه ذَنَه كَنَه بَلَه استعمل بَعَلَه منها
 بقلب الهماء ايضا ياء لينة متحركة ما قبلها بالحركة مثل
 ذَيْه نَسَه كَنَه عَنَه او بالياء مثل ذَيْه كَنَه
 ذَيْه الوجهان جائزان فيها والمستقبل يَنْهَه يَنْهَه
 يَنْهَه والفاعل مَنْهَه مَذَنَه مَنْكَه مَنْكَه والمفعول مَذَنَه
 مَنْكَه مَشَنَه والامر ذَنَه كَنَه نَسَه عَنَه شَنَه والحدف
 ايضا في هذا الضرب كثير مثل يَذَنَه او هـ (Deut. 28, 8)
 يَذَنَه لَأَور (Job 3, 9) الاصل يَنْهَه لَانَّه من كَنَه كَنَه ومسود

נִפְנֵן זונב אענַי אַסְגּוֹל הַמְהֻרָּק בְּאַיָּאֶ מְשֻׁלָּם מְדֻחָב אַפְתָּח
 فِي نِفَنْجَهُ أَعْنَى الْفَتَحُ الْمُحَرَّكُ بِهِ الْيَاءُ فَكَمَا أَنَّ الْفَتَحُ
 فِي نِفَنْجَهُ دَلِيلٌ عَلَى أَنَّهُ فَعْلٌ ثَقِيلٌ كَذَلِكَ اسْنَوْلُ فِي نِفְنֵنَ
 زُونَبُ دَلِيلٌ عَلَى أَنَّهُ فَعْلٌ ثَقِيلٌ مَا خُوَذٌ مِنْ حَفْنَهُ وَمِثْلُهُ
 نِيرَبُ بَعْثَتْ يَهُودَه (Lam. 2,5) اصْلَهُ نِيرَبَهُ لَانَهُ مِنْ حَرَبَهُ
 حَرَبَيُوتِي وَمِثْلُهُ نِيزَنَ آتِ يَشَبِي يَرُوشَلَيمَ^a (II Chr. 21, 11)
 اصْلَهُ نِيزَنَهُ لَانَهُ مِنْ هَزَنَهُ هَزَنَوتِي وَمِثْلُهُ نِيزَنَشُ آتِ عَرَفَو
 اصْلَهُ نِيزَنَشُ لَانَهُ مِنْ هَكَنَشُهُ هَكَنَشَوتِي وَمِثْلُهُ
 نِيرَفُ آتِ عَمَوْ مَادَ (Ps. 105, 24) اصْلَهُ نِيرَفَهُ لَانَهُ مِنْ
 هَفَرَهُ هَفَرَوتِي مَثَلَهُ نِيرَلُ آتِ يَشَرَالُ (II Reg. 17, 6)
 اصْلَهُ نِيرَلَهُ لَانَهُ مِنْ هَنَلَهُ هَنَلَوتِي وَنَوْعٌ أَخْرٌ مِنَ النَّاقْصِ
 غَيْرِ الْمَعْوَضِ بِإِسْكَانٍ فَاءُ الْفَعْلِ وَبِتَرْكِ الْيَاءِ الْمَفْتُوحَةِ عَلَى
 حَالَهَا كَمَا كَانَ ذَلِكَ قَبْلَ النَّقْصَانِ نِيشَكُ آتِ צَانُ لَبَنُ
 (Gen. 29, 10) الْاَصْلُ فِيهِ نِيشَكَهُ لَانَهُ مِنْ هَشَكَهُ هَشَكَوتِي
 وَكَذَلِكَ الْقِيَاسُ فِي نِيَفَهُ أَلَهُومَ لِيَفَهُ (Gen. 9, 27) وَمَلَكُومَ
 نِيرَدُ (Jes. 41, 2) وَمِنَ النَّاقْصِ نِيرَبُو نِيفَנוُ وَهُوَ الْوَجْهُ الْمَعْرُوفُ
 وَمِنَ النَّاقْصِ هَرَبُو هَفَنُو هَونُو لَانَّ اَصْلَهَا حَرَبَيُوتُو هَفَنَويُوتِي
 هَزَنُويُوتِي وَكَذَلِكَ الْوَجْهُ فِي جَمِيعِهَا وَمِنَ النَّاقْصِ هَوَآ يَسُورَ
 هَمِيعَلَهُ مَبَبَلُ (Ezr. 7, 9) وَهُوَ الْوَجْهُ فِي جَمِيعِهَا^b وَمِنَ

a) MSS. יהודָה.

b) كلָה A.

المستعمل ايضاً في **بَعْلَه** ببناء مبدلية من اللام مثل **بَنْتَه** **بَنْسَتَه** **بَرَأَتَه** وقد جاء المصدر ببناء مبدلية من اللام مثل **بَنُوتَه** **بَنُوشَتَه** **كَنُوتَه** ويقال ان هذا الواو هي اللام والبناء متعددة كما ترداد في سائر المصادر في غير هذه الافعال **وال فعل التقيلي**^a من الافعال اللينة اللام مثل **بَرَبَّه** **بَرَأَه** **بَرَزَه** **بَعْلَه** الهاء اللينة لام الفعل اذا ارادوا منها استعمال **بَعْلَه** قلبوا الهاء **ياء** لينة متحركة ما قبلها بالحركة كما فعلوا في الافعال الخفيفة منها مثل **بَرَبِّي** **بَرَأَوي** **بَعْلَوي** او **بَالظَّرِي** مثل **بَرَبِّي** **بَحَلِّي** **بَهْرَوك** (Mic.6,13) والاصل فيها **بَرَبِّي** **بَرَأَوي** مثل **بَشَمِّاعِي** **بَشَفَلِّي** والمستقبل **بَرَأَه** **بَرَبَّه** **بَعْلَه** **بَرَزَه** **بَفَرَّه** بفتح الياء الفاعل **بَرَبَّه** **بَعْلَه** **بَرَأَه** **بَرَزَه** **بَفَرَّه** والامر **بَرَبَّه** **بَعْلَه** **بَرَأَه** **بَرَزَه** **بَفَرَّه** المفعول بتذكر يرك الميم بالشكل يقول **مَنْجَلَه** **مَرْبَّه** **مَرْكَه** او **بَالكمِيز** إن شئت مثل אשר انت **مَرَأَه** بهر (Ex. 25, 40) אשר **مَبَنَاه** **طَفُونَه** (Ez. 9, 2) وكثيراً ما اسقطوا لام الفعل في هذا النوع ايضاً بتعويض وغير تعويض كما فعلوا في النوع الاول مثل **بَيْنَ** **ونَبَّ** **أَلَّ** **ونَبَّ** (Jud. 15, 4) الذي اصله **بَيْنَه** لاده من **بَنَاه** **بَقِيَه** وجعلوا مذهب **المنول** في

a) حدثوا A . وكثيراً B . والفعل التقيلي A .

אוכרה אלhim וְאַהֲמִיה (Ps. 77, 4) רמה ידר בֶּל יְחִיּוֹן (Jes. 26, 11) اليام هي لام الفعل وقد اسقطوا اللام ايضا بلا تعويض من פְּעָלָה فقالوا בְּנָנוּ קָנוּ זָנוּ רְאָוּ עָשָׂו חָסֵן هذا هو الوجه المستعمل فيها واصلها בְּנָיו קָנוּ חָסֵן مثل שְׁמָרוּ זְכָרוּ וּרְبָּסָה التي منها يشير على الاصل مثل דְּלִין شוקوم (Pr. 26, 7) צור חָסֵן (Deut. 32, 37) נְטִין רְגִלִּי (Ps. 73, 2) والوجه المستعمل في פְּעָלִים باسقاط اللام ايضا بוגים בוגנים קוגנים רזאים עוושים واصله בוגנים קוגנים مثل שוכרים זוכרים والوجه المستعمل في פְּעָלָה باسقاط اللام ايضا قبل بוגה كونه رزاح عوشة والاصل בוגה كونية رزائية عوشية مثل شופטה يوشבה وقد جامت واحدة على الاصل שלמה אהוה בעטיה (Cant. 1,7) اليام لام الفعل فافهم واما פְּעָלָה فلم يسقطوا اللام منها لكنهم ابدلوا منها تاء فقالوا من בְּנָה בְּנָתָה والاصل בְּנִיה ومن רְאָה רְאָתָה ومن רְפָה רְפָתָה ومن לְעֵשָׂה לְעֵשָׂתָה ومن נְלָה נְלָתָה ومن מְחֻתָּה מְחֻתָּתָה التاء مبدلية من الساكن اللين الذي هو لام الفعل فاحفظ هذا وقف عليه متى ما اردت ان تقول פְּעָלָה من الافعال الدينية اللام فعلى ذلك اطّرد الباب وهو الوجه المعروف المستعمل فيها وان كنت قد حفظت الكلمة واحدة شاذة عن الباب انت على الاصل כי בר חסיה נפשي (Ps. 57, 2) وكذلك الوجه

يُفْتَح لِبَنَّكُم (Gen. 27, 38) وَيُبَكَّ (Deut. 11, 16) أصله
 وَيُبَكِّه لَذَّه من بَكَّه بَكِيرٍ يُورَد مَوْعِكَب (Num. 24, 19)
 أصله يُورَدَه لَذَّه من رَدَه رَدِيرٍ إِلَّا يُشَطِّه إِلَّا دَرَقِه
 لَبَرَ (Pr. 7, 25) أصله يُشَطِّه لَذَّه من شَطَّه شَطِيرٍ وَأَنَّه يَ
 شَطِيرَة (Num. 5, 20) (Gen. 9, 21) أصله يُشَطِّه لَذَّه من شَطَّه
 شَطِيرٍ وَاحْسَب هَذَا النَّوْع غَيْر مَعْوَض وَإِذْمَا حَدَث السَّاكِن
 الَّذِين بَعْد الْيَاء مِنْ أَجْلِ الْلَّحَن فَلَيْسَ لِالْلَّحَن فِي هَذِه
 الْأَفْعَال مَوْضِع يَرْقَب فِيهِ غَيْر الزَّوَادِ وَأَمَّا الْمَحْذُوفُ^{a)} الغَيْر
 مَعْوَض فَمُثَلَّه عَرْوَة (Jes. 47, 3) الَّذِي أصله بَنْجَلَه
 لَذَّه مِنْ بَنْجَلَه وَمُثَلَّه وَنَمْ أَيْشَ إِلَّا يَرَا (Ex. 34, 3) الَّذِي
 أصله يَرَاه لَذَّه مِنْ بَرَآه وَمُثَلَّه عَدْ حَزِي الْمَلَكُوت وَتَعْشَ
 (Esth. 5, 6) الَّذِي أصله وَتَعْشَه لَذَّه مِنْ نَعْشَه وَالنَّاقِص
 الغَيْر مَعْوَض أَيْضًا مُثَلَّه بَنْجَنْو وَكَنْجَنْو يَرَا وَعَشَ وَالاَصْل فِيهَا
 وَبَنْجَنْو وَكَنْجَنْو يَرَا وَعَشَ عَلَى هَذَا يَطْرُد الْبَاب كُلَّه إِذَا
 ارَادُوا مِنْ هَذِه الْأَفْعَال وَبَعْلُو اسْقَطُوا لَامَ الْفَعْل وَلَم يَعْوَضُوا
 مِنْه شَبِيًّا وَقَدْ اتَى مِنْهَا الْفَاظ يَسِيرَة عَلَى الْأَصْل مُثَلَّه مَرَّ
 وَبَكْيَون (Jes. 33, 7) وَهَذِه كَلْمَ وَبَكْيَون (ib. 31, 3) بَظَلْ بَنْفِيك
 وَبَخْسِيون (Ps. 36, 8) وَرَيوُون مَدْشَن بَيْتَك (ib. 9) وَبَكْرَه وَتَانَك
 يَرَبِيُون (Deut. 8, 13) بَهَمُوت وَمَيْمَ وَبَهَمِيون (Jes. 17, 12)

a) B الناقص.

(Ex.32,20) אֶחָלָה נִזְוַרְהָ לֹאֲنֵה מִן זָרָה זָרִיתִי תְּזַוְּרָה לְרוֹחָה
 (Ez. 5, 2) וּמְשֻׁלָּה יְכַל בְּשָׁרוֹ מְرָאִי (Job 33, 21) אֶחָלָה יְכַלָּה וּכְלָה
 לֹאֲנֵה מִן כְּלָה כְּלִיוֹתִי וּמְשֻׁלָּה וּמִימַּן טָל (Jud. 6, 38) אֶחָלָה
 וּמִמְּאָחָה לֹאֲנֵה מִמְּאָחָה מְצִיחִי וּשְׁתִוָּתָה אֲוֹתָה וּמְמִיחָה (Ez.23,34)
 (Ex. 2, 12) וּגְמִיחָה דָמָו (Lev. 1, 15) וּמְשֻׁלָּה וַיַּפְּנֵן כָּה וּכָה
 אֶחָלָה וַיַּפְּנֵן לֹאֲנֵה מִן פָּנָה פָּנִירִי וּמְשֻׁלָּה וַיַּלְּרֹר מִקְרָה
 (Ruth 2,8) אֶחָלָה וַיַּקְרָה לֹאֲנֵה מִן קָרָה כְּלִיוֹתִי וַיַּקְרָה מְקָרָה
 (II Sam. 19, 44) וּמְשֻׁלָּה וַיַּקְשֵׁשׁ דָבָר אִישׁ וְהֹדָה (Ecc. 9, 3)
 אֶחָלָה וַיַּקְשֵׁשׁ לֹאֲנֵה מִן קָשְׁוִתִי לֹא וַיַּקְשֵׁשׁ בְּעִינִיךְ
 (Deut. 15, 18) וּמְשֻׁלָּה וַיַּרְפַּח מִמְּנוּ (Ex. 4, 26) אֶחָלָה וַרְפָּה
 לֹאֲנֵה מִרְפָּה רְפִיטִי וַרְפָּה וּמְשֻׁלָּה וַתְּלַךְ וַתְּתַפֵּע (Gen. 21, 14)
 בְּالִفְתְּחָמָה לְמִקְانֵי הָעִין וְאֶחָלָה וַתְּתַפֵּע לֹאֲנֵה מִתְּעֵה לְבַבֵּי
 (Jes. 21, 4) תְּעֵיתִי וּמְשֻׁלָּה וַתְּבַהַה מְכֻעָשׁ עִנִּי (Job 17, 7)
 בְּالִפְתְּחָמָה לְהָاء וְאֶחָלָה וַתְּבַהַה לֹאֲנֵה מִתְּהָהָה תְּבַהָּה
 (Zech. 11, 17) וּמְשֻׁלָּה קְثִיר גְּדָדָה וּנְوּעָד אַخֲרָם מִלְּחָדָדָו^{a)}
 בָּاسְקָאן فָאֵם הַפְּعָל כְּمָא קָאָנָת בְּقֵל הַנִּכְסָאן לֹאֲנֵה הַדָּי
 ذְּקָרְתָּ בְּתַחְרִיקָהָה מְשֻׁלָּה וַיַּשְׁבֵּט מִמְּנוּ שְׁבֵי (Num. 21, 2) אֶחָלָה
 וַיַּשְׁבַּח לֹאֲנֵה מִשְׁבָּה מִשְׁבָּה מִשְׁבָּה (Ps.68,19) וַיַּפְּתַּח בְּסִתְרֵי
 לְבִי (Job 31, 27) אֶחָלָה וַיַּפְּתַּח לֹאֲנֵה מִפְּתָחָה פְּתִירִי פָּנִים

a) B الناقص

مثل **שָׁמֵרְתִּי** **זָכַרְתִּי** والمستقبل **וְבָנֶה** **וְקָנָה** **וְעָשָׂה** **בָּעֵלָה**
 بالفتح لمكان العين والامر **בָּנָה** **קָנָה** **עָשָׂה** والفاعل **בָּנָה**
עָשָׂה **קָנָה** الهاء لام الفعل ويقلبوها في المفعول ياء
 ظاهرة **בָּנָוי** **פָּדוּי** **קָנוּי** **עָשָׂוי** والفاعل **וְבָנֶה** **וְקָנֶה** **וְעָשֶׂה**
בָּעֵלָה بالفتح لمكان العين والمستقبل **וְבָנֶה** **וְקָנֶה** **וְעָשֶׂה**
בָּעֵלָה **בָּרָאָה** بالتحفيف من طريق العين والراء هذا هو
 القياس الصحيح في تصريف هذه الأفعال والاسل الذهى منه
 يقاس «البرهان على نقصان ما يأتي منها ناقصا فقد كثر
 حذفهم لهذا الهاء التي هي لام الفعل استثنالا لها
 واستعملوا الأفعال دونها وربما عوضوا منها وربما لم يعوضوا
 فالمحذف ^a المعوض **וְיָבֹן** الذي اصله **וְיָבֹנָה** لأنّه من **בָּנָה**
בָּנָוי فاسقطوا لام الفعل وعوضوا منها الساكن اللين
 الذي بعد يوم الاستقبال تكميلاً لبنية الفعل كما ذكرت في
 الأفعال اللينة العين ومثله **וְיָקֹנְן** **אֲתָה חֲלַקְתָּ** (Gen. 33, 19)
 واصله **וְיָקָנָה** لأنّه من **קָנָה** **קָנוּי** ومثله **וְיָבֹזֶן** **עִשְׂן** (ib. 25, 34)
 اصله **וְיָבֹזֶה** لأنّه من **דָּבֶר ה'** **בָּזָה** (Num. 15, 31) (**מְדוֹעַ בָּזָה**)
 (II Sam. 12, 9) ومثله **וְיִגְּלֶל** **וְיִזְּהֹדָה** (Jer. 52, 27) اصله **וְיִגְּלֶה**
 لأنّه من **גַּלְחָה** **גַּלְיוֹן** ومثله **וְתִגְּזֹן** **גַּם** **הִיא** (Jer. 3, 8) اصله
וְתִגְּזֹה لأنّه من **גַּזְהָה** **גַּנוּזָה** ومثله **וְיִגְּרֶר** **עַל** **פְּנֵי** **הַמִּים**

a) استغاطهم B . فالناقص b)

المقالة الثالثة من كتاب حروف اللين العبرانية
 قال يحيى بن داود^{a)} قد مضت الافعال اللينة الفاء في
 المقالة الاولى والافعال اللينة العين في المقالة الثانية
 وافتقت هذه المقالة في الافعال اللينة السلام فانها ايضاً
 بعيدة الغور خفية التصريف لكثره اعتلالها ونقاصها وربما
 عوضت من ذلك النقصان وربما لا تعوض منه واقامة الدليل
 والبرهان على ذلك الاعتلال والنقصان برد الفعل الى اصله
 وصرفة الى موضع اشتقاقة فحيثئذ يتضح نقصانه ويظهر
 اعتلاله ولهذا المذهب ارى ان ابسط لها قبل تأليفها
 جملتاً واقدماً بين يديها شروحاً تسهل السبيل الى فهمها
 والوقف عليها على عادتى قبيلًا في الافعال المتقدمة الذكر
 وبالله المستعان على كل حال *

القول في الافعال التي لامها حرف لين

الافعال التي لامها حرف لين مثل בְּנֵה קָרְבָּה לְעִזְתָּה חֶלְה
 الهاء لام الفعل ومن عادة العبرانيين اذا قالوا منها
 בְּעַלְבָּהוּ ان يقلبو الهاء ياء ساكنة لينة مكسورة بما قبلها
 فقالوا בְּנֵהוּ קָרְבָּהוּ לְעִזְתָּהוּ חֶלְבָּהוּ جميعها اطڑ
 على هذا المنهاج وجئي بهذه النظام لم يشد منها شاذ
 والاصل فيها باظهار الياء التي هي لام الفعل בְּנֵהוּ קָרְבָּהוּ

השיר הם המליךו ולא מני השירו ולא ידעתו (Hos.8,4)
ומני שافي במשקל ובמשורה (Lev. 19, 35)
שוש כאשר שׁש ה' (Deut. 28, 63) שׁש אני על
אמרתך (Ps. 119, 162) וגלי בירושלים ישׁשתי בעמי
אשׁוישׁ ישׁוישׁ מדבר (ib. 35, 1) לְשִׁישׁ עַלְךָ
לטוב (Deut.30,9) משׁושׁ לכל הארץ (Lam. 2,15) والتقييل
חשׁישׁ השׁישׁו או השׁשׁוי ان استقل שׁושׁ אשׁוישׁ בה'
ישׁוישׁ יישׁוישׁ וישׁמו בך (Jes. 61, 10) שׁוישׁ ונילו
משׁוישׁ (Jes. 65, 18)

שָׁוֹה כִּי שְׂתַי לֵי אֱלֹהִים (Gen. 4, 25) וְלֹא נְשָׁתָה לְבָה
שְׁבָיו (I Sam. 4, 20) **שְׁבָיו** (Ps. 73, 28) **בְּלֹדֶגֶם** وقد سقط عين
ال فعل من شَبَّهْ بِهِ إلَهִים מִחְמָר (Ps. 73, 28) **أَشْوَاتْ**
شَوَّهْ شَبَّهْ شَبَّهْ الشُّعֲرَة (Jes. 22, 7) **وَالثَّقِيلَ حَشْوَتْ حَشِيتْهُوا**
وَان استشقق قيل **حَشِيتْهُوا** **بَلَدْغَامْ عَيْنِيهِمْ يُشَيْهُوا** (Ps. 17, 11)
ولَبَدْ **فَسِيَّةْ لَدَعَهِي** (Pr. 22, 17) **شَيْهُوا** **كَلِيلْ طَلَكْ** (3)
لِمَعْ شَيْهُوا **أَوْتَهُوا** (Ex. 10, 1) **وَسِيَّةْ لَعَرَفَلْ** (Jer. 13, 16)
هَوَرْ فَرْ **فَرَطْهُوا** **بَلْبَيْ** (Ecc. 2, 3) **أَشَرْ فَرَوْ** **أَوْتَهَا**
يُوتَرُوا **أَتْ أَرْزْ** **كَنْعَنْ** (ib. 2) **مِنْ** **هَفَرِيمْ** (Num. 13, 32)
أَتْ أَرْزْ (Num. 14, 6) **هَوَرْ** **مَهَورْ** **أَرْزْ** (Num. 13, 25)
وَالثَّقِيلَ وَيُتَرُوا **بَيْتْ** **يُوسَفْ** (Jud. 1, 23)

* تمت المقالة الثانية والله المحمود على عونه *

שורפֶ שְׁפֵה אָשָׁופֶ הוּא יְשׁוֹפֶה רַאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוֹפֵנִי
 יעקב (Gen. 3, 15) אשר במערה (*sic!*) יְשׁוֹפֵנִי (Job 9, 17)

שׁוֹפֶ וְמַעֲנֵי ثָانֵי אָרֶחֶד חַשְׁדָךְ יְשׁוֹפֵנִי (Ps. 139, 11)

שׁוֹקֶךְ וְאֶל אִישָׁד תְּשׁוֹקְתָךְ (Gen. 3, 16) וְעַל תְּשׁוֹקְתָהוּ
 (Cant. 7, 11) וְמַעֲנֵי אַخֲרָה הַשְׁוֹקָרִים תִּירֹשׁ וַיֵּצֶר
 (Joel 2, 24) הַשְׁוֹקָרִים דְבָרָם (ib. 4, 13) אָשִׁיק הַשָּׁקֶן

שור שָׁר שְׁרָטִי שָׁרִים וְשָׁרוֹת (Ecc. 2, 8) אשר שָׁר
 לה' (Ps. 7, 1) וְתַقְלֵיל הַשְׁוֹר הַשְׁוֹרָתוֹ אוֹ יְשָׁרָה מִשָּׁה
 (Ex. 15, 1) אָשִׁירָה נָא לִיּוֹדִי (Jes. 5, 1) וְתַשְׁרֵר דְבוֹרָה
 (Jud. 5, 1) שִׁירָה לְה' (Ex. 15, 21) שִׁיר הַשִּׁירִים (Cant. 1, 1)
 שׂוֹר שׂוֹרָטִי וְהַשְׁוֹר מִשׂוֹרָר (II Chr. 29, 28) מִשׂוֹרִים
 וּמִשׂוֹרֹות (Ezr. 2, 65) וַיִּמְكַן אֶن יְכֻונֵן מִנּוֹ קֹול יְשׂוֹרָר
 בְּחַלּוֹן (Zeph. 2, 14) וְفִי الְאָصֶל מַעֲנֵי אַخֲרָה שָׁר שְׁרָטִי
 כְּנֶמֶר עַל דַּרְךְ אָשָׁור (Hos. 13, 7) אָשָׁנָרָטוּ וְלֹא קָרוֹב
 יְשָׁוֹר (Num. 24, 17) יְשָׁוֹר בְּשָׁר יְקֻשּׁוּם (Jer. 5, 26) הַשְׁוֹרִי
 מֶרֶאשׁ אַמְנָה (Cant. 4, 8) וְהַשְׁוֹרִי לְמֶלֶךְ בַּשְׁמָן (Jes. 57, 9)
 וּמִן הַדָּא מַעֲנֵי אֲשֶׁר שׂוֹרְרוּ אֲנָשִׁים (Job 36, 24) וְמַעֲנֵי

תָּالָת וְתַשְׁנָה אֵין לְהַבִּיא (I Sam. 9, 7)

שור שָׁר שְׁרָטִי שָׁרִים עָצְרוּ בְמָלִים (Job 29, 9) חַכְמוֹת
 שְׁרוֹתִיחָה (Jud. 5, 29) בַּי שָׁרִים יְשׂוֹרָוּ (Pr. 8, 16) וְיִשְׁרָר
 אֲבוֹמֶלֶךְ (Jud. 9, 22) וְיִשְׁרָר אֶל מֶלֶךְ (Hos. 12, 5) וְתַقְלֵיל

שם שם שָׁמְתִי או מי יִשּׁוֹם אֶלְמָ (Ex. 4, 11) מטרם
 שם אבן (Num. 11, 11) לשום את מישא (Hag. 2, 15) לשום
 כי על פי אבשלום הייתה שומה (II Sam. 13, 32) או
 ביחסותה יד (Lev. 5, 21) השים בשימושו ובשימושיו
 לאוות ולמשלים (Ez. 14, 8) נשיקה נא שקים (Reg. 20, 31) (I)
 מבלי מושם (Job 4, 20) שם לך אורב (Jos. 8, 2) לבלו
 שם לאייש (II Sam. 14, 7) ואמם ויישם באرون במצרים
 (Gen. 50, 26) فشاذ خارج عن القياس وقيل فيه انه مثل
 ويישם לפניו (Gen. 24, 33) الياء الساكنة المزيدة فيه
 مبدلة من الواو الساكنة المزيدة في ويישם לפניו وهو
 فعل لم يسم فاعله وإن المدل المحرك به السين مثل
 الفتح فيان نَسْ هلاه ونَسْ פגעה בו (II Sam. 1, 15)
 واحد ويوكز نوح (Gen. 9, 24) ويوكز יעקב משנהו
 واحد وهذا قول بعيد لأن كل فعل لم يسم
 فاعله لا بد فيه من الضم لأن هو الدال عليه وقد سقط
 هذا الدليل من ויישם באرون ولذلك قلت انه شاذ
 ويمكن ان يكون من اصل اخر اعني ישם
 نوع ام بفيدو لهن نوع (Job 30, 24) הנה קול שעotta
 בת עמי (Jer. 8, 19) הנותן תשועה למלכים (Ps. 144, 10)
 والتقيل نوعا نوعה שמעת קולי (Jon. 2, 3) אשע אליך
 (Ps. 18, 42) ישבעו ואין מושיע (Job 30, 20)

שׂוֹد יְשֻׂוד צָהָרִים (Jes. 60, 6) (Ps. 91, 6) שׂוֹד וּשְׁבָר^a (Deut. 27, 2) אֲשֻׂוד יְשֻׂוד
שׂוֹד שֶׁד וּשְׁךָ אֹתָם בְּשִׂיר (Gen. 24, 63) שׂוֹחֵךְ וְשִׁקְלֵל הַשִּׁמֵּן אֲשִׁיחַ בְּפָקוֹדִיךְ (ib. 55, 3)
שׂוֹחֵךְ תְּשִׁיחֵךְ (Pr. 6, 22) יְשִׁיחּוּ בָּי (Job 12, 8) אֲרִיד בְּשִׁיחֵי
אֲשֻׂוחָם או שְׁחֵחַ לְאָרֶץ (ib. 2) וְהַולְכִּי עַל דָּרָךְ שְׁחוֹחַ
אֲשֻׂוחָם וְשִׁקְלֵל אֶחָר שׂוֹחֵם שׂוֹחֵחַ בְּמַעַשָּׂה יְדֵיךְ
אֲשֻׂוחָם (Jes. 53, 8) וְאַתָּה דָּרוּ מֵי יְשֻׂוחָם (Ps. 143, 5)

שׂוֹחֵם אָמֵר וּמְסִדָּר

שׂוֹטֵט שְׁטֵט נְשָׁטוּ הָעָם וְלַקְטוּ (Num. 11, 8) וְנְשָׁטוּ בְּכָל
הָאָרֶץ (ib. 2) שְׁוֹטֵט נָא (II Sam. 24, 8) מְשֻׁוְטָט בָּאָרֶץ (Job 1, 7)
אֲנִי שְׁטֵט (Jes. 33, 21) שׂוֹטֵט שׂוֹטְטוּ בְּחֹצֶות יְרוּשָׁלַיִם
אַחֲרֵי שְׁטֵט שְׁטֵתי (Jer. 5, 1) עַוְנִי ה' הַמָּה מְשֻׁוְטָטִים (Zech. 4, 10) וּמְעַנְּנִי
הַבְּיוֹאָךְ הַשְּׁאָטִים (sic!) (ib. 26) אַוְתָּךְ (Ez. 27, 8) בְּמִים רַבִּים
עָשָׂו מְשֻׁוְטָה (ib. 6) וַיִּמְكַן אֲنֵנָה אֲנִי שְׁטֵט
מִן הַזָּהָר (Jes. 33, 21)

שׂוֹד שֶׁד שְׁבָטִי הַנְּגִנִּי שְׁךָ אֶת דָּרְכֵךְ בְּסִירִים (Hos. 2, 8)
יְשֻׂוד יְשֻׂר מְמִשְׁוּבָה^b (Mic. 7, 4)

a) Only B. b) Massor. Text .מְמִשְׁוּבָה

ויהיו לתקשובה השנה (1) השוב בהשיבות (II Sam. 11, 1) השוב בהשיבות
בהשיבו אליך (Ez. 27, 15) (Gen. 44, 8) השוב אשבך (Jud. 17, 4) מושב את הכסף (Ps. 72, 10)
מנחה ישבו (II Sam. 15, 8) (I Reg. 14, 4) נשב את הכסף (I Sam. 12, 2) (Job 15, 10)
وقيل ان ישב ושבני ה' (ib. 58, 12) (Jer. 30, 18) (Zeph. 2, 7) (Jes. 30, 15) (Ps. 126, 1)
التي في يشبني عين قلبتا في يشوب فاء وفي المعنى ثقيل
آخر نفس يشوب (Ps. 23, 3) (Jes. 49, 5) (לشوب يعقوب عليه) (Num. 10, 36)
مشوب نهيبوت (ib. 58, 12) (Jer. 30, 18) (Zeph. 2, 7) (ib. 58, 12) (Jer. 30, 18) (Zeph. 2, 7)
اهلي يعقوب (Jes. 30, 15) (Num. 10, 36) (Ps. 126, 1) (بشوبة ونחת) (Num. 10, 36)
ونחת يا مر شوبه ه' ربوات (Num. 10, 36) (Jer. 2, 19) (Jer. 8, 5) (Pr. 1, 32)
כלכל את الملך بشובתו מהנים (II Sam. 19, 33) (Jer. 2, 19) (Jer. 8, 5)
ثالث تيمارك رعתק مشوبونك توكيد (Pr. 1, 32) (Jer. 3, 14) (Jer. 3, 14)
 כי مشوبةفتح تمרגم (Jer. 2, 19) (Jer. 8, 5) (Jer. 3, 14) (Jer. 3, 14)
مشوب (Job 15, 10) (I Sam. 12, 2) (I Reg. 14, 4) (Hos. 7, 9) (Num. 10, 36)
سب (I Reg. 14, 4) (Jer. 3, 14) (Jer. 3, 14) (Jer. 3, 14) (Jer. 3, 14)

a) A قیلت.

וחרב אָרִיךְ אחריהם (2) Ez. 5, 2) נִירַק את חניכיו
וְנִירַק חנית וסגור (Gen. 14, 14) (Ps. 35, 3) וمعنى שלישי
קריב מן الاول על הארץ יְרִיקּוֹ (Ecc. 11, 3) המרייקים
מעליהם זהב (Zech. 4, 12) ולא הורק מכל אל כל
שמן תורק שָׁמֵךְ (Cant. 1, 3) (Jer. 48, 11)
דר רֶר בשרו (Lev. 15, 3) ברתיו נרור ויורד רירו
אל זקנו (I Sam. 21, 14) בירור חלמות (Job 6, 6)
ריש רְשֵׁת רְשֵׁת כפירים רְשֵׁו ורעבו (Ps. 34, 11) רְשֵׁשׁ (!)
עשח כף רמיה (Pr. 10, 4) ואחד רְשֵׁא (II Sam. 12, 1) רְשֵׁשׁ
ישבע ריש (Pr. 28, 19) וישכח רישן (Pr. 31, 7) רְשֵׁשׁ (!)
ועשר (Pr. 30, 8) וימ肯 ان يكون רזשש ערי מבצריך
מתרזש והון רב (Pr. 13, 7) (Jer. 5, 17) מן העדן האصل
וيم肯 ان يكون מן אصل אחר עני רזשש כי התאמיר
אדום רְשַׁשְׁנוּ (Mal. 1, 4) מזריש ומעשר (I Sam. 2, 7)
מן אصل אחר או يمكن ان يكون معنى ואם לא הזריש
את יושבי הארץ (Num. 33, 55) להזריש גוים גדולים
ועצמים (Deut. 4, 38) ה' אלהיך מזריש אותם מפניך

שׁוֹב שָׁבְּתִי וראה תחת המשמש (Ecc.9,11) יְשֻׁבוּ
לֹא עַל (Hos. 7,16) וַיֵּשֶׁב שְׁבוּ בָנִים שׁוּבָכִים (Jer. 3,14)

a) B רָאשׁ.

רוֹזֵן הנער רַץ (I Sam. 20, 36) כי אם רְצָחֵן אחריו
רוֹזֵן לקראת רַץ יְרוֹזֵן (II Reg. 5, 20) עשו לקראותו (Jer. 51, 31) רַץ מצא נא את החצים
 (Gen. 33, 4) במרוזה (Ecc. 9, 11) לא לקלים הַמְּרוֹזֵן (I Sam. 20, 36)
 אחימען (II Sam. 18, 27) **תְּשִׁقֵּל הַרְיִץ תְּרִיצָתוֹ** כוש
 פְּרִיז יְדֵיו לְאֱלֹהִים (Ps. 68, 32) נְרִיצָתוֹ מִן הַבּוֹר
 (Gen. 41, 14) כי ארנעה אֶרְיִצְנוּ (Jer. 49, 19) **וְהַרְיִץ** המהנה (I Sam. 17, 17) **וְשִׁקֵּל אַخֲרֵי** المعنى רְזִיאֵן רְזִצְתָּחֵן
 כברקים יְרוֹצָצָנו (Nah. 2, 5) **וְמַעֲנֵי** ثانוי הַרְיִץ וְפְרִיז
 את גלגולתו (Jud. 9, 53) ועל העשך ועל הַמְּרוֹזֵה
 (Jer. 22, 17) **וְفِي** هذا المعنى **שִׁקֵּל אַחֲרֵי** רְזִיאֵן וְירעוץ
 יְרוֹצָצָנו (Jud. 10, 8) **וְזִתְרוֹצָצָנו** הבנים (Gen. 25, 22) **וְלִימֵס**
 מן هذا الاصل כי רַץ עוב דלים (Job 20, 19) **וְלֹא-נְפָעָל**
בְּרַץ **בְּכַפְתְּרוֹזֵן** (Ez. 29, 7) **הַרְיִץ**

רִיק הַרִּיק יְרִיק חַרְמוֹ (Hab. 1, 17) מְרִיקִים שְׁקִיחָם
 וְרִקָּה נְפָשָׁו (Gen. 42, 35) נְעוֹר **גִּירְקָה^{a)}** רִיק
 השבלים חַרְקוֹת (Gen. 41, 27) כָּלִי רִיק
 יהנו רִיק (Ps. 2, 1) **וְفيָה** מעنى אחר **וְהַרִּיקּוֹתִי**
אחריכם חַרְבָּם (Ez. 28, 7) **וְהַרִּיקּוֹתְבָתָם** (Lev. 26, 33)

a) MSS. add. וְשַׁבָּע.

רוני בלילה (Lam. 2, 19) האصل فيه רְנָנוּ לְנָהּ מִן רְנַן וְרַנֵּן,
קדלק דומו עד הגענו (I Sam. 14, 9) האصل فيه דְמָמוּ
לְנָהּ מִן דְמֶמֶה עורי לאבן דומם (Hab. 2, 19) وكثير مثل هذا
רוע רע רעתי ורעה עינך (Deut. 15, 9) אֲרוֹעַ וְרָעִים
לא נתקו (Jer. 6, 29) וְרָעָה לֹא תִמְצָא בָּךְ (I Sam. 25, 28)
רוע מעליכם (Jer. 21, 12) תְשִׁקֵּל הַרְיָע אָו הַרְעָה הַרְעָיו
מעליהם (ib. 4, 6) ואשר בְּגַרְעָוֹתִי (Mic. 3, 4) לֹא יִוְטִיב
ה' וְלֹא יִרְעַ (Zeph. 1, 12) נִתְהַרְעַ לְעָשׂוֹת (I Reg. 14, 9) אָף
חטיבו וְתִרְעַו (Jes. 41, 23) מִירָעַ בֵּי מִרְעִים (Ps. 37, 9)
, לא נفعאל נִרְעַ בְּגַרְעָוֹתִי רָע יִרְעַ (Pr. 11, 15) וְרוּחָה כְּסִילִים
יִרְעַ (ib. 13, 20) יִרְעַ הַרְיָע וְהַרְעָה מִן הַרְיָע אַחֲרַ הַרְיָע
הַרְיָוֹתִי וְהַרְעָוֹתִים בְּחַצּוֹצְרוֹת (Num. 10, 9) תַּתְקֻעוּ וְלֹא
תִּרְיֻעוּ (ib. 7) יִרְעַ אָף יִצְרִיחַ (Jes. 42, 13) נִירְיֻעוּ ^a הָעָם
תְּרוּעָה (Jos. 6, 20) יִתְרֹזְעַעַ אָף יִשְׁוֹרָוּ (Ps. 65, 14) עַלִי
פלשת אֲתִרְזְעַע (ib. 108, 10) וְفيָהּ מִנְיָהּ תָּלֵת רָע רעתי
אֲרוֹעַ אֲרוֹעָם בְּשֵׁבֶט בְּרוֹזֶל (ib. 2, 9) בְּגַרְעַע בְּרוֹזֶל בְּרוֹזֶל
מוועדה (Pr. 25, 19) רְזֹעַוּ עַמִּים (Jes. 8, 9) רְזֹעַוּ עַמִּים
רְזֹעַ וְעַלְיהוּ לְתִרְזֹפֶה (Ez. 47, 12) וַיִּכְרֹב מִנּוּ עַמּוֹדִי
שמים יִרְזֹקְפּוּ (Job 26, 11)

^{a)} MSS. וְרָע

الالف في **הָאֵרֶנְ** عندي للمخاطب وشدّت الدال لاندغام الناء فيها وقد يدغمون النون ايضا في غير مثالها مثل نون **גַּבְגָּה** في **וְגַּבְגָּה** ونون **גַּמְגָּה** في **וְגַּמְגָּה** ونون **לִשְׁבָּר** في **וְשִׁבָּר** ويدغمون النون التي هي فاء الفعل في عين الفعل مثل نون **נִצְחָה** في **וְנִצְחָה** ونون **נִטְחָר** في **וְתִזְחָר** ونون **נִקְםָה** في **וְתִזְקִים** في **וְקִים** ونون **נִדְרָה** في **וְהַדְרָה** ونون **נִפְלָה** في **וְפִילָה** ونون **נִזְוָר** في **וְזִוְרָה** ونون **נִסְעָה** في **וְסִעָה** ونون **נִלְעָה** في **וְלִעָה** ويدغمون اللام التي هي فاء الفعل في عين الفعل مثل لام **לִקְחָה** في **וְקִחָה** ومحكة شوهد (II Chr. 19, 7) والحروف المندغمة في غير امثالها على ما وجدتها في المكرأ هي اللام والنون والناء وحرف اللين فانه يندغم ايضا في غير مثاله كما وصفت في صدر الكتاب وأما سائر الاحراف فلا تندغم الا في امثالها فقط واعلم ان الاصل في **נִירְמוֹ הַכְּרוּבִים** (Ez. 10, 15) **וְרוֹזְמוֹ אֲוָתָם** (ib. 17) **חַרְמוֹ** מתוך العادة هذه (Num. 17, 10) **וְיִתְרוֹמָמוֹ** **וְתִתְרוֹמָמוֹ** **הַתְרוֹמָמוֹ** لأن الميم مشددة وهي مقام ميميين ولكنهم اذا استثنقلا تحريك المثليين اسكنوا الاول وادغموا في الثاني مثل **יִסְבּוּ עַלְיָ רְבּוֹ** (Job 16, 18) **יִשְׁמְמוּ יִשְׁרִים עַלְיָ** (ib. 17, 8) **וְיִסְלְלוּ עַלְיָ** (ib. 19, 12) التي اصلها **יִסְבּבוּ** **יִשְׁמְמוּ יִסְלְלוּ** لأن **יִסְזְבוּ** من **וְסַבְבָּבָ** من **וְסַבְבָּבָ** **בֵּית אֵל** (I Sam. 7, 16) **יִשְׁוְמוּ** من **שְׁמַמָּה** **וְסַלְלוּ** من **סַלְלָה** **מַסְלָל** وكذلك كومي

רִיחַ חֲרִים וְלَا אֲרִים בָּרִיחַ נִיחָוֹכֶם (Lev. 26, 31) אֲפַ
לֵהֶם וְلَا יַרְחֵן (Ps. 115, 6) בָּרִיחַ ה' אֱתָה בָּרִיחַ הַנִּיחָה
(Gen. 8, 21) מִבְּרִיחַ

רְומַם יַדְנוּ רְמָה (Deut. 32, 27) רְמָטִי וַיְרָם כְּבוֹד ה'
אֲרוּם בְּגֻוִּים (Ez. 10, 4) רְוָמָה עַל הַשְׁמִים
אֲלֹהִים (ib. 57, 6) רְומַם יַדְיוֹ נִשְׁאָה (Hab. 3, 10) הַרִּים
בְּרִימָתוֹ וַיְרָם הַטְבָח (Sam. 9, 24) I פְּרִימָזָה תְּרוּמָה
כַּאֲשֶׁר יוֹרָם (Lev. 4, 10) הַנּוּרָם הַתְמִיד
מְוֹרָם וַقְיֵיל אַחֲרָ רְזָמָם גְּדַלָּתוֹ וְרוּמָמָטִי
אֲרוּמָמָקָה' (Jes. 1, 2) Ps. 30, 2) וְאָלָם אֵן עַתָּה אֲרוּם
מְתַל אֲתְרוּם וְالָאָסָל فִي אַسְرָاء التְשִׁדִיד
لְאַדְגָם אַתָּא فִيهָה וְהַקְדָה עַדְתֵּהֶם та́хْكِيفُ فِي الْرَّاء
الْتَّى اَصْلَهُ التَّشْدِيدُ^a وَكَثِيرٌ^b مَا يَدْعُمُونَ قَاءُ الْاَفْتَعَالِ فِي
غَيْرِ مَثْلِهَا مَثْلُ تَبْنَاهُ وَتَبْنَوْنَ (Num. 21, 27) الَّذِي هُوَ
تَابَقُونَ وَكَذَلِكَ شَمَوْ مَنْزَأَّ^c (Jes. 52, 5) مَهْنَازَّ وَشَمَعَ
אֶת הַקּוֹל מְדַבֵּר אֲלֵיו (Num. 7, 89) מְתַדְּבֵר לִמְהָ תְשֻׁמָּם
(Ecc. 7, 16) תְּחַשּׁוּם וְגַעֲסָרוּ כָּל הַנְשִׁים (Ez. 23, 48)
וְגַעֲסָרוּ וְגַכְפָּר לְהַם הַרְם (Deut 21, 8) וְגַכְפָּר وְהַקְדָה
אָقָول فִي وְרַדְף אֹוִיכַ נְפָשִׁי (Ps. 7, 6) אָנָה וְתַרְדָּף וְالָאָסָל فִي
(Ez. 14, 3) الرָاء التَّشْدِيدُ وَمَثْلَهُ תְּאִרְשָׁ אֲגִרְשָׁ لְהַם

^{a)} B adds ^{b)} MSS. ^{c)} غَيْرِ مَثْلِهُ وَكَثِيرًا.

או הַקָּרְבָּן בְּהַקְרֵב בָּור מִימִיה כִּנְחַקְתָּה רַעֲתָה (ib.6,7)
חַוְקָר מִזְקָר

רֹוב רַב בְּרֶכֶת ה' רִיבִי נְפִשִּׁי (Lam.3,58) חַוְיָה רַב אֶת
וּצְרוֹן (9) הַרְזָוב רַב עַם יִשְׂרָאֵל (Jud. 11, 25) (Jes. 45, 9)
אֶרְזָוב רַב יְרֻוב וְתַשְׁقֵיל הַרְיִיב הַרְיִבּוֹתִי רִיב יְרִיב אֶת
רִיבְמָן (Jer. 50, 34) וָכַד גָּמָת קְلָמָة فְِיַמָּה פְּلָהָם
עַלְיָה غִيְרָה الْقِيَاس مִדּוֹעַ אֶלְיוֹן רִיבּוֹת (Job 33, 13) וְالוָגָה
הַרְיִבּוֹת כְּمَا גָּמָת בִּינּוֹת בְּסְפָרִים (Dan. 9, 2) וְالוָגָה
הַבְּינּוֹתִי נְרִיבּוֹי רְעֵי נְגָרָה (Gen. 26, 20) רִיבָה ה' אֶת
יְרִיבִי (Ps. 35, 1) قִימֵל אַיִלָסָה فְּיִרְבִּי אֲנֵה מַכְלָוָב הַיָּאֵם
السָּاكְנָה הַתִּי فְּיִרְבָּה עֵין صָרָתָה فְּיִרְבִּי אֲנֵה וְקַדְלָק
וְאֶת יְרִיבָה אֲנֵci אֶרְיבָה (Jes. 49,25) וְאַמְשָׁל יְרִיבִי פְּלִיטָה
שְׁרִידִי צְעִירִי וִימְקַנֵּן אֵן יְקֻוּנוּ אֶשְׁלִיכִים רִיב וּרְבָה וְאֶתְמָא קִיבָּלָה
מְعַם לְתַقָּרֶב הַלְּفָظ וְאַתְּפָاق הַמְּעֵנָה

^{a)} רִיד ^{a)} עַוד רַד עַם אֶל (Hos.12,1) מִדּוֹעַ אָמָרוּ עַמִּי רַדְנוּ
(Jer. 2, 31) אֶרְזָוב וְתַשְׁقֵיל הַרִּיד אֶרְזָיד בְּשָׂחוֹ וְאַהֲוָה
(Ps.55,8) וְהַיָּה כַּאֲשֶׁר תְּרִיד (Gen. 27, 40) וְלֹאֵיס מִן הַזָּה
אֶאָסֵל לֹא תְּרִיד בְּבוֹ (Lev. 25, 43) וְרַדְנוּ עַל יְדֵיכֶם (Jer. 5, 31)
רַזְחָה בְּאֶפְנָיוִם (Jes. 14, 6) וְרַדְבָּנָה (Lam. 1, 13)

(Jes. 52, 2) **וְתַقֵּיל אַחֲר בְּתִקְרֵב עֵין הַفָּعֵל וְשׂדֵךְ תָּהָא** ומאמר
אַסְתָּר קָם (Esth. 9, 32) **קָם וְכָבַלְוּ** (ib. 27) **לְקָם דָּבָר**
(Ez. 13, 6)

כִּיּוֹן קַיִנָּה הִיא וְתֵהַי לְקַיִנָּה (ib. 19, 14) (Ez. 19, 14) **שָׁא קַיִנָּה** (ib. 1)
וְתַقְיִיל וּקְזִבְנִיה (Ez. 32, 16) (II Chr. 35, 25) **וַיַּקְזִבֵּן וַיְמִיחַ** (Ez. 32, 16)
פְּקַדְנִיה אֲוֹתָה (Ez. 32, 16) **النون اللاحيرة الساكنة مندغمة**
فِي النُّون الَّتِي بَعْدَهَا الشَّدِيدَة مَثَل قَرְבִּנָה شְׁפָחוֹ (Ps. 71, 23)
הַאֲנוֹנָה אָמֶרֶתִי (Jes. 32, 9)

קוֹז קָצֵב וְקָז עַלְיוֹ הָעִיט (Jes. 18, 6) וְקוֹז קוֹז
וּחָרֶף (Gen. 8, 22) וְמַعֲנֵי אַחֲרָ קָז קָצֵב בְּחֵי (ib. 27, 46)
הָעֹב הָאַדְמָה אֲשֶׁר אַתָּה קָז מִפְנֵי שְׁנִי מֶלֶכִיה (Jes. 7, 16)
וְקוֹצֵנוּ מִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (Ex. 1, 12) וְקָז מוֹאָב (Num. 22, 3)
וְאַל פָּקֵז בְּתוּכָהוּ (Pr. 3, 11) תָּאַקְוִז בְּמָ (Lev. 20, 23)
وَالثَّقِيلُ فِي هَذَا الْمَعْنَى هَكְוִז أَكְוִז نَعْلَهُ بِيَهُودَةِ وَجَرِيقَةِ
وَنَبَكَعَنَّهُ (Jes. 7, 6) وَمَعْنَى ثَالِثُ فِي الْأَصْلِ لَا هَكְוִז
الْحَنَعَر (II Reg. 4, 31) عَلَ وَاتְ هَكְיָצֹתִי وَأَرָאָה (Jer. 31, 25)
وَأَيْنَ يَوْدָعُ وَأَيْنَ מְקִיז (I Sam. 26, 12) הָעִירָה וְהַקִּיצָה
(Ps. 35, 23)

קַרְבָּן קַרְבָּן אֲנִי קַרְבָּן וְשִׁתְהָיו מִים (II Reg. 19, 24)
אַקְוֹרֶד וְקַרְבָּן וְחַם (Gen. 8, 22) **מִקְוָרֶת נְפָהָה** (Zech. 13, 1)
מִקְוָרֶת מִים חַיִם (Jer. 2, 13) **وَالثَّقِيلُ فِي هَذَا الْمَعْنَى** הַקְוֹרֵר

(Ex. 5,23) **וְאֶלְעָלָה וְהַטִּלְוָתִי וְהַצְוֹרֵלֶךָ תְּרִיעֵלֶךָ לְעַם הַזָּה
וְלֹא תַּקְיֵא הָרֶץ אֲתֶכְמָם** (Lev. 18, 28) **וְתַקְיֵא הָרֶץ**
(ib. 25) **נַקְאָתָה יְוָנָה** (Jon. 2, 11) **קִיאָ צוֹאָה** (Jes. 28, 8)
כָּכָלֶב שֶׁב עַל קָאוֹ (Pr. 26, 11) **וְאַמְرָתָקָא מְשֻׁלָּהָרָם**

הַבָּא

קוֹטָקָט קַטְפָּתִי אֲקוֹטָבְדָר (Ps. 95, 10) **אֲשֶׁר יָקֹוט**
כְּסֶלוֹ (Job 8,14) **רָאוּזִי בּוֹגְדִים וְאַתְקֹוּטְתָה** (Ps. 119, 158)
וּתְקֻומְמִיךְ אַתְקֹוּטָתָה (Ps. 139, 21)

קוֹם **קָם** **קַמְתִּי אַנְיִי** (Cant. 5, 5) **וְקָאָם שָׂאוֹן בְּעַמִּיךְ**
(Hos. 10,14) **עַתָּה אֲקוֹם יָמֵר הָה'** (Jes. 33,10) **וְיָקָם שְׁדָה**
עֲפָרוֹן (Gen.23, 17) **קוֹם הַתְּהִלָּךְ בָּאָרֶץ** (ib. 13, 17) **קוֹמוֹ**
צָאוֹ (ib. 19, 14) **וְלֹא תְהִוָּה לְכֶם תְּקוּמָה** (Lev. 26, 37)
קָמִים עַלִּי (ib. 74, 23) **שָׂאוֹן קַמְיוֹךְ** (Ps. 3, 2) **וְقַדְתָּאַלְוָא**
ايضا في الصفة **קוֹם** **תְּקוּמִים** (7 II Reg. 16, 7) على ما
ذكرت في بؤشيم ، طوبيم ، والثقيل **הַקָּיִם** **בְּקִימָוֹתִי** أنت
دبره' (13 I Sam. 15, 13) **וְיִקְוְמֵנִי לֹא לְמַטְרָה** (Job 16, 12)
הַקָּמָתָקִימָנָה (Jer. 44, 25) **וְקָמָתָסָרָה** (Ps. 107, 29) **וְיִקְמָם**
עֲדוֹת (Ps. 78, 5) **הַוְקָמָעַל** (II Sam. 23, 1) **וְתַقְיֵיל אַחֲרָ**
تضاعفت فيه الالم **קוֹמָם** **קוֹמָמָתִי** وחרبتوته **אֲקוֹם**
קוֹמָמִות (Lev. 26, 13) **מִמְּתַקְוּמִים** **בִּימִינֶךָ** (Jes. 44, 26)
וּבְתַקְוּמָמָךְ (Ps. 139, 21) **עַלִּי זְנָתָקְזָלְלָבָם** (Ps. 17, 7)

נִשְׁאָצֹו כָּל פְּעָלֵי אֹנוֹ (Ps. 92, 8) **וַיְצִין וְפָרָח** (Jes. 27, 6)
וַיְצִין צִיּוֹן (Num. 17, 23) **הַצִּים אָמֶר וּמְסֻדָּר וּמְעַנֵּי ثָּנָאִי**
הַצִּים יְצִין נָרוֹן (Ex. 28, 36) **וְעַשְׂתָה צִיּוֹן** (Ps. 132, 18)
צָוֹק הַצִּיק וְהַצִּיקוֹתִי לְאַרְיָאֵל (2) **הַצִּיקתָּנוּ** (Jes. 29, 2)
רוֹחַ בְּטָנוּ (Job 32, 18) **צִיק לְךָ אֹיְבֶךָ** (Deut. 28, 53) **וְאֵיה**
חֲמַת הַמְּצִיק (Jes. 51, 13) **בְּמַצּוֹר וּבְמַצּוֹק** (Deut. 28, 53)
צָרָה וּמַצּוֹקָה (Zeph. 1, 15)

קוֹא קָא קָאָהָי مثل בָּא בָּאָהָי יְקָנוֹתָהָי כַּאֲשֶׁר
קָאָהָי את הנְגִוי (Lev. 18, 28) على زְנָתָה הנְגִוי אַחֲרֵיכֶם בָּאָהָי
(I Sam. 25, 19) **וְالָמֶר קוֹא** مثل בָּזָא وقد אָתֵי עלְיָהָי غير
القياس شְׁתּוֹ וְשָׁבְרוּ יְקָנוֹ (Jer. 25, 27) **וְקָان** الوجة فيه קוֹא
או קוֹאָה فְּאִמְמָא אָנָן יְקָנוֹתָו אָסְכְּטוּתָו וְהַרְקְכוּתָו וְתַלְבְּוּתָו
يָاءָ **כְּמָא** **فָعַלְוָا** **فְּיָ** **יְרָאָה** **אֶת** **הָ** **קְדוּשָׁוֹ** (Ps. 34, 10)
לְלָسְטַחְתָּפָף אוֹ **יְקָנוֹתָו** **אָסְכְּטוּתָו** **וְתַלְבְּוּתָו** **יָاءָ** **וְقָדְשָׁוֹ**
יְמִ肯ָה **אָנָן** **יְקָנוֹ** **מִן** **אָصְלָה** **אַחֲרָה** **אָעֵןִי** **קָ�הָי** **קָ�הָי**
וְתַנְقִילָה **בְּהַזְּדָה** **אָחָלָה** **הַקְּ�וֹאָהָי** **וְאָסְטְעַמְלָוָה** **וְהַקְּאָתָה**
(Pr. 25, 16) **וְאָחָלָה** **הַקְּ�וֹאָהָי** **כְּמָא** **אָסְטְעַמְלָוָה** **וְהַבְּאָתָה** **אֶל** **תָּורָה**
בִּיתְךָ (Deut. 21, 12) **וְאָחָלָה** **וְהַבְּיאָתָה** **וְאָסְטְעַמְלָוָה** **וְהַטְלָתָה**
אוֹתָךְ (Jer. 22, 26) **וְהַצְּרָר לְךָ** (Deut. 28, 52) **הַבְּעָרָה** **לְעַם** **הַוָּה**

a) A ان و إما

والتصريف التجاري على **הַצֵּיר** أو **הַצָּר** و**הַרְיעָ** أو **הַרְעָ**
 هو الذي جاء على الوجه المعروف والقياس الصحيح
 ويمكن ان يكون **לֹא יִצְרֶ צָדִיק** (Pr. 4, 12) **יִצְרֶ צָדִיק**
אוֹנוֹ (Job 18, 7) **וַיִּצְרֶ לוֹ** (I Reg. 8, 37) **וַיִּצְרֶ לְאַמְנוֹן**
אֲנוֹ (II Sam. 13, 2) اصلا آخر وفي هذا الاصل معنى ثانى **וַיִּצְרֶ**
הַכְּסֵף (Deut. 14, 25) **בְּצִורֹתָיו** **וַיִּמְנוֹן** (II Reg. 12, 11) **וַיִּצְרֶ**
כְּכָרִים כְּכָפָה (ib. 5, 23) **צָרָה תְּעוּדָה** (Jes. 8, 16) وفيه معنى
 ثالث **צָרָה בְּגֻווֹם שְׁלֹחָה** (Jer. 49, 14) **צָרָה נָאָמָן לְשַׁלְחוֹ**
 (Pr. 25, 13) **וְאַפְתָּעָל וַיְלַכְּדוּ נִצְטְּרִירָה** (Jos. 9, 4) هزة الطعام
 دخلت موضع التاء ليسهل الاصح بالصاد وكذلك **הַצְטִידִינָה**
אוֹתוֹ (Jos. 9, 12) **וְמֵה נִצְטְּקָה** (Gen. 44, 16) وفيه معنى
 رابع **צָרָם לְבָלוֹת שָׁאָל** (Ps. 49, 15) **צָרָת הַבַּיִת** (Ex. 32, 4)
וַיִּצְרֶ אֹתוֹ בְּחַרְטָם

צָום **צָם צְמַתָּה וְתִבְדֵּךְ** (II Sam. 12, 21) **לִמְהַצְּמָנוֹ** (Jes. 58, 3)
וַצְּמוֹן שְׁבָעַת יְמִים (I Sam. 31, 13) **וַצְּמוֹן עַלְיָה** (Esth. 4, 16)
הַצְּמוֹן צְמַתָּנוּנִי אָנוֹ (Zech. 7, 5) عين الفعل ساقطة
 من **צְמַתָּנוּנִי** **וְאֶלְעָלָה צְמַתָּנוּנִי**
צָוֹת **צָפָה צָפָה** **צָפוֹ מִים עַל רַאשֵּׁי** (Lam. 3, 54) **וְתִقְיֵל**
אֲשֶׁר הַצִּוִּית (Deut. 11, 4) **אֲצִיבָה נִצְבָּה הַבְּרוֹל** (II Reg. 6, 6)
צִין **צִין הַמְתָה** (Ez. 7, 10) **צָפָה אֲצִוָּן וְתִقְיֵל הַצִּין**
הַצִּוָּה **וְאֵן אָשְׁתַּחַל** **הַצִּזְבָּה** **וַצִּוָּה מִעֵיר** (Ps. 72, 16)

وقد تضاعفت اللام צוֹרֶד צוֹרֶהוּ לְצֹרֶד נַפְשׁוֹת (Ez. 13, 18) מִצּוֹרֶדֶת אֶת נַפְשָׁים (ib. 20) ومعنى آخر צוֹרֶה שְׁלָח לְכֶם לְשָׁבֵע (Ps. 78, 25) חַם הַצּוֹרֵנוּ אָוָהוּ (Jos. 9, 12) צֹרֶר צֹרֶרֶת וְצֹרֶת עֲלֵיה (Deut. 20, 12) כִּי חַצּוֹרֶל עִיר (ib. 19) אֶל חַצּוֹרֶם (ib. 2, 19) וְצֹרֶת עֲלֵיה (Dan. 1, 1) והنم צֹרֶים עֲלֵיה (Jud. 9, 31) עַל עַוְלָם צֹרֶי מִדי (Jes. 21, 2) ובנوت מִצּוֹר (Deut. 20, 20) בְּמִצּוֹר וּבְמִזּוֹק (ib. 28, 53) והקימוטי עַלְיךָ מִצּוֹרוֹת (3) וְالשְׂقִיל הַצּוֹר או הַצּר וְהַצּוֹרֶה לְאָדָם (Zeph. 1, 17) יִצְרָר וַיִּצְרָר וְכַחֲצֵר לו (II Chr. 33, 12) وقد استعملوا הַצּר לְך (Deut. 28, 52) والاصل הַצּוֹר او הַצּר واجردوا عليه אל חַצְרָה את מוֹאָב (Deut. 2, 9) לֹא יִצְרָר צָעֵדָך (Pr. 4, 12) יִצְרָר צָעֵדָיו אָנוּנו (Job 18, 7) وقد ذهبت عين الفعل من هذا التصريف واما الساكن المزيد ثابت ليكون دليلا على الاصل ولذلك وقفت الياء في يִצְרָר צָעֵדָיו אָנוּנו وكذلك استعملوا הַרְעָא لעם הזוח (Ex. 5, 23) والاصل הַרְעָא او הַרְעִיא واجردوا عليه ולא יִרְעָא לְבָבֶך (Deut. 15, 10) לֹא אַרְעָא לְךָ עוֹד (I Sam. 26, 21) מִדּוֹעַ לֹא יִרְעָא פְנֵי (Neh. 2, 3) وعين الفعل ايضا ذاهبة من هذا التصريف والساكن المزيد ثابت ليكون دليلا على الاصل ولذلك وقفت الياء في יִרְעָא פְנֵי وهذا التصريف الجاري على הַצּוֹר او הַצּר וְהַרְעָא שָׁאָן לֹא יִقְאָס עֲלֵיה

ومعنى اخر הפק יפק או יפק ופק לרעב נפשך
وممّا ألمك (Ps. 140, 9) (Jes. 58, 10) (Ps. 33, 10)
(Pr. 8, 35)

פיר ה' הפיר עצה גוים (Num.30,13) הפירוט او הפירתי
على غير الوجه أبير يبير او يضرر وأم הבר يضرر
(Jer. 33, 21) مبير او מضرר מضرر اوثות בדים (I Reg. 15, 19)
نم ברית توبير (Jer. 24, 19) لך הברה (Jer. 33, 21)
ومعنى اخر פור התפורה (Jes. 24, 19) אתה פורך
بعז ים (Ps. 74, 13) יפורר מפורר פורר امر ومصدر
פוש פְשׁוּתִי ויצאתם ופשׁתֶם (Mal. 3, 20) כִּי תפושו
בעגלة دشة (Jer. 50, 11) واعدم ان الفام في وفشتم
مكسورة على خلاف اصحابها التي هي بفتح الاول ابدا
واحسب ذلك لأن الاصل فيه ופישתם بكسر الياء التي
هي عين الفعل مثل ويرشتم (Jos. 1, 15) ילרכיהו
(Num. 11, 12) ولآ נַשְׁאָלְתָהָיו (Jud. 13, 6) التي عين الفعل
فيها مكسورة فلتبا اعتلىت الياء وسقطت أولى كسرها على
الفاء ليكون ذلك دليلا على اصله ولذلك خالف الطراد
كما خالف ذلك ירשتم ילרכיהו נַשְׁאָלְתָהָיו

צוד צָדֵתִי צוד צדוני (Lam. 3, 52) אשר צוד צד
حية (Lev. 17, 13) أشلح لربيم צדيم צדوم (Gen. 27, 3) ונזודה לי צד

נִגְרָה וְלֹא נִפְגֵּן (Ps. 77, 3) וַיַּגְנֵג לְבָבוֹ (Gen. 45, 26) אֶל תְּתִנִּי פֻגָּה לְךָ (Lam. 2, 18) וְלֹא נִפְعָל נִפְגָּן נִפְגָּנוּתִי וְנִדְכִּיתִי (Ps. 38, 9) אֲפֹג הַפּוֹגֵן
פּוֹחַ פֶּחֶת פְּחַתִּי עַד שִׁיאָפוֹת הַיּוֹם (Cant. 2, 17) פּוֹתֵחַ
אַמְתָּא מְפַח נִפְשֵׁת (Job 11, 20) וַיַּפְחַד בְּאָפִיו (Gen. 2, 7)
וְנִפְחַתִּי בּוֹ (Jes. 54, 16) נִזְפַּח בְּאַשׁ פְּחַם (Hag. 1, 9)
פְּאָסָל אַחֲרָוֹתִי אֶלְעָשָׂה מְעַנְּדִי אַחֲרָה הַפִּים יְפִים לוֹ (Ps. 12, 6)
הַפְּהַמָּה בְּחוֹרִים כּוֹלָם (Jes. 42, 22) قִימֵל אֵן הַזָּהָר מִן הַפְּחַח
נִשְׁבָּר (Ps. 124, 8)

פּוֹן פָּנוֹן פְּגַטִּי יְפֹנוֹן אֲפֹנוֹן נִשְׁאָתִי אַמִּיר אֲפֹגָה (Ps. 88, 16)
פּוֹזֵן פָּזֵן פְּצַחִתִּי פָּנוֹזֵן עַל פָּנֵי הָאָרֶץ (Gen. 11, 4) יְפֹצֵז
מְעַינְוֹתִיךְ חֹזֶה (Pr. 5, 16) וְתִפְזְׁצִינָה מְבָלִי רָעָה (Ez. 34, 5)
וַיֹּאמֶר שָׁאוֹל פּוֹצֵז בְּעַם (Sam. 14, 34) וְתַقְיִיל מִנְהָה הַפִּיזִים
הַפִּיצְוֹתִי הַפִּיצְמִים ה' (Gen. 11, 9) מַאֲבָדִים וּמַפִּיצִים
מְפִיזִים וְהַרְבָּה (Jer. 23, 1) וַיַּקְזַּב ה' אֶתְהָם
הַפִּזֵּז עֲבָרוֹת אֶפְרַיִם (Job 40, 11) וְתַقְיִיל
אַחֲרָה פּוֹצֵז פּוֹצְצִתִּי וּכְפִטְישׁ יְפֹזֵז סָלָע (Jer. 23, 29)
וַיַּתְפּוֹצֵז הַרְרִי עַד (Hab. 3, 6)

פּוֹקֵד פָּקֵד פְּקַדִּי פָּקוּדִי פְּלִילִיה (Jes. 28, 7) אֲפֹוק לְפּוֹקָה
וְלִמְכְשָׁל לְבָב (I Sam. 25, 31) וְתַقְיִיל הַפִּיק הַפִּיקוּתִי
וְיְחֻזָּקִים וְלֹא יִפְיק (Jer. 10, 4) וַיִּפְיק בְּרָכִים (Nah. 2, 11)

עֹור עַר עֲרֵתִי אָעוֹר לֹא אָכֹר כִּי יְעַוְּרָנוּ (Job 41; 2)
אַנְיִשְׁנָה וְלַבִּי עַר (Cant.5,2) עֲוֹרִי עֲוֹרִי דְבוּרָה (Jud.5, 12)
עֲוֹרָה לְמַה תִּשְׁן ה' (Ps. 44, 24) וְתַשְׁقִיל הַעִיר ה' אַת
רוֹח (Ezr. 1, 1) הַעֲירָוֹתִי מִצְפָּן (Jes. 41, 25) וְלֹא גַּעֲרָד
כָּל חֶמְתוֹ (Ps. 78, 38) הַעֲירָה וְהַקִּיצה (ib. 35, 23) וְתַשְׁقִיל
אַחֲר וְעַוְרָר עַלְיוֹ ה' (Jes. 10, 26) וְעַוְרְתִּי בְּנֵיךְ צִיּוֹן
עַל בְּנֵיךְ (Zach. 9, 13) אִם פְּעִירָוּ וְאִם הַעֲרָרָוּ (Cant. 2, 7)
עַוְרָה אַת נְבוֹרָתֶךָ (Ps.80,3) וְהַתְּעַוְרְתִּי כִּי מִצְאוֹ רַע
מִתְּעַזֵּיר לְהַחֲזִיק בָּךְ (Jes. 64, 6) וְלֹא פְּعָל
כִּי גַּעַר מִכְעָונָן קְרָשָׁו (Zach. 2, 17) גַּעַרְוָתִי גַּעַרְוָו וַיַּעַלְוּ
הַנּוּם (Joel 4, 12) הַעֲוָר וַיִּמְكַן אֲنֵנְיָה מִן הַדָּא אֶלְסָל
וְהַדָּא אֲלֵנָהִי נְשָׂא לְשָׂא עֲרֵיךְ (Ps. 139, 20) וְה' סָר
מַעַלְיךָ וְהִי עֲרֵיךָ (I Sam. 28, 16) וּמְלָאָה פְּנֵי תַּבְלַּעַרְים
(Jes. 14, 21)

עֹשֶׂה עַשְׂתִּי אָעוֹשֶׂה יְעַוְשָׂה עַוְשָׂה וּבָאוּ כָּל הַנּוּם
(Joel 4, 11)

עֲוֹת עֲוָת עֲוָתָה וְשָׁתִי הַמֶּלֶכה (Esth. 1, 16) וַיְעַוְתָ עֲוֹת
וְתַשְׁقִיל לְעֲוָת אָדָם בְּרִיבָו (Lam. 3, 36) מִעֲוָתָה לֹא יוּכָל
לְתַקּוֹן (Ecc. 1, 15) וְفִי אֶלְסָל מִעֵנִי אַחֲר עֲתָה עֲתָה בְּלַדְגָּם
אֲוֹתָה לְעֲוָת אֲתָה יְעַפְתָ דְבָר (Jes. 50, 4)

פָּגֶן פָּגֶן עַל כִּן פְּפָגָה תּוֹרָה (Hab.1, 4) וְדַי לִילָה

אל עוֹיֵל (Job 11) ويقال ان علوة مقلوب عوله مثل
شعلة ،شلمة بسبها ،^{a)} وقد تلدين هذا الواو اه
בלב عולות הפעלו (Ps. 58, 3) ועולתה קפזה פיה
(Job 5, 16)

עה עַקְפִּי כי עַקְפָּה נפשי להורנים (Jer.4,31) استعمل
هذا الاصل بتكييف عين الفعل وقيل ايضا في هذا انه
مقلوب من עה לשთوت העיה (II Sam. 16, 2) לא יועה
ולא יונע (Jes. 40, 28) וַעֲפָה גערום (ib. v. 30) وفي الاصل
העיה בעיפותי העיה ענייה בו ואינו (Pr. 23, 5)
הוועה יונע מועה ويمكن ان يكون من هذا المعنى عושה
שחר עיפה (Am. 4, 13) ארץ עַקְפָּה כמו اوפל (Job 10, 22)
והופע כמו اوפל (ib.) ومعنى ثالث עה עַקְפִּי מגלה
עפה כחלום יועה (Zach. 5, 1) כחולם יְעֻזָּה (Job 20, 8) מהיז יועה يومم
(Ps. 91, 5) والشقيق في هذا المعنى עוֹקָף עַוְפָּה יעַזָּה
יעזקה על הארץ (Gen.1,20) בָּعָזָה וְעַזְקָה כְּבוֹדָם (Hos.9,11)

מִתְעַזָּה

עַזָּה העיק בעיקותي הנה אני מייך תחתיכם כאשר
בעיק העגלת (Am. 2,13) הוּאָזָק וַיַּעֲקֹב מִזְקָק שמות מזקה
במהנו (ib. 55, 4) מִפְנֵי עַקְתָּה רְשָׁעָה (Ps. 66, 11)

a) Cf. Ganah, Kit. al-luma^c, p. 387.

וְהִזְעֵד בְּבָעֵלָיו (Ex. 21, 29) עֵד ה' בְּכֶם וְעֵד מַשְׁיחֵו
 (I Sam. 12, 5) צֹר הַעֲקָדָה (Jes. 8, 16) וְזֹאת הַעֲקָדָה
 (Ruth 4, 7) וְמַعַן תַּالְתְּ הַעֲיָד הַעֲדוֹתִי (Jer. 11, 7) אֲעֵיד
 (Lam. 2, 13) מַה אֲדַמָּה לְךָ^a (Jer. 6, 1)
 עֹז הַעֲיָז הַעֲיוֹתִי עָיוֹז הַעֲיָז בְּנֵי בְּנִימִין
 (Ex. 9, 19) אֶל תַּעֲמֹדוּ (ib. 4, 6) שָׁלַח הַעֲזָו אֶת מִקְנֵךְ
 וְكַذְלֵק אַמְسָדָר הַיְעָז יַעֲזָע מַזְעָז
 עֹול עַל עַלְתִּי עַלְותָה עַלִּי (Gen. 33, 13) עַלְותָה יְנַהֵּל
 (Jes. 40, 11) עַיל יְמִים וּזְקָן (ib. 65, 20) פָּעֹל וְقַד אָתֵי אֶלְאָם
 בְּתַחְרִיבְךָ הַוָּאוֹ עַלְתִּי רַנְתִּי פָּעַל יְסִגְרֵנִי אֶל אֶל עַוְל
 (Job 16, 11) גַּם עַוְלִים מַאֲסֵוּ בֵּי (ib. 19, 18) יְשַׁלְחֵוּ כְּצָאן
 עַוְלִיָּהֶם (ib. 21, 11) וַיִּמְكַן אֵן יְכֹונֵן מִן הַזֶּה אֶלְאָסְלָד וְהַזֶּה^b
 אַלְמָנִי עַוְלִים שָׁאַלְוּ לְחַם (Lam. 4, 4) מִפְּעַל עַוְלִים וַיְוַנְקֵם
 (Ps. 8, 3) וְפִי אֶלְאָסְלָד מִעֵדָה אַלְמָנִי אַלְמָנִי בָּאָרֶץ
 (Ps. 71, 4) מִבְּתַחְרִיבְךָ הַוָּאוֹ מִעֵדָה וְחוֹמֵץ (Jes. 26, 10)
 וְהַקְּהִיפִּים עַוְלִים עַנְלִיטִים וְעַוְלִים עַנְלִיטִים עַוְלִים בְּשַׁת (Zeph. 3, 5)
 וְאֶלְמָנִי מִפְּעַל עַוְלִים רַכְבָּתְךָ (Ez. 28, 18) וְגַיְרֵן מִסְפָּף
 לֹא תַעֲשֵו עַוְלִים (Lev. 19, 15) וְלֹא יוֹסִיףֵנוּ בְּנֵי עַוְלָה
 (II Sam. 7, 10) וַיִּמְקַן אֵן יְכֹונֵן מִן הַזֶּה אַלְמָנִי וַיִּסְגְּרֵנִי אֶל

a) B gloss. A om. b) فِي مَعْنَى قِيَاسٍ وَتَشْبِيهٍ.

הַסִּכְוֹתִי אֲסִיךְ אֶד מָסִיךְ הוּא (Jud. 3, 24) **וַיָּבֹא שָׂאֵל**
לְחַקֵּד אֶת רְגָלֵיו (3) (I Sam. 24, 3) **הַקָּדָשָׁה**

סֻות وְאֶת הַסִּיקְתָּה (Job 36, 16) **הַסִּיקְתָּה** עלى الاصل
 وان استثقل قيل **הַסִּיקְתָּה** بادغام التاء الاولى الساكنة في
 الثانية واعلم ان تشديد التاء في **הַסִּיקְתָּה** אותו איזבל
אשרו (Reg. 21, 25) خارج عن القياس وكان التخفيف
 فيها هو القياس **הַסִּיקְתָּה** لل Mizker او **הַסִּיקְתָּה** للمוות او **הַסִּיקְתָּה** כי **וְסִיקְתָּה** אחיך בן אמר (Deut. 13, 7)
וַיִּשְׁתַּחֲזַק אֶת דָּר בָּהָם (II Sam. 24, 1) **וַיִּשְׁתַּחֲזַק אֱלֹהִים מִמְּנָנוּ**

וְתִּשְׁפַּתְנֵי בָּו (Job 2, 3) **מָסִית**
עֹוב הַעִיב בְּעִיבָּהוּי אַיִלָּה יְעִיב בְּאֶפְוּ ה' (1) (Lam. 2, 1)
 ويمكن ان يكون من عبوات

עוֹג עַג עַגְתִּי אַעֲוָג הַעֲוָגָה לְעַנְיִיחֶם (2) **עַגְתִּי**
 كـ **קטנה** (ib.v.12) **אם יִש לְיַעֲוָג** (ib.v.12) **עוֹג** امر و مصدر
עוֹד יִאַכְל עַד (Gen. 49, 27) או **חַלְק עַד שָׁלֵל** (Jes.33,28)
 وفي الفعل ثقيل بتשديد الواو **עוֹד עַגְתִּי אַעֲוָג** **חַבְלִי**
רְשִׁיעָם עַוְדִי (Ps. 119, 61) وفي الاصل معنى ثانى **הַעִיד**
הַעִידָּתוֹ בְּכֶם הַיּוֹם (Deut. 8, 19) **הַעִיד הַעִיד בָּו**
הַאִיש לְאָמֵר (3) **וַיַּעֲדוּהוּ לְאָמֵר** (I Reg. 21, 10)
וַיַּעֲדוּ בָם (II Reg. 17,18) **וַיַּעֲדֵה ה' בְּיִשְׂרָאֵל^a** (II Chr.24,19)

a) MSS.

نَامَ هُ' (Jes. 66, 17) سُوكَه امر و مصدر وهي الاصل ثقيل
 الحسنه بحسبه اسوكه او اسوكه بظري اسوكه اسوكه
 (Jer. 8, 13) اسوكه ادم وبهذا اسوكه عوف الشعيم
 (Zeph. 1, 3) اسوكه هذا ليس من هذا الاصل بل من اسوكه
 اسوكه الذي تفسيره جماع والمعنى فيه جمعا اقطعهم
 واستصلهم وقال قوم انه من هذا الاصل كما ان اسوكه
 منه ومعناه القطع والاستيصال وزيادة الالف فيه كريادتها
 في ادوش يدوشنو (Jes. 28, 28)

سور سر معل الهائل (Num. 12, 10) وسفرهم من الدرد
 (Deut. 31, 29) اسورة وسور لميوم سور افريقي (Jes. 7, 17)
 وسورى بارز يكتبوا (Jer. 17, 13) سورى الغفن نcriو
 (ib. 2, 21) نوله وسوره (Jes. 49, 21) والثقيل الحسير بحسبه
 الحسير ه' ممك كل حولي (Deut. 7, 15) يسير وسفر بندي
 الامنوتة (Gen. 38, 14) מסير מירושלים (Jes. 3, 1) הscr
 مركز عكشوت פה (Pr. 4, 24) وفي الاصل معنى ثاني قريب
 من الاول ويورا ه' כי سر لرأوه (Ex. 3, 4) اسورة نآ
 وأرאה (ib. 3) יסور شמה לאכל لحم (Reg. 4, 8) וسفر
 אליה האهلة (Jud. 4, 18) סורה אדני סורה אלוי (ib.)
 سور סה יסוק לא סבקתי (Dan. 10, 3) ور Hatchet סבקת
 (Deut. 28, 40) اسوكه يسوك وشمن לא חסוק (Ruth 3, 3)
 ويوكوم (II Chr. 28, 15) سوك فالثقيل في معنى آخر الحسير

מִנְחָה וַיִּמְكַن אֶת יְקֻונָן נִיחּוֹת מִן הַזָּרֶב וַיַּקְרֵב
 הַנִּיחָה וַיִּהְנִיחּוּת לְךָ (Ex. 33, 14) יִסְרָאֵל בֶּן־קָרְבָּן וַיִּנְחַק (Pr. 29, 17)
 וַיִּנְחַח ה' לְהָם (Jos. 21, 42) לְהַנִּיחָה בְּרָכָה אֶל־בֵּית־ךָ (Ez. 44, 30)
 וַיִּהְנַחֵת לְמִדְינָה עֲשֵׂה (Esth. 2, 18)

נוֹט גָּט גָּטָה יַיִשְׁבָּרְכָּים הַנּוֹטָה אֶרְץ (Ps. 99, 1)
 נָוָם גָּמָטָה גָּמָטוּ רְעוּיָה (Nah. 3, 18) גָּמָטוּ שְׁנָתָם (Ps. 76, 6)
 הַנִּהְהָה לֹא גָּנוֹם וְלֹא יִשְׁנֶן (ib. 121, 4) תְּלַבְּשֵׁת גָּנוֹמָה (Pr. 23, 21)
 לְעַפְעַפְיָה תְּנוֹמָה (Ps. 132, 4)

נוֹסָם גָּסְטָה עַל סָום גָּנוֹם עַל כָּן תְּנוֹסָוִין (Jes. 30, 16)
 כִּי אִם נָוָם גָּנוֹם (II Sam. 18, 3) וְגַם חַזְוָתָה (Gen. 39, 13)
 וְגַסְנוּ לְפָנֵיכֶם (Jos. 8, 5) בְּנָסָם מִפְנֵי יִשְׂרָאֵל
 (Ex. 9, 20) וְתַשְׁقֵיל הַגִּימָא אֶת עַבְדָיו (Jos. 10, 11)

בְּנִיסּוֹתִי אָנָּים

נוֹעַ גָּעַטָּה נֹעַ גָּנוּעָה אֶרְץ (Jes. 24, 20) וַיִּנְעַ לְבָבוֹ
 (ib. 7, 2) בְּנֹעַ עַצְיָה הַיּוֹרֵד (ib.) וְתַשְׁقֵיל הַגִּיעָה וַיִּגְעַזְוִי בְּכָל
 הַגִּוִּים (Am. 9, 9) וַיִּגְעַם בְּמִדְבָּר (Num. 32, 13) הַמָּה יִגְעַזְוּ אֶם
 לְאֶכְלָל (Ps. 59, 16) וְלְאֶفְעָם גָּנוּעַ גָּנוּזָה אָנוּעַ וְנוּעַ אֶם
 יִגְעַזְוּ וְנִפְלַּוּ עַל פִּי אֶכְלָל (Nah. 3, 12)

נוֹפָה הַנִּיפָּוחִי וַיִּנְפַּחַת תְּנוֹפָה (Lev. 8, 29) לְהַנִּפְחָה
 גִּוִּים (Jes. 30, 28) וְתַשְׁقֵיל אַחֲרָנָה נִזְפָּחִי וְנִזְפָּחָת יְדוֹ
 (Jes. 10, 32) מִנְזָפָה

عِمَّا (Gen. 19, 19) والتماء التي^a هي لام الفعل مندغمة في قاء الفاعل الشديدة أسماء مُبْتَدأة وحيوم بيد لشون (Pr. 18, 21) חַמְוֹתָה לחסידיו (Ps. 116, 15) בני חַמְוֹתָה (ib. 79, 11) والتقييل هيئات وبهية مُبْتَداة وذليل آخر موزعةanken מִזְפָּתִי אֵת מֶשֶׁיחַ ה' (II Sam. 1, 16) التماء الأخيرة الساكنة اندغمت في قاء المتكلّم ولذلك اشتددت חַמְוֹתָה רשע רעה (Ps. 34, 22) מִמְוֹתָה אחריו (I Sam. 14, 13) אשר לא מזחתني (Jer. 20, 17)

נוב נָבְכָתִי חיל כו ינוב (Ps. 62, 11) עוד ינובون بشيبة (ib. 92, 15) מִתְנִיבּוֹת שְׂדֵי (Lam. 4, 9) ويقترب من هذا المعنى יניבו נבוּא אכלו (Mal. 1, 12) والتقييل في هذا المعنى נוגב נובכתי ותירש ינוגב בתולות (Zach. 9, 17) נוד נָדְךָתִי אֲנוֹד ינוד נודו מأد (Jer. 49, 30) נע נָעֵד (Gen. 4, 12) والتقييل חגיד חַגְדָּתִי ויד رسעים אל חַגְדָּנִי (Ps. 36, 12)

نوه ولا نوه بهم (Ez. 7, 11) وقد قلبت ياء لينة ونشاؤו אליך بنיהם كינה (ib. 27, 32)

نوه نָחַلְךָתִי ולא נָחַטְךָי (Job 3, 26) ונחנו عليو (ib. 3, 16) אנחנו ל يوم صراحت (II Sam. 17, 12) ונוחו على مشبقوتهم (Gen. 8, 4) وفناه التباها (Jes. 57, 2) מנوها

^{a)} אלדי A, אלה B.

ויבש (ib. 90, 6) וاما **גַּםְוָלוֹ** כל זכר (Gen. 34, 24) **כִּאֲשֶׁר**
הֵם גַּמְוָלוִים (ib. 22) فليس من هذا الاصل بل هما من
נְמַלְּלִים וּגְמַלְּתָם (ib. 17, 11) النون مندغمة في الميم ووزنها
וַיַּפְעַלְוּ נְפָעוֹלִים^a **גַּמְוָל אַבְרָהָם** (ib. 26) من **נְמַלְּל** على
זָהָה נְשָׂאָל (I Sam. 20, 6) **בְּשַׁלְׁוחָה** (Esth. 3, 13) **וּנְחַזּוּם** (ib. 8, 8)
 وقد يمكن ان يكون **הַמְוָל יְמַזֵּל** من **נְמַלְּל** على زفة
כְּהַנְּדָף עַשֵּׂן הַנְּדָף (Ps. 68, 3) **וְكָذָק הַמְוָלוֹ לְהָ**, **וְאִם לֹא**
הַשְׁמַעְוּ אֶלָּנוּ לְהַמְוָל من **נְמַלְּל** وليس يمكن معناها
אנفعالي اذا كان من **נְמַלְּל فافهم**

מִיר הַמְיוֹר כְּבוֹדי (Jer. 2, 11) **הַמְיוֹרָתוֹ בְּיִמְרוּ אֶת כְּבוֹדָם**
 (Lev. 27, 33) **וְהִיא הָוָא וְתִמְרְתָּהּ** (Ps. 106, 20)

מִין כִּי מִין חָלֵב (Pr. 30, 33) **כִּי אֶפְס הַמִּין** (4) **וּמִשְׁתַּחַטֵּה**
מוֹשֵׁךְ לֹא מִשְׁוֵה מקרב המנה (Num. 14, 44) **וּמִשְׁתַּחַטֵּה**
אֶת עַוֹן הָאָרֶץ הַחַיָּא (Zech. 3, 9) **כִּי הַחֲרִים יְמִוְשָׁה**
לֹא יְמִישׁ עַמּוֹד הָעָנָן (Jos. 1, 8) **וְתִقְלֵיל הַמִּישׁ** **הַמִּישׁוֹתִי**
לֹא יְמִישׁ **עַמּוֹד הָעָנָן** (Ex. 13, 22) **וְالָמֵר הַמִּישׁ** **וְהַמִּישׁנִי**
אֶת הַעֲמֹודִים (Jud. 16, 26)

מוֹתָה מֵת הַיְלֵד (II Sam. 12, 18) **וְאִזְהָר** بضمير الفاعل
 استشقلاوا **תִּקְרַבְךָ** **הַמִּים בָּלְצָרִי** وقالوا **פָּנָה** **תִּדְבְּקַנִּי** **הָרָעָה**

בונותם (Gen. 42, 23) מלאך מלאין (Job 33, 23) וליין
לוש לְשָׁחִי לְלוֹשׁ ותקח כמה ו

- לְשָׁחֵשׁ

 (I Sam. 28, 24)
לְשָׁוֹת בֶּצֶק (Jer. 7, 18) לְשִׁיא ועשוי עגנות (Gen. 18, 6)
מָוג מַגְנִיחַ הַנוּגָע בָּאָרֶץ ו

- מָוגָן

 (Am. 9, 5) ו

- מָוגָן

בַּיד עֲוֹנִינוּ (Jes. 64, 6) וְלְאָנָפָעָל והַחֲכָלָן נָמוֹג (Nah. 2, 7)
נָמוֹגִים אָרֶץ וְכָל יוֹשְׁבֵיה (Ps. 74, 4) יָמוֹג הַמָּוֹג ובְּשִׁירָה
אָסְלָל תְּقִילָמָוֹגָן מוֹנָגָן אָמוֹגָן יָמוֹגָן מָמוֹגָן ו

- מָמוֹגָן

תְּוֹשִׁיה (Job 30, 22) תְּחִמּוֹנָנָה (Am. 9, 13)
מוֹט מַטְמַטִּי מַט לְפָנֵי רִשְׁעָה (Pr. 25, 26) וּמַטִּים לְהָרָן
אָמוֹט לְעַת קְמוֹט רְגָלָם (Deut. 32, 35) וְחַגְבָּוֹת
קְמוֹטִינָה (Pr. 24, 11) וְכִיָּסָס קְמוֹטָנָה לֹא וְהַזְּנָה לְעוֹלָם
מוֹט לְצִדְיק (Ps. 55, 23) וְתְּقִילָה הַמִּיט יְמִיט כִּי יְמִיטוּ עַלְיָהּ
אוֹן (ib. 4) וְלְאָנָפָעָל בְּלָן קְמוֹטוֹ פָעֵמי (ib. 17, 5) וְיַחֲזַקְהוּ
בְּמַסְמָרִים לֹא וּמוֹט (Jes. 41, 7) וּמוֹטוֹ עַלְיָהּם גַּחְלִים
(Ps. 140, 11)

מָול קָל טָלְחוֹי וּמָל ה' אֱלֹהִיךְ (Deut. 30, 6) וּמָלְקָם אֶת
עַרְלָת לְכָכֶם (Deut. 10, 16) אָמוֹל וּמָלָא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כִּי מִזְלִים הוּוּ (ib. 5) וְלְאָנָפָעָל גָּמוֹל הַמָּול וּמָלָל
וְלִיד בֵּיתְךָ (Gen. 17, 13) הַמָּול לְהָ' (Jer. 4, 4) וְאֶם לֹא
הַשְׁמַעוּ אֶלְינוּ לְהַמָּול (Gen. 34, 17) וְתְּقִילָה הַמִּיל יְמִיל
כִּי אָמִילִם (Ps. 118, 12) וְתְּقִילָה מַזְלָה מַזְלָה יְמִילָה

הַלּוֹט (Jes. 25,7) الثاني פְּעֻולقياسا على وهمسכה הנוטבה
 كما قلت آنفا والتقيل بيام הַלּוֹט בְּלִיט בְּלִיט פניו באדרתו
 (I Reg. 19, 13) وبالجهة اخر بالف من الصحيح לאט אה
 פניו (II Sam. 19, 5) قد^a قلبت الالف هاء اذا قيل
 בְּלִיטֵיכֶם (Ex. 7, 11) وقد يلعنوها في هذه الكلمة فيقولون
 בְּלִיטֵיכֶם ويمكن ان يكون من هذا الاصد على تصريف
 الصحيح في معنى ثانى לאט לאטוי ولاط לאט لي لنادر
 אֲבָשְׁלוֹם (II Sam. 18,5) والاسم مثله הַהְלָכִים לאט (Jes. 8,6)
 אהנהלה לאטוי (Gen. 33, 14) وقد تلين هذه الالف דבר
 אל דוד בְּלָאָט (sic!) (I Sam. 18, 22) وقد يقال ان هذه
 اللام ملحقه ليست من الاصد على معنى ויהלך את
 (I Reg. 21, 27)

לֹן לֹן בלילה והוא (Gen. 32, 22) לְנָתִי ולנו בגבעה
 אלון אלון لون ملونة ملون والتقيل הlein זיין
 מלון נליינו שם (Jud. 18,2) נילן יהושע (Jos. 8, 9) وفي
 الاصد معنى اخر אשר חלינויהם עליו (Num. 14, 29) נילן
 העם על משה (Ex. 17, 3)

לֹן הlein אם ליגאים הוא זיין (Pr. 3,34) מליין ועתה
 אל תרלווצטו (Jes. 28, 22) وفيه معنى اخر כי הפלין

טוש טש טשְׁחוֹ אַטוֹשׁ יָטוֹשׁ עַלּ אֲכָל (Job 9, 26) (Job 9, 26)
 טוש
 כוֹל וּכֶל בִּשְׁלֵישׁ עַפְרַת הָאָרֶץ (Jes. 40, 12) בְּלָהִי אֲכוֹל
 כוֹל וְفֵיהֶ פָּعֵל תַּقִּיל הַכִּיל הַכִּילוֹתָא אֱלֹפִים בָּהּ יְכִיל
 כוֹן קָטָן מְהֻכִּיל אֶת הַעוֹלָה (ib. 8, 64) (Reg. 7, 26) (Reg. 7, 26)
 כוֹן בְּנֵנוֹ אֲכִין יְכִין וַיְכִונֵנוּ בָּרָחָם אֶחָד (Job 31, 15)
 וַיְמַקֵּן אֲنַיְּקֹון מִן הַזָּהָר אֶמְגַנֵּם אֲחָם (Gen. 42, 19)
 לֹא בָּנָן אֲנַחֲנוּ עֹשִׂים (II Reg. 7, 9) אֲבֹוא עַד הַכִּונָתוֹ
 וְבַתְּעֵבָה בְּשַׁחַר נְבָזָן מָוֹצָאוֹ (Hos. 6, 3) נְבָזָן לְלִצְיוֹן
 שְׁפָטִים (Pr. 19, 29) יְכִין תְּבִזָן וְפָעֵל אַחֲרַת תַּقִּיל فֵי
 הַאֲصָל כַּאֲשֶׁר כּוֹנֵן לְהַשְׁחֹות (Jes. 51, 13) כּוֹנֵן חַצֵם עַל
 יִתְר (Ps. 11, 2) פַּוְנָּחָה עַלְינוּ (ib. 90, 17) עַד יְכִונֵן
 (Jes. 62, 7)

לֹו לְזָהִי יְלֹזָן אֶל יְלֹזָן מְעִינֵיךְ (Pr. 3, 21) וְלְאַנְפָעָל
 כִּי תַּוְעֲבָתָה הָנְלֹזָן (Pr. 3, 32) וְנְלֹזָזִים בְּמַעְגָּלוֹתָם (ib. 2, 15)
 יְלֹזָן הַלֹּזָן
 לֹוט לְזָהָה בְּשִׁמְלָה (I Sam. 21, 10) פְּעֹולָה פְּנֵי הַלּוֹט

لَأْتَ أَتَ فَنِينَ (II Sam. 19, 5) هَذَا مِنْ : a) B begins: ذَوَاتُ الْأَلْفَ وَكُنْهَا تَتَقْلِبُ وَأَوْ لَيْنَةٌ فِي التَّصْرِيفِ وَيَاءٌ لَيْنَةٌ
 أَيْضًا

טוֹחַ טָחַ כִּי טָחַ מְرָאֹת עֵינֵיהֶם (Jes. 44, 18) אֲשֶׁר
 טְחִקָּם תָּפֵל (Lev. 14, 42) וּטָחַ אֶת הַבַּיּוֹת (Ez. 13, 14)
 אָטוֹמַ אַוְהַ בְּטִיחַ (Ez. 13, 12) וְالְאַנְفָעָל נְטוֹמַ גַּטְוָחָזְתִּי
 יְטוֹמַ אַחֲרֵי הַטָּנוֹת (Lev. 14, 43) מָסְדָּר וְكָذְלָקְ אַלְמָ
 טּוֹב טֻוב טֻובי מִהַּטָּבוֹב אֲהַלִּיךְ (Num. 24, 5) מָה
 טֻובוֹ דּוֹדִיךְ מִיּוֹן (Cant. 4, 10) יְטוֹב אַטּוֹב טֻוב וְיִ
 פָּعֵל שְׁقִילָּה הַטּוֹבָה כִּי הִיֵּה עִם לְבָכֶךָ (I Reg. 8, 18)
 יְטוֹב הַטּוֹב וְقִילָּה אַיִלָּה فִيهָ וְהִיָּה הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר
 יְוֹטִיב הָ' לְנוּ (sic!) (Num. 10, 32) אֲנָה מַכְלָבָב السְّاكָנָן الְּלִיּוֹן
 الְּذִי فִי הַטּוֹב עֵין הוּא فִي יְוֹטִיב פָּאֵם וּמִיקְנֵן אֲנָה יְקַוְּנָה
 אֲصְלִיּוֹן טֻוב יְטֻב וְאַתְּמָה قִילָּה מְעַם לְתַقָּרֶב לְפָظֵהֶם וְאַתְּקָאֵק
 معناهم

טִילַּה וְהָ' הַטִּילַּה רֹוח גְּדוֹלָה (Jon. 1, 4) בְּטִילָזְתִּי וְהַטְּלִקְתִּי
 אַוְתָּךְ (Jer. 22, 26) אֲחָלָל בְּטִילָזְתִּי וְיְטִילָּה אֶת הַכְּלִים
 שָׁאוֹנוֹ וְהַטִּילָנוֹ אֶל הַיּוֹם (ib. 12) כִּי יַפְלֵל לֹא וַיַּטְלֵל
 מְדוֹעַ הַוְּטָלָה (Jer. 22, 28) וְالְאַנְפָעָל נְטוֹלָה (Ps. 37, 24)
 נְטוֹלָזְתִּי אָטוֹל הַזָּהָר אַיִם כְּרָק יְטֹול^{a)} (Jes. 40, 15) הַטֹּול
 וּמִיקְנֵן אֲנָה יְקַבְּרוּ הַזָּהָר אַיִם בְּדַק יְטֹול מִן גִּירָה
 אֲחָלָל

a) See *Ganah*, Opuscules &c., p. 7. 349.

(Ez. 30, 16) فی هذَا المعنى فعل ثقيل **הַחִיל** **בְּחִילוֹתָיו**
מִפְנֵיו יְחִילוּ עַמִּים (Joel 2,6) أم مفني لا **בְּחִילוֹ** (Jer.5,22)
בְּחִיל מְאָד מִן הַמּוֹרִים (3 I Sam. 31, 3) **חִיל כִּיּוֹלֶה** (7 Ps. 48, 7)
وهي هذَا المعنى فعل ثقيل اخر تضاف فيه اللام חولل
חִולְלָתִי קֹול ה' יְחִילָל אִילוֹת (ib. 29, 9) **מִחְׁוֹלָלָת** **תְּנִינָה**
(Jes.51, 9) وفي هذَا الاصل معنى ثانى **חָל חִלְתִּי** **עַל רַאשׁ**
רְשָׁעִים יְחִיל (Jer. 23, 19) **וּסְעָר מִחְׁוֹלָל** (ib.) يمكن ان
يَكُون مِنْ هَذَا الْأَصْلِ **חִולָּה** **وَدُו** **نَحْش** **بَرِيق** (Job 26, 13)
أَلْ مִחְׁוֹלָلִكָּה (Ps. 90, 2) **وּתְחִילָל אָرֶץ** **وְתָבֵל**
بَأَنْ تَهֻמָّות **חִולְלָתִי** (Pr. 8, 24)
حَوْم **حَم** **أَتَه** **מִسְתָּת** **عَلِيْكِيُون** (Jon. 4, 10) **لَا** **חֲסָה**
عَلِيكِ عَيْن (Ez.16,5) **أَخَوْم** **يَحْوِم** **عَلِيْ دَل** **وَأَبِيون** (Ps. 72, 13)
وَفَخَم **عَلِيك** (I Sam. 24, 10) **חִוּסָה** **ه'** (Joel 2, 17)
حَوْر **قَر** **قَرْطִي** **وَقَرْه** **نَحْوِشَتَه** (Ez. 24, 11) **وَعَزْمَي** **قَرَه**
حَوْر **قَر** **وَيَشْبِي** **أَرْز** (Jes. 24, 6) **أَخَوْر** **يَحَوْر** **حَوْر**
حَوْش **وَحَش** **عَتَدَوْتَ** **لِمَو** (Deut. 32, 35) **قَشْرَتִي** **وَلَا**
حَتَمَهَمَهَتִي (Ps. 119, 60) **يَحَوش** **أَخَوش** **حَوْشَه** **لَعَورَتَه**
وَفَحَش **عَلِيْ مَرْمَه** **رَنْلِي** (5 Job 31, 5) **وَالثَّقِيل** (ib. 38, 32)
حَحِيش **بَحَحِيشَتִي** **وَحَحِيش** **أَخَحِيشَه** **مَفْلَط** **لِي** (Ps. 55, 9)
أَنِي ه' **بَعْثَه** **أَخَيْشَنَه** (Jes. 60, 22) **כִּי גַּו** **חִיש** **وְנַעֲופָה**
(Ps. 90, 10)

וָרֶךְ זָרֶתְּיִ אֹזֶר וַתְשַׁבֵּח כִּי רָגֵל תְּזַוְּרָה (Job 39,15)
 בְּשַׂר אֶת הַגּוֹת (Jud. 6, 38) וְالמְفֻעָול זָרֶר וְהַזְוֹרָה תְּבֻקָּעָ
 אֲפָעָה (5) אֱלֹהָם הַאֲخִירָה הַתִּיְהָ וְהַזְוֹרָה לְתַכְנִית
 מְשֻׁלָּח אֱלֹהָם הַתִּיְהָ וְלִבְנָה בְּתוֹךְ בֵּיתָו וְכָלָתוֹ (Zech. 5, 4)
 וְفִי אֶלְעָלָם מְעַנֵּי ثָانִי נָרֶךְ זָרֶתְּיִ לֹא זָרוּ מִתְאֹורָם (Ps.78,30)
 רֹוחִי זָרָה לְאַשְׁתִּי (Lev. 22, 12) לְאַישׁ זָרֶר (Job 19, 17) לְאַישׁ זָרֶר
 זָרָים לֹא יַעֲבְרוּ בָּה (Joel 4, 17) וּכְדֵי אַסְטְּעַמְל אַיִּסָּה فִי
 אֲלָמָּדָי זָרֶר זָרֶתְּיִ זָרוּ רְשָׁעִים מְרַחֶם (Ps.58,4) וְלְאַנְפָעָל
 נָזָר בְּזָרוּ אַחֲרָה (Jes. 1, 4) יַזְוֹר תְּזַוְּרָה הַזָּוֹרָם אָמָר וּמְסִדָּר
 חָוב חַכְלָתוֹ חָוב יִשְׁבֶּה (Ez. 18, 7) וְגַם فִי הַזָּוֹרָם
 פָּעַל תַּقְיִיל בְּرֵדָה السָּוָאָה السָּاكָנָה יָמָם שְׁדִידָה חָוב וְלְעַבְתָּם

את ראשיו (Dan. 1, 10) יְחִיב מְחִיב הַבָּ

חָוָג חָק חָג עַל פָּנֵי מִים (Job 26,10) אֲחֹג זָחֹג הַיּוֹשֵׁב
 עַל חָוָג הָאָרֶץ (Jes. 40, 22) בְּחָוקָנוּ חָוָג (Pr.8,27) וּבְמִחוֹזָנָה
 יְתָאָרְחוּ (Jes. 44, 13)

חוֹד חָדָר פְּרָטָה הַחִידָה מְדֻפָּה (Jud. 14, 16) אֲחֹדָה נָא
 לְכָם חִידָה (Jud. 14, 12) חָוָד חִידָה (Ez. 17, 2) חִזְרָה
 חִידְרָה (Jud. 14, 13)

חוֹל חָלְטָה לֹא חָלְטָה וְלֹא יְלָדוֹ (Jes.23,4) כִּי חָלָה
 נִמְלָדָה (Jes. 66, 8) חָרִינוּ חָלָנוּ (Jes. 26, 18) הַבִּית
 אָוֹתָם וְלֹא חָלוּ (Jer. 5, 8) אֲחֹל יְחֹל חָול תְּחֹול סִין

מְאָדָם (Mic. 2, 12) **וְالْوَجْهُ** **فְּהַיִמְנָה** מַשֵּׁל **תְּקֻמָּנָה**
מִהִים **מִהִים** **וְلֹא** **נְفָעַל** **נְהָם** **בְּהִימָּתוֹ** **יוֹהָם** **וְהָם** **כָּל**
הָעִיר (Ruth 1, 19) **מַשֵּׁל** **וַיָּאֹזֶר** **לְהָם** (II Sam. 2, 32) **וַיָּעֲזֹר**
(Joel 4, 12)

חַיִן **הַחַיִן** **בְּהִנְצָתִי** **אֲחִין** **וְפְתַחַנוּ** **לְעָלוֹת** **הַהְרָה** (Deut. 1, 41)
זָבוֹךְ **זָבוֹךְ** **זָבוֹךְ** **עַמְקָר** (Jer. 49, 9) **כִּי** **זָבוֹךְ** **זָבוֹךְ** **דְּמָה**
נְיוֹזְבָוּ **מִים** (Ps. 78, 20) **אָרֶץ** **זָבוֹת** **חָלֵב** **וְדְבִשָּׁ**
(Lev. 15, 25) **וְנִזְבַּב** **אַתְּ** **זָבוֹן** (Lev. 15, 38) **וְנִזְבַּב** **אַתְּ** **זָבוֹן** (Lev. 20, 24)

זָוֵד **זָרְפֵי** **אֲשֶׁר** **זָרוּ** **עֲלֵיכֶם** (Ex. 18, 11) **כִּי** **אֵל** **ה'**
זָהָה (Jer. 50, 29) **זָהָר** (Pr. 21, 24) **אָזֵיד** **הַמִּים** **בְּזִידָזִים**
5 **פְּעָלָנוּמִים** **מַשֵּׁל** **וּרְעָנוּמִים** **קִتְבַּשׁ** **זָוֵד** **בּוּין**
الْزَّائِي **وَالدَّالِ** **عَلَى** **الاَصْلِ** **لَانَّهَا** **عَيْنُ** **الْفَعْلِ** **وَالثَّقِيلِ** **כִּי**
הַזְּוִידָה **עֲלֵיכֶם** (Neh. 9, 10) **וּכִי** **נִזְוֵּד** **אִישׁ** (Ex. 21, 14)

מִזְוֵּד

זָוֵל **זָלְתֵי** **זָוֵל** **תְּצִלְים** **זָהָב** **מְכִים** (Jes. 46, 6) **זָוֵל** **זָלְתִי**
זָוֵן **זָנוֹתֵי** **זָוֵן** **זָוֵן** **מְפִיקִים** **מְזֹן** **אַלְזָן** (Ps. 144, 13) **בָּרָ**
וְלָחֵם **וְמְזֹזָן** (Gen. 45, 23)

זָעוֹ **זָעַתִּי** **וְלֹא** **קָמָ** **וְלֹא** **זָעַ** **מִמְנָנוֹ** (Esth. 5, 9) **בַּיּוֹם**
שְׂזִוּעָוּ **שְׂוָמְרִי** **חַבִּיתָ** (Ecc. 12, 3) **זָעוֹ** **וְقַד** **حַرְקַת** **الْوَاوِ** **فِي**
الْاَسْمِ **وَهِيَه** **رَكָ** **זָעַתָּה** (Jes. 28, 19) **وَقَالَ** **قَوْمٌ** **فِي** **زَعَاهَ** **أَنَّهُ**

مَنْقَلْبٌ **وَزَعَاهَ** **الْعَيْنِ** **صَارَتْ** **لَامَ**

דור בָּרְכַּת יְהוָה מִזְבֵּחַ אֲהֶלְיוֹ רְשָׁעָה (Ps.84,11) וְמַعֲנֵי
 ثָانֵי בָּרְכַּת יְהוָה וְגַם דָוָר הַעֲצָמוֹם (Ez. 24, 5) אַגְדִּיל
 הַמְּדוֹרָה (ib. 9) מִדּוֹרָה אַשׁ וּעַצּוֹם (Jes. 30, 33) דָשׁ חַטִּים
 דָוָשׁ דָשׁ דָשָׁא וְדָשָׁא אֶת בְּשָׁרְכֶם (Jud.8,7) דָשׁ חַטִּים
 אֲדָוָשׁ יְדָוָשָׁנוּ (I Chr. 21, 20) וְחוֹתָה הַשְׁדָה
 תְּרוֹשָׁה (Mic. 4, 13) קְוֹמִי יְדָוָשָׁי בַּת צָוֹן (Job 39, 15)
 מִדְוֹשָׁא וּבָן גָּרְנִי (Jes. 21, 10) אֶלְאָסָם וְהַשִּׁגָּה לְכֶם הַיּוֹשֵׁב
 וְלְאָנָפָעָל יְנֻדוֹשׁ מוֹאָב (Lev. 26, 5) אֲדָוָשׁ יְדָוָשׁ
 וְלַאֲמָר וְלַמְּסָדָר הַדָּוָשׁ אוֹ הַדָּוָשׁ כְּהַדָּוָשׁ מִתְּבָנָן (ib.)
 הַיּוֹם הַמְּרַטְּבִי וְקָמָם מִהְוֹמָה גְּדוּלָה (Deut.7,23) פָעָלָם
 לֹאֵن אֶלְאָסָל فִيهֶם הַיּוֹם וְלֹאֵלְךָ حرְקַת המִים בַּאלְקָמִין עַלְיָה
 שְׁرֵט קָלָ פָעָלָם אֵן תִּكְוֹן אֶלְام קְמוֹצָה וְאָמָה וְקָמָם גְּלָגָל
 עַגְלָתוֹ (Jes. 28, 28) פְּלִיסָס מִן הַדָּא אֶלְאָסָל לֹאֵנָה וְפָעָלָם מִן
 אֲכַלְנוּ הַמְּמַנְנִי (Jer. 51, 34) כִּי אֱלֹהִים הַמְּמַמְמִים בְּכָל צְרָה
 המִים אֶלְאָוְיִ בְּפִתְחָה עַלְיָה שְׁרֵט קָלָ פָעָלָם אֵן תִּكְוֹן אַיִלְעָין
 פְּתֻוחָה فִי אֶלְכָסָל בְּרַק בְּיְהָזָם (II Sam. 22, 15) וְיִהְיֶם הָא
 אֶת סִיסְרָא (Ex. 14, 24) נִיְהֶם אֶת מְחַנָּה מִצְרָים (Jud. 4, 15) וְיִהְיֶם
 כִּי יוֹם מִהְוֹמָה (Jes. 22, 5) וְיִהְיֶם הַדָּא אֶלְאָסָל פָעַל תַּقְיִיל הַחַיִם
 הַחַיּוֹמָזָר בְּפִתְחָה הָאֵם כְּמָא אַלְמַנְתָּךְ מִן אַסְטְּמַלְתָּם вְּהַעֲדָותָיו
 הַעֲירָוָתִי אֲהֵים אַרְיד בְּשִׁיחָיו וְאֲהֵימָה (Ps.55,3) הַחַיּוֹמָנָה

דָּוֹן בְּחַדְוָחֵי דָּוֹן וְלֹא יִכְלֹו קָוָם (Ps.36,13) יִדּוֹמָ וְתַשְׁقֵיל
 הַרְיִתְמַבְּרוּחֲוֹתִי בְּחַדְוָחֵי (Jer. 51, 34) וְאַתְּ דָמֵי יְרוּשָׁלָם
 יִדְרִיכָה מִקְרָבָה (Jes.4,4) שֵׁם יִדְרִיכָה אֶת הַעֲולָה (Ez. 40,38)
 הָנָזְנַחַת אַרְזָן לֹא יִדּוֹן רֹוחָו בְּאָדָם (Gen.6,3) יִגְרַה
 מִדּוֹן (Pr. 29, 22) וְכֵד חַרְקַת السָּוָא וְقַלְבַּת יִמְאֵן فִי الְּאַסְمָ
 מִדְּנִינִים יִשְׁלַח (Pr. 6, 14) וְדַרְשָׁה מִשְׁפְּטִים וְלֹאֵם דָוֹן אוֹ דִין
 וְלֹאֱנוּמָלְכָל דָוֹן וְיִהְיֶה כָל הָעָם נְדָוֹן (II Sam. 19, 10) נְדָוֹנוֹת
 יִדּוֹן אַדְוֹן הַדּוֹן מִשְׁלֵל יִבְזֹן אֶבְזָן הַבָּזָן וְפִי הַאֲصָלָעָן
 ثָانֵי הַדְּבָרָה דָוֹן לֹא דָנו (Jer.5,28) קְדָמֵי אֱלֹהִים (Gen.80,6)
 הַאֲصָלָעָן פִּיהָ דָוֹנָנוּ אַדְוֹן יִדּוֹן דָוֹן וְכַפְתָּה דָוֹן אַנְבָּי (Gen.15,14)
 וְאַיִלְבָּזָן וְהַיְהָ הָלֵבָן לְדָוֹן (I Sam. 24, 15) וּמִנְהָ לְמַעַן
 תְּדֻעָוָן שְׁדָוֹן (Job 19,29) וַיְכֹונֶן דָוֹן עַל זְנָת בָּזָן מִולְחָוָם שָׁבוֹב
 שָׁוָמָה לְוָתָה וְתַשְׁقֵיל הַדָּיָן יִדְוֹן בְּגָנוּם (Ps. 110,6) הָלֵבָן יִדְוֹן
 אַפְסֵי אַרְצָן (I Sam.2,10) דָוֹן לֹא דָנו (Jer.5,28) כִּי יִדְוֹן הָלֵבָן
 עַמוֹ (Deut.32,36) וְלֹא יוּכְלָה לְדָוֹן (Ecc.6,10) וְלֹאֵם דָוֹן אוֹ הַדָּיָן
 דָוָם שְׁכָנָה דָוָמָה נְפָשָׁי (Ps. 94, 17) קְדוּמָה בְּתוֹךְ הַיּוֹם
 וַיִּמְكַנֵּן אָנָן יִקְוֹן מִנְהָ גַּם מְדֻמָּן תְּהִדּוּמָי (Ez. 27, 32)
 וְאַסְלָה תְּהִדּוּמָי תַּהְפְּעַלְלִי (Jer. 48, 2)

דָוֹן דָזֵן תְּצַחֵן אַדְוֹן דָוֹן^a וְלַפְנֵינוּ פָרָזֵן דָאַבָּה (Job

41, 14)

a) A. om.

מוֹאָב (Gen. 21, 34) יְנִינֶר אַבְרָהָם בָּאָרֶץ פְּלִשְׁתִּים (Jes. 16,4) נָוֶר בָּאָרֶץ הַזֹּאת (Gen. 26, 3) אֲשֶׁר אָנָי מִתְגַּזֵּר עָמָה וְמַעֲנֵי ثָانֵי فְى الְאָصֶל לֹא תִּגְרוֹר מִפְנֵי אִישׁ (I Reg. 17, 20) יְנִינֶר מוֹאָב (Deut. 1, 17) נִגְרוֹר לְכֶם וּמִגְרוֹתָם אֲבִיא לָהֶם (Num. 22, 8) גִּנְוָרָה רְשָׁעָה (Job 19, 29) הוּא תְּבוֹאָנוּ (Deut. 9, 19) וְאָמָא כִּי יִגְנֹרֶתִי (Pr. 10, 24) אֲשֶׁר אֲתָּה יִגְנֹר (Jer. 22, 25) فָאָصֶל אַחֲרֵי

נִפְגָּשׁוּ הַגִּפּוֹתִי יְנִיפּוּ הַדְלָתוֹת (Neh. 7, 3) **ואָמֶר**

לְדוֹג הַגְּנָפִי יְדוֹג וְالصְּفָתָה לְפִגְדָּה או לְפִגְדָּה בַּאלְוָאו בַּתְשׁוּדִיד
הַנְּנוּ שֶׁלֶח לְדִינִים רַבִּים (Jer. 16, 16) וְעַמְדוּ עַלְיוֹ כְּנִיגִים
(Ez. 47, 10) וְالשְׁقֵיל דִּינְג יְרִיגָה מִדִּינָה הַנְּנוּ שֶׁלֶח לְדִינִים
רַבִּים נָאָם ח' וְרִיגִום (Jer. 16, 16) וְالاָסְלָל פִּיְה וְרִיגִום
בַּתְשׁוּדִיד אַלְיָאָה فָאַסְכַּנְתָּ אַסְטְּחַפְּאָה כְּהָא אַסְקַנְתָּ قָאָף תְּבִקְשִׁו
(Lev. 19, 31) אַסְטְּחַפְּאָה וְאַסְלָלָה тְּשֻׁדִּיד לְאַנְהָה מִן בְּקָשׁ
יְבִקְשׁ וְכָה אַסְקַנְתָּ סִיְן וְסָעוֹ וְיִסְעָו (Ex. 12, 37) אַסְטְּחַפְּאָה
וְאַסְלָלָה тְּשֻׁדִּיד לְאַנְהָה מִן נְסָעָו וְסָעָו וְכָה אַסְקַנְתָּ قָאָף יְבִקְשׁ
וְיִבְקְשׁ אַסְטְּחַפְּאָה וְאַסְלָלָה тְּשֻׁדִּיד לְאַנְהָה מִן לְקָח וְיִקְחָה
וְיִקְחָה דְּשֻׁוְחָד (II Chr. 19, 7) וְכָה אַסְקַנְתָּ תְּשֻׁדִּיד мִימִם فִי
הַמְּשִׁרְתִּים הַמְּהֻלְּלִים (II Chr. 23, 12) וְגַיְרֵהָא אַסְטְּחַפְּאָה
וְאַסְלָלָה тְּשֻׁדִּיד

בוש انقلب فاء فى يבושו لأنّه بين ياء المستقبل والباء ساكنٌ هو فاء الفعل ولو لا ذلك لكان يبושو بكميّز גדוֹל مثل أصحابه وهذا قول ممكن جائز في اللغات وقد يمكن ان يكونا اصلين בוש وبش وانما قيلا معا لأن لفظهما متقارب ومعناهما متفق وفي الاصل معنى آخر ויחילו עד بוש (Jud. 3, 25) وفي هذا المعنى ثقيل כי בושׁשׁ מisha مدוע בושׁשׁ רכבו (Jud. 5, 28) בושׁשׁהוּ יבושׁשׁוּ (Ex. 32, 1)

יבושׁשׁוּ في الاتصال יבושׁשׁוּ في الوقف

גַּזְוּ גַּזְוָתִי כִּי גַּזְוִי חִישׁ וְנַעֲפָה (Ps. 90, 10) יָגַןּוּ אֶגְנוֹן
יָגַןּוּ שְׁלֹוִים (Num. 11, 31) ويمكن ان يكون من هذا المعنى אתה גזוי (Ps. 71, 6) والانفعال גַּזְוּ גַּגְזֹזְתִּי יָגַןּוּ
פְּגַןּוּ הָגַןּוּ

גַּנְחֵם סְגִיחֹתִי אֶגְנִים כִּי גַּנִּים יְרָדֵן אֶל פִּיהוּ (Job 40, 23)
וְפִגְנֵחַ בְּנֵה רֹתֵיךְ (Ez. 32, 2) מְגַנֵּם מִמְּקוֹמוֹ (Jud. 20, 33)
وي يمكن ان يكون من هذا الاصل כי אתה גוזي מבطن (Ps. 22, 10)

גָּנוֹל גָּלְלֵתי וְגָלְלֵתי בִּירוּשָׁלָם (Jes. 65, 19) יָגָנוֹל אֶגְנוֹל
والثقيل הָגָיל הָגָנוֹלוֹתִי אֶגְיָל עַלְיוֹ יָגָילוֹ (Hos. 10, 5) גָּנוֹל
יָגָנוֹל (Pr. 23, 24) יָגָנוֹל כְּבוֹדי (Ps. 16, 9) כתוב גָּנוֹל יָגָנוֹל גָּנוֹל
יגול بوا النون لأن الفعلين معا استعمالا في الاصل
גָּנוֹר גָּרְתִּי עַמְּ לְבָנִ גָּרְתִּי (Gen. 32, 5) יָגָנוֹר בְּךָ נְרוֹחִ

(ib. 10) עַקְבָּם כִּי בְּזִוְתָּנִי (II Sam. 12, 9) **ואصل آخر**
בין הַבֵּין פְּבֵין הַבְּינוֹתִי **בין** פְּבֵין אֶת אֲשֶׁר לְפִנֵּיךְ
 (Pr. 23, 1) **ולאفعال נְבוֹן וּבְחִכְמָתִי כִּי נְבָנוֹתִי** (Jes. 10, 13)
 יְבָנוֹן הַבְּפָנוֹן הַבְּפָנוֹן אָמֵר וּמְסֻדָּר וּתְقִילָּה אַخֲרָה בְּזִוְנִי בְּזִוְנִי
 יְסִובְּבָנְהוּ יְבָנוֹנְהוּ (Deut. 32, 10) **בְּזִוְנִי** אָמֵר וּמְסֻדָּר
בְּזַמֵּן בְּשָׁמֵן בְּסָמֵן נְוֹפָת (Pr. 27, 7) וּעַל הַרִּי אַבּוֹסֶן
 (Jes. 14, 25) **נְבָום קְמִינָו** (Ps. 44, 6) **כְּפֶגֶר מְוֹבָם** (Ps. 44, 6)
وفي الاصل ثقيل بوزم بوسختي أبوزم مبوزم بوسسو
 מקדשיך (Jes. 63, 18) **מִתְבּוֹסֶת בְּדִמְיוֹךְ** (Ez. 16, 6)
בְּוַיְשׁ בְּךָ בְּטָחוֹ וְלֹא בְּזַוְשׁוֹ (Ps. 22, 6) **בְּזַשְׁנָנוּ** כִּי שָׁמְעָנוּ
 חֲרֵפָה (Jer. 51, 51) **כִּי בְּזַשְׁתִּיחָרְךָ** לְשָׁאָל מֵאת הַמֶּלֶךְ
 (Ezr. 8, 22) **וּבְשׁוֹן מְתִבְואָתֵיכֶם** (Jer. 12, 13) **וְאַל כָּל**
 פְּנִים בְּזַשְׁחָה (Ez. 7, 18) הַפְּנִיה עַרְפָּה מְוֹאָב בְּזַשְׁחָה (Jer. 48, 39)
 בְּחַתִּירָתָם מְגֻבָּרָתָם בְּזַשְׁוּם (Ez. 32, 30) **וְלֹא יְתַבּוֹשֵׁשׁ**
 מְאָסָם (Gen. 2, 25) **וְתְּقִילָּה הַבְּיֹשָׁתָה** כִּי אֱלֹהִים
 מְאָסָם (Ps. 53, 6) **בֶּן מְבִישׁ וּמְחַפֵּיר** (Pr. 19, 26) **ולيس**
 מִן הַזָּהָר אֶלָּא אֶלְמָר **הַזְּבַשְׁתָּה הַיּוֹם** (II Sam. 19, 6)
 הַזְּבַשְׁתָּה חֲכָמִים (Jer. 8, 9) **כָּל הַזְּבַשְׁתָּה** (Jes. 30, 5) **בל هي**
 מִן الְּאָفָעָל תְּכִלָּתְךָ פָּאוּחָה حַרְפָּתְךָ לִין וְقִילָּתְךָ فִיהָא מַלְוָדָתָךְ
 עַיִן الְּفָعָל אַنְכַּלְבֵּת فְּאֵם וְكַذְלֵק قִילָּתְךָ فִי גַּם בְּזַשְׁחָה לֹא
 יְבָנוֹן (Jer. 6, 15) **أَن السَاكِن الْدِيْن الَّذِي هُوَ عَيْن فِي**

תאורנה או תקצורה הפלנה העמודנה ותבוננה עלى غير القياس كما استعمل תשובנה على القياس وתשובנה على غير القياس وكما استعمل **נהנְבָהִנֶּה** والقياس **נהנְבָהִנֶּה** مثل **וַתִּכְרֹבֵנָה** תברענה תשלהנה תשבענה תשענה תשמנת ישמנה فعل التقيل في الأصل **הָבִיא וּבִיא** **הָבָא** أمر ومصدر وقد استعملوا **הָבִיאוּתִי** **הָבָאוּתִי** والأصل والقياس **הָבִיאוּתִי** كما استعملوا **הָבִינוּתִי** הבניتي والأصل والقياس הבינותי استعملوا **וְהַטְלִתִי** والقياس והטיותي مثل הרימوتى השיבوتى הקימותى הניפותى وقالوا في الاسم **מִבְוא** **מִזְבָּא** آت מוצاك وآت **מִזְבָּאָה** (II Sam. 3, 25) **וּמִזְבָּאִיו** **מִזְבָּאִי** (Ez. 43, 11) والأصل **מִבְוא** مثل أصحاب **מִצּוֹר** **מִקּוֹר** **מִנוּם** **מִנוּמָה** وقد يجوز أن نقول إن **מִבְוא** مكمول على لفظ **מוֹצָא** الذي قبله على طريق الاشتراك لما اشترك مع **מוֹצָא** قيل على لفظه وترك القياس فيه وقد جاء الاسم أيضا على مثال فعل **פָעַל** **הַקְנָאתָה** **הַזּוֹה** **בְּבָאָה** (5) الياء أصل وامثلة شوره **גִילָה** **שִׁיחָה** **חִידָה**

בָּז **בְּזִוְתִי** **לֹא** **יְבֹזֹז** **לְגַנְבָּה** (Pr. 6, 30) **לֹא** **יְבֹזֹז** **לְ** **בָּז** **בְּזִוְזָה** **לֹו** (Cant. 8, 1) **בָּז** **יְבֹזֹז** **לֹו** (7) **בָּז** **לְדִבְרֵי** **יְחִבל** **לֹו** **בָּזָה** **לְךָ** **לְעָגָה** **לְךָ** (Jes. 37, 22) **וְאַمָּא** **כִּי** **דִבְרֵי** **הָ'** **בָּזָה** (Num. 15, 31) **וּבְזִוְזָה** **וְקָלָן** (I Sam. 2, 30) **מְדוֹעַ** **בְּזִוְזָה**

בָּא אֶחָד בְּמִרְמֵה (Gen. 27, 35) הַנָּה אֲנָכִי בָּא
9. (Ex. 19) בָּאָנוּ בְּאַשׁ וּבְמִים (Ps. 66, 12) וּרְبָם אַסְכְּטָת
الالف من الخط اثکلا على اللفظ כי عل يوم طوب بنو
1 (1 Sam. 25,8) וּרְחֵל בָּאָה (Gen.29,9) הַנָּנִי אַחֲרֵיכֶם בָּאָה
I Sam.25,19) جعلوا صلحى ^a الاحان وقف ^bאה التي معناها
أَقْتُنْتُ فِي الْبَاءِ وَوَقَفَ بَاهَةُ التَّيِّنِ مَعْنَاهَا أَقْتِيَّةٌ فِي الْأَلْفِ يَبْرَأُ
تبוא ^cبَاهَةُ لِرَأْشِ يَوسُفَ (Deut.33,16) [نִקְבֹּאתָ לְקָרְאָתִי
I Sam. 25, 34) לִمَا رَأִיתَ النَّامَ الْأَخِيرَةَ الَّتِي فِي הַבָּאָה
لِرَأْشِ يَوسُفَ مُحَرَّكَةً بِالْكَمِיןِ عَلَى شَرْطِ كُلِّ تَامَ لِلْمَذْكُورِ
ثُمَّ رَأִيتَ النَّامَ الْأَخِيرَةَ الَّتِي فِي הַבָּאָה لِקָרְאָתִי سَاكِنَةً
عَلَى شَرْطِ كُلِّ تَامَ لِلْمَؤْنَثِ اعْتَقَدْتَ النَّامَ الْأُولَى فِي הַבָּאָה
اسْتَقْبَلَ مَذْكُورًا وَالنَّامَ الْأُولَى فِي הַבָּאָה اسْتَقْبَلَ مَوْنَثًا
وَيَكُونُ قَفْسِيَّرُ הַבָּאָה لِرَأْشِ يَوسُفَ امْرٌ عَلَى طَرِيقِ الدُّعَا
لَا أَخْبَارَ كَائِنَةٍ قَالَ بַּזָּא لِرَأْشِ يَوسُفَ [وَامَّا النَّامَ الثَّانِيَةُ
الَّتِي فِي הַבָּאָה فَهِيَ لِلْمُخَاطَبَةِ وَالْهَاءِ زَادَةٌ كَمَا عَادَةُ
الْعَبْرَانِيَّيْنَ يَزِيدُونَ الْهَاءَ بَعْدَ النَّامَ الْكَمْوَظَاهَ أوَ الْأَلْفَ] ^d
فَهَاتَانِ كَلَامَتَانِ شَادِقَاتٍ جَاءُتا عَلَى مَثَالِ הَفْعَوْلَةِ
لِلْمَذْكُورِ הَفْعَوْلَةِ لِلْمَؤْنَثِ وَقَدْ اسْتَعْمَلُوا ^eبָּאָגָה וּתְבוֹאִינָה
فيجب أن تعلم أن ^f הבאה هو الأصل والقياس مثل

אָמֵךְ (Ps. 88, 16) עַלְיוֹ אֲמִים (Job 20, 25) אַת אַיִמְתִּי
(Ex. 23, 27)

אוֹזׁ וְלֹא אָזׁ לְבּוֹא (Jos. 10, 13) לֹא אָצְחִי מֶרֶעה אַחֲרִיךְ
(Jer. 17, 16) וְאוֹזׁ וְתַقְיֵיל فְى هַדָּא الְאָصֶל בְּقַلְבּוֹ וְיָם
סָكְנָה כְּمָא אָלַמְתָּكְ הַאֲזָּזׁ וְיִאָצְזֵז הַמְּלָאכִים (Gen. 19, 15)
אֶל פְּאַצֵּז לְנַחֲמָנִי (Jes. 22, 4)

אָוָר אָוָרְתִּי אָוָרְוּ עַיִן (I Sam. 14, 29) הַבְּקָר אָוָר
(I Sam. 14, 27) פְּאָוָר יָאָוָר וְפְּאָרָנָה עַיִנָּו (Gen. 44, 3)
واحسب أن اصل أور الماضي آوار على زنة يכؤل يكوشתי
كتونجهاي فاسكنت الواو والقى ضمها على الالف ليكن ذلك
دليلا على اصلة وسقطت الواو المد لالتقاء السواكن ولذلك
خالف اصحابه في الماضي كما خالف وبوله كتونجهاي
وهكذا اقوال في بوشو وزورو طوبو الماضية والاسم أور مثل
الماضي أورها כחשיכה באורה (Ps. 139, 12) وفي الاصيل
ثقيل تبدل فيه الواو ياءه الأور بركيو البطل (Ps. 97, 4)
פתח דבריך יאוויר (Ps. 119, 130) מיאיר מאיירת عنim
(ib. 76, 5) ניאיר (Ps. 19, 9) والأنف-عال ניאור أرها אדר (Jes. 50, 11) ניאור
لهم בחברון (II Sam. 2, 32) والامر والمصدر האור وفي
الاصيل معنى ثانى لכו באור אשכם (Mal. 1, 10) נשים באות מאיירות
ולא פְּאָוָר מִזְבְּחֵי חַנְמָ (Jes. 27, 11) אָוָתָה

ياء فانى أدرى دراية صحيحة ان الساكن اللين الذى
فى كم هو عين الفعل ولا أدرى دراية صحيحة ان كان
دوا فى الاصل او ياء اعنى ان كان اصل كم كوم او كيم
فسوا اثبتت فى الاصل دوا او ياء وهذا حين أبتدى
بتتأليفها ان شاء الله *

جملة الافعال التى عينها حرف لين

אֵיב אַיְב וְאַיְבָה אֶת אַיְבִּיכָה (Ex. 23, 22) **יְאֹוב אֲיֹב**
אוֹב אֲוֹב استعمل هذا على الاصل هنا رأس اوش بوشة
בֶן שָׁאֹל אַיְבָה (Sam. 4, 8) الياء التي في **אַיְבָה** ممحركة
 بالكسر على زنة هنني **אַסְפָּה אֶל אַבְרָהָם** (II Chr. 34, 28)
 وذلك كل **פַּעַלְך** ممحرك العين الا ان حركتها تختلف
 والاسم بلين الياء **אַיְבָה אֲשָׁה** (Gen. 3, 15)
אֵיל כָּנָבֵר אֵין אֵיל (Ps. 88, 5) **אֵילָה לְעֹזְרָתִי** خوشة
 ومن هذا الاصل **וְשָׁלֵאל וְדַי** (ib. 22, 20) (Gen. 31, 29) כי
וְשָׁלֵאל וְדַם (Mic. 2, 1) بين الالف واللام ساكن لين
 وهو الياء التي في **אֵל אֵילָה וְרַבְמָא** كتبت الصفة بباء
אֵילִי גְּבוּרִים (Ez. 32, 21)

אִם אִמְתֵּה אִוּם וְנוֹרָא (Hab. 1,7) **אִמְתֵּה בְּנָדְגָלוֹת**
 على زنة **אֲדוֹם אֲרָמָה עָרוֹם עָרָמָה עַז** (Cant. 6, 4)
עֲבוֹת (Ez. 20, 28) **אֱלֹה עֲבָתָה** (Ez. 6, 13) **עַקְוֹב הַלְּבָב**
עֲקָבָה מְדֻם (Hos. 6,8) والاسم بلين الياء **נְשָׁאָה** (Jer. 17,9)

لأنه من **שְׁלָל שְׁלָלָה** (Ez. 29,19) اللام ^a الاولى في هذه عين الفعل وقد تسقط عين الفعل من نوع اخر من التضعيف، واحسب ذلك لاختلاف المعانى كما أصنف **נִטְלוּ** את הכלים (Jon. 1, 5) **הַנָּה ה'** **מִטְלָטָה טְלָטָה** (Jes. 22, 17) אם **מִפְנֵי לֹא תְחִילוּ** (Jer. 5,22) **וַתִּתְחַלֵּל הַמֶּלֶכה** (Esth.4,4) **חֲלֹחָה** (Ez. 30, 4) **וַעֲצִמי חֶרֶה** (Job 30, 30) **חָרוּ לְמַרְתָּרָר** (Pr. 26, 21) **פּוֹר הַתְּפִירָה** (Jes. 24, 19) **שָׁלִוּ הַיּוֹתִי** (Pr. 25, 18) **מִפְיִין וְחַרב** (Job 16, 12) **וַיִּפְצִץ** (Jer. 23, 29) **וְאַחֲזָה בְּעַרְפִּי וַיִּפְצְּפִיאָנִי** (Job 16; 12) **זֶעֶם וַיָּזַעַן** (Ecc. 12, 3) **וַיַּקְצֹו מִזְעִינָה** (Hab.2,7) **הַעֲוֹת וַיַּעֲמֹד** **הַתְּעוּת לְעַפְעַטִּי תְּנוּמָה** (Ps. 132, 4) فالآن بعد تقديم هذه السجدة وتوطئة هذه الشروح أرى ان أؤلف هذه الأفعال واحدا واحدا واذكرها شخصا شخصا وان وجدت لاحدها ذكرها يختصه دون الآخر ذكرته ان شاء الله وليس غرضي في تأليف هذه الأفعال اللينة العين تمييز ذات الواو من ذات الياء اذ لا يمتاز ذلك في جلها لابتدأ احدهما من الآخر في التصريف واحتيازها موضعها في التفعيل لكنه غرضي تعريف موضع الساكن اللين والتنبيه على انه عين الفعل واوا كان ذلك الساكن او

a) B gloss **וַיָּקֹל אֶלמַתֵּל**

העיר יעיר הַעִירָה והקיצה (Ps. 35, 23) וְעוֹרֵר עָלָיו (Zach. 4, 1) וְלֹבֵי עָרֶך (Cant. 5, 2) וְעֹז מִשְׁנָתו (Jes. 10, 26) מַתְעֹרֶר לְהַחֲזִיק בָּרֶך (Jes. 64, 6) מָג יָמָג לְמָג לְבָך (Ez. 21, 20) וְמָמָג נָבוֹן בַּיד עֲוֹנִינו (Jes. 64, 6) וְמָמָג נָנוֹן תְּוֻשָׂה (Job 30,22) תְּתִמְוֹגָנָה (Am.9,13) צָד יָצָד יְצָדוֹד חַרְם (Mic. 7,2) מִצְׁוֹדָה אֶת נְפָשִׁים (Ez.13,20) קָוטָה קָטָה אֲקָוטָה בְּדָרָה (Ps. 119, 158) וְאֲקָוטָה קָינה (II Chr. 35, 25) וְקָוָנָה וְקָוָנָה (Ez. 32, 16) וְקָוָנָה יְרֻמָּה (Ex. 29, 18) פָּעָלָל מִן נָח יְנוּחָה מִנְחָה וְالֹּהֵא אַלְמָם וְאַמְּאָם יְסֻבָּבָה עַל חִוּמוֹתָה (Ps. 55, 11) וְלֹאִסְמָס מִן הַדָּה לְאַתָּה יְפָעֵל מִן וְסַבֵּב בֵּית אֱלֹהִים (I Sam. 7, 16) לֹא יְפָעֵל البָּאֵם אֶלְאֵם הַדָּלָה (I Sam.21,14) וְיַחֲפֹעֵל מִן אָמָרְתִּי לְהַזְּלִים אֶל הַחְלִוָּה (Ps. 75, 5) הַזְּלִים פָּעוּלִים, כַּذְלָק מִשְׁוּם, אֶשְׁתּוּם מִפְעוּל, אַתְפּוּלִים לְאַתְפּוּלִים מִן לְאַמְרָנָה (Ez. 35, 12), כַּذְלָק לְהַחְנוּלָל לְהַתְפּוּלָל מִן וְגַלְלָו אֶת הַאֲבָן (Gen. 29, 3), כַּذְלָק וְבָזְקָק אֶת אֶרְצָה (Jer. 51, 2) וְיַפְעוּלָו מִן כֵּי בְּקָקָם בְּזָקָקָם אֶת אֶשְׁתּוּלָל (Nah. 2, 3) אַתְפּוּלָל

אֲפֻעָה (Jes. 59, 5) **כִּי רַגֵּל תְּזַוְּרָה** (Job 39, 15) **וַיֹּוֹרֶר הַנְּعָר**
מִקְדָּשֶׁךְ (II Reg. 4, 35) **בְּמַיְבוֹסָה** (Pr. 27, 7) **בְּפָסָסֶוּ**
מוֹתָה (Ez. 16, 6) **מִתְּבֹסֶסֶת** (Jes. 63, 18) **מֵת יָמוֹת הַמִּיתָה**
מוֹתָה (Ps. 34, 22) **יָמוֹתָה** (Sam. 14, 13) **אָנָכִי**
מוֹתָה (II Sam. 1, 16) **פָּעַלְתִּי נֶבֶת** **יָנוּבָן** **בְּשִׁיבָה**
וְתִירּוֹשׁ יָנוּבָב **בְּתִולָות** (Zach. 9, 17) **הַנִּיףָה** **יָנוּפָה**
תִּנוּפָה **יָנוּפָחָה** (Jes. 10, 32) **עַתְּ עַזְּבָתָה** **הַשְׁמִים** (Pr. 23, 5)
יָעוֹפָה **עַל הָאָרֶץ** (Gen. 1, 20) **וְתִעְזְּבָה** **כְּכֹודָם** (Hos. 9, 11)
רַצְיָה **יָרוֹצָה** (Ps. 68, 32) **כְּבָקָרִים** **יָרוֹצָצָו** (Nah. 2, 5)
וְגַרְזָן **הַגְּלָל** (Ecc. 12, 6) **תְּרוֹזָן** **וְגַרְעָצָו** **וְגַרְזָצָו** (Jud. 10, 8)
מֶלֶל יָמוֹל **לֹא מֶלֶל** **אוֹתָם** (Jos. 5, 7) **וְמֶלֶל וְבָשָׂר** (Ps. 90, 6)
וּבָשָׂר **מוֹאָב** (Jer. 48, 13) **בְּזָהָה אַמְּכָם** (Jer. 50, 12) **וְלֹא**
וְתִבְשְׂשָׂו (Gen. 2, 25) **וַיְהִילוּ** **עַד בָּשָׂר** (Jud. 3, 25) **כִּי בְּזָהָשׁ**
מוֹשֶׁה (Ex. 32, 1) **בְּזָהָשׁ** **רַכְבָּו** (Jud. 5, 28) **גָּר יָגָר**
יָגָר **בְּךָ** **נְדָחִי** (Jes. 16, 4) **אִשְׁר אָנִי** **מִתְּגַזְגַּר** **עַמָּה**
וְתִלְחַתָּה **חַרְבָּה** (Hos. 11, 6) **וַיְהִילוּ** **עַל רַאשׁ** **יוֹאָב** (Reg. 17, 20)
וְסָעָר **מִתְּחַזְּלָל** (II Sam. 3, 29) **לֹן** **וְלִין** **מְלוֹנָה** (Jer. 23, 19)
בָּצָל שְׁדֵי **וְתִלְוָנָן** (Ps. 91, 1) **הַבִּין** **וּבִין** **הַבִּין** **הַתְּבֹונָנוּ**
וְלֹא **וְתִבְוָנָן** (Job 11, 11) **כָּן** **וְכָן** **וְתִבְוָנָנוּ** (ib. 31, 15)
הַבִּין **וְכָן** **עַד** **וְכָן** (Jes. 62, 7) **וְתִבְוָנָן** (II Sam. 7, 24) **חַלִּיאָן**
וְלִין **אַשְׁמָה** (Pr. 14, 9) **וְעַתָּה** **אֶל** **תִּתְלֹצַצְתָּ** (Jes. 28, 22)

باب اخر

وقد تتضاعف لامات هذه الافعال اللينة العين وتكون العينات فيها واوات لينة وربما كان ذلك لاختلاف المعاني فقييل من كم הרים לאויב יקום (Mic. 2, 8) الواو عين الفعل לא נא לפعل מתקוממה (Job 20, 27) מתפעלה ממתקוממים (Ps. 17, 7) ממתפעלים وكذلك من شب השיב לשובב יעקב עליו (Jes. 49, 5) משובב נחיכות לפעל מפעל [رشIROש] כפירים רשו ורعبו ורץיש (Ps. 34, 11) מתרוץש (Jer. 5, 17) גדלתי ורוממי מתפעל רםIROום רמה ירד (Jes. 26, 11) גדלתי ורוממי מרוממותה (ib. 33, 3) שטו העם (Num. 11, 8) משוט הארץ (Job 1, 7) שוטטו (Jer. 5, 1) זה השטטה והתפעלנה חפיז ופייז מפייז וחרב (Pr. 25, 18) יפוץ סלע וגיתפוצו חרי עך (Hab. 3, 6) נוד ונוד נודו מאד (Jer. 23, 29) זה גנודדה כמלונה (Jes. 24, 20) מהגדר אתה פורחת בעוז (Ps. 74, 13) מט ימות מות החמוותה הריע ויריע כל בני אלहים (Job 38, 7) ותרועעו אחר עז (Ps. 108, 10) ור זור והזורה תבקע (Ps. 65, 14)

מירכתי ארץ (Zach. 2, 17) ינفعلون מן נזאר (Jer. 50, 41) בתפשים בר בכה פָּרֹזֵז (Ez. 29, 7) ינفعל מן זְגָרֹזֵז הנגלי אל הבור (Ecc. 12, 6) ניאור להם בחברון (II Sam. 2,32) מענה אفعال מן נאזר אתה אדר (Ps.76,5) ו كان اصل וערו תרויז ويואר التشدید لو لا انها حروف لا يسهل فيها التشدید وهكذا كل افعال يكون فاءة احد هذه الخمسة احرف^a وهي אַחֲהַעַר بلا تشدید وان كان التشدید هو الاصل مثل יִאָמֶר יִאָכְלֶן יִחְקַר יִחְבָּא יִחְפַּר יִהְרַגֵּן יִעְשֶׂה יִעְתֵּר יִרְחַק יִרְדֵּם יִרְאֵה هذه كلها كان الاصل فيها التشدید مثل יִכְבֶּד יִכְרַת יִשְׁבַּר יִדְרַש יִקְבַּץ יִבְנֶה יִמְנֶה والامر من هذه الانفعال הבן לكرات אלוהיך (Am. 4, 12) הבן והבן לך (Ez. 38, 7) معناه افعل ولذلك استدلت الكاف ولو اراد افعال אָפְעָל لقال הבן واصله הבן مثل הַכְּבָד ושב בכיתה (II Reg. 14, 10) ومثله המולו לה (Jer. 4, 4) والمصدر مثلامر سوا ولم לא תשמעו אלינו לה מול (Gen.34,17) ואחריו הטעם את הבית (Jes. 25, 10) معناه افعال ומثله כְּהַדּוֹשׁ מִתְבָּנָן (Lev. 14, 48) معنى הדוש انفعال ولذلك شدت الدال وقد يمكن ان يكون من هذا الضرب הבוק הבוק הארץ והבון הבון

* (Jes. 24, 3)

a) B الاحرف

נִבְנֵן המاضى واصحابه بضمير المنفعل اسقطوا ايضا الساكن
 الذى بعد نون الانفعال وحرّكوا الاواخر بالضم وادخلوا
 بعدها ساكننا كما فعلوا في **הַקְוֹמָוֶת** وامثاله فقالوا
 وبهכמתى כי **נִבְנְוֶתִי** (Jes. 10, 13) אחר **לֹא נִסְגּוּתִי**
 (ib. 50, 5) **נִפְגּוּתִי** ונדברות **עַד מָאָד** (Ps. 38, 9) **וְנִקְוֹטְזָתִים**
בְּפָנֵיכֶם (Ez. 20, 43) **אֲשֶׁר נִפְצֹצָתִים בָּם** (ib. 34) واذا ارادوا
 تصريف الانفعال بالزواید الاربع ادغموا نون الانفعال في ما
 بعدها فتصير شديدة لأن كل حرف يكون بعد الزواید
 في الانفعال فشديد لأن دغام النون فيه ما لم يمنع من
 التشديد مانع مثل عين او حاء او هاء او الف او راء
 وما الواو التي هي عين الفعل فتركوها ساكنة كما كانت
 وعولوا على شدة ما بعد الزواید الدالة على الانفعال
 فقالوا **לֹא יִבְנֵן אָדָם בְּרָשָׁע** (Pr. 12, 3) الكاف مشددة
 تدل على ان معناه ينفعل والواو عين الفعل واصله **וְנִבְנֵן**
 مثل **וַיַּשְׁבַּר וַיְבָרַת** ومثل **וַיַּכְבֹּנוּ מְחַשְּׁבוֹתֵךְ** (ib. 16, 3)
 وكذلك **וַיַּחַזְקֵהוּ** بمسمري **לֹא יִמּוֹת** (Jes. 41, 7) معناه
 ينفعل لانه لو كان معناه **וַיַּבְלִיל** لقال **לֹא יִמּוֹת** مثل لعنة
מִמוֹת רְגִלָּם (Deut. 32, 35) ولكنه ينفعل من **נִמוֹתָן**
פָּעָמִי (5) **וְלֹא** ذلك اشتدت الميم ومثله **וְמוֹתוֹן עַלְיהֶם**
נְחָלִים (Ps. 140, 11) **וּמְתַלֵּה** **וְמוֹנוֹן** **אָחָר וַיַּחַפְרוּ** (Ps. 35, 4)
 ومثله **אָמֵן וְנוֹעֵז** **וְנִפְלֵן** (Nah. 3, 12) **וּמְתַלֵּה** **הַזְּהָרָה**

بهلם وتحريك نون الانفعال بالكمץ وبساكن مزيد بعدها على المذهب الذى ذكرنا فوق هذا يقال נָבֹן אִין נָבֹן وحכם (Gen. 41, 39) النون الاولى لانفعال والساكن بعدها مزيد والباء فاء الفعل والواو عينه والنون لامه واصلة נְבָנֵן مثل נְשָׁבָח נְשָׁמֵר لكنهم استثقلوا حركة الواو فاسكنوها ومثله נָכֹן מוצאו (Hos. 6, 3) נָכֹנוּ לְצִים שפטים נְמוֹתוֹ פְּעֻמֵּי (Ps. 17, 5) ויהי כל העם נְדֹזֵן (Pr. 19, 29) כי תועבה ה' נְלֹזֵז (Pr. 3, 32) וּנְרוֹזֵן הַגְּלָגָל (II Sam. 19, 10) נְזֹרוֹ אַחֲר (Ecc. 12, 6) (Jes. 1, 4) נְאֹזֶר אַתָּה אֲדִיר (Nah. 3, 18) וּנְדוֹשֵׁ מִוָּב (Jes. 25, 10) נְפִישֵׁ עַמְּךָ (Esth. 3, 15) נְבוּכוֹ אַדְרִי בָּקָר (Joel 1, 18) וְהָעֵד שָׁוֵישֵׁ נְבוּכָה (Ez. 6, 9) לֹא נְסֹוג אַחֲר (Ps. 44, 19) וְהַחִיכֵּל נְמֹונֵג (Nah. 2, 7) וְגַם נְמֹנוּ (Jos. 2, 24) ואחר נְפֹצֹו (Gen. 10, 18) כי נְעֹור מִמְעוֹן קְרָשָׁו (Zach. 2, 17) وأعلم ان علامة المنفعل التي هي الكمز وعلامة الانفعال التي هي الفتح ساقطة من נָבֹן واصحابه بسقوط حركة عين الفعل وجاءت نون نعلاه من خالفة الحركة من اجل العين التي بعدها اذا جمعوا נָבֹן الذي هو من فعل اسقطوا الساكن الذي بعد النون قالوا היו נְכֹזִים נְלֹזִים בְּמַעְלֹתֵם (Pr. 2, 15) נְסֹגִים אַחֲר (Ex. 19, 15) נְמֹונִים אָרֶץ וְכֹל יוֹשְׁבֵיה (Ps. 75, 4) اذا وصلوا (Jer. 46, 5)

باب

ال فعل الذى لم يسم فاعله من هذه الافعال الثقيلة برد الساكن المزيد بعد اللواحق واوا لانضمام ما قبلها لأن كل فعل لم يسم فاعله ماجوز من הפעיל سالم من א"ח"ה לא يكون الا مضموم الهاء والزوائد وعين الفعل ساقطة من الماضي منه والمستقبل للاستخفاف في اتصال الكلام وادراجها خاصة يقال היקם היישב הוניה הירם הונְבָא יוקם יישב יונְהָי וירם יונְבָא מוקם מישב מינְהָי מירם מונְבָא وكذلك كلّها ولا يظن ظان ان هذه الواوات مثل الواوات التي في זהבך במכابוב (Job 38, 19) חורד מצרים (Gen. 39, 1) המוצאים (Ez. 14, 22) ומוגערת ذات (Jes. 12, 5) لأن الوايات הוכחה וחורד המוצאים מוגעה [ذات] هى فما من الافعال وواوات הוכחה וחושب واصحابهما مزيدة على الوجه الذي ذكرت في يקום ويישוב واحواتهما ויקום ويشب واصحابهما واصل היקם ويוקם موكם وما ماثلها היקום יגּנֵם מִקְנֵם Favhem *

باب الانفعال

واما الانفعال من الافعال التي عينها حرف لين فبرد حرف اللين الذي هو العين واوا ساكنة مضمومة ما قبلها

a) A om.

هكذا هي كلها بحرق وزري وأما اذا اقتصلت فالاطراد على الهرق وحده حكموا شومريم (Jer. 51, 12) حبينو الأربيم (ib.) حسورو حميتو وربما جاء الامر منها بغير هاء مثل شيم لر أرب (Jos. 8, 2) لين فه (Jud. 19, 9) بינו بويريم (Ps. 94, 8) כי אם شيشونيل (Jes. 65, 18) بيريو لكم نور (Jer. 4, 3) شيريو له (Ex. 15, 21) شيهون (Jud. 5, 10) لبكم (Ps. 48, 14) والهولبي عل درد شيهون (Jer. 21, 12) وأما المصدر فربما جاء مثل الامر دينو لبكر (Jer. 21, 12) والأول بالوجهين جميعا وربما جاء مثل الامر الثاني سوا وقد ينتمي الاسم على ما اصنف حكمها تشوبها فنوفها ترويفها تشومها فموتها فنونها فبونها فموتها فبواها فكوفها فمونها فنونها فشوفها فعندها ففوضها ترويفها تشوكها تشوهها الواوات اصل والهاءات للتأنيث تشويه من شعا يشعا من يشعا وقد ينتمي الاسم ايضا على ما اجري مجرى^{a)} מיהومها מבוקها מישובها מרואها משורها מדורה מנורה מרושها מחוינה מנוחה מלונה מנוקה מסוקה מצורה هذه ايضا الواوات فيها اصلية والهاءات للتأنيث وقد يأتي بغير هاء التأنيث חפרוץ (Ecc. 9, 11) مكان الراء מקור מנור מנום

* מנום מצור *

a) אחבי מחבי MSS.

اللين الذى فى يكم واصحابها بعد فاء الفعل هو اصل وهو الياء بعينها التى كانت فى يكم واصحابها فإذا زادوا على يكم ويشب وآخواتهما واو العطف المفتوحة اسقطوا منها السواكن الاصلية التى هي عينات الافعال استخفافا غير اليسيير الحقيقى وحرّكوا فاءات الافعال بالمنول ليدل ذلك على الياء الساقطة فقالوا من يكم ويكم ومن يشب ويشب وكذلك נִצְלָה וַיֵּלֶךְ נִימָה נִגְרָה נִסְתָּה וַיִּפְרֹר
נִפְזֵן וַיִּסְתָּה נִזְבָּח נִשְׁמָה וַיִּשְׂמַח נִירְבָּה נִירְקָה עלى
المنول جرى الباب كله الا ان كان لام الفعل عينا او حاء او راء فانه مفتوح مثل נִתְרָע לְעִשּׁוֹת (I Reg. 14, 9)
נִתְרָע הָעָם (Jos. 6, 20) וַתִּגְנַּח בְּנֵהֶרְוָתִיךְ (Ez. 32, 2) גַּנְנָה
ה' לְהָם (Jos. 21, 42) וַיִּרְחַה ה' (Gen. 8, 21) וַתִּסְפַּר בְּנֵי
אלְמִנוֹתָה (Gen. 38, 14) وقد جامت الكلمة واحدة بالكسر
וַתִּרְצַח אֹתָה גַּלְגָּלָתָה (Jud. 9, 53) לֹאֲתָה קָרֵין فְּלִמְדָא דָخַלְתָּ
او العطف عليه سقطت الياء للاستخفاف وبقيت الراء
مكسورة كما كانت فان اتصلت ويكم ويشب وآخواتهما
بالمضمرات رجعت السواكن الى مواضعها على اصلها נִיְקָוָם
וַיִּשְׁבַּו וַיִּבְיאָו וַתִּהְנוּ וַיַּעֲדוּ וַיִּעֲרֹנוּ وكذلك كلها *

باب

الامر من הקوم وه شب وامثالهما بكل مذاه الهاء وساكن
مزيد بعدها تقول הקوم وكهم ذهب وذهب بين وكبي

הַחֲמִיר בָּאֶתְּה בָּאֵישׁ בְּאָנֹכִי עַלְּ الְּאָصֶל כַּאֲ قָالְוָا בְּשָׁלוֹם
 לְךָ (Gen. 29, 6) בְּשָׁוֹמֵר אָחִי אָנֹכִי (ib. 4, 9) בְּטוּבִים מִן
 הַמְּמֻלְכּוֹת הַאֱלֹהָה (Am. 6, 2) בְּטוֹבָה הִיא אֶם רְעוֹת
 בְּקָזֵלְךָ וְה (I Sam. 24, 16) בְּמְאוֹם מִאֶסֶת
 בְּשָׁמְעַ עַם (Deut. 4, 33) בְּבִתְּתְשִׁיעִים שָׁנָה
 בְּגָנְגּוֹב וּרְצֹוחָ (Jer. 7, 9) בְּשָׁוֹמְרִים חָם אָת
 דָּרְךָ ה' (Jud. 2, 22) הַקְדָּשָׁה אֵלָהָה דָּائָמָת מִהְרָקָת בְּלָא
 סָاكְנָה אִذְרָאֵל סְלִימָת מִן אֶחָד הָעָז וְאִذְרָאֵל אִתְּכַלֵּת יְקָוֵם
 וְאַסְחָבָהָה בְּמִضְמָרָה הַמְּفֻעָול סְقָطָה السָּاكְנָה הַדָּי בְּعֵד
 הַרוֹאֵיד קִיל בְּקִימָנוּ בְּשִׁיבָנוּ יְמִיתָנוּ יְסִירָנוּ יְנוֹפָנוּ יְרִיצוָהוּ
 יְעִזְדוֹנוּ וְיְעִזְדוֹהוּ וְיְנִיעַם יְסִיתָךְ וְכַדְלֵךְ יְסַقְטָה אִيּוֹסָה אִזְרָאֵל
 אִתְּכַלֵּת בְּתִלְוֹן הַזָּיִדָה بְּعֵד וְאַו הַגְּמָעָה יְקִימָנוּ בְּשִׁיבָנוּ
 יְגִיעָנוּ וְאִזְרָאֵל גְּמַעַת מִקְוָם וְאַסְחָבָהָה אוֹ אַפְּסָפְתָה סְقָטָה
 السָּاكְנָה הַדָּי בְּعֵד המִים אִذְרָאֵל הָוּא אֶלְהָה כַּאֲ מִקְיָמִים

*** מִקְיָמִים מִשְׁבִּים מִשְׁבָּיו מִרְיָקָום מִמְוִיחָם**

باب

اعلم ان العبرانيين يقولون يكيم بالحرك ويكيم بالظري
 في معنى واحد وكذلك يسر ويسير يپير وiper يشيب
 ويئشب يپيز وipez وكذلك القياس في كل ما ماثلها
 وجري مسجراها وقد كنت قلت ان الياء في يكيم
 واصحابها هو اصل وكذلك اقول ايضا ان الساكن

ثقل النطق بها دون تحريرك او اخرها وادخال ساكن بعدها وهكذا عادة العبرانيين في اكثر كلامهم اذا وصلوا الافعال بالمعنىيات حرّكوا لاماتها ودخلوا بعدها سواكن تصل بها الى المكنيات واعلم ان **הָעִזּוֹתִי** ככם اليوم (Deut. 4, 26) **הָעִירּוֹתִי מִצְפָּן** (Jes. 41, 25) من هذه الافعال واصلهم **הָעִזּוֹתִי הָעִירּוֹתִי** بتحريك الهاء بلا ساكن مثل اصحابهما ولكنهم استثنلوا ذلك في هاء بعدها عين كما استثنلوا ذلك في هاء بعدها حاء في غير هذه الوزن اذ قالوا اليوم **הַחֶלְוֹתִי** (I Sam. 22, 15) **הַחֲתֹותִי** כيوم مدين (Jes. 9, 3) **וְלֹمַ يִقְשׁוּלָו הַחֵילּוֹתִי הַחֲתֹותִי** على الاصل مثل **הַגָּלוּתִי** (II Sam. 19, 44) **וְבְשִׁמְוֹתִי אָנָּא אֶת הָאָרֶץ** (Lev. 26, 32) **כִּי ה' אֱלֹהֵינוּ בְּקָדְמֵנוּ** (Jer. 8, 14) **וְבְדִקּוֹתִי** عמים רבים (Mic. 4, 13) **הַסְּבּוֹתִי אָתָּה לְבָם אַחֲרַנִּיתִי** (I Reg. 18, 37) وكما استثنلوا ذلك ايضا في هاء الاستفهام اذا دخلت على عين او حاء او هاء او الف اذ قالوا **הַעֲזָבָנִי חָי** (Gen. 43, 27) **הַעֲזָבָם חַיּוּם** (Ex. 4, 18) **הַחַנְּגָם** **וַיַּרְא אַיּוֹב אֱלֹהִים** (Job 1, 9) **הַחִזְקָה חֲדָתָה** (Jud. 14, 16) **הַחִזְקָם כָּל נִקְבָּה** (Num. 31, 15) **הַחִזְקָה זֹאת** (Joel 1, 2) **הַחִמּוֹר גָּנוּ אֱלֹהִים** (Jer. 2, 11) **הַאֲפָחָה הָאוּשׁ** (Jud. 13, 11) **הָאוּשׁ כְּמוֹנוּ** (Neh. 6, 11) **הָאָנְבִּי הַרְיוֹתִי** (Num. 11, 12) ولم يقولوا **הַעֲזָבָנִי הַעֲזָבָם הַחַנְּגָם הַקְּיֻמִּים**

يُمْيِّث مَمْيَّة إِلَّا إِن السَاكِن الْمُزِيد فِي الْمَاضِي وَالْفَاعِل
 مُحَرِّكٌ مَا قَبْلَه بالظَّرِيْفِي وَالسَاكِن الْمُزِيد فِي الْمُسْتَقْبِل
 مُحَرِّكٌ مَا قَبْلَه بِالْكَمِيزِي وَالاصل فِي הַקִּים יְקִים מֶקְוָם
 وَاصْحَابَهَا הַקִּים יְקִים מֶקְוָם מֶקְוָם מֶקְוָם
 מֶנְזְלִיךְ: فَصَعْب النَّطْق بِه هَكَذَا فَاسْكَنُوا إِلَيْهِ وَالْقَوَا
 حَرْكَتَهَا عَلَى الْقَافِ وَاسْقَطُوا يَاءَ الْمَدِ لِكَثْرَةِ السَّوَاكِنِ
 وَإِذَا فِيهَا سَاكِنَا بَعْدَ الْلَّوَاحِقِ لِيُكَبِّلَ فِيهَا مَا نَقْصَ
 مِنْهَا وَهَكَذَا القَوْلُ فِي جَمِيعِ هَذِهِ الْأَفْعَالِ التَّقْيِيلَةِ وَإِذَا اتَّصَلَ
 הַקִּים وَاصْحَابَهَا بِوَأَوِ الْجَمَاعَةِ وَحْدَهَا وَلَمْ يَكُنْ بَعْدَهَا
 حَرْفٌ أَخْرَى أَوْ بِهَاءُ التَّائِنِيَّةِ الْفَاعِلَةِ ثَبَتَ السَاكِن الْمُزِيدِ
 הַקִּים הַשְׁׁבוּ הַקִּים הַשְׁׁבוּهָ وَامَّا اتَّصَلَتْ بِغَيْرِهَا
 مِنِ الْمَكَنِيَّاتِ سَقْطُ السَاكِنِ الْمُزِيدِ فَيُقَالُ וְהַקִּים זָנוּ עَلَيْهِ
 שְׁבָעָה רְعִים (Mic. 5, 4) הַשְׁׁבוּנָה אֱלֹךְ (Gen. 44, 8) עַד
 אֲשֶׁר אִם הַבְּיאָזָנוּמָה אֶל מֶكְוָם (Num. 32, 17) וَيُقَالُ
 הַקִּים זָהָרָה הַשְׁׁבוּנָה הַרְּיָמָתָה הַגִּיפָּזָה הַסִּירָזָה הַגִּיעָזָה
 הַפִּיצָּזָה הַכִּינָה הַבִּינָה הַקִּיצוֹתָה הַצִּירָזָה הַרְּיעָזָה
 הַבִּיאָזָה הַרְּיקָזָה הַשִּׁימָזָה وَالاصل فِي هַקִּים זָהָרָה
 وَاصْحَابَهَا هَكَذَا هַקִּים זָהָרָה הַשְׁׁבוּנָה הַרְּיָמָתָה مُثَلَّ הַשְׁׁמָעָתָה
 הַקְּרָבָתָה הַשְׁׁבָעָתָה وَامَّا عَلَّةُ تَحْرِيكِكَ اوَآخِرِهِمِ
 وَاصْحَابَهَا اتَّصَلَتْ بِهَذَا الْمَكَنِيَّاتِ وَدُخُولِ السَاكِنِ
 بَعْدَهَا فَهَى لَانَّهُمْ لَمْ وَصَلُوا هַקִּים وَاصْحَابَهَا بِهَذَا الْمَكَنِيَّاتِ

בּוֹשִׁים (Ez. 32, 30) الاصل فيها والله اعلم בּוֹשֵׁם בּוֹשִׁים
 على زنة رهوك رهوكين كروب كترون رهوك ندرول فاسكنت
 الياء والقى ضمها على الباء وكتبت واوا لانضمام ما قبلها
 واسقطت واو المد ومثله طوب ه' לכל (Ps. 145, 9) הַטּוֹבָה
 هوآ אם رعا (Num. 13,19) וְכַדְלֵךְ גּוֹלָה וּסְוִרָה (Jes. 49,21)
 יְסוּרֵי בָּאָרֶץ יְכַתְּבוּ (Jer. 17, 13) סְוּרֵי הַגּוֹן נְכִירָה
 שְׁבַנְהָ דּוֹמָה נְפָשָׁי (ib. 2, 21) שְׁבַנְהָ דּוֹמָה בְּתוֹךְ
 הַיּוֹם (Ez. 27, 32) וְאֵן קָافְתָה הַדָּה בְּאֶשְׁרָק וְתַלְקָה בְּאֶחָלָם
 فقد علمت انهم واحد في بعض التصريف^a والمصدر
 بالاشراك والحلل مثل هذه سوا سور شوب كوم موتا لسور
 לשوب لموتا وقد تكون سور شوب كوم نوم نوخ צור

بְּאֶחָלָם*

باب

اذا ارادوا من هذه الافعال الفعل الثقيل الذي على بنية
 הַפְּעִיל زادوا بعد اللواحق ساكنا اصلاحا للكلامات
 وتكميلا لبنيتها وتعويضا لها مما نقص منها كما ذكرت
 في يקום ويشب ونظرائهم وجعلوا عين الفعل ياء لينة
 مكسورة ما قبلها فقالوا הַקּוֹם הַשּׁוֹב יְקּוּם יְשִׁיב מְקוּם
 משוב وكذلك הַבִּיא וְבִיא מְבִיא הַסּוֹר יְסִיר מְסִיר הַמִּוֹתָה

^{a)} אלחצירות A.

قيل منها كومو شوبو سورו نورو تومو روتسو نودو نوسو
 في الاتصال والانفصال معاً فهذا واضح الدليل على أن
 الواو في كوم واصحابه عين الفعل والله أعلم وأما المفعول
 المأخوذ من هذه الأفعال فقد جاءت منه كلام يسيرة قد
 على غيرها وهي ساكنة الواو أيضاً مضموم ما قبلها مثل
 الأمر سوا سونه بشوشنيم (Cant. 7, 3) ومعنى ثانى مدرسيون
 يسبع سون لب (Pr. 14, 14) כי מובלים הו (Jos. 5, 5) وبؤז
 משפחות יחתני (Job 31, 34) כל שה חום (Gen. 30, 32) כי
 על פי אבשלום הותה שומחה (II Sam. 13, 32) לוטה
 בشمלה (Sam. 21, 10) פני הלוות הלוות (Jes. 25, 7) הלוות
 الثاني פועלقياساً على ما بعده ^{וְהַמִּסְכָּה הַגְּסֻכָּה} (ib.)
 שנ רועה ورجل موعدة (Pr. 25, 19) ويمكن ان يكون من
 هذا الضرب «لماعن تدعون شدوان» (Job 19, 29) لأنّه من ^{הָנֶן}
 דינך (Jer. 30, 13) ויהا ^{ה'} להין (I Sam. 24, 15) ويقال ان
 עתריו בתפוצתי (Zeph. 3, 10) مثل هذه والأصل في هذه
 الواوات التحريريك بالضم على زنة كلّ فعل فاستبدل ذلك
 فيها فاسكتت وضمّ ما قبلها اما بالشرك او بالحلם داد
 المد ساقطة وربما جاءت الصفة على مثل هذا ^{הָנֶן} ايضاً مثل
 הפנה ערף מו庵 בוש (Jer. 48, 39) בחתיותם מנבורתם

a) هاذين A. b) الاصل B.

تكون ابدا الا بالواو فصل الكلام او لم يفصل مثل **וַיְהִי מִזֶּה**

בְּשָׁבֵךְ בְּנֹתָךְ בְּרֹאצָךְ *

باب

واعلم ان الامر من هذه الافعال باسكان عينها التي هي واو وضم ما قبلها مثل المستقبل يقال **מִזֶּה שׁוֹב קֶם** **חוּם רֹם גָּוֹר רֹזִין פְּזִין** فان قال قائل كما قلت ان الساكن المتوسط في شوب وكم وذظيرهما عين الفعل لم لا تقول ايضا ان الساكن المتوسط في **לְךָ וְשָׁבָךְ וְלָדָךְ** وذظرائهما عين الفعل ولا تجعلها اوامر من افعال فاؤها ياء فاقول ان ليس في **לְךָ וְשָׁבָךְ וְלָדָךְ** ساكن متوسط من اصل اللغة وانما هو مدد باللحن الذى تقرأ به فإذا زال اللحن زال ذلك المدد والدليل على ذلك من **לְךָ-לְךָ מְאַרְצָךְ** (Gen.12,1) **וְלְךָ-לְךָ אֶרְץ הַמְּרִיחָה** (ib.22,2) **לְךָ-נָא אֶל הַצָּאן** (ib.27,9) كوم **עֲלָה בֵּית אֶל וְשָׁבָשָׁם** (ib. 35, 1) التي ليس فيها لحن ولا ساكن واما كوم وشوب ومזה وذظرائهما فان الساكن المتوسط فيها ثابت زال اللحن عنها او لم يزل ومهما يدل ايضا دلالة قوية على ان الساكن المتوسط في **לְךָ וְשָׁבָךְ וְלָדָךְ** ليس اصلا فيهما سقوطها اذا قيل منها **לְכָךְ שָׁבָךְ וְלָדָךְ** في اقصى الكلام وان الساكن المتوسط في كوم وشوب ومرور وذظرائهما هو اصل فيها ثابتنا^a اذا

مقام الْحَلْم فاذا زيد على يُشَوَّب وַיְקֹם وַيְמֹתُه التي هي بالْحَلْم واصحابها واو العطف المفتوحة التي هي علامة للفعل الماضي اسقطت الواو التي هي عين الفعل في ادراج الكلام استخفافا وبقى ما قبلها مضمومة بالكمين ليكون دليلا على الواو الساقطة مثل וַיָּגֹעַ וַיִּכְתֹּה אֶבְרָהָם (Gen. 25,8) וַיִּקְרֹב מֹאָב (Num. 22, 3) וַיִּקְרֹם שְׁדָה עֲפָרוֹן (Gen. 23, 17) וַיִּשְׁבַּב מִימּוֹם (Num. 22, 3) وַיִּגְנַּר מֹאָב (Jud. 14, 8) وكذاك וַיִּגְּמֹם וַיִּעָּפֶג וַיִּצְּמֹם וַיִּרְאֶם וַיִּרְאֶז וַיִּמְלֹל على هذه الضمة جرى^a الباب كله الا أن كان فاء الفعل عينا او حاء او راء او كان لامه عينا او حاء او راء فانهم ربما استثنوا الضم فيما قبلها ففتحوها مثل וַיִּעָּח דָּוד (II Sam. 21, 15) וַיִּחְשֹׁב עַל מְרֻמָּה רְגֵלִי (Job 31, 5) וַיִּתְּנַחַת הַתְּבָה (Gen. 8, 4) וַיַּעֲלֵה לְבָבוֹ (Jes. 7, 2) وַיִּטְּרֵר עַלְיהָ (II Reg. 17, 5) וַיִּסְרֵר אֲלֵיהָ (ib. 6, 38) ومن قرأ شيئا منها بالفتح غير الالفاظ التي استثنى بها الكتاب للعلة التي ذكرت فقد اخطأه اذا قطع الكلام وفصل مما بعده ردت الواو التي هي عين الفعل وضم ما قبلها بالحلل كما كان قبل زيادة واو العطف عليه فيقال וַיִּמְזֹת וַיִּשְׁזֹב וַיְקֹם וַיָּנוּם וַיָּרֹום וַיָּרֹץ וاما ان اقصلت بالمعنى فلا

واصحابها مزيدة للمد مثل الواوات التي في **יבְשָׁמָר וַיְשִׁפּוֹת**
וַיְבָרֵךְ لأنّ واوات **יקומ** و**ישוב** و**يموت** واصحابها ثابتة اذا
 وصلنا الافعال بواو الجماعة كان الكلام متصل او منفصل
 مثل **יְשֻׁבוּ יְקַומُו יְמוּתּוּ יְסֻׁרוּ יְצַוְּמוּ** وواوات **יבְשָׁמָר**
וַיְשִׁפּוֹת וַיְבָרֵךְ واصحابها ساقطة اذا وصلناها بواو
 الجماعة في اتصال الكلام وادراجه خاصة مثل **יְשִׁמְרֶה**
וַיְשִׁפּטוּ וַיְבָרֵרוּ فلا يجب ان يقاس الثابتة بالساقط فهذا
 دليل قوي على ان الواوات التي في **ישוב** **יקوم** واصحابهما
 ليست لواحق بل هي عينات الافعال واصلها كان التحرير
 فاسكت استخفافا فاذا اتصلت هذه الافعال **בְּאַלְפִּים**
 المفعول سقط الساكن الذي بعد النرويد لانه ليس اصلا
 يقال **וְצִדְקָנוּ לְמַהֲכֹפוֹת** (Deut. 2, 19) (Ps. 140, 12) **אֶל הַצִּוְרִים**
חֲרוּעִם בְּשְׁכַט בְּרוֹל (Ps. 2, 9) **אֶל הַבּוֹאָנִי** (Num. 24, 17)
הָוָא יְשִׁפּּךְ (Gen. 3, 15) **אֲשֻׁרָּנוּ וְלֹא קָרוֹב** (Jes. 64, 6)
וַיְכֹונֶנוּ בְּרָחֶם אֶחָד (Job 31, 15) **רָאֵשׁ וְחַמְוִינָנוּ בַּיָּד עֲוָנִינוּ**
 وكذا يسقط ايضا اذا زيدت عليها النون التي
 يجيز العبرانيون زيادتها بعد واو الجماعة يقال **וְמוֹתָוּן**
יְשֻׁבוֹן יְקַומָּנוּ וְרוּמָּנוּ יְבָזָאּוּ وكذا جميعها واعلم انه
 يجوز ان يقال **יְשֻׁבָּכְךָ וְשֻׁזְבָּכְךָ** **וְשֻׁזְבָּכְךָ** وكذا **יְקַומָּךְ**
וְקַומָּךְ **וְמוֹתָךְ** **וְרוּםָךְ** **וְנוּמָךְ** **וְנוּמָךְ** لأنّ الصلة
 في بعض التصريف يقوم مقام الشرك وكذلك الشرك يقوم

يموت ولا يكون ايضا الا بساكن متى بعد الزوايد الاربعة
 تواترها فيه واصطلاحا عليه هكذا نطق العبرانيون به
 والسبب الذي دعا الى التواتر على زيادة هذا الساكن
 بعد الزوايد هو سكون عين الفعل الذي كان اصلها الحركة
 فلما لاقت وسقطت حركتها نقصت بنية الكلمة فعوضوها
 شيئا يكمل بنيتها وهو ذلك الساكن وازيد ذلك شرعا بان
 اقول ان اصل **יְקּוּם** وكيل مثل **יְשִׁפּוּט** **יְשִׁפּוּט** فاستقلوا
 حركة الياء التي هي عين الفعل واسكتوها فلما اسكنوها
 اجتمع اربعة سواكن القاف^a الياء وواو المد والميم وذلك
 ما لا ينطق به في لغة العبرانيين فاسقطوا واو المد وحركوا
 القاف بضم الياء وجعلوا الياء واوا لانضمام ما قبلها فلما
 حركوا القاف الساكنة احتاجوا الى ساكن^b يقوم مقامها
 فاحفظ هذا وقف عليه فانك لا تجد ساكنا متينا بعد
 الزوايد الا في فعل سقط بعض حركاته مثل **יְקּוּם** الذي
 اصله **يְקּוּם** ومثل **יְשִׁמּוֹן** **יְסִמּוֹן** التي اصلهما **ישםנו**
יסכנו او نقصت بعض اشباهه مثل **יְכַל** **בְּשָׁרוֹ** مرأى
 (Job 33, 21) **יְצֵה** **חֶלְקָה** **חֶלְקָה** (Gen. 31, 49) **וַיֹּקַרְא** **אֶת** **חֶלְקָה** **חֶלְקָה**
 (ib. 33, 19) التي اصله **יְבַלֵּה** **יְצֵה** **יְגַדֵּה** على ما سأشرح
 ولا يظن ظان ان هذه الواوات التي في **יְקּוּם** **וַיִּשְׁׁבּוּ** **וַיָּמֹת**

a) MSS. **אֱלֻקוּמָה**. b) B gloss. **וְהוּא** الساكن الذي بعد الزوايد الاربعة.

(Gen. 27, 33) **وماضي** צָדֵן גִּנִּי (Thren. 3, 52) **نَسْمَهُ** اسْمُ الْهَنَّةِ
أنبني شَمَّاهُت وَرْوَشَلِيمُ () **وماضي** أَشَرْ شَمَّهُهُ مَبْطَهُهُ
(Ps. 40, 5) **شَبَهُ** اسْمُ الْهَوْلَدْ وَشَبَهُ (I Sam. 17, 15) **وماضي** وَهُعْمَ
لَا شَبَهُ عَدُ الْمَكْهُو (Jes. 9, 12) **رَشَهُ** اسْمُ رَشَهُ (*sic*) عَشَهُ كَفَهُ
(II Sam. 12, 1) **رميه** (Pr. 10, 4) **أَهَدْ** عَشَورْ وَأَهَدْ رَشَهُ
وماضي رَشَهُ وَرَعَبُو (Ps. 34, 11) **وكذلك** مَهَتْ صَفَةُ وَبَنَهُ
هَمَهَتْ وَبَنَهُ هَهَي (I Reg. 3, 22) **وماضي** كَيْ مَهَهُ هَيْلَهُ (II Sam. 12, 18)
هذه الاسماء وغيرها مما هو على بنيتها الاصل فيها
بتضليل العين اما على وزن فَعَلْ او فَعِيلْ او فَعِيلْ المشددة
العين كيف ما كان المعنى واحسب ان اصل مَهَتْ الماضي
والاسم مَهَهَتْ بَذَرْ تتحت الواو مثل حَفَزْ يَبَشْ الذين هما
اسمان ومضيان فلمما سكنت الواو اسقط كمزوت الميم
وحركت بحركة الواو ليدل ذلك على اصله ولذلك غارق
اصحابه وكذلك القياس في لَيْهُ كان اصله لَيْهُ وكذلك يَكَدْ
وَلَيْهُ وَلَيْهُ وَلَيْهُ (Gen. 42, 19)

[من هذه الافعال ^a] بـ اب

اعلم ان المستقبل من هذه الافعال باسكان العين ايضا
ورَدَهَا واوا لينة مضبوطة ما قبلها بالشرط على الاكثر
او بالحَلْم على الاقل يقال يَشُوبْ يَكُونْ يَسُورْ يَمُوتْ يَفُوزْ

לרבים צִקְרִים (Jer. 16,16) וְכַדְלֵךְ וְהַזּ עַלְיוֹ הָעֵיט (Jes. 18,6)
 אصله קיין לאַתְה מִן בְּקִיּוֹן וְחוֹרֶף (Gen. 8, 22) וְכַדְלֵךְ דָש
 חטם (20 Chr. 21, 20) מִן וְהַשִּׁגְנָה לְכָם דִיּוֹש (Lev. 26, 5)
 וְכַדְלֵךְ הַזּ דָנוֹ מִן וְהַוְהָ לְהָ לְדִין (I Sam. 24, 15) וְכַדְלֵךְ
 נְשָׁטוּ הָעָם וְלְקָטוּ (Num. 11, 8) מִן אֲנִי שִׁיט (Jes. 33, 21)
 וְכַדְלֵךְ הַقִּיאָס فִי אֲשֶׁר שָׁר לְהָ (Ps. 7, 1) רָר בְּשָׁרוֹ
 (Lev. 15, 3) רְשָׁוֹ וְרָעָבוֹ (Ps. 34, 11) כִּי שָׁתְהָ לְיְ אֱלֹהִים
 שָׁבֵב הַגְּלָגָלָה (Il Reg. 4, 38) וְאַמְתָּהָ קְثִיר גְּדָדָ
 וְאַלְמָן מִתְהַולֵּד (II Sam. 12, 18) מִן הַדָּהָ الְּאָפָעָל
 לְאַתְהָ מִזְבְּחָה וְחַיּוֹם (Pr. 18, 21) הַמְּמוֹתָה לְחַמְּדוֹין (Ps. 116, 15)
 וּבְהַדָּה שְׁرָح סְقָط ظָנָן מִן ظָנָן אֲנִי הַדָּה الְּאָפָעָל
 מִן חַרְפִּים וּכְدֵי סְقָט הַדָּה السָּاكָן מִן הַלְּفָظ וְהַ�ְטָ
 אֲזָה قִיל מִן הַדָּה الְּאָפָעָל וְפָעַלְתָּה וּכְאָנָה אַסְתְּכִיבָה
 מִתְלָדֵבְּשָׁבְּתִי בְּשָׁלוֹם (Gen. 28, 21) וְגָלְתָּה בִּירוּשָׁלָם וְשָׁבְּתִי
 בְּעֵמִי (Jes. 65, 19) וְמָשָׁבְּתִי אַתְהָ עַזְן הָאָרֶץ (Zach. 3, 9) וְקָמָתִי
 עַל בֵּית יְרֻבָּעָם (Am. 7, 9) וַיִּסְכַּט אַיִלָּא אֲזָה שָׁבְּתָם
 וְהַנָּהָ קָמָתִם תְּחִת אֲבוֹתֵיכֶם (Num. 32, 14) וְסָרָתִם מִן
 הַדָּרֶךְ (Deut. 11, 28) מְהִזְזָה שָׁבְּתָם (II Reg. 1, 5) וְכַדְלֵךְ
 כְּלָתָה וְאַלְמָן אֲكָתָר מָאָתָן הַסְּתָרָה מִן
 לְפָטָח מִاضְיָהָה קָמִים עַלְיָה (Ps. 3, 2) וּמָاضָי וְהַוְהָ
 כִּי קָמָ הַפְּלָשָׁתִי (I Sam. 17, 48) צָדֵךְ صְתָתָה הוּא חָצֵד צִיד

وهذه المقالة الثانية [من كتاب حروف اللين العبرانية^a]

قال يحيى^b قد مضى القول في الأفعال اللينة الفاء فاذكر في هذه المقالة الأفعال اللينة العين وابسط قبل تأليفها شروحًا (*sic!*) يوقف بها على كنه ومدى غورها وبالله المستعان*

القول في الأفعال التي عينها حرف لين

[اعلم انه^c] اذا ارادوا العبرانيون فعلًا ماضيا خفيفا او صفة من الأفعال التي عينها حرف لين اسكنوا العين وجعلوها الفاء لينة في جل كلامهم على غير الاصل واسقطوها من الخط استخفافا فلا تكتب الا على الشاذ الغريب فقالوا זהה כי קם הפלשתי (I Sam. 17, 48) זדים^d כמו עלי (Ps. 86, 14) بين القاف^e والميم ساكن لين هو عين الفعل واصله קים لأنه من קים אה^f (sic) דברי הפורים האלה (Est. 9,32) לקيم אה ימי הפורים^g (Est.9,31) وقد كتب هذا الساكن الذي هو عين الفعل على النادر في בקאם שאון בעניך^h (Hos. 10, 14) وكذلك צד צעדיונו (Thren 4, 18) צוד צידנוⁱ (ib. 3, 52) الساكن الذي بين الصاد وبين الدال في اللفظ هو عين الفعل والاصل ציד צידנו لأنه من ציד

^{a)} So B. ^{b)} B adds رضي الله عنه. ^{c)} So B.
^{d)} MSS. confused with Ps. 3, 2. ^{e)} MSS. רכיבם. ^{f)} אלקנות. ^{g)} EZ. 13, 6.

^{f)} A. ^{g)} דבר

וְתֵר זַמְרָתִי וְالصֶּفֶת גָּמָת עַלְיָה פֹּעַל וּפְגָל מְثֻל שׁוֹבֵם וְשָׁבֵם וְיוֹתֵר מִהְמָה בְּנֵי הַזָּהָר (Ecc. 12, 12) וְיוֹתֵר לְרָאֵי חַשְׁמָשׁ (Ecc. 7, 11) וְתֵר מַרְעָחוֹ צָדִיק (Pr. 12, 26) וְالֶּשֶׁם וְתֵר שָׁאת וְתֵר עַז (Gen. 49, 3) שְׁפָת וְתֵר (Pr. 17, 7) מָה וְתֵרֹן לְאָדָם (Ecc. 1, 3) וְכֵד גָּמָת אֶלְשֶׁם אַיִל וּמוֹפֵר הָאָדָם מִן הַכְּהָמָה (ib. 3, 19) וְאַمְّא פְּחֹז כְּמִים אַל הַזָּהָר (Gen. 49, 4) فֵהּוּ עַנְדֵי فָعֵל לִם יִסְמֵן فָاعַלְהָ וְאֵן קָان בַּחֲלָם וְלֹم יִקְנֵן בַּאֲשֶׁרֶךְ فָقֵד עָלֵם אֶת־הַחֲלָם וְאֶת־הַשְּׁرָק וְאֶחָד فְּיִבְשֵׁס בְּעֵשֶׂב־תְּצִירִיף ^b וְכֵד יִמְكַנֵּן אֶת־יְכוֹנֵן אַל הַזָּהָר فָעֵל תְּقִילָּה מְתַל ^c זָבוֹר מִלְחָמָה אֶל תְּזִפְתָּה (Job 40,32) וְמַעֲנֵי ثָּאֵני فְּיִאָשֵׁל וְתֵר וְתֵרָתִי וְתֵר וְאֵת הַיּוֹתֵר הַחֲרֵמָנוּ (I) וְالֶּשֶׁם וְתֵר חַנוֹם (Joel 1, 4) וּמְיֻטֵּר הַשְּׁמָנוֹן (Lev. 14, 17) וְפִי הַדָּא הַמְּנֻזָּבָבָן תְּقִילָּה מְעֵדָה כָּלֵב בְּיַהְוָה וְאַוְלֵינָה אֲשֶׁר הַזָּהָר הַבָּרֶד (Ex. 10, 15) הַזָּהָר לְנוּ שְׁרֵיד (Jes. 1, 9) וְיַזְהִירֵנוּ אֲנָשִׁים מִמְּנוּ (Ex. 16, 20) אֲכָול וְהַזָּהָר (II Reg. 4, 43) וְאֶנְפְּعָל וְלֹא נַזְהֵר מֵהֶם אֲישׁ וְהַנּוֹתֵר בְּשֶׁמֶן (Lev. 14, 18) וְאַמְּרֵן וְתֵר מְבָשֵׂר הַמְּלֹיאָם (Num. 26, 65) *
 *(II Reg. 20, 17) לֹא וְתֵר דָּבָר (Ex. 29, 34)

* تَمَتِ المَقَالَةُ الْأُولَى بِحَمْدِ اللَّهِ وَشُكْرِهِ *

כְּנַוְן אֶךְ אֶל שָׁאוֹל a) B on margin has Hebr. gloss of the تصارييف b) תָּוֹרֶד (Jes. 14, 15) הַחֲלָם וְהַשְּׁرָק שָׁוֹן c) עַלְיָה מְתַהְאָל

יְשַׁנֵּנִי אָוֹ נָנוֹחַ לִי (Gen. 41, 5) וַיִּשְׁנֶן וַיְהִלֵּם (Job 8,13) עֲוֹרָה לִמְהָה תִּשְׁנֵן ה' (Ps. 44, 24) וַיִּשְׁנֵנוּ שְׁנָת עֲולָם (Jer. 51,39) מָوقָף אַלְיָא אָנָּי יְשַׁנֵּה וְלִבִּי עַר (Cant. 5, 2) וַיַּקְרַז בְּרִישֵׁן אָדָנִי (Ps. 78, 65) וּרְבִים מִיְשִׁינִי אֶדְמָתְעָפָר וַיַּקְרַז אַיִּינָנוּ מְנִיחָה לֹו לִשְׁנֵן (Ecc. 5,11) עַלְיָ זְנָת לְשֻׁמָּר לְשֹׁבֵר וַיַּדַּכְתֵּ אַלְיָא מִן הַאָשָׁם כַּן יְהִי לִידָרוֹ יְשָׁנָא (Ps. 127, 2) וְלִבְנֵי אֱלֹהִים יְשָׁנָה (Pr. 20, 13) וְالִתְقִיל יְשָׁנָן וַיִּשְׁנֵנוּ אֲנִישָׁן וְעַטְשֵׁנוּ עַל בְּרָכִיה (Jud. 16,19) מִשְׁנֵן מִיוֹשֵׁן וְفֵי الְּאָصֶל מִעֲנֵי אַחֲרֵי חֲדָשִׁים גַּמְיִשְׁגִּים (Cant. 7, 14) וְאַכְלָתָם יְשָׁנָן [נוֹשָׁן] (Lev. 26, 10) וְלִנְפָעָל וְאַכְלָתָם יְשָׁנָנוֹשָׁן (ib.) צְרָעָת נֹשֶׁנָּת הוּא (Lev. 13, 11) וַיְנוֹשְׁגָתָם בָּאָרֶץ (Deut. 4, 25) וַיִּשְׁנֵן אֲנִישָׁן הַיְשָׁנָן יְשָׁעָה יֵצֵאת לִיְשָׁע [אַתָּה] עַמְךָ (Hab. 3, 13) כִּי־כְלִישָׁע יְשָׁעָה וַיְשִׁיעָה וַיְשֹׁתָה (Jes. 26, 1) וְالִתְقִיל בָּאוֹ כִּי הַזְּשִׁיעָה ה' (Ps. 69, 36) וַיְזִשְׁעָע צָוָן (Ps. 20, 7) הַזְּשִׁיעָה ה' אַתָּה עַמְךָ (Sam. 23, 5) וַיְזִשְׁעָע צָוָן (Jes. 26, 1) וְלִתְقִיל בָּאוֹ כִּי הַזְּשִׁיעָה ה' (Jer. 31, 6) הַזְּשִׁיעָנוּ ה' אֶלְחִינוּ (Ps. 106, 47) וַיְזִהְוָרָה לְמַזְשִׁיעָה (Jes. 63, 8) וְלִנְפָעָל בָּאוֹ אֵין הַמֶּלֶךְ נֹוֹשָׁע בְּרַב חִיל (Ps. 33, 16) קָמֵץ לְאַתָּה מִנְפָעָל יִשְׂרָאֵל נֹוֹשָׁע בְּה' (Jer. 30, 7) פָּתָח לְאַתָּה אַנְפָעָל וּמִמְנָה וַיִּשְׁעָע (Jes. 45, 17) בִּימֵוֹ תֹּשֶׁע יְהוּדָה (ib.23,6) פָּנוּ אֶלְيָה וַיִּשְׁעָע (Jes.45,22) יִשְׁרָאֵל לְאַשְׁר יִשְׁרָאֵל בְּעִינֵי (Jer. 27, 5) فַתְחֵךְ לְאַתָּה מַاضִּי וְלֹא

גשנ (ib. 10, 45) والمستقبل بلين الياء كما ذكرت واسقطها من الخط استخفافا يשב عالم לפני الله (Ps. 61, 8) ישב אישב عم الملך (I Sam. 20, 5) ישבו לכasa לך (Lev. 23, 42) בsemblies ישבו (Ps. 132, 12) היושבי בשמי (Ps. 123, 1) ويقال أن כי אם شوب ישבوا مقلوب السakan اللين الذي بعد التاء في ישבوا فاء انقلب ^a في شوب عينا والامر يتب باسقاط الياء من اللفظ والخط معا وانقلبت الياء واوا لينة في מושב בני ישראל (Ex. 12, 40) בכל מושבותיכם (ib. 12, 20) والانفعال ערים לא נושבו אל ארץ נישבה (Ex. 16, 35) ישב אישב وما لم يسم فاعله بواء لينة مبدلة من الياء لانضمام ما قبلها هوشب וחושבכם לברכם (Jes. 5, 8) والثقيل في الاصل הוшиб וערים נשמות יושבו (Jes. 54, 3) עוד אושיבך באهلים (Hos. 12, 10) אשר הוישבו נשים נכריות (Ezr. 10, 18) ווישיבם לנצח (Job 36, 7) כי assemblies הוшибתי (Lev. 23, 43) מושבי עקרה הבית (Ps. 113, 9) במיטב הארץ הוישב את אביך (Gen. 47, 6) نوع آخر من الفعل الثقيل ישב ישבתו ישבו טירוזיהם בך (Ez. 25, 4)

אישב מושב מיוישב ישב

^a A. See Gikatilia's rendering (ed. Nutt, p. 31).

יְרָע בְּרַעֲתִי נֶפֶשׁו יְרֹעָה לו (Jes. 15, 4) אִירָע תִּרְע
 יְרָק בְּרַקְתִי יְרוֹק בְּרַק בְּפּוּיה (Num. 12, 14) וַיְרַקֵת בְּפָנָיו
 (Lev. 15, 8) אִירָק יְבוֹק יוֹרָק וְאַמָּא וְכֵי יְרוֹק הַזּוֹב (Deut. 25, 9)
 מְכֻלָּמוֹת יוֹרָק (Job 7, 19) עַד בְּלָעִי רַקְעָו (Jes. 50, 6) פָּאַסְלָל אַחֲרָה^a
 יְרָש בְּרַשְׁתִי וַיְרַשׁ יִשְׂרָאֵל אֶת יוֹרְשֵׁיו (Jer. 49, 2) וַיְרַשְׁנו
 אֹתָה (Num. 13, 30) וַיְרַשְׁתָה וַיִּשְׁבַתָה בָה (Deut. 17, 14)
 כִּי לֹא יְרַשׁ אֹתוֹ (Gen. 21, 10) תִּרְשָׁש נְיוֹרְשֵׁו אֶת אַרְצָו
 (Num. 21, 35) וְגַם האָמֶר עַלְיָא אֶלְחָה יִם וְדָרוּם יְרַשָּׁה
 (Deut. 33, 23) אֱלֹהָם מִזְיָדָה וְהָוָה עַלְיָא זְנָתָה הַעֲמָק שְׁאָלָה
 (Jes. 7, 11) וְעַלְיָא גִּירָא אֶלְחָה עַלְהָה רַשׁ (Deut. 1, 21) וְאַלְסָם
 מִזְרָחָה קָהָלָת יְעָקָב (Deut. 33, 4) אֶת מִזְרָחֵיכֶם (Obad 1, 17)
 לְמִזְרָחָ קְפּוֹד (Jes. 14, 23) אַלוֹא מִבְדָלָה מִן אַלְיָא וְתַقְיִיל
 חֹרְבָשׁ וַיְרַשׁ אֶת אֲשֶׁר יוֹרִישׁ (Jud. 11, 24) וַתֹּורְבִשׁנִי
 עֲונָתָ נָעוּרִי (Job 13, 26) וְפִיכָה מַעֲנִי אַחֲרָה אֱלֹהָךְ
 מִזְרָחָ אֲוֹתָם (Deut. 18, 12) לְחֹרְבָשׁ גְּנוּם גְּדוּלִים
 (Num. 33, 55) וְאֵם לֹא חֹרְבָשׁ אֶת יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ (Deut. 4, 38)
 וְתַقְיִיל אַחֲרָה מַעֲנִי אַחֲרָה מִזְרָחָ וְמַעֲשֵׂר (I Sam. 2, 7)
 פָּנָ אַגְּרָשׁ וְגַנְבָתִי (Pr. 30, 9)

יֹשֵׁב אַבְרָם יֹשֵׁב בָּאָרֶץ כְּנָעֵן (Gen. 13, 12) וַיֹּשַׁבְתָ בָאָרֶץ

a) i. e. רַקְק.

ثاني A (b).

ثابتة في الخط لاتها الصل والصل فيه **ירא** بتحريك الالف مثل **שִׁמְרוּ אָמֵן** وأحسب ان اسقاط هذه الالف من اللفظ هو لشلا يشتبه **ביראו** الذي هو من الروية **וּמֹרְאָם וְחַתְּכֶם** (Gen. 9, 2) **וַיְבִיאוּ שָׂוֵй מֹרָא** (Ps. 76, 12) **וְאַתָּ מֹרָא לֹא תִירָא** (Jes. 8, 12) **الواو** فيها بدل من **الياء** **וְاֲנָفֻعַל** **וּנְזָרָא מֵאָד** (Joel 2, 11) **נוֹרָאות בְּצְדָקָה** **עַנְנָנוּ** (Ps. 65, 6) **לְמַעַן תְּרוֹא** (Ps. 130, 4) وفي الصل فعل ثقيل **מְعַדָּא יִרְאָ** مثل **גַּרְשָׁן** او مثل **שְׁבָרָלָן** اصله التشديد **לוֹلָרָא כִּי יִרְאֵנוּ הָעָם** (II Sam. 14, 15) مثل **גַּרְשָׁנוּי** او **שְׁבָרוּנוּ** والمستقبل **אַיְרָא יִרְאָ** والامر **יִרְאָ** مثل **גַּרְשָׁן** **וְالْفَاعِل** **מִירָא** مثل **מְגַרְשָׁן** **כִּי כָּלָם מִירָאים אָוֹתָנוּ** **וְالْمُصْدَر** **יִרְאָ** مثل الامر **לִירָאמָם וְלִבְהָלָם** (Neh. 6, 9)

(II Chr. 32, 18)

ירד **וַיִּרְדַּתִּי וְדָבְרָתִי עַמְקָם** (Num. 11, 17) **יִרְזֹוד וַיִּרְדַּנוּ** **בְּתַחְלָה** (Gen. 43, 20) **וְالْمُسْتَقْبֵל** **בְּלִיּוֹן** **الْيְמָاء** **אַנְכִי אֶרְדָּעַם** (4, 4) **גַּרְדָּה אֶרְדָּה יִרְדָּו** الزوايد موقفة للساكن **اللִּיּוֹן** كما ذكرت وقد ذهبت الياء في الامر مع كثرة الاستعمال **ירד וַיָּכוּם בְּמִזְרָח** (Jos. 7, 5) **הֵם בְּמִזְרָח בֵּית חֹרוֹן** (ib. 10, 11) **الْواו** بدل من **الياء** **וְתַقְיִיל** **וְהַזְּרִקָּתָם אַת אָבִי** (Gen. 45, 13) **הַזְּרִקָּנוּ בַּיּוֹנָנוּ** (Num. 1, 51) **וַיַּרְיוּדוּ אֹתוֹ** (Gen. 43, 22) **וַיַּזְרִיקוּ מִים** (Ps. 78, 16)

يَكْشِفُ وَيَكْوِشُ هُوَ لَكَ (Jer. 50, 24) فَعُولَقُتُ مُثُلَّ كَطُونَجُتُ
شَبَقُلَقُتُ يَكْوُلَقُتُ وَكَشِيشُ بَنِي الْأَرْدُمُ (Ecc. 9, 12) فَوَعْلَيْمُ
جَاءَ عَلَى مَعْنَى فَعُولَيْمُ مُثُلَّ كَشَرُ وَكَشِيشُ (Jer. 5, 26)
الَّذِي جَاءَ عَلَى مَعْنَى فَعُولَيْمُ وَالْأَنْفَعَالُ نُوكَشْتُ بِأَمْرِي
فَيْرُ (Pr. 6, 2) وَنُوكَشُو وَنَلْكَهُو (Jes. 28, 13) فَنُونَكَشْ بِهِ
(ib. 16) حَنَكَشْ أَمْرٌ وَمَصْدَرٌ بِي مُوكَشْ هُوَ لَكَ (Deut. 7, 25)

الواو اصل مثل مُؤيد

يَرَأُ وَلَا يَرَأُ إِلَهُمُ (Deut. 25, 18) بِي يَرَأُو الْمِيلَدُوتُ
يَرَأُهُ (Ex. 1, 21) بِي يَرَأُهُ (Gen. 18, 15) بِي لَا يَرَانُو أَتَهُ
وَالْمُسْتَقْبَلُ وَيَرَأُ وَيَأْمُرُ (Gen. 28, 17) وَيَرَأُ
بِي عَرَوَمُ أَنْبَيُ (ib. 3, 10) وَكَذَلِكَ وَيَرَأُو مَنْشَةُ الْأَلْيُو
وَفَنُ يَرَكُ لَبَبَكُمُ وَهَيْرَأُو (Jer. 51, 46) وَتَفَعَّلُو
يَرَأُو مَاهُ (Ps. 33, 8) وَبَعْلُو لَانِ الزَّوَادِيدُ مُوقَفَةٌ وَمَنْ لَمْ
يُوقَفَهَا جَهَلَ طَرِيقَ الْحَقِّ وَمَوْضِعَ الصَّوَابِ وَهَيْرَانُ الْمِيلَدُوتُ
وَتَفَعَّلَنَهُ وَلَكِنْ اخْتَلَفَتِ الْحَرْكَةُ لِلَّيْلَيْنِ الْأَلْفَيْنِ
لَيْرَأُ مَفْنِي دَوْدُ^a (I Sam. 18, 29) لَفَعُولُ^b مُثُلَّ لَشَمُورُ
الْيَاءُ بَعْدُ الْلَّامِ هِيَ فَاءُ الْفَعْلُ وَالْأَسْمَاءُ يَرَأُهُ وَرَعَدُ (Ps. 55, 6)
وَالْأَمْرُ يَرَأُ أَتَهُ بَنِي وَمَلَكُ (Pr. 3, 7) وَأَمَا يَرَأُو أَتَهُ
كَرُوشُونُ (Ps. 34, 10) فَالْأَلْفُ سَاقِطَةٌ مِنْ الْلِفْظِ اسْتَخْفَافًا

a) A erroneously.

b) From *לְפָעֹל* *הַמִּילְדוֹת* added on margin of B; apparently copied from A.

فی و تیکر و کرد و کود بیکود انقلبت واوا لینة فی موكد
وموکدہ

يكع لم يأتنا من هذا الاصل الا الفعل الثقيل الذى قنقلب
فيه الياء واوا وهوجعنوم له (II Sam. 21, 6) ويزيقعم بحر
(Num. 25, 9) وهوجع اتهم له (ib. 9)

يكز وكز وكتزو وييكز يعقوب مشنثو (Gen. 28, 16) وييكز
نح ميونو (Gen. 9, 24) ويكتزو موزوعيك (Hab. 2, 7) الياء
في ويوكزو موقفة داللة على ان بعدها ياء ساكنة فھي فاء
الفعل واما لا هيكيز הנער (II Reg. 4, 31) העירה וְהַקִּיצָה
(Jer. 31, 25) וְהַקִּיצוֹתָה (Pr. 6,22) וְהַקִּיצוֹתָה (Ps.55,23)

فاصل اخر

يكر مه يكر حمسرك (Ps. 36, 8) ماشر يكرف بعني
ولي مه يكررو رعي (Ps. 139, 17) тикير نا
نpsy (II Reg. 1, 13) הפעל ويكر دمم (Ps. 72, 14) ويكر
پديون نضم (ib. 49, 9) ويفعل والصفة يكر مه حكمة ومبود
ويورخ يكر حولך (Job 31, 26) كميز على زنة חכם
רישע فان اضفتنه كانت القاف فتحوه يكر روح (Pr. 17,27)
مثل חכם لب (Job 9,4) والاسم אדר היקר (Zach.11,13) كميز
وان اضفتنه كان فتح وات يكر (!sic!) תפארת (Esth. 1,4)
وفي هذا الاصل فعل ثقيل معدا هزكور יזקור אזכור
أنوش (Pr. 25, 17) הזקר רנליה (Jes. 13, 12)

لاستخفافهم الكلمة واستثقالهم النطق بها مع تقدّم اليام فقد بان ان وتحاذب وتحفّاعل اليام بين التمامين في اللهو لأن قاء التائيث محرّكة بالعزو الدال على الساكن بعدها وتحاذب وتحفّاعل وتحاذب وتحفّاعل

يُذكَر عَلَيْهِ (Lev. 2, 1) لَا يُذكَر عَلَيْهِ (Num. 5, 15)
وَيُذكَر عَلَى الْعَوْلَةِ (I Reg. 18, 34) موقف اليام وقد جاء المستقبل بإدغام اليام في الصاد כי אֶצְקָם מוֹמ עַל צְמַא (Jes. 44, 3) والامر جاء على الاصل ونم יִצְקָב בּוֹ מַיִם (Ez. 24, 3) وعلى غير الاصل צָק לְעֵם וַיַּאֲכַלּוּ (II Reg. 4, 41) יִצְוּקִים בַּיִצְקָרָה (I Reg. 7, 24) חַזְקָק חַזְקָק חַזְקָק (Ps. 45, 3) رجعت فيه اليام واوا لانضمام ما قبلها وورقة הַשְׁלֵךְ הַשְׁבֵּב وفي الاصل فعل ثقيل הַזְּקִיק וַיְזִיק מַזְקִיק מوزكّة هم منقوشة إليها וְהִיא מַזְקִיקת (II Reg. 4, 5)

וַיָּצַר אֲשֶׁר יִצְרָא (Gen. 2, 8) עַמ זוּ יִצְרָא לֵי (Jes. 43, 21)
וַיִּצְרָא ה' אֱלֹהִים (Gen. 2, 7) وقد جاء بلا دغام بطرمه אֶצְרָק בְּכֻטָן (Jer. 1, 5) وبمكبوت וַיִּצְרָהוּ (Jes. 44, 12) والوزن אֶשְׁמָרָה וְשִׁמְרָה וַיִּצְרָי כָּצֵל כְּלֵם (Job 17, 7) والانفعال לִפְנֵי לֹא נִצְרָא אֶל (Jes. 43, 10) אֶצְרָא וַיִּצְרָא

וַיִּקְדַּשׁ יִקְדַּשׁ וַיִּקְדַּשׁ עַד שָׁאוֹל תְּחִתּוֹת (Deut. 33, 22)
וַיִּקְדַּשׁ יִקְדַּשׁ בַּיְקָודֵשׁ אֲשֶׁר (Jes. 10, 16) וַיִּפְעַל פְּעֹול בְּפְעוֹל
בְּמוֹקֵד נְחָרוֹן (Ps. 102, 4) עַל מַזְקָה (Lev. 6, 2) اليام التي

ولذلك صارت قاء القافية التي في **וְתִזְבֵּחַ** ممحورة **בְּאֶלְרָא** لتدلّ على الياء التي بينها وبين قاء الافتعال ودخول قاء الافتعال في الأفعال على وجهين إما أن تكون مقدمة على فاء الفعل أو فاء الفعل مقدمة عليها على قدر استسهال الكلمة واستثنالها فان كان فاء الفعل سينا أو شينا أو صاداً فهي المقدمة على التاء مثل **וַיַּעֲבֹל הַחֲנָב** (Ecc. 12, 5) **וַיַּעֲמֹד הַקּוֹת עַמּוֹרִי** (Mic. 6, 16) **וְמִה-נִצְטַדְק** (Gen. 44, 16) وهذه الطاء في **נִצְטַדְק** هي التاء وإنما أبدلت طاء ليسهل الفصاح بالصاد التي قبلها الا ان الكلمة واحدة استثنلوا فيها تقديم الشين على التاء^a وهي **וְהַנְּצַחַת-בָּדָה** **בְּגָדוֹת** (Jer. 49, 3) وإنما استثنلوا ذلك لأن في هذه الكلمة **לִמְלָא** تلتقي التاء مع الطابين فيشتق ذلك لأن مخرج الطاء من الفم قريب من مخرج التاء وإن كان فاء الفعل من سائر الحروف سوا هذه الثلاثة تقدمت التاء عليها مثل **וְאַנְפֵל** (Deut. 9, 18) **וְרַבְּרָה** (Jes. 65, 16) **וְהַנְּדַלְתִּי** **וְהַתְּדַשְּׁהִי** (Ez. 38, 23) على هذا النظام اطّرد الباب لا تكون التاء الا مقدمة على فاء الفعل ما لم تكون الفاسينا أو شينا أو صاداً الا **וְתִזְבֵּחַ אַהוּד** فان فاء الفعل مقدمة عليها وهي الياء اللينة التي قبلها ذلك

ודור (I Reg. 12, 6) **וינעץ המלך** (Jes. 40, 14) **את מי נועץ** **אל האصل והאנفعال**

יפח וַיְפַח חָמֶם (Ps.27,12) הַתִּנְפַּח תְּפֵשׂ כְּפִיה (Jer.4,31)
יפע וְחָלְלוּ יְבֹעֲקָה (Ez. 28, 7) וְالְשִׁقְיל הַזְּפִיעָץ מֵהֶר פָּאָרָן
וְעַל עַצְתָּ רְשָׁעִים הַזְּפִעָת (Job 10, 3) (Deut. 33, 2)
וַצָּא יְצָאתִי יְצָאתִי לִישְׁעָ עַמְךָ (Hab. 3, 13) לֹא יָצָא
בְּצָבָא (Deut.24,5) יְצָאוּ הַצָּאוֹ וְמִצְיאָיו מִיעָיו (II Chr.32,21)
וְالְשִׁقְיל בּוֹאָו לִינְתָּ הַזְּצִיאָ וְזִצְיאָ וְלְאַסְמָ לְמוֹת הַזְּצִאותָ
כִּי לֹא מִזְאָ וּמִמְעָרָב (ib. 75, 7) (Ps.68,21) וַיְחַבֵּב מִשְׁאָ

את מזיאחים (Num. 38, 2) **וַיְצַב** **וַיְצַבֵּהוּ אֲנִיבָה תְּוִיָּב** **וְמַסְדֵּר** **וַיְצַבֵּנָה** **גְּבוּלֹת**
عמים (Deut. 32, 8) وفي الاصل ثقيل اخر جاء بادغام الياء
في الصاد **הַצִּיבָה** مشهورة (Jer. 5, 26) **אַתָּה הַצִּבָּת** (Ps. 74, 17)
דָּרֶךְ קָשְׁתָו וַיַּצְבְּנֵי (Thr. 3, 12) **וְהַנֶּה מִצְבֵּה לְוַיִּד**
אֵלָה שְׁדִידָה לְאַדְגָּם אַיָּמָה فيها والانفعال
بالادغام ايضا **דִּצְבֵּב לְרוֹב ה'** (Jes. 3, 13) **נִצְבּוּ כְּמוֹ נְדָבָן**
לְלָנוּן للانفعال والياء مندغمة في الصاد ووزنه
נִפְעָל נִפְעָלָן **וְאַפְתְּנָעָל** **וַיְכָא ה'** **וַיְתַוְיָב** (I Sam. 3, 10)
וַיְתַוְיָב מֶלֶךְ ה' (Num. 22, 22) **וַיְתַזְבְּבָה מֶלֶכְיָה הָאָרֶץ**
וַתַּחַצֵּב אֲחוֹתָה (Ex. 2, 4) **וְאַלְמָן וַתַּחַצֵּב** (Ps. 2, 2)
וַתַּחַפְעֵל الياء التي هي فاء الفعل مقدمة على قاء الافتعال

ايضاً وأوا ساكنة وموسرات عرود (Job 39, 5) موسفر ملقيم
فَهَبْهَ (Job 12, 18) موسرات وموطوت (Jer. 27, 2) **وَأَمَا بِكَسْوَرَةِ**
 البرى (Num. 30, 4) فاحسبة من **إِنْسَرَةِ أَسْفَرِ** (Ez. 20, 37)
 ولكن الالف لافت بين الميم والسيين وسقطت من الخط
وَاصْلَهُ بِكَسْوَرَةِ مثل **مَهْنَجُورَةِ**
يعتم معيل زدقة **يُعْتَنِي** (Jes. 61, 10) مثل **شَمَرْبَنِي** اعتم
وياعت وليس هو من عوتها اور (Ps. 104, 2) كما ظن قوم
يعد من الموعد اشر **يُعَدُّ** (5) (II Sam. 20, 5) ashar la'
يُعَدَّه (Ex. 21, 8) وام لبني **يُعَدَّنَاه** (ib. 9) والانفعال نوعد
يُنَوَّدَعَهُ شמה لبني يسرائيل (Ex. 29, 43) بي الهنا الملقب
نَوَعَدُ (5) (Ps. 48, 5) asher anoued l'd (Ex. 30, 6) ومعنى آخر
في الاصل هو و ع د ر ي م و ع د ر (Jer. 49, 19)
وام لم ش ف ت م ي و ع ي د ن (Job 9, 19)
يعل هو عل ه ل ه ي م ا ه (Hab. 2, 18) وain بم
مَوْعِيلِ (Jer. 16, 19)
يعه و ع ك ه ل أ و ع ه ل أ و ن ع (Jes. 40, 28) **وَيُعَيْضُ** ن ع
لش ث ه ت ه ي ف ب م د ب ر (ib. 30)
يع ع ظ ه ي ه ه أ ب أ ب أ ب أ ب (Jes. 14, 27)
أ ش ر ي ع ظ ه ي ه ه أ ب أ ب أ ب أ ب (II Sam. 17, 11)
وز ع ز ن ب ل ي ع ل (Num. 24, 14) و الامر جاء على شاد
ع و ن ع ه و ه ف (Nah. 1, 11) **وَالوَجْهِ** **يُعَظِّمُ** أو **يُعَظِّمُ** على

יסְפָה וְלَا יִסְפָּה עוֹד לְדַעַתָּה (Gen. 38, 26) וְלَا יִסְפָּה שׁוֹב
אֶלְיוֹן עוֹד (ib. 8, 12) יוֹסֵף וְالْفَاعِل וְזָקֵף אָם יוֹסְפִים
אֲנָחָנוּ (Deut. 5, 22) וְقַد גָּמָּא הַفָּاعַל עַלְיִבְנִית פּוּעַל הַנָּנוּ
יוֹסֵף לְהַכְלִיא (Jes. 29, 14) וּפְנִיטִירָה אַתָּה תּוּמֵךְ גּוּרְלִי
(Ps. 16, 5) לְאַנְהָה מִן תְּמִיקָה וְתְמִוקָה וְתְמִיקָה וְלֹא הַזּוֹסֵף בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל^a לֹא אַזְקֵף אֲחַבְתֶּם (Hos. 9, 15) יוֹסֵף ה' לְיִ
בֵן אַחֲר (Gen. 30, 24) וְقַד קִתְבַּת תְּוָאָו הַגָּא לֹא תָאַסְפֵּנוּ
לְתַתְּתָבֵן לְעֵם (Ex. 5, 7) וַיֹּזְקֵף שָׁאוֹל (I Sam. 19, 21)
אֶל תּוֹסֵף עַל דְּבָרָיו (Pr. 30, 6) אַסְכַּטְתָּ הַרְבָּתָה הַסִּיבָּן מִן
חוֹסֵף אַסְטְּחַגָּא וְאַדְרָגָא לְלַקְלָם

יִסְרָאֵל יִסְרָאֵל אָסְרָא וַיֹּסְרָא לְז (Pr. 9, 7) וְלַא סִם בּוֹאָו
סָאַקְמָה מִוּסְרָה^b (Deut. 11, 2) מִוּסְרָא אַבְיךָ (Pr. 13, 1) וְתְמִיקָה
יִסְרָא וַיִּקְרְבָּנִי^c וְיִה (Ps. 118, 18) וַיִּבְרְכָה אֶתְכֶם (Lev. 26, 28)
כַּאֲשֶׁר יִנְסַר אֹישׁ אֶת בְּנֵו [כֵן] ה' אֱלֹהֵיכֶם מִנְסְרָה^d (Deut. 8, 5)
וַיִּסְפְּטוּ לְיִסְרָה אֶתְכֶם (Lev. 26, 18) הַרְוֹב עַם שְׁדֵי יִסְרָא
(Job 40, 2) וְלֹא נְفֻעָל נָסְר בְּדָבְרִים לֹא יִסְרָא עַבְד (Pr. 29, 19)
חַזְקָרִי יְרוּשָׁלָם (Jer. 6, 8) וְיִ האֶלְעָלָמָן יְתִי אַיְסָרִים
כְּשִׁמְעָה לְעַדְתָּם (Hos. 7, 12) עַלְיִתְאַשְׁלִיכָם וְתַכְלֵב

a) Wrong quotation. Ibn Esra and Gikatilia have וְלֹא חַזְקָרִי יְרוּשָׁלָם (II Reg. 24, 7).

b) Cf. Ganah, Opuscules, p. 320.

رَبِّمَا كَتَبُوهَا^a كَلْمَتَيْنِ مُثْلٍ وَيَهُو أَيْشْ مَبْنٌ يَمِينٌ (I Sam. 9, 1) الْمَكْتُوبُ كَلْمَتَيْنِ وَالْمَقْرُورُهُ وَاحِدَةٌ وَايْضًا اَنْهُمْ اَذَا نَسَبُوا إِلَيْهَا اسْقَطُوا بَنٍ وَنَسَبُوا إِلَى يَمِينٍ قَالَ أَيْشْ يَمِينٌ (II Sam. 20, 1) وَرَبِّمَا نَسَبُوا إِلَى الْاَسْمِ كُلَّهُ فَقَالُوا لَبَنِ يَمِينٌ (I Chr. 27, 12) يَنْكٌ يَنْجَنْكٌ حَلْبٌ نَوِيمٌ (Jes. 60, 16) رَأْشٌ فَهَنْنِمٌ يَنْجَنْكٌ يَزِيجَنْكٌ حَلْبٌ نَوِيمٌ (Job 20, 16) الْثَقِيلُ الْهَنِيكُ الْهَونَكَتِيُّ يَزِيجَنْكٌ وَيَنْجَنِكَهُ دَبَشٌ مَسْلَعٌ (Ez. 17, 4). وَهَنِيكٌ لَكَ اَتَ هِيلَدٌ (Ex. 2, 7) وَهَنِكَهُو لِي (Deut. 32, 13) مَيْنَكَتِهُ رَبَكَهُ (Ex. 2, 9) يَسَدٌ يَسَدٌ اَرْضٌ عَلَى مَبْوَنَهُ (Ps. 104, 5) عَلَى مَيْمٌ يَسَدَهُ (Num. 5, 15) اَيْسُورٌ يَسَدٌ مُثْلٌ لَا يَوْزُوكُ عَلَيْهِ (Ps. 24, 2) يَوْسَدٌ وَالْاَسْمِ يَسَدُ الْمَوْبَحَهُ (Ex. 29, 12) وَقَدْ جَاءَ الْاَسْمُ بِوَارْلِيْنَهَ مَيْسَدٌ مَيْسَدٌ اَلَّا وَلَ الْخَفِيفُ اَسْمُ وَالثَانِيُّ المَشَدَّدُ السَيْنُ لَانْدَغَامُ فَيَأْمُوْفُ الْفَعْلُ فِيهَا مَفْعُولٌ وَيَبْحُرُ اَنْ يَكُونُ الْمَفْعُولُ اَيْضًا خَفِيفٌ بِلَا اَنْدَغَامٍ وَالْثَقِيلُ يَسَدَهُ عَزٌّ لِمَعْنَى صَوْرَرِيْدٌ (Ps. 8, 3) وَدِيْ زَرَبَبَلٌ يَسَدَهُ (Zach. 4, 9) بَبَقُورُو يَسَدَنَهُ (Jos. 6, 26) وَالْاَنْفَعَالُ نَوْسَدٌ يَسَدٌ وَمَعْنَى ثَانِيُّ فِي الْاَنْفَعَالِ وَرَوْنَيْنُ نَوْسَدُو يَهَدٌ (Ps. 2, 2) بَهَوْسَدُمٌ يَهَدٌ عَلَيْهِ (Ps. 31, 14)

ילל עד אנלים יָלַךְתָה וכhaar אלים יָלַךְתָה (Jes. 15, 8) وفي هذا الاصل فعل شقييل وهيلىو سوروت hicel وفيه كل يسب هارزن (Jer. 47, 2) hicel بروش (Am. 8, 3) hicel كل اليون بشن (ib) الماضي والامر على لفظ واحد وكذلك hiyutib ماض وhiyutib امر hiyutibو امر דבר (Deut. 18, 17) ماض hiyutib درسيتم (Jer. 7, 3) امر والمستقبل بلين الياء الاصلية وبحركتها وأما بلينها لben ويول مواف (Jes. 16, 7) وبحركتها ومشبر روح hiyutib (Zeph. 1, 12) وكذلك לא yiyyutib ה' ולא ורע (Job 24, 21) بحركتها بلين الياء والمنه לא yiyyutib (ib) وكذلك יְדֻעַ بلين الياء ونبوه ממרחיק יְדֻעַ (Ps. 138, 6) بحركتها

ימן אם השמאלי ^{a)} יאימיניה (Gen. 13, 9) الياء الاولى اصل^{a)} מימينيم وמשماiolim (I Chr. 12, 2) وقد ردت الياء الفاء في الكلمة واحدة כי haamino וכי השמאיל (Jes. 30, 21) والوجه hiyminu والامر התאחד hiymini (Ez. 21, 21) والنسبة hiymini hiyminah وكان القياس hiymini hiyminah ولكن جعل فرق بينه وبين النسبة الى بنيمين واعلم ان بنيمين كلمتان בן ويدين جعل منها اسماء واحدا والدليل على ذلك انهم

a) اصلية A.

ربّيم ووسبتا بلبنون فعلما ماضيا مونثا على مثال פָּעַלְתָּ
من ضرب شوفطري لمישوبتي آتاهنن (Job 9, 15) كما ذكرت
في وآتى النعريم يوذعبتي (I Sam. 21, 3) ^{a)} وكذلك شوبتي
פָּעַלְתָּ آلآن لام الفعل لينة والامر من هذا الاصل يد
مثل شب او يلد على الاصل وفي الاصل فعل ثقيل يلد
يلدتي אֲנָלֵד מִילֵּד ותקח המינקת (Gen. 35, 28) لمילדות
العبريوت (Ex. 1, 15) والامر يلد وكذلك المصدر واستعمل
ايضا في هذا الاصل نوع اخر من الثقيل ردت فيه الياء
واوا لينة وهolid بن (Ecc. 5, 13) אשר הוליד בארץם
אם אני המולד (Jes. 66, 9) والامر הولد او
הolid وكذلك المصدر والاسم جاء بياء בעود היליד כי
على (II Sam. 12, 22) وجاء بوוא אין לה נילד (Gen. 11, 30) مثل הנבhor
رنة حبم رشע كل הבן היילוד (Ex. 1, 22) ^{b)} مثل הנבhor
الشبور وأما شمعا لأبيك وهو יְלִדָּה (Pr. 23, 22) فعل
خفيف ماض منفصل ولو اقتصر لثقيل יְלִדָּה والانفعال
נולד נולדו לחרפה (I Chr. 20, 8) אֲנָלֵד בו (Job 3, 3) وقد
ادغمت الواو التي في نولد في اللام فاشتدت אלה נולדו
לן (5, 5) وحرك ما قبل الواو بالشرك لأن ذلك أخف
في هذه الكلمة

a) Cf. s. יְלֻעַ.

الفعل والفاعل **וַיְלֹךְ חָכֶם** (Pr. 17, 21) **וַיְלֹךְ בִּסְיל** (Pr. 23, 24) **חָרָה וַיְלֹךְתָּה יְהוּדָה** (Jer. 31, 7) **וְאַمָּה הַנֶּרֶד חָרָה וַיְלֹךְתָּה בֵּן** (Gen. 16, 11) ففيه من بنية **וַיְלֹךְתָּה וַיְלֹךְתָּה** على ما اجازته اللغة من ترکيب كلمة واحدة من بنبيتين في اصل واحد وكذلك **מִשְׁתַּחֲווֹתֶם קְרָמָה** (Ez. 8, 16) مبني من **מִשְׁתַּחֲווֹתִים** **וְחַשְׁתַּחֲווֹתִים** **וְעַתְּדוֹתִים שָׁוֹסְתִּי** (Jes. 10, 13) مبني من **שָׁוֹסֵת וְשָׁסֵיתִי בְּעֻזְבִּיךְ צְמַתְתָּנוּ** (Ps. 88, 17) من **צְמַתָּהוּ** **וְצְמַתְתָּנוּ** لأنك تقول **צְמַתָּה** باظهار الناء التي هي لام الفعل على الاصد او **צְמַתָּה** بادغامها في قاء الفاعل فإذا أردت منها **פְּעַלְתָּנוּ** قلت **צְמַתְתָּנוּ** او **צְמַתְתָּנוּ** بالاظهار او بالادغام لأن **פְּעַלְתָּנוּ פְּעַלְתָּנוּ** جائز في لغة العبرانية مثل **צְמַתָּנוּ** ولما **הָעַלְתָּנוּ** **מִמְצָרִים** (Num. 20, 5) فوجدت في **צְמַתְתָּנוּ** [طرفين الطرف الاول^{a)} **צְמַתָּהוּ** والطرف الآخر من **צְמַתְתָּנוּ** فقلت انه مركب من **צְמַתָּהוּ** **צְמַתְתָּנוּ** وكذلك **שְׁכַבְתָּה עַל מִים רְבִים** (Jer. 51, 13) مركب من **שְׁכַבָּתָה** **שְׁכַבָּתָה** **וְשְׁכַבָּתָה בְּלִבְנָנוֹן** (ib. 22, 23) مبني من **וְשְׁכַבָּתָה נְשַׁכְבָּתָה מְקֻוְנָתָה בָּאָרוֹזִים** (ib.) مبني من **מְקֻוְנָתָה** **וְקֻוְנָתָה** وهذه اللفاظ شاذة غريبة لا يقاس عليها ويمكن ان يكون **הַנֶּרֶד חָרָה וַיְלֹךְתָּה בֵּן** **וְשְׁוֹכְנָתָה עַל מִים**

a) B.

أم رعا (Num. 13, 19) فاصل آخر من الأفعال التي عينها

حرف لين

יכל الماضي من هذا الأصل جاء على بنية כעוזל ولأن יכל يوسف להتأפק (Gen. 45, 1) وما יכלתי عشوه ככם (3) مثل יקוישתי ינורתי קטונתי وقد يسقطون ואו המד استخفافاً وادراجاً للكلام ويحركون ما قبلها بك敏 חטה للدلالة على السوا الساقطة فيقولون ויבליך עמוד (Ex. 18, 23) פן יאמר אובי ויבליךון (Ps. 13, 5) كما اسقطوها ايضاً من יכלו וכלה ولأن יכלו لعشو חפה (Num. 9, 6) ولأن יכלה עוד הצפינו (Ex. 2, 3) في الادراج والاتصال استثنالا لها وأما في الوقف وقطع الكلام فيردون الواو להוציא את הבנים ולأن יכלו (Ex. 8, 14) وهو القياس في יכולה والمستقبل ברא היא وأوا سائنة ליינה مضهما ما قبلها بالشرك للفرق بينه وبين المستقبل من אכל المضموم באהלם לא תיכל לובוח את הפסח (5) אובל לו (I Sam. 17, 9) כאשר ויכלון שהה לא תיכלי כפרה (Jes. 47, 11) والاسم יכלה (Num. 14, 16) ה'

ילד לא حلתי ولأن ילךתי (4) מה ילך يوم גם כי ילדו (16) (Pr. 27, 1) בעצב תלדי بنיהם (Hos. 9, 16) الساكن اللين الذى بعد الروايد هو فام (Gen. 3, 16)

اليام واوا لينة هن הוחלהו לדבריכם (Job 32, 11) מה
אוחיל לה' עוד (II Reg. 6, 33) ויזחל שבעת ימים
חוחלי לאלהים (Ps. 42, 12) والااسم חוחלה
(I Sam. 13, 8)

الواو فاء الفعل

יטב וְטוֹב וַתָּטוֹבְתִּי וְתִימְטוֹבְלָה לְה' משור פר (32, 69)
ו^يوطب הנערה בעינוי (Esth. 2, 9) וַיִּטְבֶּל בעוני הדבר
Gen. 34, 18) וַיִּטְבְּכֻוּ דְּבָרֵיָהֶם (Deut. 1, 23) الساكن اللين
الذى بين اليام والطاء فى ويتبوا هو فاء الفعل ولذلك
وقفت اليام وزنه וַיִּשְׁמַרְתָּ وفى الاصد فعل ثقيل معنداً
וַיִּטְבְּכֻוּ אשר דברوا (Deut. 18, 17) חִיטְבָּתְךָ לְרִאוֹתָה (Jer. 1, 12)
والمستقبل הַלֹּא דְבָרַי וַיִּטְבְּכֻוּ (Mich. 2, 7) מה תִּיטְבִּיכְיָה וַיִּטְבְּכֻוּ
חוטبى باظهار اليام وفتح الزوايد قبلها مثل וְשָׁלִיכָה
פְּשָׁלִיכָה ولكنهم رأوا لين اليام وتحريك ما قبلها بالاضر
احف عليهم والفاعل מִיטְבָּה הַמִּיטְבָּה הַמִּיטְבָּה את لكم
Jud. 19, 22) ولو لم تكون اليام اصلية^a لقال מִיטְבָּה יָמָה מִטְבָּה
מְרִיקִים מְשִׁיבִים وغيرها مما ليس في أوله يام מִטְבָּה
شدדו (Ex. 22, 4) מְבָעֵל من هذا الاصد مثل מְבָחר وأما
מה-טוּבוֹ אֲחָלָךְ (Num. 24, 5) הַטּוֹבָתְךָ כי היה عم לְבָבְךָ
טוב לִפְנֵי הָאֱלֹהִים (Ecc. 7, 26) הַטּוֹבָה הַיָּוָה

a) بـ اصلا.

الثقيل الذى على زنة **כַּעַל** او **כְּעַל**^a مشدّد العين او غير مشدّد الا مفتوح الفاء ابداً او مضموم الفاء بكמץ **כָּעַל** في الغير مشدّد العين فلذلك قلت ان **וַיִּחְמֹן הַצְּאָן** ويُهَمِّناه فعل خفيف لأن الياء الشديدة التي هي فاء الفعل ليست مفتوحة ولا مضمومة بكמץ ندول **הַנְּחָמִים** **בְּאָלִים** (Jes. 57, 5) **הַגְּבָעָלִים** بين النون والكاف فاء الفعل **וַיְחַלֵּןּוּ לְקִים דָּבֶר** (6) **וַיְחַלֵּנוּ לְךָ** (Ps. 33, 22) على زنة **בְּטַהֲרוֹ וּטְהַרְנוֹ** وهو فعل ثقيل الياء فاء الفعل والمستقبل ولأ **וַיְחַלֵּל לְבָנֵי אָדָם** (6) **חַנּוּ וַיִּתְלַנֵּי לֹא** **אֲנִיחֵל** (Job 13, 15) **וַיְחַלֵּל עָזָד** (10) **יְמֵא הַغַּائֵב** في **וַיְחַלֵּל עָזָד** مندغمة في الياء التي هي فاء الفعل على ما فسرت في **נְעוֹר בַּיּוֹם וַיְבִשֵּׁהוּ** (4) **לֹא** **וַיְחַלֵּל** فإذا **רָדָן** او **العַטֵּף** المفتوحة سكنت الياء الاولى واندغمت في **الثְּנִינָה** **וְאַנְמָא** صار اللحن في الياء من اجل **לָא** على عادة مصلحتي الاحان من نقلهم اللحن الى اول الكلمة **אָז** **וְאַלְיָהָא** كلمة صغيرة **וְאַמָּא** **וַיְחַלֵּל עָזָד** (12) فهو افعال مثل **וַיְכִרְתֵּה** هذا جواب من سأل عن وزن **וַיְחַלֵּל** **לָא** وفي هذا الاصل نوع اخر من الفعل الثقيل ردت فيه

כַּעַל كما شرحت **כְּעַל** كما يرد **כַּעַל** كما شbir a) B
b) Sub. p. ٤٣. c) Cf. Ganah, Opuscules (ed. Derenbourg) etc., p. 365.

הוֹרִיעו בְּעֵמִים עַלְיוֹתָיו (Ps. 105, 1) הַזְעֵע אֶת יְרוּשָׁלַם
 (Ez. 16, 2) وقد نطق بالباء في موضع الهاه وات النعراء
 וְזָעֵעַתִי (3) مثل הַזְעֵעַתִי والاحسن عندي ان
 يكون פְזָעֵעַתִי مثل שׁוֹפְטָתִי לְמִשְׁופְטָתִי אתחנן (Job 9, 15)
 وفي الاصل معنى اخر ويوزع بهم ات انשי سכوت
 (Jud. 8, 16)

וְהַב הַשְׁלֵך עַל ה' יְהִבָּק (Ps. 55, 23) فعل ماضي مثل
 יְדַעָהalamر הַב مثل דַע ו قد يمكن ان يكون يهבר
 اسما لا فعلا

וְיַעַזְבֵּן לֹא יְחִנְרוּ בְּיַעַזְבֵּן (Ez. 44, 18) وقد جاء المصدر بلا
 يوم بـبـنـعـةـ اـفـك (Gen. 3, 19) مثل דַעַתָּה من יְדֻעַ וַיְשַׁבַּת
 من יְשַׁן

וְחַם יְחַם יְתַמְמֵה אֲיָחָם יְתַמְמֵה נָאָמֵן (7) פְעַלְתָּנִי
 على زـنـةـ مـدـوـعـ آـخـرـ (Jud. 5, 28) والمصدر بـعـةـ يـهـمـ هـزاـنـ (Ez. 39, 12)
 لـيـحـمـنـهـ بـمـكـلـوـتـ (Gen. 30, 41) على زـنـةـ لـطـהـرـنـهـ وفي
 هـذـاـ الاـصـلـ فعل خـفـيفـ بـنـيـهـمـ هـزاـنـ (ibid. 39) وـيـفـعلـهـ
 نـيـهـمـنـهـ بـبـأـنـ لـشـرـوـتـ (ibid. 38) وـيـفـعلـنـهـ وـكـانـ السـوجـهـ
 وـتـيـهـمـنـهـ مـشـلـ وـتـשـלـחـنـهـ وـתـכـרـעـنـهـ ولـكـنـىـ قـدـ وجـدتـ
 مـشـلـ وـيـشـرـنـهـ الـهـفـرـوـتـ (I Sam. 6, 12) מـنـويـ وـعـمـدـنـهـ
 (Dan. 8, 22) واعلم انـيـ لمـ اـجـدـ فيـ المـسـتـقـبـلـ منـ الفـعـلـ

هذه الواو على ياء الغائب التي في **וַיְבָשَ** سكنت واندغمت في الياء التي هي فاء الفعل فاشتبدلت لذلك أن ليس في اللسان استطاعة على اظهار ياء ساكنة بعدها ياء مادّرة فيقال **וַיְבָשֵׁה** مثل **וַיִּשְׁבֶּר** **וַיִּשְׁבֹּרְהָנָה** فالباء الشديدة التي في **וַיְבָשָׂה** ياء ان الياء التي هي فاء الفعل **וַיְאַתֵּן** **וַיְאַתֵּנָה** ففيها فقد باءَ مما اوضحت ان فاء الفعل في **וַיְבָשָׁה** ثابتة غير ساقطة ومثل **וַיְבָשָׁה** فيما ذكرت من ورقه وتصريفه **וַיִּשְׁרֹם** **לְמִתְהָ-מִעֲרָבָה** (II Chr. 32, 30) هذا ايضا ياء الغائب الساكنة فيه مندغمة في الياء الاخرى التي هي فاء الفعل ولذلك اشتبدلت

وكتبت بيمائيين على الاصل فافهم قعلم ان شاء الله **גָּרָר** כי **יִגְּרַחְיוּ** (Deut. 9, 19) **יִגְּרַחְיוּ כָל** **עַצְבָּוֹתָיו** (Job 9, 28)

אֲשֶׁר אַתָּה יִגְּרֹר מִפְנִיחָם (Jer. 22, 25)

יְדֻעַ **יִדְעָהָיו** وتلiven الياء في المستقبل وتسقط من الخط אָדָע **תְּדָעַ** **וְלוֹזֵן** **אָפְעַל** **הַפְּעָל** **וְלְאַנְفָעָל** **וְנוֹדָע** **ה'** **לְמִצְרָיִם** (Jes. 19, 21) **לَا** **נוֹדָע** **מֵי הַכְּחֹז** (1) (Deut. 21, 1) **לَا** **נוֹדָעָה** **לְהָם** (Ex. 6, 3) **וְנוֹדָע** **לְכֶם** (Ez. 36, 32) **וְאַחֲרֵי** **הַנְּקָשָׁה** (Jer. 31, 19) **וְالְתִּقְיֵל** **וְה'** **הַזְּדִיעָנֵי** (Jer. 11, 18) **וְאַתָּה** **לَا** **הַזְּדִיעָנֵי** (Ps. 77, 15) **הַזְּדִיעָה** **בְּעִמּוֹת** **עֹז** (Ex. 33, 12)

את וְאַתָּה بادغام التاء التي هي لام الفعل في قاء الفاعل כי לְךָ וְאַתָּה (Jer. 10, 7) والمستقبل נִאוֹת لكم (Gen. 34, 15) וַיִּאוֹתּוּ לנו האנשים (ibid. 22) الساكن الليبي الذي بعد الروايد في اللفظ هو الياء التي في וְאַתָּה وزن נִאוֹת נִשְׁמֹר וְאַתָּה וַיִּשְׁמֹרוּ וְכָל חֻכְמָתְךָ מֵי וַיְבִילְנִי עִיר מַצּוֹר (Ps. 60, 11) וַיְבִילְוּ שֶׁ לְמֹרְאָה (Ps. 76, 12) בְּעֵת הַחִיא וַיְבִלְ שֶׁ (Jes. 18, 7)

יבש כי יִבְשֵׂו אֲפִיקוּ מִימָם (Joel 1, 20) יִבְשֵׁה הָאָרֶץ (Gen. 8, 14) יִבּוֹשׁ תִּזְבַּשׁ (Zach. 11, 17) וַיִּבְשֶׁשׁ הַנֶּחֶלֶת (I Reg. 17, 7) والثقيل بقلب الياء واوا لينة אשר זָבוֹשׁ ה' (Jos. 4, 23) הַזָּבוֹשׁ עַזְתִּיחָ (Ez. 17, 24) وفي هذا الاصل معنى آخر הַזָּבוֹשׁ הַיּוֹם אַתָּה פָנֵינוּ כָּל־עֲבָדִיךְ (II Sam. 19, 6) זָבוֹשׁ חַכְמִים (Jer. 8, 9) כָּל זָבוֹשׁ (Jes. 30, 5) וְנוּגָעָה آخر من الفعل الثقيل في هذا الاصل יִבְשֵׁה וַיִּבְשְׁתִּי זָבוֹשׁ תִּזְבַּשְׁתִּי גְּרָם (Pr. 17, 22) גָּועֵר בַּיִם וַיִּבְשְׁהוּ (4) (Nah. 1, 4) وقد يظنّ أن فاء الفعل ساقطة من וַיִּבְשְׁהוּ فنبين أنها غير ساقطة بـيـان نقول أنا اذا ادخلنا ياء الغائب على יִבְשֵׁה الماضي اجتمع يـامـان ياء الغائب والياء التي هي فاء الفعل فنقول וַיִּבְשֵׁה مثل וַיִּשְׁבַּר وقد علمت أن الياء التي في וַיִּשְׁבַּר تسكن اذا زيد عليها وأو العطف المفتوحة فإذا زيدت

(Gen. 39, 1) **אֲךָ אֶל שָׁאוֹל הַוְרֵד** (Jes. 14, 15) **חִיא מִזְצָאת**
 (Gen. 38, 25) **מִזְצָעָת זָאת** (Ez. 14, 22) **הַמִּזְצָאים** (Jes. 12, 5)
חִזְקָה חַן (Ps. 45, 3) وبعد هذا اذكر جملة الافعال التي
 اؤلها ياء الموجبة في المذكراء فعلا فعلا وما وجدت من
 خواص بعضها دون بعض ان شاء الله *

وهذه جملة الافعال التي فاؤلها ياء

יָאֵל جاء في هذا الاصد فعل ثقيل כי هوائل الحك أهري
 צו (Hos. 5, 11) **הַנְּהַדְּנָא הַזְּאֵלְהָיו** (Gen. 18, 27) ولو هوائلنا
 ونسب (Jos. 7, 7) الواو فاء الفعل والمستقبل **זְאֵיל וְזְאֵיל**
 والامر **זְאֵל נָא** ولد آت عبديك (II Reg. 6, 3) ومعنى ثانى
 في الاصد وهو انفعال اشد (!sic) **נְזָאֵלָנוּ שְׁרֵי צָעֵן** (Jes. 19, 13)
 النون للانفعال والواو بعدها فاء الفعل والمستقبل **זְנְזָאֵל**
זְנְזָאֵל والامر **הַזְּנְזָאֵל**

יְאִישׁ **לְיִאִישׁ** آت **לְבִי** (Ecc. 2, 20) فعل ثقيل ولو لا مكان
 الا لكان مشددا مثل **לְדִבֶּר** والماضي **יְלִאִישׁ** مثل **דִבֶּרְתִּי**
 والفاعل **כְּנִיאִשׁ** على رفة **מִלְּדִבֶּר** والمفعول **כְּיִוִיאִשׁ** مثل
מִלְּדִבֶּר والانفعال كما أعلمتك برد الياء واوا ساكنة مضمومة
 ما قبلها بالحلف في الصفة والماضي وبتشديد الواو في
 المستقبل **כְּנוֹאִשׁ** **מִמְנוּ שָׁאוֹל** (I Sam. 27, 1) **אַיִשׁ זְנִיאִשׁ**

يسيرة مستقبلة من الافعال ذوات الياء باشباث الهايم على
القياس والوجه الصحيح وهي כי לא בחרב وبchnerot
והושיע ה' (Ps. 116, 6) דלותי ולי זהושיע (I Sam. 17, 47)
ומישרי אהוזענו (ibid. 28, 7) על בן עמי זהודזק
משליו זהלילו (Jes. 52, 5) لأن الماضي הוושיע
זהקה הליל ואعلم انهم اذا وصلوا הפעיל tame الفاعل
اسقطوا الياء منها قالوا من הוועיז הוועזני הוועזע
הוועזם ומمن הוושיע הוועזעתי הוועזעם הוועזעם ומمن
הושיב הוועזתי ומمن הוועיד הוועזתי ואمثالها השםךתי
מן השמיד הקרבתן מן הקריב השמעתי מן השמייע
ואامر מן הוושיע והוועיז וاخواتهما הוישע ה' את עמר
הוועז את רושלים (Ez. 16, 2) בالفتح لمكان
العين הוועז את אביך (Gen. 47, 6) הוועיד עדיך (Ex. 33, 5)
והוועז את עמי בניישראל (Ex. 3, 10) السوا ليننة هي
فام الفعل التي كانت ياء في الاصل ورتبا جاء الامر منها بالباء
على الاصل مثل כייאאתך (Gen. 8, 17) כיישר לפני
درך (Ps. 5, 9) وما لم يسم فاعله من الافعال التي فاوها
ياء فيرد الياء التي هي فام الفعل واوا ليننة لانضمام ما
قبلها لأن كل فعل لم يسم فاعله واول حروفه مضمون
[حلם او شرك او كمز] a) ابدا قيل ويوفه הוועיד מצירימה

a) On margin of B.

ونون الانفعال مندغمة في الواو التشدييد وأما **וּנוֹסֶר**
 كل הנשים (Ez. 23, 48) فشأن عن هذا الباب لأن النون نون
 الانفعال وكان القياس أن يكون **וּנוֹסֶר** باسكن الواو مثل
 غيره وقد يجوز أن نقول فيه أنه **וְנִתְוָסֶר** فاذدغمت التاء
 الساكنة في الواو فلذلك اشتلت ومثله **וְנִכְפֵּר** لهم הرم
 (Deut. 21, 8) **וְנִחְכַּפֵּר** لأنني قد وجدت في لغتهم נחפהעל
 ואשת מידנים **בְּשֻׁקְוֹה** (Pr. 27, 15) والأمر **הַזְּדָעַ הַעֲשָׂע**
 חָסֵר مثل פנוראליו **וְהַעֲשָׂע** (Jes. 45, 22) חָסֵרי ירושלים
 والمصدر مثله **וְאַחֲרֵי הַזְּדָעַ סְפָקָתִי עַל יְדֵךְ** (Jer. 6, 8)
*** בְּחָסְדֵם יְהָדָע עַל** (Ps. 31, 14)

ب

اذا ارادوا הפעיל من الافعال التي فاؤها ياء ردة الياء في
جل كلامهم واوا ساكنة مضبوطة ما قبلها بالحلف فقالوا
הוישיע הוידע הו^{ציא} הו^{שיב} הו^{ריד} הו^{כיש} הו^{ליד} الواوات
فاو^{ות} الافعال واشباهها השבuid הברית הקרוב فإذا صرفوا
הפעיל من الافعال التي فاؤها ياء او من غيرها مع الزوايد
اسقطوا الهاء استثنافا فقالوا ווישיע ווידע ווריד וו^{ציא}
וושיב كما قالوا שבuid ברית קרוב وكان القياس ألا
تسقط هذه الهاء لأن كل فعل ماضي سوا هذه فنجتمع
حروفه المحركة موجودة في مستقبلة وقد جاءت كلمة

الساقطة فيقال **דָּבַת שְׁבַת דָּבַת** بالفتح من أجل العين
لأنه ثقل أن يقال **דָּבַת בַּלְמָגָול** ويقال **צִיאָה** باسكن الالف
استثنالا لحركتها *

باب من الأفعال

اعلم ان فاء كل **נְפָעַל** ساكنة مثل **נְשִׁמָּר** **נְגַרָּע** **נְכַרָּת**
يشتر الا إن كانت الفاء الفاء او هاء او حاء او عينا فانها
حينئذ متحركة فإذا صرّفوا **נְפָעַל** السالم من **אֲחַזָּע** مع
الزوائد ادغمو النون في الفاء وحرّكوها مشددة مثل **יְנִצְחָר**
יְגַרָּע **יְפַרָּת** **יְשַׁבָּר** فإذا أرادوا **נְפָעַל** من الأفعال الذي فاءها
ياء اسكنوا الياء وقلبوها واوا لينة مضمومة ما قبلها **בַּחַלֵם**
في اکثر كلامهم فقالوا **נְשִׁלָּע** **נְזִדָּע** **נְרִאָע** **נוֹלֶד** **נוֹהָר**
נוֹעָז هذه الواو هي الياء وهي فاء الفعل وهي في موضع اللام
في **נְשִׁמָּר** **וְלִכְהָה** في **נְכַרָּת** **וְלִוְמָל** في **נְגַרָּע** فإذا صرّفوا
נוֹשָׁע **נוֹדָע** واصحابهما مع الزوائد ادغمو النون في الواو
وحرّكوها بالتشديد فقالوا من **בְּוֹשָׁעָה** **בְּנֹשָׁעָה** ومن **נוֹדָעָה** **בְּנוֹדָעָה**
ومن **נוֹלֶדֶת** **בְּנוֹלֶדֶת** ومن **נוֹרָאָה** **בְּנוֹרָאָה** ومن **בְּוֹהָרָה** **בְּנוֹהָרָה**
نوֹעָז **בְּנוֹעָז** ومن **נוֹדָעָה** **בְּנוֹדָעָה** **נוֹקְשׁוּ** **תִּקְשׁוּ** بو (Deut. 7, 25)
وكذلك القياس في **נוֹסֶד** **בְּנוֹסֶד** ومثل هذه شم **יִשְׁרָאֵל** **נוֹבֵחַ**
عمو (Job 23, 7) **קְמִין** الكاف لأنها منفعل والمستقبل منه **לְכוֹ**
נָא **וְנִכְחָה** (Jes. 1, 18) لأن النون في **נוֹכָחָה** نون الجماعة

الكمّن فعلاً ماضياً على الاصل واما **וַיְדֻעַ** المقررة بالظري
 فالبياء المكتوبة فيه هي ياء الغائب ليست اصلاً فانّها الاصل
 الساكن الذي بينها وبين الدال لانه موقفة بالظري
 كما أعلمتك في **וַיָּדַע וַיְהִידַע** ولذلك لا يمكن ان يكون **וַיְדַעַו**
 الذي بالظري الا مستقبلاً ابداً وزن **וַיְדַעַו וַיְפָעַלּוּ וַיְדַעַו**
וַיְפָעַלּוּ وكالقول في **וַיְדַעַו וַיְדַעַו** كذلك القول في **וַיְרַדֵּו וַיְרַדֵּו**
וַיִּשְׁבֹּו וַיִּשְׁבֹּו וַיִּצְאָו וַיִּצְאָו والامر من هذه الافعال بسقوط
 الياء من اللفظ والخط معًا وليس لذلك علة غير كثرة
 الاستعمال قيل من **וַיַּרְדֵּד וַיַּרְדֵּד** ومن **וַיִּשְׁבַּבּוּ וַיִּשְׁבַּבּוּ** ومن
וַיִּצְאָו וַיִּצְאָו ومن **וַיְהִי וַיְהִי** حركة الامر قابعة لحركة
 المستقبل وقد جاء الامر من **וְעַזְן אֲוֹזֶן עֲזֶן עֲזֶן עֲזֶן**
 وهضر (Jes. 8, 10) وهو شاذ عن الباب كله وكان الوجه فيه ان
 يكون **וְעַזְן אוֹזֶן** ^{a)} والاصل في هذه كلها **וַיַּרְדֵּד וַיִּשְׁבַּבּוּ וַיִּצְאָו וְעַזְן**
 فالبياء مثل **וַיַּרְא אֵת וְ** (Pr. 3, 7) ^{b)} **וְמִרְומָם וְרִשְׁתָּה**
וְגַם יִצְוק בּוֹ מִימָּה (Deut. 33, 28) ^{c)} **וְהַדִּי גָּמַת עַלְיָה**
 الاصل وقد تزداد الهاء في الامر فيقال **רְדֵה שְׁבָה וְזִيָּדָה הַהֵּא**
 في **דְּעָה חַכְמָה לְנַפְשָׁךְ** (Pr. 24, 14) ^{d)} كزيادتها في هذين
 وان اختلفت الحركة وقد يمكن ان يكون **דְּעָה חַכְמָה**
 اسماً وقد تزداد التاء في مصدر هذه الافعال عوضاً من الياء

الخط استخفافا فقيل יְרַדֵּ וַיִּשְׁבֶּןְצָא וַיַּעֲפֹה الفعل بعد
 الياء الرايدة وكذلك יְרַדֵּו תְּרַדֵּו אַרְדָּה נְרַדָּה וַשְׁבָו תְּשַׁבּו
 אַשְׁבָּה נְשַׁבָּה וַיַּעֲלֹה תְּדֻעָה נְדֻעָה וַיַּצְאֹה תְּצָאָה אַצְאָה
 נְצָאָה الزوايد موقفة بالضا ليدل ذلك على ان بعدها
 ساكن لين ومن قرأ شيئا منها بلا توقيف فقد جهل الصواب
 لأنه اسقط فاء الفعل وزن יְרַדֵּו יְשַׁבּו واصحابهما يفعلوا
 ورأيت أكثر الناس خفى عنهم الفرق بين יְדַלָּא المقروء
 بالكمين وبين יְדַלָּו المقروء بالضا مع ظهوره وبيانه حتى
 صار بعضهم الى ان يقول انهما شيء لا يدوك في الجملة
 وبعضهم يقول انهما واحد في المعنى لا فرق بينهما اصلا
 وانما غاب عنهم الفرق بينهما من اجل الاحد التي ربما
 سقطت من الخط فلا يرونها مكتوبة ولا يأبهون الى ما في
 اللفظ فاقول ان الياء في יְדַלָּו הקمين فاء الفعل كما علمت
 ان فعل الواحد الماضي יְדַلָּו والجماعة יְדַלָּו فإذا زيدت الواو
 على هذه الكلمة الماضية كان التفسير على وجهين إما ماضي
 وأما مستقبل لأن هذا جائز في اللغة العبرانية اذا زيدت
 الواو الشبهية على الأفعال الماضية رجعت مستقبلة مثل
 וַיַּצְאֹ וַיַּרְאֹ וַיּוּבְנֹו בְּנֵי נְכֶר חֹמֹוְהִיךְ (Jes. 60, 10) וַיִּשְׁמְרוּ
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשְׁבָּתָה (Ex. 31, 16) וַיִּכְרְרוּ פְּלִיטִיכְם (Ez. 6, 9)
 فزيادة الواو في יְדַלָּו הקمين مثل زيادتها في וַזְכָּרוּ
 פְּלִיטִיכְם ([وּבְנֹו]) بني نصر المعنى فيها سوا وقد يكون יְדַלָּו

הרוח (Num. 11, 25) **וַיָּאֹיֶל** وهو فعل ثقيل فاعله **אַשְׁם** **בִּאֲשֶׁם שְׁמֻרוֹן** (Hos. 14, 1) **לְמַעַן יָחִרְבוּ בִּיאֲשֶׁמוֹ** (Ez. 6, 6) ولم يسلم هذا الاصل من اللين والانقلاب فقد قلبت فيه الالف الى ياء لينة وهبمota **חַיְשֵׁמֶנֶה** (ib.) شبيهه **חַבְרָעֵנֶה** (Job 39, 2) **חַשְׁלַחֲנֶה** (ib.) الياء فاء الفعل وقد تسقط من الخط اثلاعا على الملفظ **הָאָדָמָה לֹא חַיְשָׁם** (Gen. 47, 19) **וְחַיְשָׁם אֶرֶץ וְמַלְאָחָה** (Ez. 19, 7) وقد يمكن ان يكون من هذا الاصل **יְשֻׁוּם וַיְשֻׁרוֹק** (Jer. 50, 13) لأن **וְפָעוֹל וְפָعָל** ربما جاءت معا في اصل واحد مثل **וְשִׁבְתָּה** و**וְשִׁבְתָּה** ويكون الحرف اللين مندغما في الشين الشديدة لأن العبرانيين يجيزون ادغام السواكن اللينة في ما بعدها مثل **כִּי אַצְקָמִים** (Jes. 44, 3) الذي هو من **יְחִיק** **עַלְיהָ שְׁמַן** (Lev. 2, 1) **בְּטָרֵם אַצְרָה בְּכַטֵּן** (Jer. 1, 5) الذي هو من **וְצָר** ويمكن ان يكون ايضا **וְנִשְׁׁוּם עַדְנֶפֶחָ** (Jer. 49, 20) **אֵם לֹא וְשֻׁוּם עַלְיהָם נֹזְהָם** (Num. 21, 30) من هذا الاصل على بنية الفعل الثقيل وحرف اللين مندغم في الشين الشديدة والاصل فيها **נְאָשָׁם וְאַשְׁם** *

القول في الافعال التي فاؤها ياء

الافعال التي فاؤها ياء مثل **וַיַּד** **וַיַּשְׁבַּת** **וַיַּצְא** **וַיַּדַּע** اذا صرفت هذه بالزوايد الاربع اسكنت الياء باللين واسقطت من

لְאֱלֹהִים (7, 17) باللين و الاسكان استخفافا والاصل التحريريك وقد يقال ان زوبع **לְאֱלֹהִים** يحرم (Ex. 22, 19) جاء على الاصل بتنحيريك الالف و اظنه معرفة ولذلك خالف غيره. كمزاوة اللام والاصل فيه **לְהָאֱלֹהִים** فلما سقطت الهاء الكمززة القيمت حركتها على اللام كما فعلوا في **לְהַמּוֹבֵחַ** لهندود اذا سقطوا الهاء المفتوحة القوا حركتها على اللام فقالوا **לְמַזְבֵּחַ** **לְנֶהֶדֶךְ** وهكذا فعلوا ايضا في **יְ** اذا دخلت على الالف احد هذه الاربعة احرف وهي **בְּזִכְּלָן** الانوا الالف استخفافا والاصل فيها التحريريك وكذلك كل ما قبل في معنى السيادة مثل **אֲדֹנֵינוּ** اذا دخلت هذه الاربعة احرف على الالف الانوها وقد جاءت منها سبعة بالعدد بتنحيريك الالف على الاصل **לְאֲדֹנֵיכֶם** למלך מצרים (Gen. 40, 1) **וּאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים** (Deut. 10, 17) **נָאֲדַגְנוּ** דוד לא ידע (I Reg. 1, 11) האמורota **לְאֲדֹנֵיכֶם** (Am. 4, 1) **נָאֲדַגְנוּ** מכל אלhim (5) הוודו **לְאֲדֹנֵיכֶם** (136, 3) כי קדוש היום **לְאֲדַגְנוּ** (Neh. 8, 10)

אֲפָה وممازوت **אֲפָה** (Gen. 19,3) **אֲפִירִי** על נחלין (Jes. 44,19) **וְתֹופְחָה** **מְצֻוָּת** (24) I Sam. 28, 24) الالف في **אֲפָה** انقلبت واوا لينة في وتوفها والواو التي بعد التاء هي فاء الفعل **אַצְלָה** הלא **אַצְלָתָה** لي برقة (Gen. 27,36) **וְאַצְלָתִי** من הרוח (Num. 11, 17) ولم يسلم هذا الاصل من اللين **וְאַצְלָלָנוּ**

אסר וְאָסֵר אָסֵר (Ex. 14, 6) נִיְאָסֵר אֶת רַכְבָו (Num. 30,4) אשר אֲסֹורִים בְבֵית הַסִּחְרָר (Gen. 40, 5) وقد אָגַר הַעֲבָרָנִים אֲסֹקָן הַלְּבָנָן וְלִינָהָן וְאַסְקָטָהָן מִן הַלְּבָנָן תְּقַהַת בְּלַלְפָז اذا דخلت عليها هذه المعرفة مثل כי מבית הַסּוּרִים יצא למלך (Ecc. 4, 14) الذي هو من אֲסֹורִים לנו لو لم يكن منه وكانت السين مشددة على نظام امثاله من المعرف مثل הַצּוֹרִים הַטּוֹרִים הַפּוֹרִים הַשׁוֹמְרִים הַזּוּזִים וְכַדְךְ فعلوا في אָזְקִים לְמַא דָخلְתָ עַל אֶלְף הַהְאָהָרָה וְאַבְנָה אַסְקָנוּהָם بالליين فقالوا הַאָזְקִים (Jer. 40, 4) בְּאָזְקִים (1. v.) بلين والاصل הַאָזְקִים בְּאָזְקִים بالتטרيريك ومثله הַאָסְפְּסָוָה (Num. 11, 4) الذي قيل بلين אלף والاصل הַאָסְפְּסָוָה بالتטרيريك ومثله ושב אָבִימֶלֶךְ בְּאָרוֹמֶה (Jud. 9, 41) (II Sam. 23, 33) بالليين والاصل التتريريك הַאָרְרִי (II Chr. 22, 5) ברוך הָאָעָשֵיר (Zach. 11, 5) بaskan אלף والقام حركتها على الواو والاصل נְאָעָשֵיר נְאָעָנָה את זרע דוד (Reg. 11, 39) (I) بلين אלף استخفافاً والوجه נְאָעָנָה بتטרيريك אלף ואהילך מהר אללה נְאָבְדָה (Ez. 28, 16) الساكن الليين الذي بين الواو وال אלף هو ألف المتكلم ואנما اسكنت استخفافاً والاصل נְאָבְדָה بتטרيريك الالفينabal'ahom (Gen. 21, 23) פְאָלָהִים (5, 3) וְאָלָהִים (50, 24)

معناه انفعل على قسمين ايضاً إما أن يكون **כִּמְזָן** فيكون في انقطاع الكلام وانفصاله وإما أن يكون **פֶּתַח** فيكون في ادراج الكلام واتصاله وأما **נְפָעַל** الذي معناه منفعل فهو **כִּמְזָן** في كل موضع الا إن أصنفناه إلى شيء خاص فيصير **פֶּתַח** فهو بهذا الوجه يتقسم قسمين ايضاً مثل الأول فإذا أردنا أن نقول من **אָסֵף** من فعل قلنا **בְּאָסֵף** بالفتح^a في الارجع والقصد او بالكمصوت في الانقطاع والانفصال فإذا ألحقنا هذه التأنيث بالتصل قلنا **בְּאָסֵףָה** باسكن السين وان الحقنها بالمنفصل قلنا **בְּאָסֵףָה** بكمة السين كما كان ذلك فيها قبل دخول الهاء وان اردنا ان نقول من **אָסֵף** منفعل قلنا **בְּאָסֵףָה** ممدودا بالكمصوت في كل موضع الا في المضاف خاصة كما وصفت فإن الحقن بها هذه التأنيث قلنا **בְּאָסֵףָה** باشباث الكمات كما كان هذا الشرط لازم لكل **נְפָעַל** الا ان المؤلفين الذين اصلحوا الحان القراءة ربما جعلوا بين **נְפָעַלה** الذي معناه انفعلت وبين **נְפָעַלה** الذي معناه منفعلة فرقا بان جعلوا وقد انفعلت في العين ووقف منفعلة في اللام مثل **שָׁוֹמֵר** كل **עֲצָמוֹתֵינוּ** اחת מהنه لـ **אֲנָשָׁבָרָה** (Ps. 34, 21) الذي هو انفعلت ووقف في الباء ومثل **וּבָחֵר אֱלֹהִים** روح **נְשָׁבָרָה** (51, 19) الذي هو منفعلة ووقف في الراء

^{a)} بالكمصوت A

אַסְפָּה וְאַסְפָּה אֲישׁוֹר (Ex. 3, 16) (Num. 19, 9) **לְךָ וְאַסְפָּה** (Ex. 3, 16) (Num. 19, 9) **אַסְפָּה אַסְפָּה וְעַקְבָּה כָּלֶךָ** (Mic. 2, 12) **וְלֹא נִיאַסְפָּה אֶת** (Mic. 2, 12) **תְּבוֹאָתֵינוּ** (Lev. 15, 20) **וְرַبְמָא** قلبت אלף واوا لينة مضمومة ما قبلها بالحلم **אוֹסְפָּה הַצְּלָעָה** (Mic. 4, 6) **וְהַהֵּם רַיִדָּה** (Mic. 4, 6) **מַשְׁמַעָה אַזְכָּרָה** **וְالֹּאָصָל** في **אוֹסְפָּה אַסְפָּה** ولكنهم استثقلوا فيه^a تحريك المثلين وأيما قيل **אַסְפָּה וְלֹם** يقال **אַסְפָּה לְאַסְפָּה** لأن **אַסְפָּה** أخف من **אַסְפָּה וְלֹם** **אַסְפָּה אֶת הָעָם** (Num. 21, 16) **וְאַיִלָּה אַסְפָּה לְיַ שְׁבָיעִים** (ibid. 11, 16) وهذا شاذ لأن الوجه المعروف في ما كان في الأمر **פָּעָול** وزيدت عليه الهاء التي يجيرون العبرانيون زيادتها في الأمر ان يكون **פָּעָלה** مثل **שְׁמָרָה** **שְׁמָרָה** **וּבָורָה אַכְּלָה** **אַכְּלָה** وفيما كان في الأمر **פָּעָל** ان يكون بزيادة الهاء **פָּעָלה** مثل **שְׁמָעָה** **שְׁמָעָה** **שְׁלָחָה**^b **אֶלְאָן** واحدا شد أيضا من هذا كما شد **אַסְפָּה** من ذلك وهو **קָרְבָּה אֲתָה וְשָׁמַעַ** (Deut. 5, 24) **קָרְבָּה אֶל נֶפֶשׁ נָאָתָה** (Gen. 49, 29) **וְלֹאָנְפָעָל מִן אַסְפָּה נִיאַסְפָּה אֶל עַמִּי** (Ps. 69, 19) **קָמֵץ לָאֵת מִנְפָעָל כַּאֲשֶׁר נִיאַסְפָּה אַהֲרֹן** (Num. 27, 13) **פְּרָח** لأنه انفعل واعلم ان **נֶפֶעָל** يتقسم قسمة أولية على قسمين إما ان يكون انفعل إما ان يكون منفعل **וְנֶפֶעָל** الذي

a) B.

b) B adds **קָרְבָּה**

שני האנשים לכידל **וְחַצְפָּנִים** פלטֶה רָאִית לְקֹח מֵאָתָר
כמִזְבֵּחַ בְּאַחֲרָיו ^{a)} الكلام اعتقادته פועל גاء على بنية
פעַל שָׁם וجدت لهما اعني איננו אבל ולkeh מאתר
 Neptunein في المكرايا وهما شون روعه ورنل موעחת (Pr. 25, 19)
 כהם ווקשיהם בני adam (Ecc. 9, 12) هذه ايضا פועליהם
 خرجت على مثال פעוליהם ولا ذكر لها خامسة في شيء
 من المكرايا

אמר אמר אמרתו هذا الاصلكثر استعماله فالانوا فيه
الالف في المستقبل وقلبوها واوا في اللفظ على غير الاصل
قالوا יאמר האמיר وقد قلبوا الالف واوا على ما في
اللفظ אם ארعب לא אמר לך (Ps. 50, 12) ורבما اسقطوها
من الخط مثل אמיר אל אלה (Job 10, 2) נאמיר עללה
אתכם (Ex. 3, 17) ולעמשא תמרן (II Sam. 19, 14) אמיר
כהלה (Ecc. 1, 2) على المعنى وترك اللفظ אמירה כהלה
(Ecc. 7, 27) على اللفظ وترك المعنى لأن כהלה من لفظ
المؤثر مثل וַיַּשְׁבַּת שׂוֹפְכָת فقييل אמרה כהלה على
لفظه وترك معناه ثقة بالفهم فافهم وفي الاصل فعل ثقيل
من معنى آخر זה הַאֲמִירָה הַיּוֹם (Deut. 26, 18) את זה
הַאֲמִירָה הַיּוֹם (ibid. v. 17)

a) Read ادراج

. אללפט A b)

בפי (Ez. 3, 3) ומالم יسم פاعله אָכַלּוּ בְקַשׁ וּבִשׁ (Nah. 1, 10) חרב חָאָכְלָוּ وقد كنت اظن ان وحسنها איננו אָכַל (Ex. 3, 2) فعل ماضي وكنت احسب קمزוחه الكاف لانقطاع الكلام الكلام او اكثر الافعال والاسماء في الوقف وانقطاع الكلام קמושין حتى قرأت אם תראה אותו לְקַח מֵאֶת יְהוָה לְךָ בְּנֵי (II Reg. 2, 10) וرأيتها קמץ في غير وقف ولا انقطاع الكلامفصوت الى ان اعتقاد ان אוננו אָכַל ולקח מֵאֶת בְּעֹל גאה على بنية בְּעֹל او ذلك في المعنى والتفسير اقواء لأن לְקַח في هذا المعنى لو كان^{a)} فعلا ماضيا لكن فتح مثل כי לְקַח עַמִּי חֶן (Jer. 29, 22) ולקח מהם קלה (Jes. 52, 5) ومثله וַיַּשְׁפַּךְ דָם כְּעֶפֶר (Zeph. 1, 17) وغيرها كثير فقد كان يمكن ان يكون לְקַח מֵאֶת לولا الكمץ فعلا ماضيا واقعا على אותו مؤخرا لأن את حرف تقع على الافعال مؤخرة ومقدمة فيصير اسمًا مفعولا به مثل וְאַתָּה צִוָּה ה' (Deut. 4, 14) כי בְּנֵי צִוָּה אַתָּה (I Reg. 13, 9) ومثل והקח האשה אתה שני האנשים וְהַצְפָּנוּ (Jos. 2, 4) الذي يتتجه ان يكون והצפנו واقعا على لفظة אתה المتقدم لأن את اسم مفرد للواحد والاثنين والجامعة او لا يمكن ان يقع והצפנו على معنى שני האנשים لأنه لو وقع على معنى

^{a)} ولو كان لְקַח מֵאֶת في هذا الموضع B.

אחר ולא אחר הנער (Gen. 34, 19) מדוּע אַחֲרֹו פְעִמֵי
 (Jud. 5, 28) כי בא יכוא לא יאַחֲר (Hab. 2, 3) אל הָאַחֲרֹ
 אוֹתָיו (Gen. 24, 56) هذا فعل ثقيل ولو لا مكان الحاء لكان
 مشددا مثل גָדֵל שָׁבֵר גָדֵלָו שָׁבֵרוּ גָדֵל וְשָׁבֵר גָדֵלָו
 פְשָׁבֵרוּ ואامر אחר مثل גָדֵל שָׁבֵר وفي الاصل نوع اخر
 من الفعل الثقيل قلبت فيه الالف واوا ساكنة وهو הווחير
 הווחير יוזחיר ניווחר من الموعد אשר יעדו (II Sam. 20, 5)
 مثل הָסִיף תָוִסִיף יוֹסִיף וַיּוֹסִף הָזָרִיד תָזָרִיד יוֹרִיד
 וַיּוֹרִיד وفي هذا الاصل فعل خفيف אחר אהרתי ואחר
 الآخر נאַחֲר עד עתה (Gen. 32, 5) مثل בָתָר יְבָתָר נאַבָּטָר
 אלף المكتوبة في وأחר עד עתה هي الف المتكلم والساكن
 الذي بينها وبين الحاء هو فاء الفعل واصله ואחר
 ولكنهم استثنوا تحريج الالفين وقد يمكن ان يكون
 ניווחר من الموعد (II Sam. 20, 5) فعل خفيفا قلبت فيه
 الالف واوا كما قلبت الف נאַמֶר واوا في ניאַמֶר والف
 נאַמֶן واوا في ניאַמֶן

אַבְל אַבְל אַבְלָהQLQ تقلب هذه الالف في المستقبل واوا لينة
 محركا ما قبلها بالحالم فيقال נאַבְל הָאַבְל والاصل נאַבְל
 הָאַבְל וرقما كتبوا واوا على اللفظ כי יוכלו ATHIKOM
 (Ez. 42, 5) וربما اسقطوها من الخط נאַבְל פתו לבדוי
 (Job 31, 17) נאַבְלָה מציד בני (Gen. 27, 25) נאַבְלָה ותהי

שנה (Job 3, 6) البياء اللينة بين التاء والهاء وبين البياء والهاء فاء الفعل ووزنها **הַפְעֵל** **הַפְעָל** ويمكن ان يكون

אחד ויחד אصلיפן

النحو

יִאַמֵּץ אַמֵּץ וְלֹא יָסַגֵּר הַלְּבִנִּים فִي הַדָּهֶה אַלְפָה לְאַנְהָה فְעֵל
מִבְנֵי עַלְיָה תְשׁׂוּדֵד הַעֲיִן פְלָשָׁוּ לְאַנְתָּה תְּقַלֵּן הַנְּטָقָה
בְתְשׁׂוּדֵד הַעֲיִן וְאַנְמָה מְזַהְבֵיכֶם בְהַלְּבִנִּים תְּנַחֲפֵי ^{a)} וְאַנְמָה
גָּזָר הַלְּבִנִּים فִי אַזְוֵן (Job 32, 11) נְאַזְחָב (Mal. 1, 2) אַבְקָה
עַיר (Jer. 46, 8) וְאַסְפָּה הַצְלָעָה (Mic. 4, 6) וְגַיְרָה לְאַנְ

עַיִן הַفָּعֵל מִنָּהָה מְחַקֵּף فָאַפְּהֵם

אַזְרָה חִיל (I Sam. 2, 4) וְאַתָּה תְּאַזְרָה מִתְנִיךְ (Jer. 1, 17)
וְالשְׁقִיל וְתְּאַזְרָנוּ שְׁמָה (Ps. 30, 12) وقد اسقطت هذه
الالف من اللفظ والخط معاً وأقيمت حركتها على ما قبلها
وخففت النزاء المشددة וְתְּאַזְרָנוּ חיל למלחמה (II Sam. 22, 40)
واحسن من هذا ان اقول ان וְתְּזַרְנוּ חיל مشتق من
ארחו ورباعي וְרוּתָה (Ps. 139, 3) اصل يفسر حسب المعنى
والاحتمال وان كان וְתְּזַרְנוּ وروت نوعين من الفعل التقليل
كما سيتبين ذلك في موضعه

אַחֲד אַחֲד הוּא אֶבְרָהָם (Ez. 33, 24) הַחֲמָדִי הַמִּוְנִי
וְתַכְלֵב הַדָּה אַלְפָה יָאֵה וְחַד עַל עַפְרָה יְשַׁכְּבָה
מיד כלב וְחַדְתָּה (Job 21, 26) ורך הַיָּא וְחַדְתָּה
כִּמְסָפֶד עַל הַיְחִיד (Zach. 12, 10) וְתַלְיִנְהָן הַדָּה
اليام בְּקַהְלָם אֶל תַּחַד כְּבוֹדִי (Gen. 49, 6) אֶל וְתַּחַד בְּיֻמִּי

יעקב (2) والاصل في אהב לאהוב אהוב ואהוב
האהובו فهو (Pr. 1, 22) كان أصله האהבו بمنول تكتب
 التاء وشبأ تكتب الالف مثل יאשמו וחרלו ولكن صعب
 النطق به هكذا لاجتماع الالف مع التاء فرددت التاء
 شبأ وحركت الالف ביירוי حتى يخفف النطق بها وفي
 الاصل فعل ثقبيل אהב אהבות קראתו למאהבוי (Thr. 1, 19)
 ولو لا مكان الهاء لكان مشددا فاعلمه

أهل ניוהל עד סדום (Gen. 13, 12) وفي هذا الاصل فعل
 ثقبيل האهل האهلתו הן עד ורח ולא ניאholes (Job 25, 5)
 وقد قللين الالف وتسقط من الخط أشكالا على اللفظ
 ולא ניאל שם عربي (Jes. 13, 20) والاصل فيه יאهل
אול כי הלחם אול מכילינו (I Sam. 9, 7) אולו מים
 (Job 14, 11) מה קוולי מאד (Jer. 2, 36) بين التاء والزاء
 في תולי ساكن لين هو فاء الفعل وهذه العلة وقفث التاء
 بالظيريو

ازן ולא חאנין אליכם (Deut. 1, 45) מי בכם יאזין זהה
 وقد الانوا الالف ايضا وجعلوها لينة واسقطوها
 من الخط تعويلا على المفظ فقالوا אוזן עד התבונחותכם
 (Job 32, 11) שקר מזין (Pr. 17, 4) ويمكن ان يكون אוזן
מזין اصلا آخر يعني זין وفي هذا الاصل نوع اخر من
 الفعل الثقبيل יאזין وחקر (Ecc. 12, 9) יאזין אוזן مثل אמץ

אָבִידָה וְفֵיהֶ תַּקִּילָה אַخֲרָה אָבֹד וְשָׁבֵר (Thr. 2, 9) יַאֲבֹד הָוֶן (Pr. 29, 3) אָבֹד וְאַחֲלָלָךְ מֵהָר אֱלֹהִים נַאֲבֹדָה (Ez. 28, 16) الساكن اللين الذي بين الواو والالف في أبود هو ألف المتكلم ليمنت استخفافاً وسقطت من الخطأ اثكالاً على اللفظ واصله وأبود بالتحريك **مَأْبُدِيمْ** ومفيظيم (Jer. 23, 1)

אָבָה לֹא אָבָה ה' השהיתק (Deut. 10, 10) אם האבו وسلمתם (Jes. 1, 19) **לֹא הָאָבָה לוֹ** (Deut. 13, 9) قلبت في اللفظ واوا لينة وربما سقطت من الخطأ اثكالاً على اللفظ בני أم يפהوك حطائم אל הباء (Pr. 1, 10) الساكن اللين الذي بين التاء والباء فاء الفعل والالف كتبت في موضع الهاء اللينة لأن كثيراً ما تكتب في موضعها كما اعلمتك

אָהָב אָהָב אֶת יוֹסֵף (Gen. 37, 3) **לֹא יַאֲהָב לִין** (Pr. 15, 12) **יַאֲהָבִי אֲשִׁישׁ עַנְבּוֹם** (Hos. 3, 1) وقد تلمسن الالف اذا اجتمعت مع ألف المتكلم لنقل النطق بالآلفين אני אהבי **אָהָב** (Pr. 8, 17) فاء الفعل بين الالف والهاء وسقطت من الخطأ شقة^a بائتها في اللفظ وربما قلبت الالف الأصلية واوا لينة عند اجتماع الآلفين ايضاً **יַאֲהָב אֶת**

^a اثكالاً وثقة B.

والروايد التي في יאמרו תאמרו אמרה יאכלו תאכלו
 ואכליה מצודبني (Gen. 27, 25) موقفة ابدا للعلة التي
 وصفت ولذلك نستجهل من قرأ شيئا منها بلا توقف لانه
 يسقط من اللفظ فاء الفعل المدلول عليها بالوقف واما
 ואכליה מצודי (19. v.) فغير موقف الالف لانها فاء الفعل وهو
 امر مثل שבראה זבראה واتما توقف الالف اذا كانت زايدة
 مثل ואכליה מצודبني (25. v.) נאכליה وهذا بما כדבר
 لمتزوك (Ez. 3, 3) هذه موقفة لانها الف المتكلم وبعد تقديمي
 لهذه الجملة ابتدى بذكر الافعال التي أولها الف اوّلا
 فاؤلا *

وهذه الافعال التي فاؤها الف الغير سالمة من اللين والانقلاب

אבד ומנים אבד מהם (Job. 11, 20) אבד עם כמוש
 Num. 21, 29) وقد تقلب الالف. واوا لينة في اللفظ יאבד يوم
 אל נא נאבדה (Jon. 1, 14) ניאבדו מתוך הקhal
 Num. 16, 33) الروايد موقفة للساكن الذي بعدها وفي هذه
 الاصل فعل ثقيل זה אבד שריד מעיר (Num. 24, 19) מיאבד
 מפניכם (Deut. 8, 20) وتقلب فيه الالف ايضا واوا لينة
 אבדה עיר (Jer. 46, 8) الالف للمتكلם والواو بعدها فاء
 الفعل واتما قلبت واوا ساكنة استثقالا لجتماع الالفين واصله

يُستعمل في أصله פָעַל וְפָעִיל או פֶעַל וְפֶעִיל או הַפָעִיל
 وبְעַל ومنها ما يُستعمل في أصله פָעַל וְפָעִיל וְפָעֵל جميع
 ثم نقول ان العبرانيين اذا استثنوا فعلاً فاءً او عينه او لامه
 الف او واو او ياء او كثراً استعمالهم له رأوا ان الليبي والاسكان
 فيه اخف عليهم من الاظهار والتحريك فالانوا ما الاصل
 فيه الاظهار واسكناها ما الاصل فيه التحريك كما فعلوا في
 אָמָר וְאָבָל לִמְאָמָר צְרוּבָה مع الزوايد الاربع وهي אָיָנָה قبلوا
 אלף واوا ساكنة لينة فقالوا אָמָר יָמָר נָמָר תָּמָר
 אָוְבָל וְאָבָל נָאָבָל וكتبوها في الخط الفا مرتة على
 الاصلدواوا مرتة على اللفظ والواو التي في אָמָר וְאָבָל
 التي بعد الف المتalking هي فاء الفعل وكذلك כי יָזְבָלוּ אֲתִיקִים
 (5) الواو التي بعد ياء الغائب هي אלף التي في
 אָכָל قلبت^a واوا لينة ولذلك وقفت الياء حتى يظهر الساكن
 وقد تسقط هذه الالف من الخط اذكالا على ثباتها في
 اللفظ بمد ما قبلها مثل ולעומשא תְמִרָן (II Sam. 19, 14)
 فلا يظنّ ظان ان هذه الالف ساقطة من اللفظ كما سقطت
 من الخط لأن الناء موقعة تنبؤ على الساكن الذي بعدها
 وهو فاء الفعل ومثله אָמָר אֱלֹהִים (Job 10, 2) וְאָבָל פָתִי
 לְבָדִי (Job 31, 17) الواو ساقطة من الخط ثابتة في اللفظ

a) انقلبت B.

لثبوت^a الساكن بين الفاء والعين او شدة العين في مستقبلها وسائر تصريفها ومع ذلك فلا يكون الفاعل والمفعول منها الا بزيادة ميم فلم أجد في تصاريف الابنية اخف من تصريف **פְּעַלְהוּ** لسقوط الساكن من مستقبله والميم من فاعله ومفعوله فلذلك قلت انه اخفه واعلم ان كل **פְּעַל** و**פְּעָלָה** الماضيين مشدد العين ابدا لا تتغير هاتان البنياتان اعني انهم لا ينتقلان من التشديد الى التخفيف ولا الى بنية **פְּעַל** او **פְּעָלָה** بالتحفيف ايضا الا لعلة **אֲזָהָעָר** فان هذه الخمسة احرف^b منفردة بانها ليست من سائر الانحاء وسأفرد لها مقالة تشتمل على جميع اذکاؤها بتائيده اللہ وأما اذا سلمت هاتان البنيتان اعني **פְּעַל** و**פְּעָלָה** الماضيين من **אֲזָהָעָר** فانهما لا يتغيران ولا يكوفان الا مشددين ابدا الا الشاذ الذي لا يقاس عليه فاني تذكريت الكلمة واحدة جاءت مخففة وهي سالمة من هذه الخمسة احرف وهو **וְאַבִּיכְנֵהֶל בְּיַ** (Gen. 31, 7) **וְתַלְמַח בְּיַ** (Jud. 16, 10) **אַמְ** **בְּהַלְלָה בְּאַנְוֹשָׁתְּ** (Job 13, 9) وقد جاءت ايضا مشددة على الوجه المعروف والقياس الصحيح **וְיַהְלֵל בְּהַם** **אַלְיהָו** (I Reg. 18, 27) ومن الافعال ما يستعمل في اصله **פְּעַל** وحدة او **פְּעָלָה** وحدة او **פְּעַל** ومنها ما

a) ثبات A. b) الخمس الاحرف B.

ابتداء الافعال ذات حروف اللين

ابتدى بعون الله بشرح هذه الافعال وأقدم منها الافعال التي فاوها الف واول ما أقدمه لذلك ان اقول انه لا يكون فعل من الافعال على اقل من ثلاثة حروف الا ان يكون قد نقصت [منه]^a بعض اشباهه^b او حذفت فيقال حينئذ هذا فعل ناقص او محدث و كان اصله كذا وكذا بدليل وبرهان لأن العبرانيين ينقصون ويعرضون من ذلك النقصان وربما لم يعوا كما سيتبين *

ويمكن الافعال على خفيف وثقيل فسميت الخفيف ما جاء منها على بنية פְּעַלְהוּ ان هو اخف الابنوية والثقيل ما جاء منها على خلاف بنية פְּעַלְהוּ مثل חֲפֹעַלְהוּ او פְּעַלְהוּ او פְּעוּלְהוּ او غير ذلك من الابنوية وانما قلت في פְּעַלְהוּ انه اخف الابنوية لسقوط الساكن منه في المستقبل اعني الساكنيين الذي بين الفاء والعين ولأن الفاعل والمفعول منه بلا ميم ايضا وسميت חֲפֹעַלְהוּ ثقيلا لزيادة الهاء ولأن الفاعل والمفعول منه لا يكون الا بميم وسميت ايضا פְּעַלְהוּ وפְּעוּלְהוּ وغيرهما مما يكون على خلاف بنية פְּעַלְהוּ ثقيلا

a) So Ganah , Opuscules etc. : p. 307. b) شبهاه A.

ايضا ان الواو للجمع فما معنى الالف بعدها الا ان اقول ان فعل الجماعة الماضي جائز ان يكتب عندهم بالف بعد واو الجماعة ويجرى ذلك على ماجرى لغة العرب ومثل **אֲחָלְכֹוֹא** אהן (Jos. 10, 24) **וְלֹא אֶבְוֹא שְׁמוּעַ** (Jes. 28,12) واما كتابتهم **הַוָּא וְהַיָּא** بالف فأحسب ذلك أصطلاحا واتفاقا لأنى لم أجده **הַוָּא** في شيء من المكراء مع كثرةه يكتب بلا واو ولا وجده يكتب بلا الف وكذلك **הַיָּא** لم أجده يكتب بلا ياء او بلا الف ففي ما اجتليته من الكلم وأتيت به من اسباب حروف اللين ما ارجو لانتفاع بذلك في ما استقبله من شرح الافعال ذوات حروف اللين إن شاء الله *

الواو الاصلية والواو التي فيه زايدة ولو كتب لiao كرعاة شميم
 بلا او لجهاز كما يجوز ان يكتب almia حسر والحسير مlia
 فانما سمي لiao كرعاة شميم lia من اجل الواو الزايدة
 فيه لا من اجل الالف ومثل هذا اقول في liao الذي معناه
 النفي المكتوب فيه واو بين اللام والالف فان الالف من
 اصل الحرف والواو زايدة وكذلك القول في آيوفا المكتوب
 بواو بين الفاء والالف فان الالف هي الاصل وهي المكتوبة
 في موضع الواو الاصلية والواو زايدة وكذلك القول في מיחטוא
 (Ps. 39, 2) المكتوب بواو بين الطاء والالف فان الالف اصل
 وهي لام الفعل والواو زايدة فيه كما تزداد في كل lia وقد
 يجوز ان يكتب מיחטוא بلا او كما كتب חיללה לו מיחטא
 (I Sam. 12, 28) بلا او وقد تكتب هذه الالف واوا كما
 كتب ואחשך Nem anchi atch מיחטו לו (Gen. 20, 6) هذه
 الواو هي الاصل وهي لام الفعل وكذلك القول في נרוּת ורפהא
 (Jes. 19, 22) الالف لام الفعل والواو زايدة على ما بيّنت وأما
 הַחֲלֹכוֹת אהו (Jos. 10, 24) المكتوب بالف بعد الواو فليست
 يخرج على متخرج هذه التي ذكرت لأننا إن قلنا ان الالف
 كتبت مكان واو الجماعة فما معنى الواو قبلها توسيط بين
 علامات الجماع وبيان لام الفعل ونحن ندرى ان لا واسطة
 بينهما في كل فعل للجماع ماضيا كان او مستقبلا ان لا
 ياحتفل بذلك الموضع زايدة واو ويقال فيه lia وإن قلنا

الباء التي في بـنـرـدـيـم وـسـوـسـيـم وـفـرـشـم وـعـينـيـم وـيـدـيـم وـرـنـلـيـم
 فلما نسبوا هذا الجمجم او الثنية الى الواحد الغائب اختاروا
 فيما قبل الباء الكـمـنـ وـتـرـكـوـهـا مـكـتـوـبـةـ عـلـىـ اـلـاـصـلـ فـأـفـهـمـ
 وـأـعـلـمـ انـ الـهـاءـ التـيـ فـيـ فـهـ هـيـ الـبـاءـ التـيـ فـيـ فـيـوـ وـفـيـهـ وـانـ
 الـهـاءـ التـيـ فـيـ يـهـآـ هـيـ الـبـاءـ فـيـ يـهـآـ (Deut. 22, 1) وـفـيـ
 شـيـهـ (I Sam. 14, 34) فقد تـكـتـبـ الـهـاءـ فـيـ مـوـضـعـ الـوـاـوـ مـثـلـ
 بـهـآـ بـنـוـرـيـ (I Reg. 8, 13) רـאـהـ רـאـירـץـ (Ex. 3, 7) שـתـהـ
 הـשـתـהـ (Jer. 49, 12) כـיـ עـשـהـ יـعـשـהـ לـוـ כـנـפـיםـ (Pr. 23, 5)
 وـكـثـيـرـ مـثـلـهـاـ وـتـكـتـبـ الـهـاءـ اـيـضاـ فـيـ مـوـضـعـ وـاـوـ النـسـبـةـ مـثـلـ
 בـلـהـ (Jes. 15, 3) אـנـהـלـהـ (Gen. 9, 21) חـמـونـהـ (Ez. 31, 18)
 בـתוـقـهـ (II Reg. 6, 10) בـرـעـהـ (Ex. 32, 17) וـהـזـהـוـרـהـ (Ex. 32, 15)
 وـتـكـتـبـ اـيـضاـ فـيـ مـوـضـعـ وـاـوـ الـجـمـاعـةـ مـثـلـ כـאـיןـ שـפـכـהـ اـشـرـىـ
 (Ps. 73, 2) وـمـثـلـ لـאـمـرـ شـمـمـהـ (Ez. 35, 12) עـרـוـםـ לـאـנו~שـבـהـ
 נـצـהـ (Jer. 22, 6) وـفـدـ كـتـبـواـ فـهـ مـرـةـ بـوـاـ وـمـرـةـ بـهـاءـ
 وـمـرـةـ بـالـفـ اـيـضاـ كـتـبـواـ أـلـفـ مـرـةـ بـوـاـ وـمـرـةـ بـهـاءـ وـمـرـةـ بـالـفـ
 عـلـىـ مـاـ ذـكـرـتـ مـنـ اـنـ الـاـلـفـ وـالـهـاءـ تـكـتـبـانـ فـيـ مـوـضـعـ الـوـاـوـ
 وـاـمـاـ كـتـابـتـهـمـ لـوـاـ كـرـعـةـ شـمـمـوـمـ (Jes. 63, 19) بـالـفـ بـعـدـ
 الـوـاـوـ فـهـوـ عـلـىـ مـاـ أـصـفـ اـنـ الـوـاـوـ التـيـ فـيـ كـلـ لـهـ المـكـتـوبـ بلاـ
 الـفـ يـجـحـوزـ اـنـ تـكـتـبـ الـفـاـثـمـ يـجـحـوزـ اـنـ تـدـخـلـ وـاـوـ زـاـيـدـةـ فـيـ
 مـاـ بـيـنـ الـلـامـ وـالـلـفـ كـمـاـ قـرـاهـ فـيـ كـلـ مـلـأـ فـاقـولـ فـيـ لـهـاـ
 كـرـعـةـ شـمـمـوـمـ (Jes. 63, 19) اـنـ الـاـلـفـ هـيـ الـمـكـتـوبـ فـيـ مـوـضـعـ

في ذلك عندي فقد كتبوا בְּצָהִירוֹ וְגַבְאֵינוֹ (Ez. 47, 11) بالف
والوجه فيه واو لأنها من בְּזָה (Job 8, 11) בְּצָה וְדַיוֹ שָׁאָבֵיד
(Jer. 30, 16) بالف في موضع واو المد وكتبوا בְּרִצָּחִי אֶתְכֶם
(Ez. 43, 27) רְפָאֵנוּ אַתְּ בְּכָלِ וְלֹא נֶרְפְּתָה (Jer. 51, 9) بالف
والوجه فيه ياء وعلى هذا التخريج نخرج أشر لآ يعده
(Ex. 21, 8) אֲשֶׁר לֹא כַּרְעִים (Lev. 11, 21) أشر لآ حومه
(25, 30) וְغַיְרֵהֶם مما كان الوجه والعادة فيه أن يكتب بواو
فكتب بالف بـأـن تقول كتبت هذه الالف في موضع الواو وكما
جاز ايضاً أن تكتب واو النسبة في בـلـه (Jes. 15, 3) וְאֵלֶּה
(Gen. 12, 8) هـام كذلك جاز أن تكتب واو النسبة في لـآ
يعده، لـآ כـרـعـים، وـلـآ חـוـמـה أـلـفـا لـآنـ كـثـيـرـا ما تكتب الهاء
والالف في موضع الواو ولا وجه لكتابتها بالف إن لم يكن
على هذا التخريج لمضاده المعنى وإن وجدناهم كتبوا لـآ
الذى معناه النفي بـواو على غير الوجه المطرد وجهنـاهـ الى
هـذاـ الـوـجـهـ اـيـضاـ وـفـسـرـنـاهـ حـسـبـ الـمـعـنـىـ وـالـمـحـاوـرـةـ وـقـدـ
رأـيـناـهـ اـيـضاـ كـتـبـواـ لـآـ النـفـىـ بـهـاءـ عـلـىـ خـلـافـ الـعـادـةـ بـلـهـ
הוא ברכת בני עמנואל (Deut. 3, 11) وهذا بيـنـ واضحـ لا يـرـدـهـ
إـلاـ معـانـدـ وـقـدـ كـتـبـواـ الـيـاءـ بـعـدـ حـرـفـ مـحـركـ بالـكـمـنـ وـكـانـ
الـقـيـاسـ وـالـوـجـهـ الـمـعـرـوفـ أـنـ تـكـتـبـ الـفـاـ وـهـيـ الـيـاءـ الـتـيـ فـيـ
בـנـזـוּ וְסـוּסـוּ وְפـרـשـוּ וـلـيـنوּ وـיـדـוּ وـרـגـלוּ غـيرـ أـنـ لـكتـابـتـهـمـ
هـذـهـ بـيـاءـ عـلـةـ ظـاهـرـةـ وـهـيـ لـأـنـهـ يـاءـ الـجـمـعـ اوـ الـتـشـنـيـةـ وـهـيـ

ابدا لا تقرأ وادا اصلا والعلة في ذلك ظاهرة لأنها وادا مستشقلة هدا اندنا قد قديم قد توارثناه وتناقلناه رجلا عن

رجل *

باب من آ٢٦٦٦ في الخط

واعلم أن التهجي بالالف والهاء اللينتين في اللغة العبرانية واحد لا فرق بينهما وبخاصة في اواخر الكلم والاسماء اذا كان ما قبلها متحرّكا به Miz נ Dol ولهذا السبب تكتب الالف في ما كان الوجه المعروف فيه أن يكتب بهاء مثل יְשַׁנָּא את בְּנֵי כָּלֹא (II Reg. 25, 29) اصله ان يكتب بهاء لأنّه من מישנה פנו (Job. 14, 20) כי אני ה' לא ישני (Mal. 3, 6) وكذلك בן יתן לירידן ישנא (Ps. 127, 2) על בן נביה קומוזן (Ez. 31, 5) כי חפושו בענלה זביה (Jer. 50, 11) קרآن לי מרא (Ruth 1, 20) كُتبت هذه الالف في موضع هاء التأنيث فقد كتب אהآ بكر (Jes. 21, 12) بالف ואתחה ربבות קדש (Deut. 33, 2) بهاء אם יפתח חטאים אל תבא (Pr. 1, 10) بالف לא תאבה לו (Deut. 13, 9) بهاء חרבונא (Esth. 1, 10) بالف وبهاء (ib. 7, 9) אנה (Ps. 118, 25) بالف وبهاء (Jon. 1, 14) יריזא בת צדוק (II Reg. 15, 33) بالف وبهاء (1, 1) חנוה נביר (II Chr. 27, 29) بهاء חנוא ארץ (Job. 37, 6) بالف وأعلم ان الهاء التي في צהوة وألفيم كلهم هي الالف التي في לצנאמ (Num. 32, 24) لا شك (Ps. 8, 8)

פָּנָן (Num. 33, 42) וְפָנָן (Gen. 36, 41) עַלְגָּן (v. 23) וְעַלְגָּן
 (ib.) עֹזֶבֶל (I Chr. 1, 40) וְעֹזֶבֶל (10, 28) 23 (v. 36) נְשָׁפֵן (3)
 וְשָׁפֵן (ib.) מְחִינְיאָל (Gen. 4, 18) וְמְחִינְיאָל (ib.) האיاء
 الاولى في מְחִינְיאָל مندغمة في الآياء الأخرى ولذلك اشتدت
 (Ps. 37, 9) נְלָקָן (Gen. 36, 27) יְלָקָן (I Chr. 1, 42) יְקָנִי יְהָ (9)
 אשר לא יכושו קני (Jes. 49, 23) وقد قيل بالياء والهاء
 ואת הנערום יְדָעָה (I Sam. 21, 3) والاصل הַזְּדָעָה ويمكن
 ان تكون جماعة هذه لغات مختلفة والله اعلم وأما ما لا
 يجوز غيره ولا يقال سواه وهي اللغة العامة فمثل انقلاب الف
 אמר ואָבָל וְאָבָל וְאָבָל וְיָאָבָל וְיָאָבָל וְאָבָל וְאָבָל
 נְדָעָה וְנְדָעָה والساكن الدين الذي في נְשָׁב וְנְשָׁב וְאָבָל
 וְנְשָׁב וְנְשָׁב والساكن اللينة التي في נְלָקָה וְלָקָה يְאָה في נְלָקָה
 וְלָקָה كما سببين وكذلك انقلاب واو ווּם الفا لينة في
 יְמִים וְيָאָה בֵּית הַפָּא לينة في בֵּיתם وانقلاب واو في לְאַת
 الذي هو الف في الخط الفا في לְאַתים الذي لا يجوز غيره
 ومن العام الذي لا يقال غيره قְּרָאָתָנוּ واو العطف المضومة
 بالشرط التي تكون على حرف ساكن وواو العطف ايضا
 المضومة بالشرط التي تكون على ياء او ميم او فاء محركة
 كانت او ساكنة ألفا مهموزة مثل נְשָׁמְרָתָם וְקָרְאָתָם ومثل
 וְבָיו וְבָאָלָהִים וְמִי וְמִאָלָהִים וְפָתָח אֲהָל מְוּעָד (Lev. 8, 35)
 וְפָרָן (17) (Gen. 8, 8) וְפָשָׁן (Hab. 1, 8) لا تقرأ هذه الرواا الا الفا

(Ez. 43, 15) مثل **וְהַעֲרָאֵל** **וְהַיּוֹךְ** **וּוְכָל** (Dan. 10, 17) مثل **אֹיֶה**
בְּלִתְחִים (Ex. 7, 11) مثل **בְּלָאָטִיחִים** لآن من **לֹאָט** את
פְּנִיוֹן (5 II Sam. 19, 5) وقد تلين هذه الالف وتسقط من
الخط فيقال **בְּלִטְחִים** (Ex. 7, 22) **וְقַיֵּל** **הַדּוֹרִים** (II Chr. 10, 18)
וְאֶדוֹרִם (Mic. 2, 8) (Dan. 11, 20) **וְאֶדֶר** (Reg. 12, 18) وقد قيل **לְהָ** باظهار الهاء **וְלָהּ** بلينها والمعنى واحد
וְאֶחֱנֹתָה (Jes. 23, 18) باظهار الهاء **וְאֶחֱנֹתָה** (v. 17) بلينها
والمعنى واحد والهاء اللينة هي الالف اللينة اذا كان ما
قبلها حركا بالكمين **כְּלָהּ** بهاء ظاهرة **כְּלָא** (Ez. 36, 5) بالف
لينة والمعنى واحد **וְעַבְרָתוֹ** **שְׁמַרָּה** **נַצָּח** (Am. 1, 11) بلين
الها ولو ظهرت لكان حسنا وقد قيل بالالف والياء **שְׁפָאִים** (!)
וְשְׁפָאִים (Jes. 41, 18) **וְהַיּוֹ חַיְךְ** **תְּלִוִיּוּם** (*sic!*) **לְךָ** (Deut. 28, 66)
וְעַמִּי **תְּלִוִיּוּם** (Hos. 11, 7) **בְּלוֹאֵי** **הַסְּחֻבוֹת** **וְהַמְּלֻחִים** **תְּחַת**
אַצְׁלֹות **וְדִירָ** (Jer. 38, 12) **בְּלוֹויִ** **הַסְּחֻבוֹת** **וּבְלוֹויִ** **מִלְחִים**
אַיִשְׁוִ (v. 11) **אַיִשְׁוִ** (I Chr. 2, 13) **וַיֹּשֶׁ** (2, 12) **אַשְׁרָאֵלָה** (25, 2)
וַיַּשְׁרָאֵלָה (v. 14) **אַלְיָאָתָה** (4) **אַלְיָאָתָה** (v. 27) **מִנְאֹות**
וְעַרְבִּיאִים (ib. 47) **מִנְיֹות** (Neh. 12, 44) **וְقַיֵּل** **הַגְּנָרִים** (10) **וְעַרְבִּיאִים**
וְالָאָصֶל **הַגְּנָרִים** **הַعֲרָבִים** مثل **הַעֲרָבִים** **מִצְרִים** **כּוֹשִׁים**
قد قيل بالواو الالف **כֹּוה** (Gen. 46, 13) **וּפְנִיאָה** (1) **וּפְנִיאָל** (I Chr. 7, 1)
قد قيل بالواو والياء **פְּנִיאָל** (Gen. 32, 32) **וּפְנִיאָל** (32, 31)

فاقول أنَّ الضرب الثقيل الذي هو بيت نويمل هل به لا يتلوا
ساكننا لينا في وسط الكلمات والاسماء اصلاً إلا في **בָּתִים**
وهذه لا نظير لها في شيء من المكرأ واما في غير الوسط
فربيما يتلوه مثل **וְרַמּוֹ בְּאָבִן** (Ex. 15, 16) عم و **נְאָלָהִי**
(v. 13) **מֵמָזָבָה נָאָדָר בְּקָדְשָׁךְ** (11. v.) כי נאה נאה (1)
וְגַלְאָתִי בְּלֶבֶל (Jer. 20, 9) هلآ بنعث به (10, 17) هلآ
בְּכַרְבְּמִישׁ (Jes. 10, 9) זְיוּחֵי בְּבָאָה (18) Jos. 15, 18) **וְאֲקָבָרָה**
בְּפְרֻעָה (Ex. 14, 4) **בְּהַבְּבָרִי בְּפְרֻעָה** (18) v. ومثلها يسير
قليل والاطراد في غير الوسط على الضرب الثاني الخفيف
وهي التالى للساكن اللين في وسط الكلم ابداً إلا في **בתים**
كما ذكرت فافهم تعلم إنْ شاء الله *

باب من آه/وى في اللفظ

قد تبدل الالف من الهاء والهاء منها على سبيل المجاز
فقد قيل وأחרيرين **אֲתַחְבֵּר וְהַוְשִׁפט** (II Chr. 20, 35) **والوجه**
فيه **הַתְּחַבֵּר** وكل ملبوشي **אֲגָאָלָה** (Jes. 63, 3) **والوجه** فيه
הַגָּאָלָה **אֲשָׁתּוֹלָלָה** אבירيلب (Ps. 76, 6) **والوجه** **הַשְׁתּוֹלָלָה**
אֲשָׁבִים ودربر (Jer. 25, 3) **والوجه** **הַשְׁבִּים** ودربر **אֲזָבָרָה**
(Lev. 24, 7) مثل **הַזָּבָרָה הַאֲמֹן** (Jer. 52, 15) مثل **הַחֲמוֹן**
فقد قيل **הַתּוֹ לְאַכְלָה** (9) **ואַלְכֵה** **אַתּוֹ** مثل **אַתּוֹ**
اكחה ييو (Jes. 56, 12) **לְאַתּוֹ** من **אַתָּה** بكر (Jes. 21, 12)
וְאַתּוֹ **הַשְׁמָנִים** (Ps. 68, 32) **וְהַרְאֵל** أربع **אמוֹת**

أكثر السواكن المندغمة في وسط الكلم فساقطة من اللفظ
والخط *

باب في ما يتلو الساكن

اللذين من בְּנֵדֶכֶת أعلم أن בְּנֵדֶכֶת يُنطق بها في العبراني على ضربين الضرب الأول هكذا בית נימל דל כה פא הָא فالضرب الثاني בית נימל דל כה פָא הָא فسمى الضرب الأول ثقيلا والثاني خفيفا وإنما سميتهما الأول ثقيلا والثاني خفيفا لأن الأول يأتي في الكلم العبرانية ثقيلا وخفيفا أمما التقييل فمثل יִשְׁבַּר יָדָבָר חֲרֵב בר והعنجه ורפה יְרֵפָא (Ex. 21, 19) ניבחר אתם התאמיר (Deut. 28, 56) תחת כל אלה עֲבָתָה (Ez. 6, 13) כי עשרה הַבְּטִים (Pr. 31, 2) מה זיברי ומה זבר בטני מה תאמר (I Sam. 20, 4) ומשנה זבקה (Gen. 43, 15) وهذا الذي يقال له مشدد على الحقيقة فاما التخفيف فمثل בראשות בְּרָא אלhom (Gen. 1, 1) פחת בערה במ-bin (Pr. 17, 10) יִרְבֶּה יִשְׁגַּה יִרְפֶּה ومثل מלאו בְּתוֹךְ וּבְתוֹךְ כל עבריך (Ex. 10, 6) ומثل הָלָא בְּכָרְבָמִיש (Jes. 10, 9) הָלָא בְּגַעַת בה (Ez. 17, 10) בהכבדי בְּפִרְעָה (Ex. 14, 18) ויודה בְּבָאָה (Jos. 15, 18) وإنما الضرب الثاني فلا يأتي في اللغة العبرانية إلا خفيفا ابدا فسميت الضرب الأول ثقيلا بالإضافة إلى الثاني لا لأنه تقييل مشدد في كل حال *

(Ez. 6, 6) **المشتق من وحبيموه הַיּוֹשְׁמִנָּה** (Jer. 49, 20)
והארמה לא חֶשֶׁם (Gen. 47, 19) ومثله **טרם אֲצִירָה בְּכֻטָן**
(b) المشتق من **יעַר יִצְרָה וְאַمָּא** الاندغام الواقع في
آخر الكلم والاسماء فكثير جداً فانهم اجازوا ادغام السواكن
اللينة التي هي في اواخر الكلم في ما بعدها من اوائل الكلم
وجعلوا الكلمتين في اللفظ كلمة واحدة وفي الخط اثنتين
קַוְמוּ צָאוּ (Gen. 19, 14) فان الصاد شديدة لاندغام الواو
فيها **קַוְמוּ צָאוּ** في اللفظ كلمة واحدة لاندغام الواو في
الصاد وفي الخط كلمتين وكذلك **נְתַפֵּחַ-לִי** (Jos. 17, 14)
הַשְׁתַּחַדְמִים (Ex. 25, 29) **וְעִשְׂיוֹת קְעָרָתָיו** (Deut. 11, 11)
וּמְשֻׁנָּה-בְּסָרֶת (Gen. 43, 15) **וְעִשְׂיוֹת פְּרָזָה** (1)
מה-בְּרִי **וּמְה-בְּרִרְבָּר** (Pr. 31, 2) **מְה-נָאָמֵר** (Gen. 44, 16)
מְה-גְּרָבֵר (ib.) **מְה-זָהָשְׁבָתֶם** (5) **מְה-לָכֶם וְלִי**
אל-הו שְׁرָאֵל (Jos. 22, 24) هذه كلة مقرودة بالتشديد
لاندغام السواكن الذي ذكرت والكلمتان في اللفظ كلمة
واحدة ومثلها كثير لا احصيه كثرة قال يحيى وهذه العلة
جاز ان يكتب **מְה-זָהָשְׁבָתֶם** **מְה-לָכֶם** بهاء وبغيرها كما كتبوا
מְזָהָבֵיד (Ex. 4, 2) **מְלָכֶם תְּדָכָאו עַמּוּ** (Jes. 3, 15) بلا هاء
لأنهم لمّا ادغموها في الزاء وفي اللام وجعلوا الكلمتين كلمة
واحدة في اللفظ اجازوا اسقاط الهاء من الخط وكتبوهما
كلمة واحدة بلا هاء كما ينطقون بهما كلمة واحدة لأنّ

بنية وكلّ ما انضمّ اليها مما في اخره קְמוֹץָה او הְאָ
 קְמוֹץָה فانّ الاصل فيه ان يكتب بهاء بعد هـ او הְאָ وربما
 كتبوا بعضها بهاء على الاصل وذلك יְהָ וַיְהָ וְעֵינָהּ עַלְיָנִיהּ
 רְגָלֶךָ רְגָלִיךְ אֲזָנָךְ אֲזָנִיךְ وبالجملة كلّما كان في اخره בְּאָ
 קְמוֹץָה او בְּאָ كان الاصل فيه ان يكتب بهاء بعد בְּאָ او בְּאָ
 وربما كتبوا بعضها بهاء على الاصل وكذلك اقول ايضا في
 אֱלֹהִים וְלֹאֱלֹהִים וְלֹאֱלֹהִים وكلمما كان في اخره هاء
 קְמוֹץָה كان اصله ان يكتب بالف بعد الهاء وقد جاتنا منها
 كلمة واحدة مكتوبة بألف على الاصل لأنظر על آخرها
 בְּאֵלֹהִים (Ez. 41, 15) وانما سقطت هذه السواكن من
 الخط استحفافا وفائدتنا من كتابتهم البعض מלא والبعض
 חסר هيعلمـنا بمحوا ذلك عندهم *

باب في اندغام الساكن اللين

وقد اجاز العبرانيون ادغام الساكن اللين في الحرف الذي
 يتلوه فيكون مشددا اما في وسط الكلم فلم يتفق أن
 يأتيانا منه في المكרא إلا يسير مثل כיatzek מים על צמיא
 (Jes. 44, 3) الصاد مشددة لاندغام الياء فيها التي هي فاء
 الفعل لأنّه مشتق من וַיַּצְקַח עֲלֹיהָ שְׁמָן (Lev. 2, 6) ومثله
 אהָחַצְבָּת (Ps. 74, 17) הַצִּיבָּו מְשֻׁחָה (Jer. 5, 26) المشتق
 من וַיַּחַצֵּב (Ex. 34, 5) ومثله אם לא ישם عليهم نوحـ

موضع حرف لين وبخاصة في اواخر الكلم والاسماء اما كتابتهم في موضع الالف اللينة في اواخر الكلم والاسماء فقد كثر ذلك جدًا حتى ليس لأحد أن يقول أنها الف لينة في الاصل إلا ولاخر ان يقول أنها هاء لينة في الاصل إلا أنها لا يعرض لهاه لين والاعتلال في اوائل تصريف الافعال كما يعرض ذلك للالف والواو والياء وإن قيل أن تصريف **הַלֹּךְ** قد جاء بلين الهاه مثل **הַלֹּזֶר** **אֲלֵהֶה** عمر (Jud. 4, 9) (**הַלֹּזֶר** **יָלְכָה** Jer. 37, 9) اي ان الساكن اللين الذي في **אֲלֵהֶה** **יָלְכָה** بعد الالف والياء هو الهاه التي في **הַלֹּךְ** فنقول انه قد يمكن ان يكون **הַלֹּךְ** **אֲלֵהֶה** عمر **הַלֹּזֶר** **יָלְכָה** اصلين اعني ان اصل **הַלֹּזֶר** **הַלֹּךְ** واصل **אֲלֵהֶה** **יָלְכָה** وانما نطق بهما معا لاشتباه الاصلين مع اتفاق معناهما واعلم ان العبرانيين اجازوا اسقاط السواكن اللينة من الخط استخفافا واثكالا على انها ثابتة في اللفظ مثل **בִּבְרֹר** **וּשׁוֹפֵר** **וְעֹלֶם** التي اجازوا ان تكتب بواو وبلا واو وكذلك **בְּיַדְךָ** **וְעַבְשְׁלֹום** كتبوهما بواو وبلا اعلاما بأنه جائز وكذلك **יְעַקֹּב** **וְאַבְשְׁלֹום** كتبوهما بواو وبلا واو وكذلك **לְאַמֶּר** كتبوهما بواو وبلا واو **בְּשִׁיאָם** **בְּבִיאָם** **בְּוֹד** وبلا **וְלֹא** لأن ذلك جائز واقول في الجملة انا مني رأيناهم كتبوا فعلًا ما او اسمًا مرتّة **חִסְר** ومرتّة **מַלְאָ** علمنا علمًا يقينا انه يجوز عندهم ان يكتب ذلك الفعل او الاسم **חִסְר** **וַمַּלְאָ** واعلم ايضا ان **אַמְرָתָ** **שְׁמַרְתָּ** **דְּבָרָתָ** نهات عشيّة رأيت

الاول حركة ظاهرة بينة الحس وسكون ظاهر بين الحس مثل سائر الحروف في حركتها وسكونها والمعنى الثاني سكون خفي غير محسوس البنة فإذا صورة هذه الثلاثة حروف خاصة دون سائر الحروف مشتركة لنوعين من السكون مختلفين أحدهما ظاهر بين والآخر خفي فالظاهر مثل اللف التي في ואל הַאֲטֵר עַל בָּאֵר פִּיה (Ps. 69, 16) וְיִאָסֶר אֶת רְכָבו (Ex. 14, 6) فإن هذه اللف ساكنة ولكنها ظاهرة ومثل السواد التي في נִשְׁלֹחַ (Job 3, 25) מִקְלָלָה (Jer. 15, 10) فانها ظاهرة السكون غير خفية ومثل الياء التي في יְדַבֵּר וַיְשִׁיבֵר ظاهرة السكون والنوع الآخر الخفي مثل اللف التي في יְהָאָם שָׂאוֹן (Num. 12, 13) (Hos. 10, 14) التي هي ساكنة خفية غير ظاهرة وكذلك السواد التي في שׁוֹפֵר וְלֹאָלֵם والياء التي في יְהָיוֹד שְׁרִירֵד ربיד وهذه النوع الآخر سميت هذه الحروف اللذين فانها تليين حتى تتحقق فلا يكون لها في اللفظ ظهور ولا حس وإنما يوحى بها إلى السمع تحريك ما قبلها بالضم أو بالفتح أو بحد الشبعة ملءاً وما قيل لها حروف المد فلأنها تزداد في الأفعال والاسماء من أجل المد الحادث فيها مثل الواو التي في נִצְבָּא וְזִבְבָּר التي زيدت للمد فقط وليس من الأصل ومثل الياء التي في שְׁרִירֵד וְפֶלֶט ومثل الساكن التي في נִשְׁמָר וְאָמֶר וְדָבֵר וְחַכְמָה التي هي للمد فقط وليس اصلاً وأعلم أن الهاء كثيرة ما تكتب في

الجارية على هذه الشروط يستدل على جميع ما وصفت وأقول ايضاً أنّ العبرانيين لا يجمعون بين ساكنين غير لينين إلا في الوقف وأنقطاع الكلام فإذا أنتقى شבא مع شבא وسط الكلام أو آخرها فالثانية متحركة إلا في الوقف والقطع وحركتها في جلّ كلامهم على تلك الشروط التي قدّمت في الشبا المبتدأ بها مثل يشمرו وبشماعاً فانّ الشين ساكنة والميم متحركة أمّا حركة الميم في يشمرو وبالفتح وحركتها في يشماعاً بالضم لأنضمام العين بعدها وكذلك يرميزه يهدى الراء والكاف ساكنتان والميم والدال متحركتان بالكسر للباء التي تتلوهما وكذلك ייבך עליהם (Gen. 45, 15) ניבך על צוארין (46, 29) אל הוֹסֵף עַל דְבָרָיו (Pr. 30, 6) יִפְתַּח אֱלֹהִים (Gen. 9, 27) ניפת כסתר לביו (Job 31, 27) ויבש ישמעאל (Jer. 41, 10) אל יישט אל درcioה לבך (Pr. 7, 25) يولדיت بن (Gen. 16, 11) לא שםיה الله (Jes. 47, 7) هذه كلّها حركة الاخر لأندراجها مع ما بعدها واما في الوقف والقطع فساكنة مثل ייעש
עשו קולו ייבך (Gen. 27, 38) وغيره ومما يجحب أنّ تعرفه وتتفق عليه ايضاً أنّ العبرانيين لا يجمعون بين ثلاثة احرف مشتركة في الكلمة السالمة من لا لا ومن التقاء المثلثين *

ابتدأ حروف اللين والمد

حروف اللين والمد ثلاثة وهي لا لا صورة هذه الثلاثة احرف مشتركة في العبرانية لمعنىين متباينين في المفهوم المعنى

רְקָבִים לְהַבִּים נָהָרָה נָהָרִים דָּאֵנָה דָּאֵנָה שְׁחָקִים פְּחָדִים
פֶּתְחִים לִם יַהֲרֹקְוּ אֶלְשָׁבָא בַּלְקָמִין הַדִּי בְּعֵדָהּ לְקַנּוּ בַּالفְּתֻחָה
אַסְטַחְפָּא וּמְנַהָּה מַا יַהֲרֹקְנָה בַּלְקָסְרָה فְּقַطּ אִזְהָרָה אִזְהָרָה
יְיָאָה מַהְרָקָה וְלֹא יַסְלֵל עַן אֵי הַרְקָה תַּהֲרֹקְתָּה בְּהָאַיָּה
פְּקִיְּףָה מַا קָּאָנָה פָּאֶלְשָׁבָא قְּבִילָהּ מַקְסָוָה אַבְדָּה מַתְּלָה
בְּנֵיד מְשָׁה (Ex. 9, 35) וַיַּדְעָו וַיַּדְעָו וַיַּרְדָּו וַיַּרְדָּו וַיֹּאמְרוּ
הַرְקָה אֶלְשָׁבָא בַּלְקָסְרָה אַבְדָּה וּמְנַהָּה מַא יַהֲרֹקְנָה בַּالفְּתֻחָה
וְזַלְקָה קְثִיר גְּדָדָה אִזְהָרָה לִם יַקְנֵן מַא בְּعֵדָהּ אַחֲד הַדָּה
הַخַּמְסָה אַחֲרָה הַتִּיכְרָה قְּדָמָה בְּלֹ כָּאָנָה מַא קָּאָנָה מִן סָאֵר הַחֲרָف
מַתְּלָה בְּרָכָה קְלָלָה רְשָׁעָיוּ שְׁמָגִים נְדוּקִים נְבוּכִים דְּשָׁנִים
כְּכָדִים נְלִילִים רְבִיכִים תַּהֲרִיקָה אֶלְשָׁבָא אַבְדָּה בַּالفְּתֻחָה אֶלָּא
הַגְּיָעָה הַזְּהָדָה מִסְמָרָה הַאֲוֹלָה בַּלְחָלָם וְאַשְׁם הַדִּי אַחֲלָל
בְּיִתְּהָרָה ضָמָן אַוְלֵה בַּלְחָלָם فָאָן אֶלְשָׁבָא מִבְּנֵי דָמָן
בַּלְקָמִין فְּיִגְּלֵל אַלְמָנָה מִשְׁלֵל קְדָשִׁים הַתִּיכְרָה וְאַחֲדָהּ קְדָשָׁן
חַדְשָׁהּ הַתִּיכְרָה וְאַחֲדָהּ חַדְשָׁן גְּנָזָהּ הַתִּיכְרָה וְאַחֲדָהּ גְּנָזָן וּמִשְׁלֵל
אַנְּהָה אַנְּהָי חִירָם (Reg. 10, 11) הַדִּי אֶחָלָה אַנְּהָי אַל רְגָא
אַנְּהָה אַנְּהָי חִירָם (Gen. 16, 13) הַדִּי אֶחָלָה רְגָא מַלְעָל וְהָוָה הַכִּיָּסָה فְּיִמְצָא
חִירָי (Deut. 29, 23) אַלְ-מִוְיָּלָד (Ps. 83, 2) הַדִּי אֶחָלָה הַרְגָּי
דָּבָר בַּלְחָלָם וְלֹאֵס יַלְזֵם אַחֲד הַדָּה שְׁרוּטָה אִזְהָרָה אֶלְשָׁבָא
בְּעֵינָהּ תְּחַת אַלְפִּים אוֹ حַמְּאָה אוֹ עֵינָן לְאָנָה תַּהֲרֹקְתָּה אַנְּחָה גַּיְתָּה
הַדָּה فְּאַעֲלָמָה וּבַהֲרָקָה הַזְּלָוָה הַתִּיכְרָה תָּכוּן מִן אֶלְשָׁבָא מִבְּנֵי דָמָן בְּהָאַיָּה

على جميع اللغة العبرانية بياناً كافياً وأوضحت موضع
الفتحون والكمصون أيضاً شافياً

وأقول أنّ العبرانيين لا يبدون بساكن ولا يقفون على متتحرّك ولا يكون عندهم ساكن أو ساكنان ملتقيان إلّا بعد متتحرّك متقدّم لأنّ كلّ لفظ تكون أول الكلمة أو اسم مبتدأ بها فهي متحرّكة وكيفيّة حركتها على انتقام وذلك أنّ منها ما يتحرّك بمثلك حركة ما بعده اذا كان ما بعده ألفاً او هاء او حاء او عيناً أعني إنّ كان الذي بعد اللام من هذه الاربعة احرف متحرّكا بالفتح حركت اللام قبلها بالفتح وإنّ كان متحرّكا بالضم حركت بالضم وإنّ كان بالكسير حرّكت بالكسير مثل ياء بـ(Pr. 29, 3) فان الياء متحرّكة بالفتح لأنّ الالف بعدها مفتوحة ومثل ياء بـ(Fr. 3, 45) فان الناء ممالة الى الياء لأنّ الالف بعدها ياء وكذلك قاف مضمومة لأنّ الحاء مضمومة قاف مكسورة لأنّ الحاء مكسورة وكذلك لام بـ(Thr. 3, 14) حبهما (Gen. 1, 3) وكذلك شم بـ(Ex. 11, 8) حرّكة اللام مثل حرّكة ما بعدها على هذا تجري حرّكة اللام المبتدأ بها التي بعدها أحد هذه الاربع احرف حركتها ابداً مثل حرّكة ما بعدها أيّ حرّكة كانت من السبع حرّكات سوى الكمي فانّهم يستثنون في أكثر كلامهم تحريك شبة قبلها بالكمصوه فتحرّكوها بالفتح في مثل بـ(Ex. 12, 1) بـ(Ex. 12, 1) بـ(Ex. 12, 1)

تَسْقِي انتسق لَى ولعَد الناظر فِي هَذَا الْكِتَاب يُوسعُنِي عُذْرًا
 فِي ذَلِك أَو فِي غَيْرِهِ مِنْ خَلْصِ يَطْلُعُ عَلَيْهِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ *
 وَالوَاجِبُ عَلَيْنَا اهْلُ الشَّوْقِ إِلَى عَذْهُ الْلُّغَةِ وَالتَّطْلُعُ نَحْوُهَا إِنْ
 نَقْتَدِي فِيهَا بِالْعَبْرَانِيَّينَ الْقَدِمَاءِ الْأَوَّلِيَّينَ النَّاسِتَيْنَ فِيهَا
 الْمَطْبُوعَيْنَ عَلَيْهَا لَا سِيمَا لِغَةُ الْوَحْيِ وَكَلَامُ النَّبِيَّةِ وَأَنْ نَقْفُو
 فِيهَا أَثَارَهُمْ وَنَسْلُكُ بِهَا مَسَالِكَهُمْ وَنَجْرِيَهَا عَلَى مَنَاهِجِهِمْ
 فَإِذَا فَعَلْنَا ذَلِكَ أَنْبَنَى كَلَامَنَا عَلَى اسْسَهُ وَتَفَرَّعَ لَنَا مِنْ أَصْلَهُ
 وَعَلِمْنَا مِنَ الْلُّغَةِ مَا جَهَلْنَاهُ وَأَنْتَفَعْنَا بِمَا عَلِمْنَاهُ *

وَقَسَمَتْ كَتَابِي هَذَا عَلَى ثَلَاثِ مَقَالَاتٍ الْأُولَى فِي ذَكْرِ
 مَا احْتَاجْتُ إِلَى ذِكْرِهِ وَتَقْدِيمَ مَا لَمْ يَكُنْ بِدَّا مِنْ تَقْدِيمَهُ مِنْ
 اسْبَابِ حِرْفِ الْلَّيْنِ قَبْلَ ذِكْرِ تَصْرِيفِ الْأَفْعَالِ بِهَا وَفِي الْأَفْعَالِ
 الَّتِي فَاؤْهَا حِرْفُ الْلَّيْنِ وَالْمَقَالَةُ الثَّانِيَّةُ فِي الْأَفْعَالِ الَّتِي عَيْنَهَا
 حِرْفُ الْلَّيْنِ وَالْمَقَالَةُ التَّالِثَّ فِي الْأَفْعَالِ الَّتِي لَامَهَا حِرْفُ الْلَّيْنِ *

القول في المتحرّك والساكن

وَقَبْلَ أَنْ ابْتَدِي بِذِكْرِ شَيْءٍ مِنْ حِرْفِ الْلَّيْنِ ابْيَّنُ مَا الْمُتَحْرِكُ
 وَمَا السَّاكِنُ فَنَقُولُ أَنَّ الْحِرْفَ الْمُتَحْرِكَ مَا نُطِقَ فِيهِ بِاحْدَى
 هَذِهِ السَّبْعِ حِرْكَاتِ الْمَسْمَاتِ نَثْبَعَاهُ مِنْ لِبِّيْمَ وَهِيَ ئَآءٌ وَأَسْمَهُ
 فَهَاهُ وَئَآءٌ وَأَسْمَهُ كَبِيْزٌ وَئَآءٌ وَأَسْمَهُ كَنْدَلٌ وَئَآءٌ وَأَسْمَهُ ئَارِيٌ وَئَآءٌ
 وَأَسْمَهُ ئَارِكٌ وَئَآءٌ وَأَسْمَهُ ئَوْلَمٌ وَئَآءٌ وَأَسْمَهُ ئَشْرَكٌ وَالسَّاكِنُ مَا لَمْ
 يُنْطَقْ فِيهِ بِاحْدَى هَذِهِ السَّبْعِ حِرْكَاتٍ وَلَوْلَا كِرَاهَةُ التَّطْوِيلِ
 وَالْخَرْوَجِ عَنْ غَرْضِ الْكِتَابِ لَيَبْيَنَتْ هَذِهِ الْحِرْكَاتُ الْمُشْتَبِّهَةُ

وَتَخْرِبُ حَدُودُهَا وَتَنْهَى اسْوَارِهَا لِأَنَّ الْفَعْلَ الَّذِي فَاؤَهُ حَرْفُ
 لَيْنَ يَرْجِعُ فَعْلًا عَيْنَهُ أَوْ لَامَهُ حَرْفُ لَيْنَ وَكَذَلِكَ الْفَعْلُ الَّذِي
 عَيْنَهُ حَرْفُ لَيْنَ يَرْجِعُ فَعْلًا فَاؤَهُ أَوْ لَامَهُ حَرْفُ لَيْنَ وَكَذَلِكَ
 الْفَعْلُ الَّذِي لَامَهُ حَرْفُ لَيْنَ يَرْجِعُ فَعْلًا فَاؤَهُ أَوْ عَيْنَهُ حَرْفُ لَيْنَ
 وَلَمَّا رَأَيْتَ هَذَا التَّغْيِيرَ الْوَاقِعَ فِي حُرُوفِ الْلَّيْنِ خَاصَّةً وَضَعَتْ
 فِيهَا بِتَأْيِيدِ اللَّهِ وَعَوْنَهُ هَذَا الْكِتَابُ الَّذِي بَيَّنْتَ فِيهِ أَنْكَانَهَا
 وَتَصَارِيفَهَا وَمَوَاضِعَ سُقُوطِهَا وَانْقَلَابِهَا فِي الْأَفْعَالِ بَعْدِ أَنْ
 بَيَّنْتَ لِمَا قَبْلَ لَهَا حُرُوفَ الْلَّيْنِ وَالْمَدِّ وَمَوَاضِعَ اندِعَامِ السَّاكِنِ
 الَّلَّيْنِ وَغَيْرِ ذَلِكَ مَا دَعَتْ الْحَاجَةُ إِلَيْهِ وَرَجُوتَ الْمُنْفَعَةَ بِهِ
 مُسْتَمدًا فِي جَمِيعِ ذَلِكَ مِنَ الْمَكْتُوبِ وَقِيَاسًا بِالْمَوْجُودِ فِيهِ
 مَا لَمْ يَكُنْ مَوْجُودًا أَعْنَى أَنَّهُ إِذَا وَجَدَتْ فِي الْمَلَكِ لَا بَعْضُ
 تَصْرِيفِ فَعْلِهِ مَا وَلَمْ أَجِدْ بَعْضَهُ قَسْطٌ بِالبعْضِ الْمَوْجُودِ عَلَى
 الْغَيْرِ مَوْجُودِ مَا لَمْ يَدْفَعْ عَنِ الْقِيَاسِ دَافِعٌ وَلَا مَنْعِ مِنْهُ مَانِعٌ
 وَجَمَعْتُ كُلَّيْةً الْأَفْعَالِ ذَوَاتِ حُرُوفِ الْلَّيْنِ الْمَوْجُودَةِ فِي الْمَلَكِ
 وَالْفَتَهَا تَأْلِيفًا وَرَتْبَتْهَا تَرْقِيبًا فِي مَوَاضِعِهِمْ وَضَمَّمْتُ كُلَّ نَوْعٍ
 مِنْهُ إِلَى جِنْسِهِ وَكُلَّ شَيْءٍ مُخْصَصٍ إِلَى نَوْعِهِ لِيَكُونَ ذَلِكَ أَتَمَّ فِي مَا
 قَصَدْتُ بِبِيَانِهِ وَأَبْلَغَ فِي مَا نَوَيْتُ مِنْ الانتِفَاعِ بِالْكِتَابِ إِنْ شَاءَ
 اللَّهُ وَمَا حَضَرَنِي فِي حَكَايَةِ ذَلِكَ وَوَصِيفَةُ شَيْءٍ مِنَ الْلَّفْظِ
 الْجَيِيدِ الْفَصِيحِ وَنَظَامُ الْكَلَامِ الْمُمْتَنَقِينَ سُوَى مَا أَرْجُو وَأَلَا يُخَلِّ
 بِالْمَعْنَى وَلَا يَذْهَبُ بِالْغَرْضِ الْمَقْصُودِ إِلَيْهِ فَقَطْ فَإِنَّمَا أَصْلِي
 وَصُرَادِيَ أَنْ يُفْهَمَ عَنِي وَيُلْقَنَ مَعْنَى بَأَيِّ لَفْظٍ امْكَنْتُني وَإِي

لين كما سنبين وقال ايضاً مه لبني فرחה لهود بنوم وحه
 أحَدَ لهود بظنه من العَدِيَّة العَدِيَّ (Ez. 23, 40) **فَعَدَه** كلية
 العَدَه نَأَوْنَ وَنَبَهَ (Job 40, 10) ولم يأبه ان
 مثله لا يكون إلا من فعل عينه حرف لين كما سيتضح ذلك
 مما أَسْتَأْذِفُ شَرْحَه وكمن يعتقد أن اصل **וְתוֹפֵה** (I Sam. 28, 24)
 الفاء فقط ولا يحتسب بالواو ولم يدر أن الالف في **אֲפָה**
 انقلبت واوا ساكنة في **וְתוֹפֵה** وكمن يقول أن اصل **הַוּבִישׁ**
 بنش فقط ولم يسأل عن الواو الساكنة التي كانت ياء في **וְבִשָּׁה**
 הארץ (Gen. 8, 14) (Ez. 37, 11) فانقلبت واوا
 ساكنة في **הַוּבִישׁ** وكمن يقول ايضاً أن اصل **קֶם** **וְקֹום** **קֶם**
 فقط واصل **דָּשׁ** **וְדוֹשׁ** **דָּשׁ** فقط وكذلك **נְשָׁהָה** **וְנְשָׁהָה**
 الاصل فيه **נְשָׁהָה** فقط وجاؤ الى كلمات كثيرة وافعال جمة غيرها
 بنيةها واسقطوا منها ما ليس بالسقط فإذا قال أن اصل
וְתוֹפֵה لا شيء غير الفاء وأن اصل **הַוּבִישׁ** لا شيء غير **בָּשָׁה**
 واصل **וְקֹום** **קֶם** فقط واصل **וְדוֹשׁ** **דָּשׁ** فقط وكذلك **נְשָׁהָה** **וְנְשָׁהָה**
נְשָׁהָה فقط فقد اجاز ان يقال من **אֲפָה** **וְתוֹפֵה** باسقاط الواو
 وان يقال من **הַוּבִישׁ** **בְּשָׁה** **וְבוֹשׁ** او **בְּשִׁיחָה** **וְבִשָּׁה** وان يقال
 من **קֶם** **וְקֹום** **וְקֶם** **וְקֹום** او **כֶּמֶה** **כְּמִיה** **וְכֶמֶה** ومن
דָּשׁ **וְדוֹשׁ** **וְדָשׁ** **וְדוֹשׁ** او **דָשָׁה** **וְדָשִׁיחָה** **וְדָשָׁה** وان
 يقال من **נְשָׁהָה** **וְנְשָׁהָה** **נְשָׁהָה** **וְנְשָׁהָה** او **וְנְשָׁהָה** **וְנְשָׁהָה** **וְנְשָׁהָה**
 كيف ما اراد المريض ان يقول قال فتنهدم حينئذ أبنية اللغة

בשם ה' אל עולם

الحمد لله الذي كان بلا أبتداء ويكون بلا انتهاء مبدع
الدنيا ومالكها مقدر الاشياء وسائلها الذي خلق بقدراته
الانسان فاضلا بما خصه به من النطق والبيان فضيلة أحسن
بها اليه ونعمة أنعم بها عليه احمده جل ثناؤه وتقدس
اسماوه حمدا يودى الى رضوانه ويوجب المزيد من إحسانه
واستوفيقه لرشد والاهام واستوتهبة الفهم والإفهام *

قال ياكبي بن داود غرضي في هذا الكتاب الإبانة عن حروف
اللين والمد العبرانية والتنبية على أنحائتها وتصارييفها فقد
خفى أمرها عن كثير من الناس للينها واعتلالها ودقّة معانيها
وبعد غورها فلا يدرؤن كيف تتصرف الافعال ذات حروف
اللين وكثيرا ما يستعملونها في خطبهم واعشارهم على غير
الصواب ويسلكون بها غير سبيل الحق كمن قال في بعض
كلامه هن נמציא האדם גודע טרם הכראו ומקודש טרם
צראתו אشتכץ צראתו בزעם מון יוצר יצרהו ولم ישער באנ
مثل هذا المصدر لا يكون إلا من الافعال التيلامها حرف

كتاب

الافعال ذوات حروف اللين

وكتاب

الافعال ذوات المثلثين

لابى زكريا يحيى بن داود الغاسى

المعروف

بـ حـ يـ وـ جـ

وقد استخرجهما وصـ حـ هـ مـ

العبد الفقير المفتقر الى رحمة ربـ

مرـ يـ سـ تـ روـ

طبع

فى مدينة ليدن الماكروستة

بـ مـ طـ بـ عـ ةـ بـ رـ يـ لـ

سنة ١٨٩٧

• كتاب

الافعال ذوات حروف اللبين

وكتاب

الافعال ذوات المثلين

**PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET**

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PJ
4645
H3
1897
C.1
ROBA

